

Vokiečių gatvė

Projektiniai pasiūlymai

Statytojas	Vilniaus miesto savivaldybė
Projektuotojas	MB, IMM architektai
Projekto pavadinimas	Vokiečių gatvės Vilniuje statybos projektas
Statinio projekto numeris	AIMM22_01-1-R
Statinio projekto etapas	Projektiniai Pasiūlymai (PP)
Naudojimo paskirtis	Susisiekimo komunikacijos (8.2 Gatvė)
Statinio kategorija	Neypatingasis statinys: D kategorijos gatvė
	Visuomenei svarbus statinys
Bylos išleidimo data	2022 06

Vardai, pavardės, Pareigos.

Ignas Račkauskas

Architektas, A2086, direktorius, MB "IMM architektai"

Mindaugas Glodenis

Architektas, MB "IMM architektai"

Mikas Kauzonas

Architektas, MB "IMM architektai"

Robertas Zilinskas

PV, A1014, 0817, UAB "Atodangos"

Rasa Laurinavičienė

Kraštovaizdžio dizainerė

Vokiečių gatvės Vilniuje rekonstravimo projektiniai pasiūlymai

Bylos dokumentų žiniaraštis

Eil. Nr.	Pavadinimas	Lapų Skaičius	Psl.
1.	Titulinis lapas	1	2
2.	Bylos duomenų žiniaraštis	1	3
3.	Projektinių pasiūlymų rengimo užduotis	5	4-8
4.	Pagr. dokumentai, trumpas projekto aprašymas, bendrieji rodikliai, esamos situacijos fotofiksacijos	5	9-14
5.	Statinio projekto atitiktis teritorijų planavimo dokumentams	12	15-27
6.	Tyrimų apžvalga	16	27-42
7.	1 etapo archeologinių tyrimų metu aptiktų statinių liekanų architektūros tyrimai	155	43-197
8.	Dendrologinis tyrimas ir arboristinis vertinimas	33	198-230
9.	Gamtinės aplinkos būklės vertinimas ir tvarkymo rekomendacijos	10	231-240
10.	Projekto eigos aprašymas	4	241-244
11.	Projektiniai Pasiūlymai. Aiškinamasis raštas	59	245-303
12.	Projekto vizualizacijos	5	304-308
13.	Brėžiniai	3	309-311

Atestato Nr.			UAB "ATODANGOS" UAB "Atodangos" Į.k. 221591590 Maionio g. 11 LT-06104 Vilnius www.atodangos.lt		Projekto pavadinimas							
					Vokiečių gatvės Vilniuje statybos projekto projektiniai pasiūlymai							
A1014, 0817	PV	R. Zilinskas		2022	Dokumento pavadinimas Bylos duomenų žiniaraštis			Laida				
	 MB "IMM architektai" Į.k. 305596023 Šv. Stepono g. 32-13 LT-01312 Vilnius info@aimm.lt							0				
A2086									Arch	I. Račkauskas		2022
									Arch	M. Glodenis		2022
									Arch	M. Kauzonas		2022
LT	Statytojas Vilniaus miesto savivaldybė				Dokumento žymuo			Lapas	Lapų			
					AIMM22_01-1-R-PP			1	1			

VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA

PRITARIU
Infrastruktūros skyriaus
L.e. skyriaus vedėjo pareigas
Arūnas Visockas

INŽINERINIO STATINIO PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ RENGIMO UŽDUOTIS

20__ m. _____ d. Nr. A358

Eil. nr.	Pavadinimas	Reikalavimai
I. Bendra informacija apie projektą		
1.	Projekto pavadinimas (STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ papunktis 6.8.)	<i>Vokiečių gatvės Vilniuje statybos projektas</i>
2.	Statytojas	<i>Vilniaus miesto savivaldybė, į.k. 111109233, Konstitucijos pr. 3, LT-09601 Vilnius El.paštas: savivaldybe@vilnius.lt</i>
3.	Užsakovas	<i>Vilniaus miesto savivaldybės administracija Kontaktinis asmuo: laura.kairiene@vilnius.lt</i>
4.	Projektuotojas	<i>MB „Imm Architektai“, El.paštas: info@aimm.lt</i>
5.	Pagrindinė statinio naudojimo paskirtis (pagal STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“)	<i>Susisiekimo komunikacijos (1.1 Gatvė), inžineriniai tinklai</i>
6.	Projektinių pasiūlymų rengimo tikslas	<i>Išreikšti ir pristatyti visuomenei gatvės rekonstravimo projekto architektūrinę idėją, apželdinimo, eismo sprendinius, bei atliktus tyrimus, kuriais remiantis projektuojama.</i>
7.	Statinio (-ių) ar statinių grupės kategorija (pagal STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“)	<i>Neypatingasis statinys: D kategorijos gatvė.</i>
8.	Kita informacija (kultūros paveldo, saugomos teritorijos)	<i>Kultūros vertybių registre: Vilniaus senamiestis (KVR u.k. 16073), kultūros paminklas; Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinė vietovė (KVR u.k. 25504), pripažinta valstybės saugoma.</i>

9	Esamos statinio konstrukcijos, jų funkcinė paskirtis.	<i>Istorinis grindinys, esama asfalto važiuojamoji danga</i>
II. Projektinių pasiūlymų apimtis ir statytojo pateikiami duomenys		
10.	Projektinių pasiūlymų apimtis	- <i>aiškinamasis raštas;</i> - <i>želdinių sprendiniai;</i> - <i>dangų sprendiniai;</i> - <i>eismo schema;</i> - <i>kultūros paveldo vertybių aprašymas;</i> - <i>vietos istorijos įamžinimo sprendinių aprašymas;</i> - <i>archeologinių tyrimų aprašymas;</i> - <i>dendrologinių tyrimų aprašymas;</i> - <i>gamtinės aplinkos būklės vertinimas ir rekomendacijos;</i> - <i>mažosios architektūros sprendinių aprašymas;</i> - <i>apšvietimo sprendinių aprašymas;</i> - <i>lietaus vandens tvarkymo aprašymas;</i> - <i>projekto vizualizacijos;</i> - <i>sklypo planas;</i> - <i>skersinis pjūvis;</i>
11.	Dokumentai, kuriais remiamasi.	- <i>teritorijų planavimo dokumentai;</i> - <i>Vilniaus senamiesčio specialiuoju paveldosaugos planas;</i> - <i>Senamiesčio apsaugos reglamentas;</i> - <i>Nekilnojamojo kultūros paveldo vietovių KVR u.k. 16073 bei 25504 nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais – projekto sprendiniai neturi pažeisti juose nustatytų vertingųjų savybių;</i> - <i>Vokiečių g. rekonstrukcijos architektūrinį konkursą laimėjęs projektas;</i> - <i>Tvarkybą ir statybą reglamentuojantys teisės aktai;</i> - <i>Vilniaus miesto savivaldybės gatvių infrastruktūros standartas https://gatviustandartas.vilnius.lt/wp-content/uploads/2021/10/Vilniaus-gatviu-standartas.pdf</i> - <i>Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. 30-3844/1892.1.1E-TD20 patvirtintos Susisiekimo pėsčiomis projektų Vilniaus miesto savivaldybėje rengimo ir įgyvendinimo rekomendacijos https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/miesto-ukis-ir-transportas/susisiekimo-pesciomis-projektu-rekomendacijos/;</i> - <i>Vilniaus miesto savivaldybės 2016-06-15 tarybos sprendimu Nr. 1-518 patvirtintos Susisiekimo dviračiais projektų Vilniaus miesto savivaldybėje rengimo ir įgyvendinimo rekomendacijos https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2018/07/duratu.pdf.</i> - <i>Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2009-10-15 patvirtintu įsakymu Nr. 30-1783 „Techninių eismo reguliavimo priemonių įrengimo ir jų priežiūros Vilniaus mieste aprašas“</i> - <i>Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. D1-717Lietuvos</i>

		<i>Respublikos aplinkos ministro 2016 m. rugpjūčio 24 d. Nr. D1-565 redakcija „Medžių ir krūmų veisimo, vejų ir gėlynų įrengimo taisyklės“</i> - „Želdinių apsaugos, vykdant statybos darbus, taisyklės“, patvirtintos LR aplinkos ministro 2010-03-15 įsakymu Nr. D1-193. - Grafinis/informacinis medžių žymėjimas plane ir medžių inventorizacijos lentelės sudėtis <u>Vilniaus miesto savivaldybė - Želdynai (vilnius.lt)</u>
III. Reikalavimai projektiniams pasiūlymams		
12	Esminiai funkciniai (paskirties) reikalavimai statiniui	<i>Sprendiniai turi atitikti Vokiečių g. rekonstrukcijos architektūrinį konkursą laimėjusį projektą, prisijungimo prie susisieikimo komunikacijų sąlygas ir susisieikimo komunikacijų statybą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.</i> - <i>Mažinti automobilių stovėjimo vietų skaičių (vadovaujantis Vokiečių g. rekonstravimo konkursą laimėjusiu projektu);</i> - <i>Išlaikyti esamas elektromobilių stovėjimo vietas ir krovimo stotelę;</i> - <i>Dviračių eismą organizuoti bendrame sraute Vokiečių g.;</i> - <i>Numatyti 3 požemines atliekų surinkimo ir rūšiavimo aikštelių vietas;</i> - <i>Numatyti vietas viešojo transporto sustojimams, lauko reklamos įrenginiams (galimybė palikti arba perkelti esamus įrenginius), prekių krovos vietas, mokėjimo už automobilių stovėjimą automatams ir miesto informacinės sistemos elementams, įvertinant visus esamus įrenginius dabartinėje viešojoje erdvėje;</i> - <i>Esamos skulptūros integravimo į naująją viešąją erdvę sprendinys;</i> - <i>Fontano naujojoje viešojoje erdvėje vieta ir tipas;</i> - <i>Numatyti erdves lauko kavinėms.</i>
13	Reikalavimai architektūros (estetinius aplinkai, kraštovaizdžiui	- <i>Susisieikimo sistemos dizaino detalės, elementų pločiai, skerspjūviai turi išlaikyti vieningus funkciškai pagrindžiamus parametrus.</i> - <i>Sprendiniai turi atitikti universalaus dizaino principus. Projekto sprendiniuose numatyti „suvesti“ vienodas dangas, kad jos nebūtų skirtingos, nedisonuotų „viduryje kelio, tako“.</i>
14	Nurodymai sprendinių derinimui, jų pritarimui	- <i>Susisieikimo komunikacijų projektinius pasiūlymus derinti su Infrastruktūros darbų priežiūros ir inžinerinių statinių projektų ir projektinių pasiūlymų vertinimo darbo grupe.</i> - <i>Projektinius pasiūlymus derinti su Atskirųjų želdynų projektų derinimo darbo grupe.</i> - <i>Projektinius pasiūlymus derinti su Kultūros paveldo apsaugos skyriumi.</i>
15	Nurodymai projektinių pasiūlymų vaizdinės informacijos parengimui	
16	Reikalavimai projekto rengimo dokumentų	<i>Lietuvių</i>

	kalbai (-oms).	
17	Reikalavimai projekto rengimo dokumentų įforminimui, sudėčiai ir pan.	<i>dokumentai pateikiami elektronine forma, pdf formatu, pasirašyti el. parašu, 2 vnt. skaitmeninėse laikmenose.</i>
	IV. Projektuotojo autorines teises ir galimi projekto keitimai	
18	<i>Projektuotojas turi jo parengtų projektinių pasiūlymų autorines teises. Statytojas be projektuotojo sutikimo projekto kopijas gali naudoti tik tam tikslui, kuriam skirtas Projektas.</i>	

Pastaba: projektinių pasiūlymų 2022-01-07 užduotį Nr. A358-4/22(2.9.4.5E-INF) laikyti negaliojančia.

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Vilniaus miesto savivaldybė 188710061, Konstitucijos pr. 3, LT-09601, Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL VOKIEČIŲ GATVĖS PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ UŽDUOTIES PARENGIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2022-01-31 Nr. A358-9/22(2.9.4.5E-INF)
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Arūnas Visockas, L. e. Infrastruktūros skyriaus vedėjo pareigas, Infrastruktūros skyrius
Sertifikatas išduotas	ARŪNAS VISOCKAS, Vilniaus miesto savivaldybės administracija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-01-31 09:13:55 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymeje nurodytas laikas	2022-01-31 09:14:06 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2021-12-07 09:47:57 – 2024-12-06 09:47:57
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Vilniaus miesto savivaldybės administracija, į.k. 188710061 LT", sertifikatas galioja nuo 2021-12-20 09:38:49 iki 2024-12-19 09:38:49
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema „Avilys“, versija 3.5.56
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2022-01-31 09:15:01)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2022-01-31 09:15:01 Dokumentų valdymo sistema „Avilys“

Vokiečių gatvės Vilniuje rekonstravimo projektiniai pasiūlymai

Pagrindiniai dokumentai

Rengiant projektinius pasiūlymus, vadovautasi šiais dokumentais ir duomenimis:

- 1) Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendruoju planu
- 2) Vilniaus senamiesčio specialiuoju paveldosaugos planu;
- 3) Senamiesčio apsaugos reglamentu;
- 4) Nekilnojamojo kultūros paveldo vietovių KVR u.k. 16073 bei 25504 nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais – projekto sprendiniai neturi pažeisti juose nustatytų vertingųjų savybių;
- 5) Vokiečių g. rekonstrukcijos architektūrinį konkursą laimėjusiu projektu;
- 6) Projektavimo užduotimi;
- 7) Projektinių pasiūlymų rengimo užduotimi;
- 8) Išduotomis techninėmis sąlygomis;
- 9) 2021 m. I etapo detaliųjų archeologinių tyrimų ataskaita (rengta Andriaus Šležo).
- 10) Istoriniais, dendrologiniais, ekologiniais tyrimais.

Pagrindiniai normatyviniai dokumentai

Lietuvos Respublikos Statybos įstatymas;

Lietuvos Respublikos Želdynų įstatymas;

STR 1.01.01:2005 „Kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentai“;

STR 1.01.02:2016 „Normatyviniai statybos techniniai dokumentai“;

STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“;

STR 1.01.08:2002 „Statinio statybos rūšys“;

STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“;

STR 1.12.06:2002 „Statinio naudojimo paskirtis ir gyvavimo trukmė“;

STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“;

STR 2.06.04:2014 „Gatvės ir vietinės reikšmės keliai. Bendrieji reikalavimai“;

STR 2.07.01:2003 „Vandentiekis ir nuotekų šalintuvai. Pastato inžinerinės sistemos. Lauko inžineriniai tinklai“;

Gaisrinės saugos pagrindiniai reikalavimai 2010.12.07 Nr.1-338;

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas;

PTR 2.13.01:2022 „Archeologinio kultūros paveldo tvarkymas“;

PTR 3.06.01:2014 „Kultūros paveldo tvarkybos darbų projektų rengimo taisyklės“.

2017-08-22 LR Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-672 patvirtintame apraše „Dėl produktų, kurių viešiesiems pirkimams ir pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašo, aplinkos apsaugos kriterijų ir aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai turi taikyti pirksdami prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nustatytais minimaliais ir aktualiais reikalavimais.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	9	311	0

Trumpas projekto aprašymas

Objektas: Vokiečių gatvės teritorija Vilniuje

Statinio paskirtis: Susisiekimo komunikacijos (8.2 Gatvė)

Statybos rūšis: Nauja statyba

Darbo tikslas: atnaujinti viešosios erdvės dangas, želdinius, mažąją architektūrą ir geriau įveikinti teritoriją.

Darbo uždaviniai: suprojektuoti naujas gatvės dangas, jose simboliškai įamžinant istorinį užstatymą; numatyti ilgamečių augalų apželdinimą; numatyti atliekų konteinerių vietas; labiau pritaikyti teritoriją žmonių su negalia poreikiams; įgalinti laisvėsnių pėsčiųjų judėjimą gatvės teritorijoje;

Projekto rūšis: projektiniai pasiūlymai (PP)

Projektuojamų statinių sąrašas:

1. Vokiečių gatvė - susisiekimo komunikacijos (8.2. gatvė)
2. Dominikonų gatvės atkarpa - susisiekimo komunikacijos (8.2 gatvė)
3. Didžiosios gatvės atkarpa - susisiekimo komunikacijos (8.2 gatvė)
4. Fontanas – kitos paskirties inžinerinis statinys (12 aplinkos tvarkymo elementai)
5. Pastogė prie Rotušės - kitos paskirties inžinerinis statinys (12 aplinkos tvarkymo elementai - stoginė)
6. Lietaus vandens rezervuaras – kiti inžineriniai tinklai (9.5)
7. Skulptūra - kitos paskirties inžineriniai statiniai (12 aplinkos tvarkymo elementai)

Gamybos ar kitos veiklos rūšies, projektuojamos statinyje: -

Statinio techniniai ir paskirties rodikliai:

Pavadinimas	Mato vnt.	Iki rekonstravimo	Po rekonstravimo	Pastabos
1.1 Teritorija	m ²	16936* / 18076 **	16936* / 18076 **	* Projektavimo užduotyje nurodomos teritorijos dydis ** Dydis su išplėstine teritorija iki Rotušės fasado pietinėje dalyje ir Dominikonų gatvėje šiaurėje.
1.2 Apželdintas plotas/vandeniui laidžios dangos	m ²	3052	2689* / 2704 **	
1.3 Apželdintas plotas/vandeniui laidžios dangos	%	18* / 16.9 **	15.9* / 15 **	
1.4 Parkavimo vietų skaičius	vnt.	120	40	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	10	311	0

Projektavimo užduotyje nurodyta projektavimo riba

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	11	311	0

Fotofiksacijos

Esamos situacijos fotofiksacija (autorių nuotrauka)

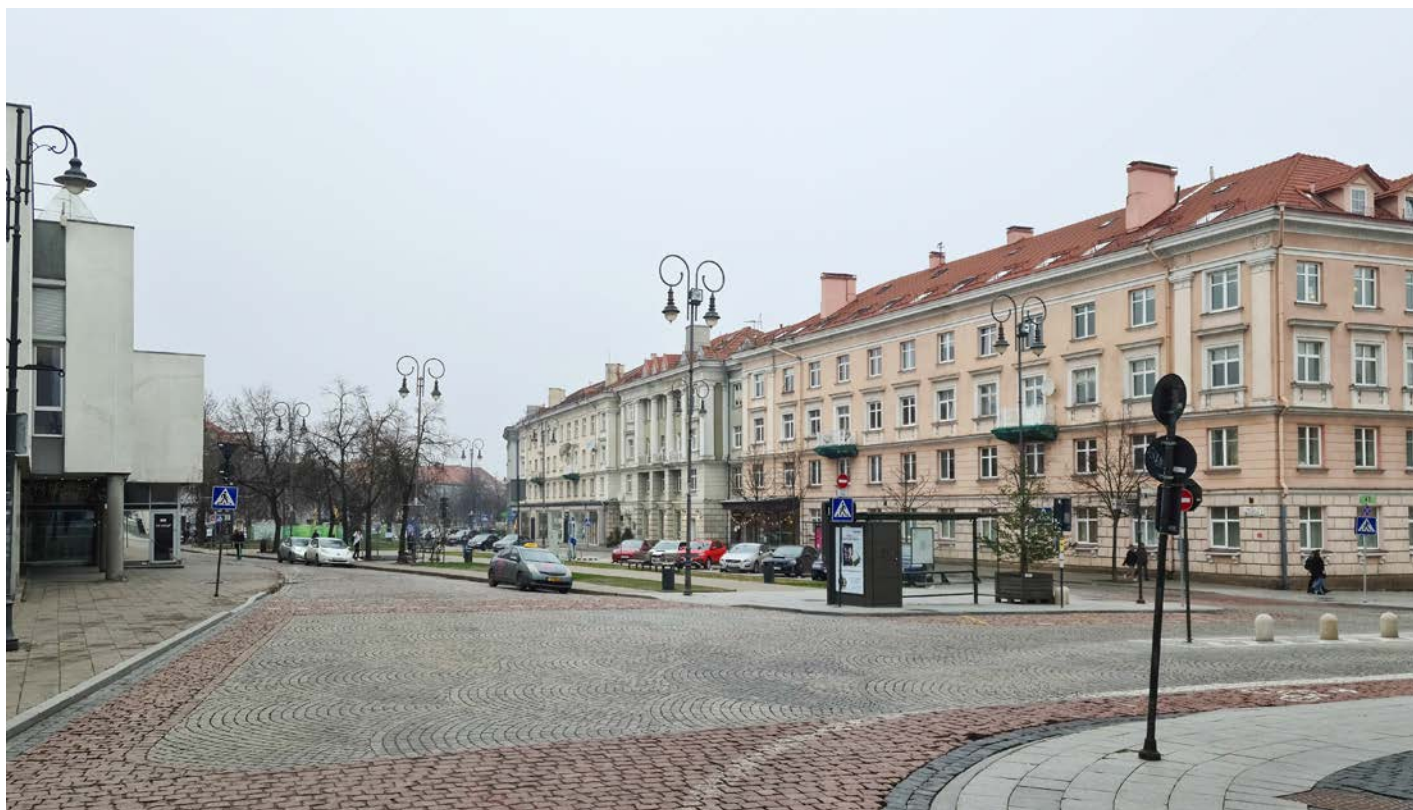
Esamos situacijos fotofiksacija (autorių nuotrauka)

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	12	311	0

Fotofiksacijos

Esamos situacijos fotofiksacija (autorių nuotrauka)

Esamos situacijos fotofiksacija (autorių nuotrauka)

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	13	311	0

Fotofiksacijos

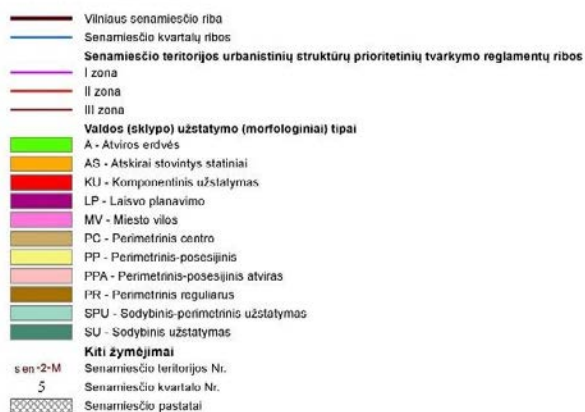
Esamos situacijos fotofiksacija (autorių nuotrauka)

Esamos situacijos fotofiksacija (autorių nuotrauka)

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	14	311	0

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	15	311	0

[illegible]

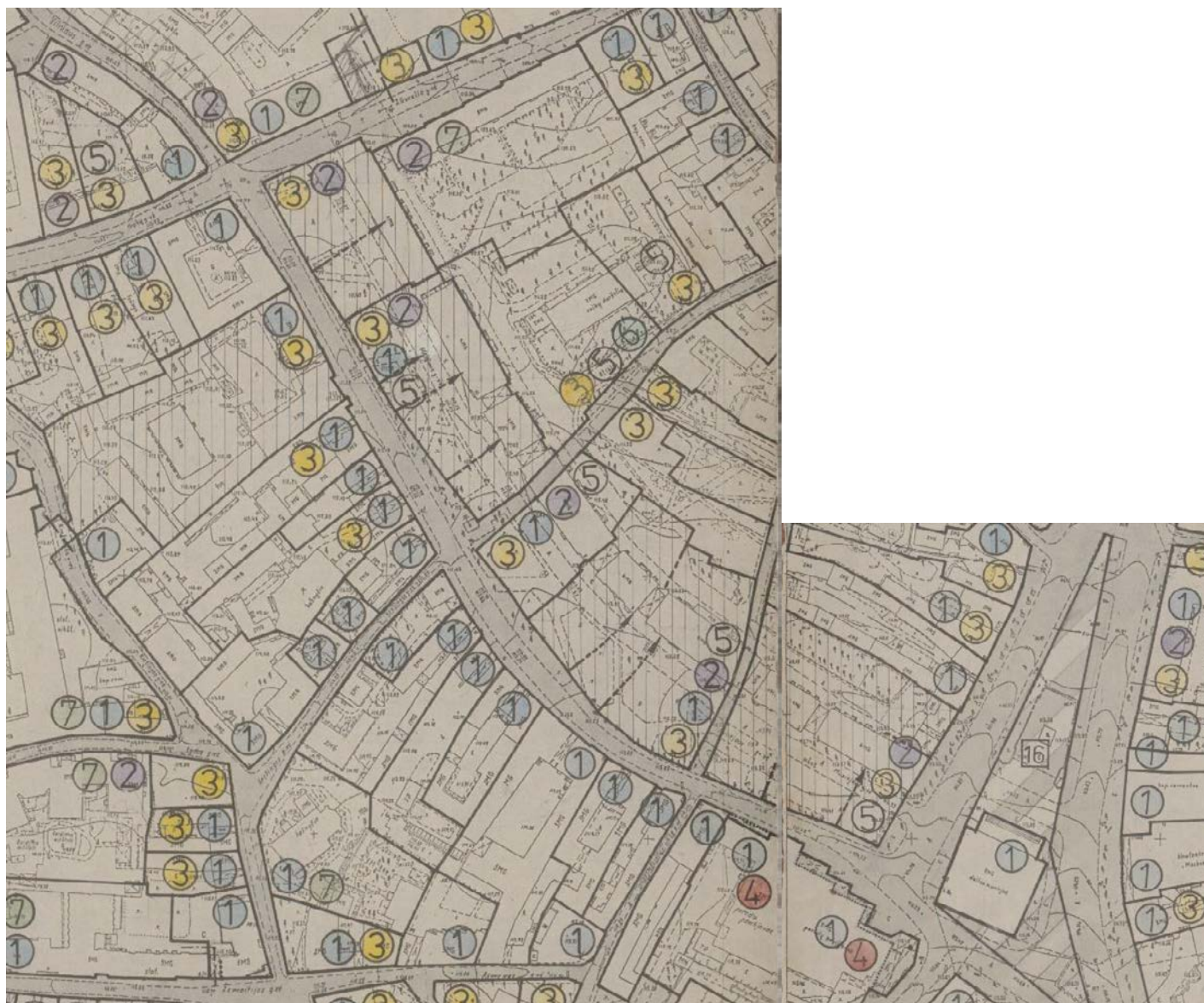
Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	16	311	0

Projektinių pasiūlymų sprendiniai atitinka bendrąjį planą, nes esamos ir dvi buvusios Žydų ir M. Antokolskio gatvių trasos projektuojamos kaip inžinerinės infrastruktūros koridorių zonos, treji plotai tarp jų – kaip intensyviai naudojamų želdynų zonos. Šie treji plotai neužstatomi, tokiu būdu išsaugant bendruoju planu jiems nustatytą atvirų erdvių morfologinį tipą su viešųjų erdvių tvarkymo darbų prioritetu.

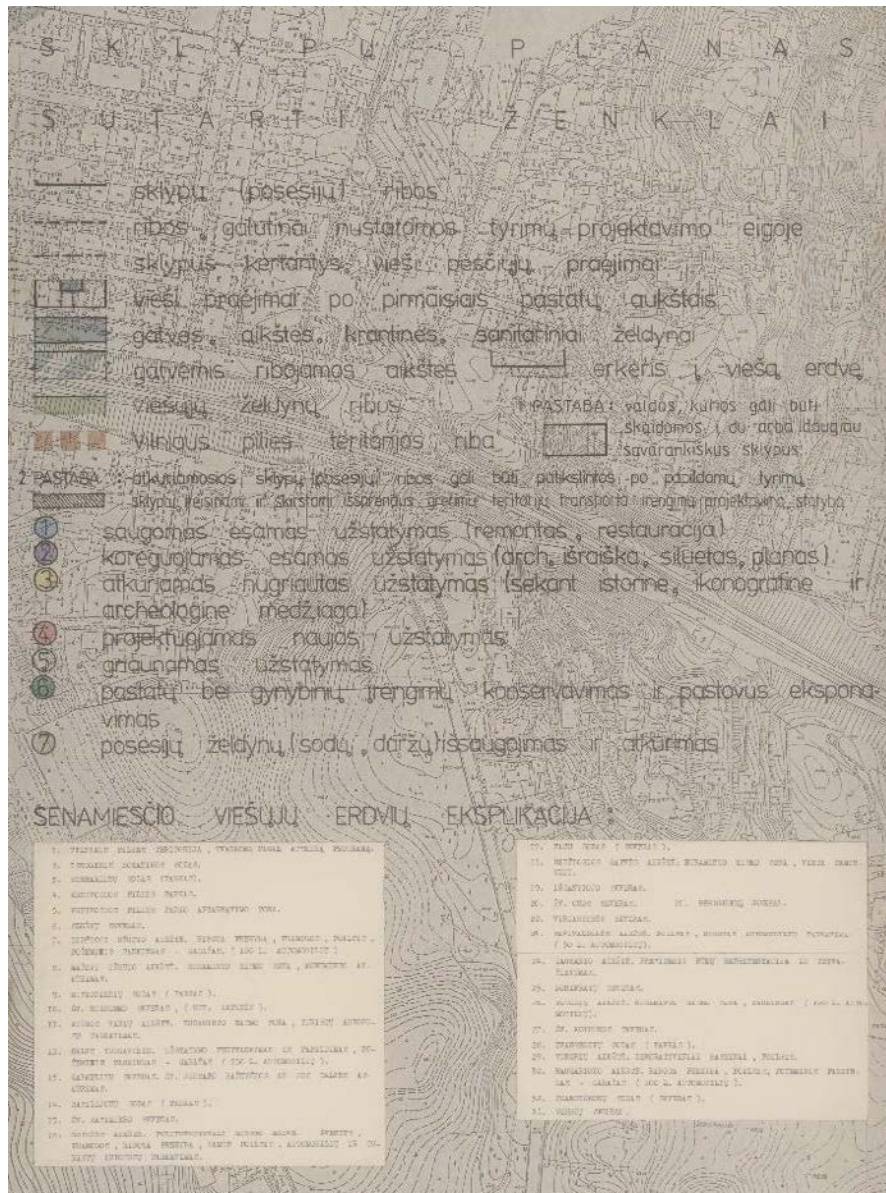
Vilniaus senamiesčio regeneravimo projekto koncepcija ir sklypų planas, patvirtintas Vilniaus miesto valdybos 1995.03.23 potvarkiu Nr.775V (T00054564).

Planas projektuojamoje teritorijoje, išskyrus istorines gatvių trasas, leidžia:

1. Saugomą esamą užstatymą (remontas, restauracija)
2. Koreguojamą esamą užstatymą (arch. išraiška, siluetas, planas)
3. Atkuriamą nugiautą užstatymą (sekant istorine, ikonografinė ir archeologine medžiaga)
5. Griaunamą užstatymą

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	17	311	0

Projektinių pasiūlymų sprendiniai neprieštarauja regeneravimo projekto koncepcijai ir sklypų planui, nes jais nenumatyta užstatymo būklės keitimas projektuojamoje teritorijoje.

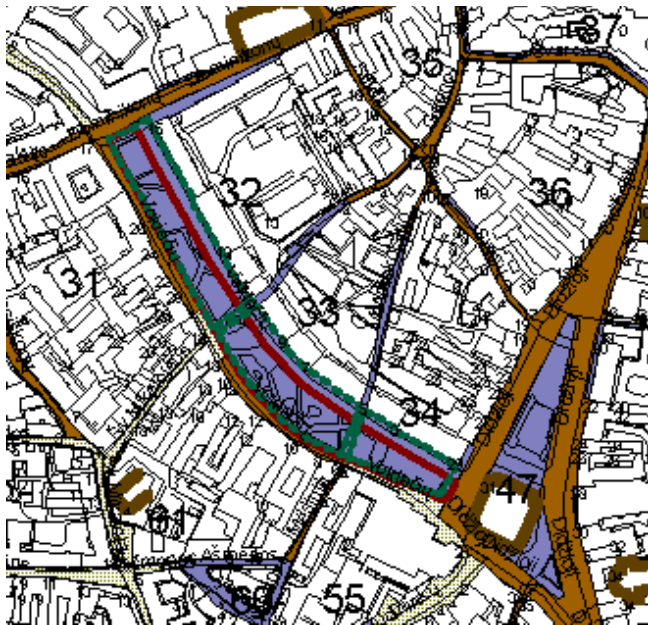
Vilniaus senamiesčio specialusis planas – apsaugos planas, patvirtintas 2003.01.22 Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr.764 (T00055785).

Juo projektuojamai teritorijai nustatytas restauravimo – atkūrimo tvarkymo režimas,

Jos daliai, esančiai tarp esamų gatvių trasų tvarkymo režimas tikslinamas rengiant teritorijų planavimo dokumentus,

Senamiesčio kvartalų Nr.32, 33 ir 34, buvusio užstatymo atkūrimo pagrindimui būtinos visuomenės bei specialistų diskusijos ar konkursai:

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	18	311	0

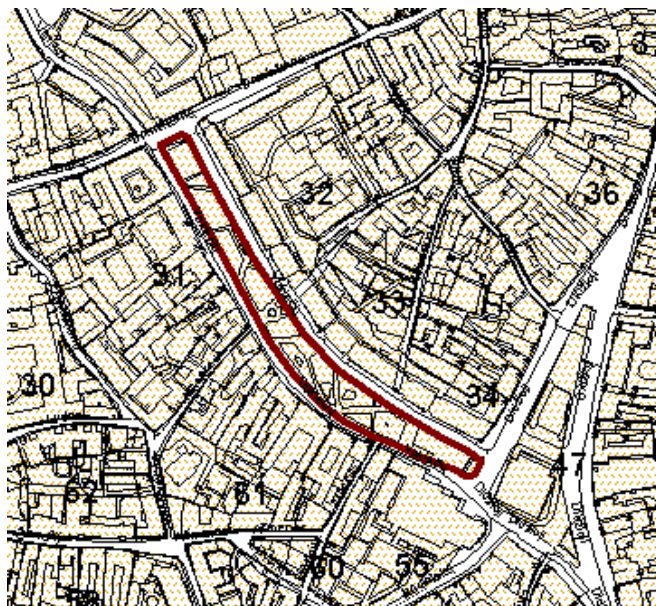

SUTARTI ŽENKLAI:

SENAMIESČIO AIKŠČIŲ IR GATVIŲ ERDVIŲ ŽELDYNŲ TVARKYMO REŽIMAS

- KONSERVAVIMAS
- KONSERVAVIMAS - RESTAURAVIMAS
- RESTAURAVIMAS
- RESTAURAVIMAS - ATKŪRIMAS
- GATVIŲ IŠKLOTINĖS (JŲ DALYS), KURIOMS NUSTATYTAS KONSERVAVIMO - RESTAURAVIMO REŽIMAS
- GATVIŲ IŠKLOTINĖS (JŲ DALYS), KURIOMS NUSTATYTAS RESTAURAVIMO - ATKŪRIMO REŽIMAS
- VALDOS, KURIŲ TVARKYMO REŽIMAS TIKSLINAMAS RENGIANČIŲ ŠIŲ TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTUS
- TERITORIJOS, KURIŲ ATKŪRIMO PAGRINDIMUI, BŪTINOS VISUOMENĖS BEI SPECIALISTŲ DISKUSIJOS AR KONKURSAI
- 19A** KVARTALO NUMERIS
- 3** PASTATŲ NUMERACIJA
- SENAMIESČIO (KULTŪROS PAMINKLO U1P) RIBOS

Projektuojamai teritorijai tarp esamų gatvių trasų nustatytas riboto naudojimo režimas:

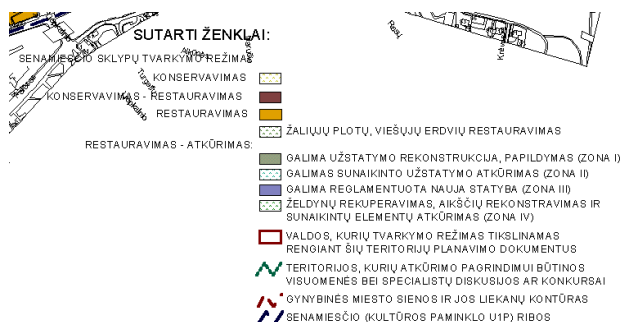
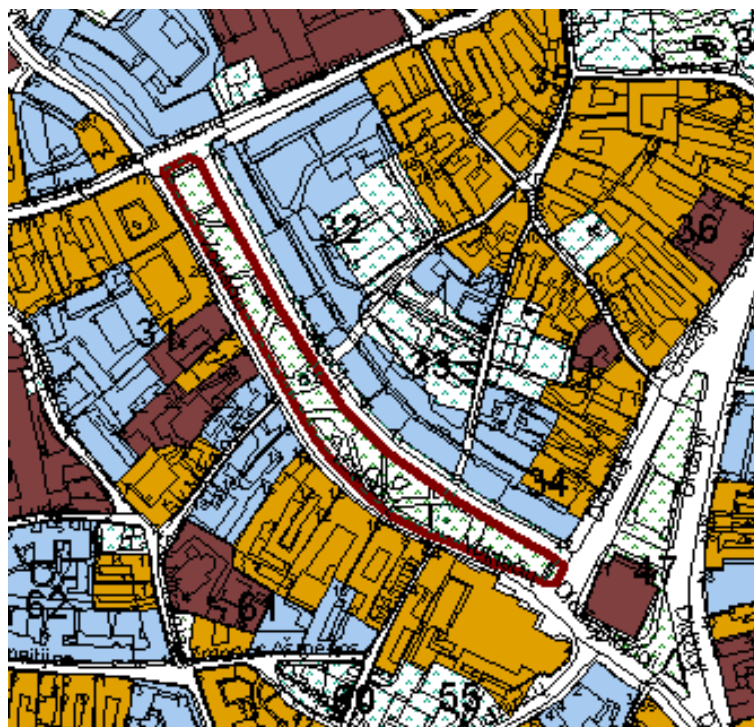
SUTARTI ŽENKLAI:

SENAMIESČIO SKLŲPŲ NAUDOJIMO REŽIMAS

- REZERVACINIS NAUDOJIMAS
- RIBOTAS NAUDOJIMAS
- UNIVERSALUS NAUDOJIMAS
- VALDOS, KURIŲ NAUDOJIMO REŽIMAS TIKSLINAMAS, RENGIANČIŲ ŠIŲ TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTUS
- SENAMIESČIO (KULTŪROS PAMINKLO U1P) RIBOS

Projektuojamai teritorijai tarp esamų gatvių trasų nustatytas restauravimo – atkūrimo tvarkymo režimo IV zonos, kurioje rekuperuojami želdynai, rekonstruojamos aikštės ir atkuriami sunaikinti elementai:

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	19	311	0

Projektinių pasiūlymų sprendiniai atitinka specialiojo plano reikalavimus, nes projektuojamoje teritorijoje nenumatomas užstatymas, tuo būdu nepažeidžiant restauravimo – atkūrimo tvarkymo režimo. Dėl šios priežasties nereikalingas joks už bendrąjį planą žemesnio rangos užstatymą reglamentuojantis teritorinio planavimo dokumentas.

Nenumatomas senamiesčio kvartalų Nr.32, 33 ir 34 prarasto užstatymo atkūrimas, tad ir jo pagrindimui nereikalingos visuomenės bei specialistų diskusijos ar konkursai. Projektuojamos teritorijos dalies tarp esamų gatvių trasų projektavimas kaip intensyviai naudojamų želdynų zonos atitinka specialiajame plane nustatytą riboto naudojimo režimą. Projektinių pasiūlymų sprendiniai teritorijoje tarp esamų gatvių trasų atitinka plane nustatytą IV zonos restauravimo – atkūrimo tvarkymo režimą, nes joje tvarkomi želdynai ir organizuojama viešoji erdvė.

Statinio ar jo dalies statybos vieta

Gatvės rekonstravimo darbų teritorija yra nesuformuotame Vilniaus miesto sklype. Šiaurės vakaruose ji atsiremia į Dominikonų gatvę ir Salomėjos Nėries gimnaziją. Pietryčiuose gatvės teritorija ribojasi su Rotušė bei ŠMC bortu. Į Vokiečių gatvę iš pietvakarių pusės įsilieja Šv. Mikalojaus, bei Mėsinių gatvės. Pastarųjų gatvių sankryžose paminėtini svarbūs gatvės objektai: fontanas bei Barboros skulptūra.

Pagal projektavimo užduotį projekto sprendiniai šiaurinėje dalyje tęsiasi iki S. Nėries gimnazijos fasado. Pietryčių dalyje sprendiniai baigiasi ties dabartinės važiuojamosios dalies riba. Išilgai gatvės dangų atnaujinimo sprendiniai tęsiasi iki namų fasadų. Projekto eigoje atsirado poreikis įsitraukti papildomą teritoriją ties Rotušės fasadu. Detalesnė riba parodyta sklypo plano brėžinyje.

Projektuojama teritorija yra nacionalinio reikšmingumo kultūros paveldo vietovėje Vilniaus senamiestyje (kultūros vertybių registro unikalūs kodas 16073), įrašytame į registrą 1993.05.21, paskelbtame kultūros paminklu 1998.05.19 LR Vyriausybės nutarimu Nr.612, pripažintame valstybės saugomu 2005.04.29 LR kultūros ministro įsakymu Nr. IV-190. Jo apskaitos duomenys paskutinį kartą patikslinti 2021.11.16 nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr.KPD-RM-2014/26, registruotu kultūros vertybių registre 2021.12.10.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	20	311	0

Akte nustatytos senamiesčio vertingosios savybės, susijusios su projektuojama vieta:

7.2.1.1. planinės struktūros tipas - **sudėtinis: ... istorinio branduolio - II senamiesčio zonos „Miesto“ planinė struktūra - radialinė-žiedinė; ...**

7.2.1.2. planinės struktūros tinklas - **sudėtinis: II senamiesčio zonos „Miesto“ - radialinis žiedinis planinės struktūros tinklas; ...**

7.2.1.3. kvartalai - **istorinių gatvių suformuoti kvartalai: ... II zona „Miestas“ - kvartalai: Nr. ... 32, 33, 34 ...**

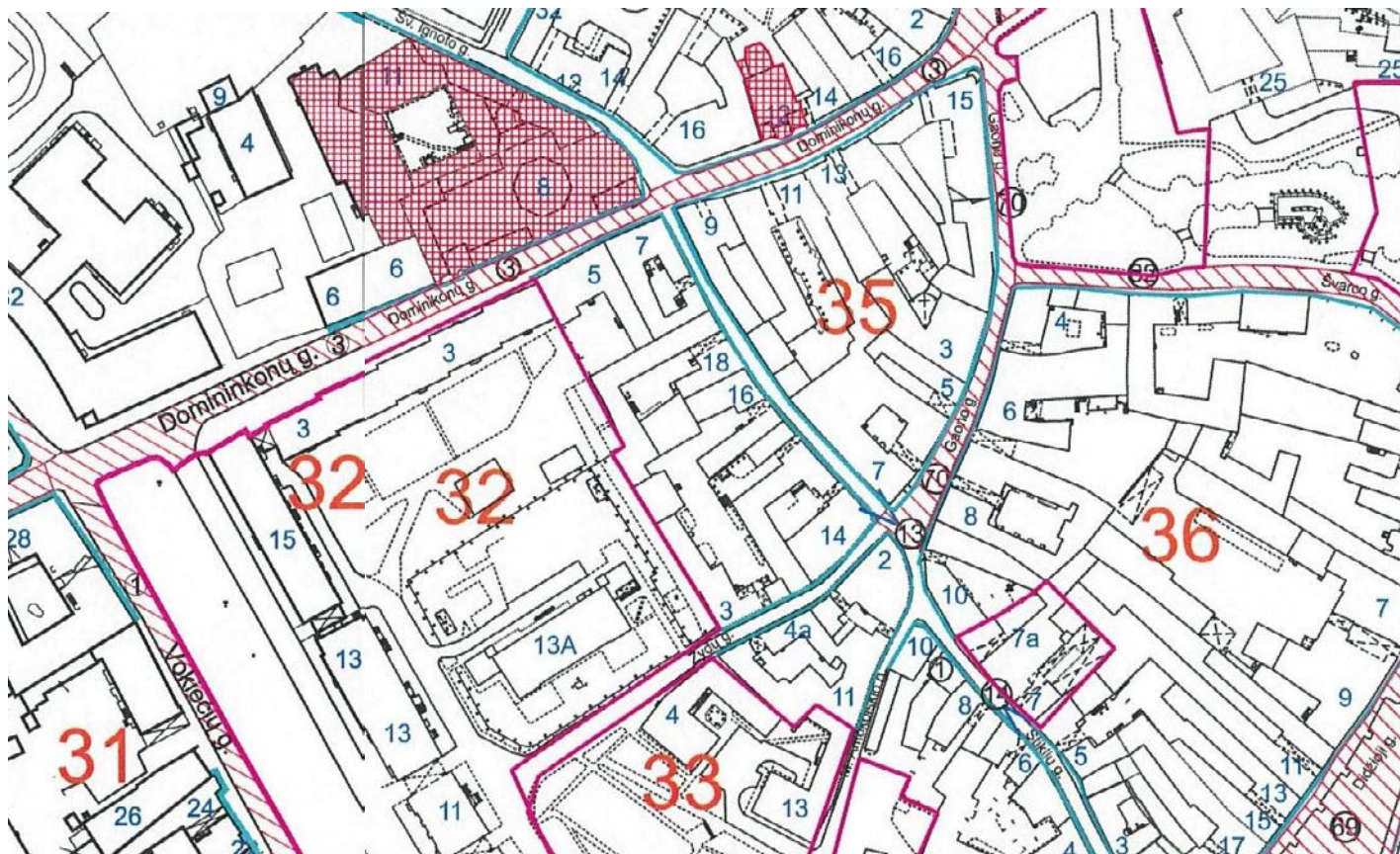
7.2.1.4. valdos (posesijos) - **istorinių sklypų ribos ...**

7.2.1.5. keliai, gatvės, aikštės, įvažiavimai, pravažiavimai, takai, jų tipai, trasos, dangos - **gatvių trasos: ... Didžiosios, ... Dominikonų, ... Vokiečių g. PV pusės ...; gatvių dangos: akmens trinkelio grindinys Vokiečių, ... Dominikonų ...; akmens dangos tipas ... Didžiojoje ... gatvėse, ... inžinerinių tinklų šulinių dangčiai: ... Vokiečių g. - 2 vnt. ...**

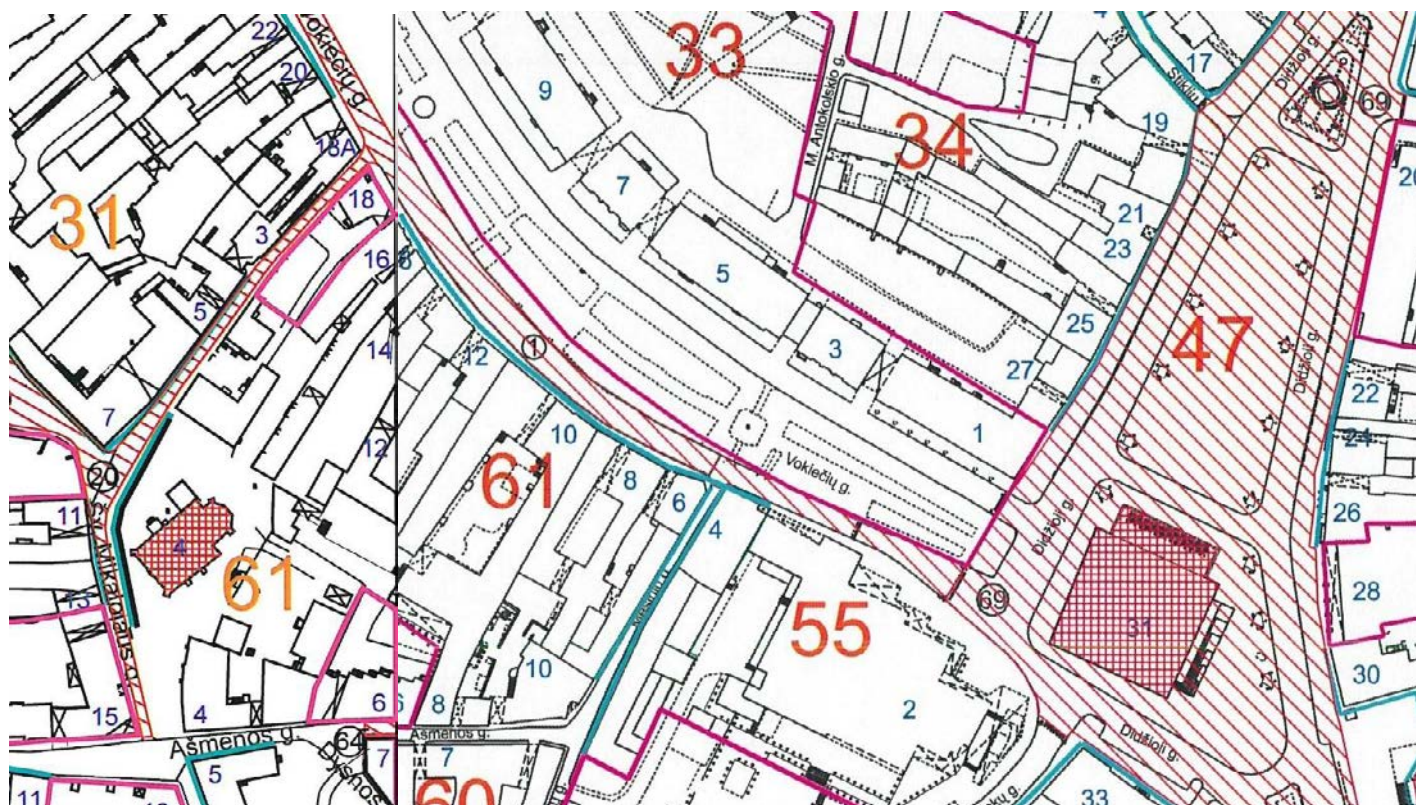
7.2.1.6. vietai reikšmingo buvusio užstatymo ar jo dalių vietos - **neišlikusio perimetrinio užstatymo vietos: II senamiesčio zonoje „Mieste“ kvartalų: Nr. ... 32, 33 ... 50 PV dalyse, ... kvartalo Nr. 34 ŠV, P dalyse ...**

7.2.1.7. gamtiniai elementai - ... XVI a. - XIX a. pab. Vilniaus kanalizacijos sistema, sudaryta iš dengtų skliautais molio plytų mūro kanalų su šuliniais (neištirta); ... kultūrinis sluoksnis ...

7.2.2.1. tūrinės erdvinės struktūros sandara - **daugialypė tūrinė-erdvinė struktūra, sudaryta iš nekilnojamo kultūros paveldo bei vertingų savybių požymių turinčių objektų, taip pat urbanistinės struktūros statinių, reikšmingų savo vieta ir tūriu, ... su papildančiomis ašimis - ... Vokiečių gatvėmis ...**

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	21	311	0

Sutartiniai ženklai:

- Nekilnojamosios kultūros vertybės apibrėžtos teritorijos ribos
- Išklotinės
- Dominantės
- Perspektyvos
- Nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijoje esančios vertingosios savybės
- Greta esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai
- Vietovei reikšmingo buvusio užstatymo vietos
- 99 Koordinatės numeris
- 5 Namų numeris

Projektinių pasiūlymų sprendiniai numato projektuojamos senamiesčio dalies vertingųjų savybių išsaugojimą, nes nekeičiamas jos planinės struktūros tipas, planinės struktūros tinklas, išlikusios kvartalų ir posesijų ribos, Dominikonų, Didžiosios ir Vokiečių PV dalies gatvių trasos, išsaugomas ir tvarkomas Vokiečių gatvės akmenų trinkelės grindinys, išsaugomas Didžiosios gatvės akmenų dangos tipas, išsaugomi du prie senamiesčio vertingųjų savybių priskirti inžinerinių tinklų šulinių dangčiai Vokiečių gatvėje, po projektuojamomis dangomis išsaugomos senamiesčio kvartalų Nr.32, 33 ir 34 užstatymo liekanos ir kanalizacijos kolektoriai po Vokiečių gatvės PV dalimi, jeigu pasitvirtins, kad jis yra išlikęs.

Išsaugoma projektuojamos teritorijos kultūrinis sluoksnis arba numatomose žemės darbų vietose jis ištiriamas prieš vykdant žemės darbus atliekant archeologinius tyrimus.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	22	311	0

Projektinių pasiūlymų sprendiniais išsaugoma senamiesčio tūrinę erdvinę struktūrą papildanti Vokiečių gatvės ašis.

Projektuojama teritorija yra taip pat Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinėje vietovėje 25504, įrašytoje į kultūros vertybių registrą 2001.02.09 KVAD direktoriaus įsakymu Nr.044, pripažintoje valstybės saugoma 2005.04.29 LR kultūros ministro įsakymu Nr.IV-190. Jos apskaitos duomenys patikslinti 2020.06.29 nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr.KPD-VL-1301/3, registruotu kultūros vertybių registre 2020.06.30. Akte nustatytos vertingosios savybės yra vietovės kultūrinis sluoksnis ir reljefas.

Projektinių pasiūlymų sprendiniais nekeičiamas vietovės reljefas, išsaugomas projektuojamos teritorijos kultūrinis sluoksnis arba numatomose žemės darbų vietose jis ištiriamas prieš vykdant žemės darbus atliekant archeologinius tyrimus.

Statinio ar jo dalies pagrindinė naudojimo paskirtis

Statinio pagrindinė naudojimo paskirtis: **Susisiekimo komunikacijos (8.2 Gatvė).**

Teritorijos naudojimo reglamento parametrai

Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano reglamentų lentelėje trys projektuojamos teritorijos dalys, esančios tarp esamų ir istorinių gatvių trasų pažymėtos kaip funkcinės zonos SEN-32-2, SEN-33-2 ir SEN-34-2:

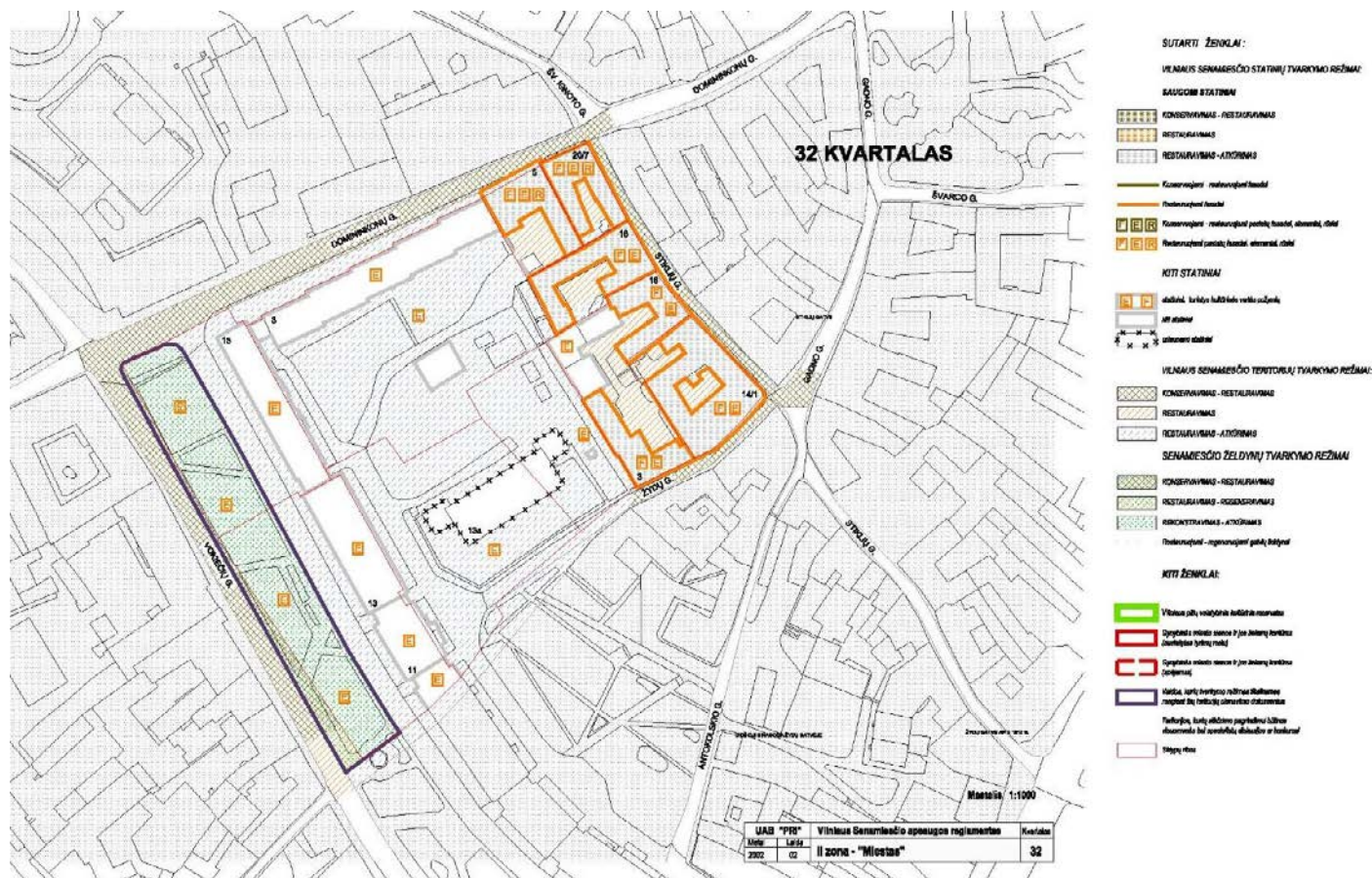
Rajono, rajono dalies Nr.	Rajono, rajono dalies plotas, ha	Funkcinės zonos Nr.	Funkcinės zonos pavadinimas	Teritorijos naudojimo tipas	Pagrindinė žemės naudojimo paskirtis	Galimi žemės naudojimo būdai	Funkcinės zonos plotas, ha	Užstatymo aukštis (bendrasis) (aukštų skaičius)	Didžiausias leistinas pastatų aukštis nuo žemės paviršiaus (aukštų skaičius)	Didžiausias leistinas pastatų aukštis nuo žemės paviršiaus (metrais)	Užstatymo tipas	Didžiausias leistinas sklypo užstatymo intensyvumas	Didžiausias leistinas sklypo užstatymo tankis	Mažiausias sklypo plotas mažiausiai statyti, m²	Didžiausias bičių skaičius sklype	Didžiausias neatsidų dangų (ND) plotas dalis sklype, kuriai netaikomas kompensacinis priemonės (%)	Didžiausias galimas vėjo maubūrinės priekybės objekto bendras plotas (m²)	Tekstinio reglamento Nr.	Teritorijos gyvenimino praeities	Infrastruktūros plėtros jėgos zona	Infrastruktūros eksploatavimo tarifo zona
SEN-32	2,0	SEN-32-1	Pagrindinio centro zona	GC;GM;PA;SI	KT;C	G2;K;V;R;B;I2;E;C2	1,7	-	-	23	kt	3	100	-	-	100	600	04,05,09;10;18	1	1	1
		SEN-32-2	Intensyviai naudojamų želdynų zona	BZ;AI;SI	KT	B;L;V;R;I2	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18;24;32	1	-	-
SEN-33	1,2	SEN-33-1	Pagrindinio centro zona	GC;GM;PA;SI	KT	G2;K;V;R;B;I2;E	0,9	-	-	21	kt	3	100	-	-	100	600	04,05,09;10;18	1	1	1
		SEN-33-2	Intensyviai naudojamų želdynų zona	BZ;AI;SI	KT	B;L;V;R;I2	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18;24;32	1	-	-
SEN-34	1,4	SEN-34-1	Pagrindinio centro zona	GC;GM;PA;SI	KT	G2;K;V;R;B;I2;E	1,3	-	-	20	kt	3	100	-	-	100	600	04,05,09;10;18	1	1	1
		SEN-34-2	Intensyviai naudojamų želdynų zona	BZ;AI;SI	KT	R;E;V;R;I2	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18;24;32	1	-	-

Šių trijų plotų pavadinimas lentelėje yra intensyviai naudojamų želdynų zonos. Dėl to joms nenustatyti jokie užstatymo parametrai.

Projektinių pasiūlymų sprendiniuose nenumatomas joks projektuojamos teritorijos užstatymas.

Projektuojamai teritorijai galioja 2003.12.23 LR kultūros ministro įsakymu Nr.IV-490 patvirtintas Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentas, kuriame visa tarp istorinių gatvių trasų esanti projektuojamos teritorijos dalis priskirta trims senamiesčio kvartalams: Nr.32, 33 ir 34. Jose nustatytas želdynų rekonstravimo – atkūrimo tvarkymo režimas, atskirų vertingų elementų restauravimo režimas, ir jos priskirtos prie teritorijų, kurių atkūrimo pagrindimui būtinos visuomenės bei specialistų diskusijos ar konkursai. Senajai PV Vokiečių gatvės trasai, Dominikonų ir Didžiosios gatvės trasoms nustatytas konservavimo – restauravimo tvarkymo režimas, naujai ŠR Vokiečių gatvės trasai – restauravimo – atkūrimo tvarkymo režimas:

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	23	311	0

DETALIZUOTI KVARTALŲ TVARKYMO IR NAUDOJIMO REŽIMAI

TERITORIJOS NR. II

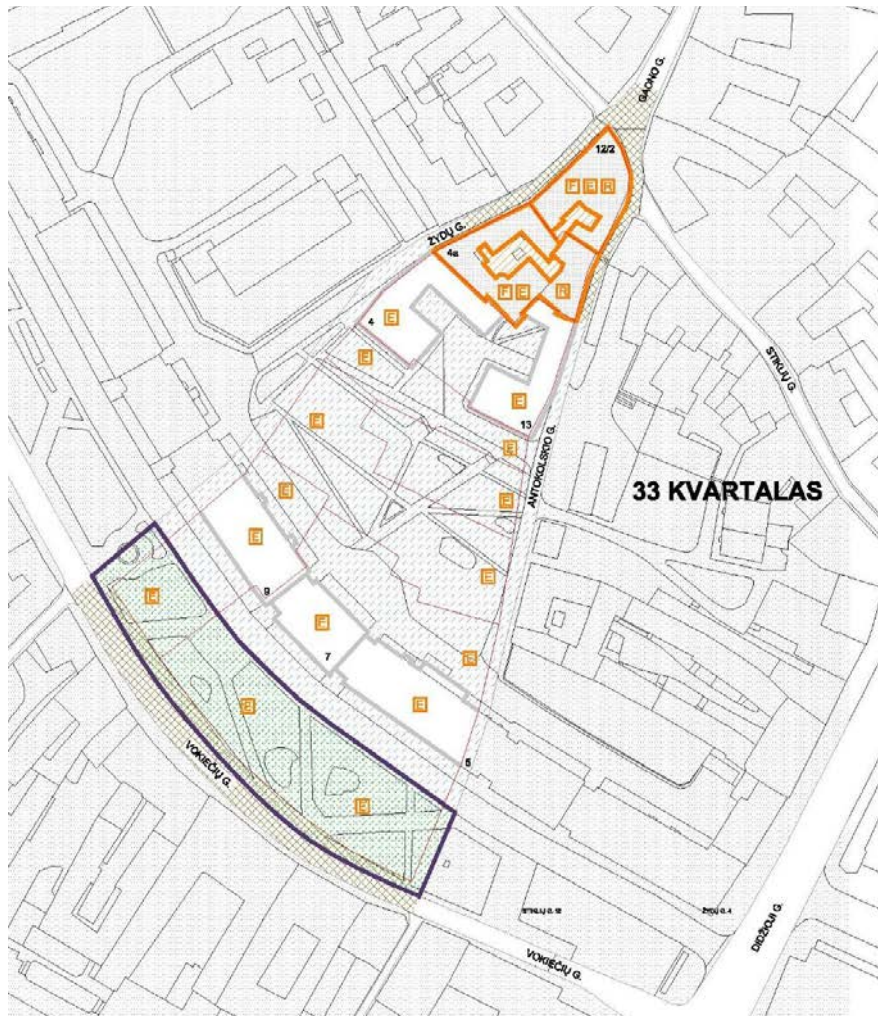
KVARTALO NR. 32

Adresas. Pavadinimas	Objektai sklype	Tvarkymo režimas, galimi tvarkymo darbai	Naudojimo režimas, galimos paskirtys	Pastabos
1	2	3	4	5
Skveras Vokiečių g	Kiti statiniai	Restauravimas – vertingi elementai Galimas sunaikinto užstatymo atkūrimas	Ribotas naudojimas - galimos paskirtys: gyvenamoji, visuomeninė, komercinė ir smulkaus verslo	Bendrieji nurodymai rekonstruojamiems ir naujai statomiems pastatams pateikiami lape 2.
	Teritorijos elementai	Restauravimo, atkūrimo, remonto darbai		
	Želdiniai	Rekonstravimas – atkūrimas		Želdiniai sklype palaikomi iki atkuriant sunaikintą užstatymą

Bendrieji reikalavimai rekonstruojamiems ir naujai statomiems pastatams 32 kvartale:

- Sklypų užstatymo tankumas 40-60 procentų.
- Dominuojantis užstatymo morfologinis tipas – perimetris posesijinis (tipas PP), (žr. VSAR priedą "Vilniaus senamiesčio užstatymo urbanistinių struktūrų tipologija").
- Statinių saugomos vertingos dalys tikslinamos tyrimų medžiagoje.
- Pastatų aukštumas nedidindamas.
- Pastatai dengiami šlaitiniais stogais.
- Rekonstruojamų ir naujai statomų pastatų architektūrinės išraiškos priemonės, apdailos medžiagos derinamos prie aplinkinio užstatymo.
- Tyrimų metu aptiktos vertingų istorinių statinių dalys ir elementai tvarkomi pagal restauravimo technologijas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	24	311	0

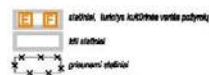
SUTARTI ŽENKLAI:

VILNIAUS SENAMIESČIO STATINIŲ TVARKYMO REŽIMAI:

SAUGOMI STATINIAI

KITI STATINIAI

VILNIAUS SENAMIESČIO TERITORIJŲ TVARKYMO REŽIMAI:

SENAMIESČIO ŽELDYNŲ TVARKYMO REŽIMAI

KITI ŽENKLAI:

DETALIZUOTI KVARTALŲ TVARKYMO IR NAUDOJIMO REŽIMAI

TERITORIJOS NR. II

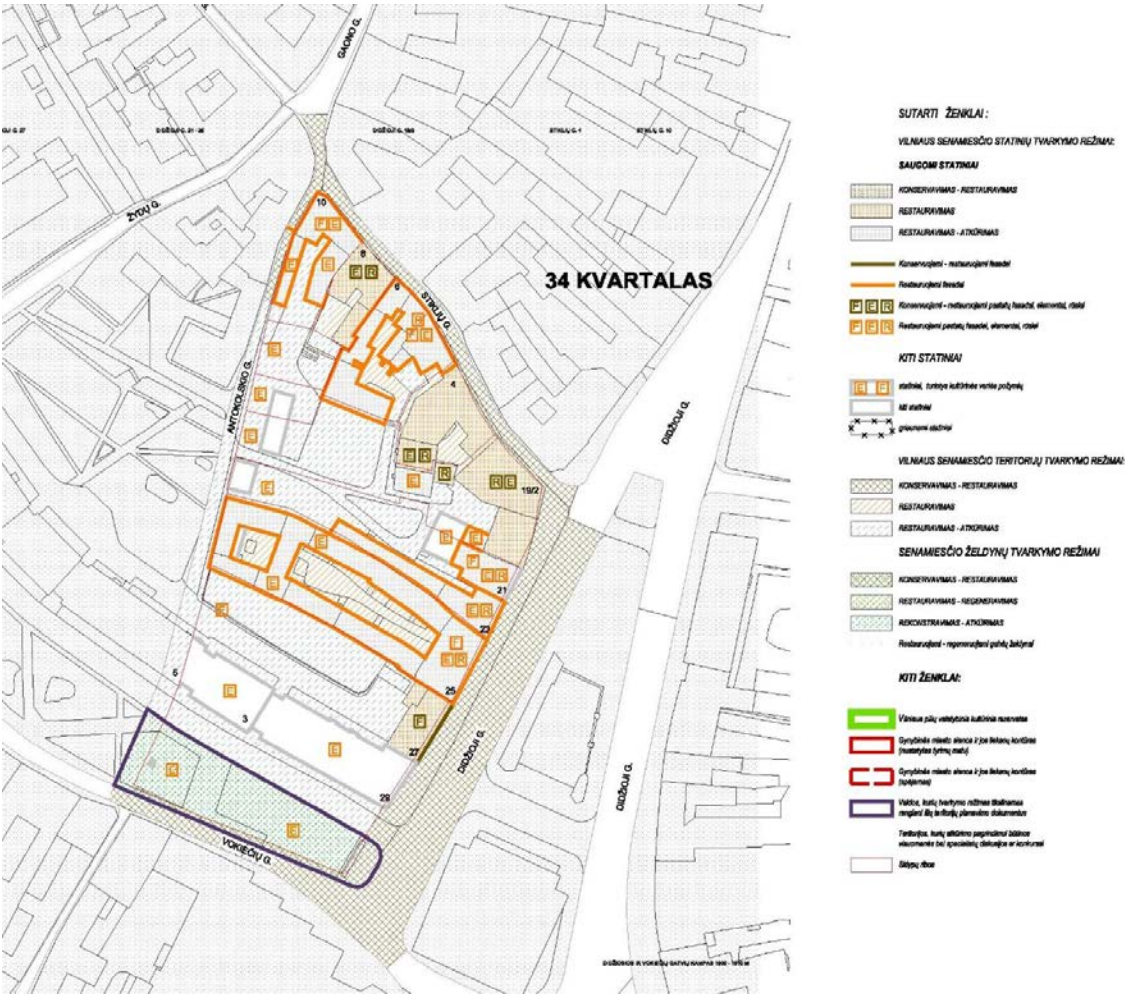
KVARTALO NR. 33

Adresas. Pavadinimas	Objektai sklype	Tvarkymo režimas, galimi tvarkymo darbai	Naudojimo režimas, galimos paskirtys	Pastabos
1	2	3	4	5
Skveras Vokiečių g	Kiti statiniai	Restauravimas – vertingi elementai; Galimas sunaikinto užstatymo atkūrimas	Ribotas naudojimas - galimos paskirtys: gyvenamoji, visuomeninė, komercinė ir smulkaus verslo	Bendrieji nurodymai rekonstruojamiems ir naujai statomiems pastatams pateikiami lape 2
	Teritorijos elementai	Restauravimo, atkūrimo, remonto darbai		
	Želdynai	Rekonstravimas – atkūrimas		Želdiniai sklype palaikomi iki atkuriant sunaikintą užstatymą

Bendrieji reikalavimai rekonstruojamiems ir naujai statomiems pastatams 22 kvartale:

- Sklypų užstatymo tankumas 40-60 procentų.
- Dominuojantis užstatymo morfologinis tipas – perimetris posesijinis (tipai PP ir PR - žr. VSAR priedą "Vilniaus senamiesčio užstatymo urbanistinių struktūrų tipologija").
- Statinių saugomos vertingos dalys tikslinamos tyrimų medžiagoje.
- Pastatų aukštingumas nedidinamas.
- Pastatai dengiami šlaitiniais stogais.
- Rekonstruojamų ir naujai statomų pastatų architektūrinės išraiškos priemonės, apdailos medžiagos derinamos prie aplinkinio užstatymo.
- Prieš pradėdant žemės kasimo darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.
- Tyrimų metu aptiktos vertingų istorinių statinių dalys ir elementai tvarkomi pagal konservavimo - restauravimo technologijas.
- Statiniai, siūlomi saugoti, kaip nekilnojamosios kultūros vertybės LR NKV registre, jų neįrašius į šį registrą turi būti saugomi kaip Vilniaus nekilnojamosios kultūros vertybės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	25	311	0

DETALIZUOTI KVARTALŲ TVARKYMO IR NAUDOJIMO REŽIMAI

TERITORIJOS NR. II

KVARTALO NR. 34

Adresas. Pavadinimas	Objektai sklype	Tvarkymo režimas, galimi tvarkymo darbai	Naudojimo režimas, galimos paskirtys	Pastabos
1	2	3	4	5
Skveras Vokiečių g	Kiti statiniai	Restauravimas – vertingi elementai; Galimas sunaikinto užstatymo atkūrimas	Ribotas naudojimas - galimos paskirtys: gyvenamoji, visuomeninė, komercinė ir smulkaus verslo	Bendrieji nurodymai rekonstruojamiems ir naujai statomiems pastatams patelkiami lape 3.
	Teritorijos elementai	Restauravimo, atkūrimo, remonto darbai		
	Želdynai	Rekonstravimas - atkūrimas		Želdiniai palaikomi iki bus atkuriamas sunaikintas užstatymas

Bendrieji reikalavimai rekonstruojamiems ir naujai statomiems pastatams 34 kvartale:

1. Sklypų užstatymo tankumas neturi būti didesnis kaip 40-60 procentų.
2. Dominuojantis užstatymo morfologinis tipas – perimetrisinis posesijinis (tipas PP - žr. VSAR priedą "Vilniaus senamiesčio užstatymo urbanistinių struktūrų tipologija").
3. Statinių saugomos vertingos dalys tikslinamos tyrimų medžiagoje.
4. Pastatų aukštumas nedidindamas. Atkuriamo užstatymo aukštumas – pagal tyrimų duomenis.
5. Pastatai dengiami šlaitiniais stogais.
6. Rekonstruojamų ir naujai statomų pastatų architektūrinės išraiškos priemonės, apdailos medžiagos derinamos prie aplinkinio užstatymo.
7. Prieš pradėdant pastatų remonto ir rekonstravimo darbus būtina atlikti esamos būklės fiksavimo ir natūros tyrimo darbus. Jei numatomi griovimo darbai, būtinos NKVA ekspertų išvados dėl statinio kultūrinės vertės.
8. Prieš pradėdant žemės kasimo darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.
9. Tyrimų metu aptiktos vertingų istorinių statinių dalys ir elementai tvarkomi pagal konservavimo - restauravimo technologijas.
10. Statiniai, numatomi registruoti LR NKV registre, jų neišrašius į šį registrą turi būti saugomi kaip Vilniaus nekilnojamosios kultūros vertybės.

Nurodymas dėl želdynų tvarkymo – Gatvių želdynai Didžiojoje gatvėje rekonstruoti į formuojamus arba neaukštaužgius medžius.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	26	311	0

Projektinių pasiūlymų sprendiniai atitinka Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento reikalavimus, nes plotuose tarp gatvių trasų organizuojama vieša erdvė su želdynais, numatoma išsaugoti kvartalų Nr.32, 33 ir 34 užstatymo liekanas ir atlikti jų konservavimo darbus vietose, kur statybos darbų metu jos atsivers, nenumatoma atkurti buvusio užstatymo.

Dominikonų, Didžiosios ir Vokiečių PV dalies trasų struktūra nekeičiama, kas atitinka konservavimo – restauravimo tvarkymo režimą, Vokiečių gatvės ŠR trasos pertvarkymas atitinka restauravimo – atkūrimo tvarkymo režimą.

Tyrimų apžvalga

Ištrauka iš 1808 Vilniaus miesto plano su posesijų numeriais, suteiktais joms 1790 m.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	27	311	0

Baliulytė, I. Pagrindinės žinios apie Žydų gatvės susiformavimą ir apgyvendinimą.

Žydų istorijos požiūriu išnagrinėti senamiesčio kvartalai Nr.32 ir 33, daugiausia Žydų gatvės užstatymas.

Dambrauskaitė, T., Urbonienė, E. Vilniaus senamiesčio 32 kvartalas. Istoriniai tyrimai. istorinė apybraiža. I tomas. 1974. VAA F1019 Ap11 B4624.

Posesija Nr.378

"Senosios pinigų kalyklos" namas. Kalykla pradėjo veikti 1545.10.14. Buvo vienintelė sidabrinų pinigų kalykla Lietuvos ir Lenkijos teritorijai.

Su pertraukomis veikė iki 1627. Vėliau atiteko žydams miestelėnams, vėliau - trinitorių ordinui. Yra 1755 inventorius. Buvo nedidelis 2 aukštų namas. Prie gatvės karčiama su skliautuotomis lubomis, šalia jos priemenė su virtuve ir gyvenamuoju kambariu. Šalia jo bravoras su jėjimu iš kiemo. Pažymėta, kad ši namo dalis sugriuvo 1748 ir 1749 gaisruose ir iš pamatų atstatyta. Antrame aukšte kambariai, rūšys po visu namu. 1844 remontuotas, perdarant gatvės fasadą.

Posesija Nr.411

Valda Vokiečių ir Dominikonų gatvių kampe. Architekto Mykolo Šulco 4 aukštų gyvenamasis namas 1802 iš pijorių ordino (vienuolynas gretimoje posesijoje Nr.412) įsigytame sklype, kuris buvo skirtas bažnyčios statybai. Prieš II pasaulinį karą jame buvo "Europos" viešbutis, Juliušo Kłoso nuomone jau praradęs pirmykštės formas.

Kiti kvartalo namai

Vokiečių gatvėje nėra viename vadove apie Vilnių neminimi, greičiausiai 2-3 aukštų gyvenamieji namai su krautuvėmis arba karčiamomis pirmame aukšte.

Plačiau aprašyti išlikusieji kvartalo pastatai, kurie yra ne Vokiečių gatvėje.

Dambrauskaitė, T. Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. I t. 1987. VAA F1019 Ap11 B7656.

Tekste namų numeracija imta iš 1940 architekto Juozo Kamarausko plano.

Vokiečių gatvė viena seniausių ir didžiausių Vilniuje. Joje apgyvendinti vokiečiai pirkliai ir amatininkai, kviesti Gedimino kurtis Vilniuje.

Gatvės reikšmė padidėjo 1387 suteikus Vilniui Magdeburgo teises ir įsikūrus jos gale rotušei. Seniausi istoriniai dokumentai apie gatvę yra XVI šimt.

Yra aprašyti tik keli mūriniai namai, tačiau sprendžiant pagal 1572 Geogro Brauno atlase esantį aksonometrinį miesto planą teritorija apie Vokiečių gatvę visa jau buvo užstatyta.

XVII šimt daugelis namų buvo dviejų aukštų, stovintys galu į gatvę. Joje buvo Kazimiero Paco, Sluckio, Radvilos rūmai. 1633 Vladislavo IV privilegija leido žydams pirkti namus taip pat ir Vokiečių gatvėje, tad jie ėmėsi tai daryti.

Po 1748 ir 1749 gaisrų keitėsi savininkai.

XVIII šimt pb kas antrame name buvo smuklės, kiemuose – degtinės ir alaus bravorai.

XIX šimt pb visi pastatai perstatomi, beveik visi pagal civilinio inžinieriaus Aleksejaus Polozovo projektus. Įrengta vitrinų, metalinių balkonų, lipdytinės puošybos. Visi pastatai priklausė turtingiems žydų pirkliais, todėl juose buvo prabangos prekių krautuvės.

Vokiečių 2 (posesija 1557)

Pirmos žinios apie valdą yra XVI šimt, tačiau prieštaringos.

1631 jis padovanotas LDK maršalkai Jonui Stanislovui Sapiegai. Prieš tai jis priklausė Volkunovskiui, tačiau rašoma, kad 1555 jam priklausęs ir gretimas namas, stovėjęs šalia Sluckio namo, bet Sluckio namas – tai Vokiečių 6 (posesija 337). Gal būtų valda gatvių kampe yra buvusi didesnė, vėliau suskaidyta į dvi posesijas. Mat tik po 1802 kampinis namas gavo naują posesijos numerį.

1712 abi šias valdas sapiegos padovanojo pijorių ordinui, kur po gaisrų šie planavo statydintis bažnyčią.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	28	311	0

1775 sklypas vis dar tuščias, aptvertas, skirtas bažnyčios statybai.

1802 kampinę sklypo dalį amžinam naudojimui gavo architektas, universiteto profesorius Mykolas Angelas Šulcas, kur jis pasistatydino pirmą 4 aukštų pastatą, aukščiausią gatvėje. Adomas Honoris Kirkoras 1880 rašė, kad namas statytas ant anksčiau pradėtos statyti bažnyčios pamatų. Šulcas name gyveno, dalį patalpų nuomavo. Kieme buvo arklidės, nuo Dominikonų gatvės jis buvo aptvertas tvora.

Po Šulco mirties 1812 patalpų nuoma buvo vienitelis pajamų šaltinis jo našlei Onai ir trims sūnums. 1812 karo metu name įsukūrė prancūzų kareiviai, po karo – rusų. Našlės prašymu namas atleistas nuo mokesčių, nes pajamų jis dėl to nedavė.

Po 1831 jis vėl užimtas karinėm prievolėm.

Maždaug nuo 1853 iki 1862 name su pertraukomis gyveno ir mirė poetas Vladislovas Sirokomlė (Liudvik Vladislav Francišk Kondratovič, slapyvardį pasirinko pagal savo herbo pavadinimą). Čia suorganizavo literatūrinį saloną, kuriame lankėsi A. E. Odinecas, M. Malinovskis, E. Tiškevičius, St. Moniuška.

1866 pirklys Aronas Lebonsonas name įruošė "Europos" viešbutį. Jį padidino Dominikonų gatvės pusėje pristatydamas 3 aukštų korpusą, kieme – du dviaukščius. Visi jie uždaru kontūru juose kiemą.

1883 Lebonsonas pagal Polozovo projektą viešbutį ėmė aukštinti. Virš kiemo Š korpuso užstatytas trečias aukštas.

1885 pagal architekto V. (Kiprijono ?) Maciulevičiaus projektą žymiai pakeistas eksterjeras, papuošiant reljefais ir afišomis.

1903 viešbutį tapo pirklio Mečislovo Bogdanovičiaus nuosavybe. Pagal inžinieriaus Augusto Kleino projektą ketino virš Dominikonų gatvės korpuso užstatyti ketvirtą aukštą, tačiau savivaldybė leidimo nedavė, nes tokiu atveju pastato aukštis viršytų plotį, tačiau leido pirmame aukšte pakeisti langų ir durų angas. Pastato pirmame aukšte buvo prabangios parduotuvės.

Yra 1912 namo fasado vaizdas.

1935 architektas Juliušas Klosas rašė, kad iš Šulco statinio nieko nėra išlikę.

1948.01.28 namo griuvėsiuose mirė fleitinikas virtuožas, kompozitorius, docentas ir dirigentas Juozas Pakalnis.

Vokiečių 4 (posesija 376)

1555 priklausė Volkanovskiui. Valdoje stovėjo mūrinis namas.

1631 sklypas atiteko Jonui Stanislovui Sapiegai.

1712 jo palikuonys valdą padovanojo pijorių ordinui.

1790 joje stovėjo mūrinis ordinui priklausęs pastatas.

1820 vienuolyno vizitacijos aktas, kuriame rašoma, kad sklypas 1802, kaip ir gretimas, amžinam naudojimui parduotas patarėjui Angerovui.

1839 namo savininkai dvarininkai Jonas ir Leonas Rogalskiai jį pardavė pirkliui Gronimui Punkinui, kuris namą padidino dešiniąjį kiemo korpusą paaukštindamas iki 3 aukštų ir pastatydamas 5,5x1,5 sieksnių galinį kiemo korpusą. Greičiausiai jis užstatė trečią aukštą ir virš gatvės korpuso.

1864.03.27 gubernijos architekto Afanasijaus Ranvydo sudarytame namo įvertinimo akte parašyta, kad jis yra trijų aukštų, tvirtas, nereikalaujantis remonto, mūrinis, su rūsiu, dengtas čerpėmis. Įkainotas 9333 sidabro rublių. Gatvės pusėje jis 10x5 sieksnių, kiemo dešinėje – 13,5x3, kairėje – 7,4(7?)x2(1 ir 1/3?). Užėmė 185 kvadratinis sieksnius žemės.

1889 pagal V. (Kiprijono ?) Maciulevičiaus projektą užstatyti kiemo galinio ir kairiojo korpuso tretieji aukštai. Buvo numatyta ir, sprendžiant pagal 1896 ir 1930 vietovės planus, įgyvendintas kairiojo korpuso praplatinimas įrengiant metalines galerijas.

1896 vietovės plane nurodyta, kad užstatyti 202 kvadratiniai sieksniai.

Pačiame XIX šimt gale šis ir gretimas "Europos" viešbučio pastatas atiteko žydų kahalo bendruomenės nariams, nes žemė, ant kurios jie stovėjo, priklausė ne magistrato jurisdikai, bet konsistorijai, iš pradžių pijoriams, vėliau - šv. Rapolo vienuolynui, ir iš jos jie gaudavo čynčą.

1930 įrengtos vitrinos parduotuvei.

Vokiečių 6 (377 posesija)

1555 valda pirmą kartą paminėta nurodant gretimo namo ribas. Joje stovėjęs pastatas pavadintas (Semiono Jurjevičiaus) Slušų mūriniu namu.

Iškart po 1633 dekreto apgyvendintas žydų, dėl to apgriautas protestuojančių miestiečių.

1666 žydai name turėjo karčiamą.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	29	311	0

1748 ir 1749 namas sudegė.

1790 namas vis dar tebevadinamas Sluškos namu, stovinčiu prie žydų bendruomenės namų. Aprašyme minima, kad buvo trijų aukštų, su mansarda iš gatvės, virš vartų, nors 1834 gatvės išklotinėje tebevaizduotas dviejų aukštų. Name buvo karčiama, gyveno gydytojas iš Amsterdamo. Kiemas aptvertas, su varteliais į sinagogą. Kiemo gale bravoras, priklausęs Leyzeriui Chaimovičiui.

1929 keičiama laiptinė kairiajame sparne veikusioje „šeštadieninėje“ sinagogoje. Yra jos fasado brėžinys. Kamarausko išklotinėje, braižytoje prieš nugriaunant, fasadas be ypatingos išraiškos.

Vokiečių 8 (posesija 378)

1545.10.14 name išlietas pirmas metalo lydinys. Namas karaliaus paliepiu pinigų kalyklos įsteigimui buvo išsinuomotas paizdininko Hornostajaus. Kalykla buvo vienintelė Lietuvoje ir Lenkijoje, kaldinusi sidabrinės monetas. Ją prižiūrėjo žydas Feliksas.

Su pertraukomis veikė iki 1665, po to perkelta į Kauną.

1720 namas priklausė Antakalnio trinitoriams, kurie jį gavo dovanų iš grafitės Antoninos Sibilės Volštein-Arnau Gelgaudienės, tais pačiais metais ištekėjusios už Vilniaus vaivados Kazimiero Jono Sapiegos. Trinitoriai jį nuomavo žydų bendruomenei.

1748 ir 1749 namas sudegė.

1755 inventoriuje rašoma, kad namas, vadinamas „senosios pinigų kalyklos“ namu, priklausė trinitorių ordinui.

1756 pratęsiant nuomos sutartį sudarytas inventorių. Jame rašoma, kad namas po gaisrų vis dar griuvėsiuose. Pirmame aukšte karčiama, bravoras ir gyvenamas kambarys, trys rūšio patalpos užverstos griuvenomis, antro aukšto patalpos remontuotos, vietoj skliautų sudėtos medinės perdangos. Tais pačiais metais sudegė stogas.

1776 Jono III privilegija namas atiteko LDK raštininkui Jonui Vladislavui Bžostovskiui. Valda apibūdinta kaip tuščias po gaisro išgriautas sklypas.

1778 šį tuščią sklypą Bžostovskis pardavė žydų bendruomenei, kuriame ji netrukus pastatė dviejų aukštų namą.

1799 Levinui Berkovičiui pripažinta pirkimo teisė. Rašoma, kad gyvenami kambariai buvo apačioje ir viršuje.

1844 statybos komisija leido pagal architekto padėjėjo projektą perdaryti gatvės fasadą, nes jis buvo su nesimetriškais langais, nepatiko savininkui. Greičiausiai tuo pačiu buvo užstatytas trečias aukštas. Projektas nerastas.

1882 pagal Polozovo projektą matoma to meto buvusi padėtis.

1881-1883 planuota pakeisti išorės laiptų vietą tarpuvartėje, kiemo gale pristatyti laiptinę ir pakeisti fasado išvaizdą.

Leidimas rekonstrukcijai gautas ir projektas įgyvendintas, sprendžiant pagal Kamarausko išklotinę ir 1944 Jano Bulhako nuotrauką. Užstatytas ketvirtas aukštas.

1914 pagal statybos techniko Antono Filipovičiaus Duboviko projektą prie gatvės įrengta rūšio antro aukšto patalpa, dėl to, matyt, išgriaunant cilindrinis skliautas.

Vokiečių 10-12 (posesija 379)

1776 Jono II dekrete, kuriuo patvirtinta Jono Vladislavo Bžostovskio teisė į gretimą posesiją Nr.378. dekrete rašoma, kad gretimos posesijos Nr.379 savininkas yra Bžostovskis.

1778 valda priklauso Leyzeriams, kurie dalį patalpų pardavė Chaimovičiui. Tačiau namas vadinamas Hiršos Delezerio vardu.

1799 dokumente rašoma, kad anksčiau namas vadinosi Hiršos Delezerio Bžostovskio vardu. Jame taip pat rašoma, kad dalis namo turi vartus iš Vokiečių gatvės, o jo galas ribojasi su naująja sinagoga, vienu šonu prie pinigų kalyklos, kitu – su namu, kuriame gyveno Judelis Leysmanovičius. Trečiame aukšte buvo Berko Zelmanovičiaus mokykla. Kita namo dalis nuo 1775 priklausė mirusiam Ošerui. Dalis namo priklausė Abraomui Klečkai. Tais pačiais metais sinagogos teismas nustatė, kad namas yra dviejų brolių Leyzerių nuosavybė. Namas buvo trijų aukštų, su atskirais vartais į jį.

1885 pagal Polozovo projektą virš kiemo korpuso užstatytas ketvirtas aukštas. Po 4 aukštų kiemo dešiniuoju korpusu suprojektavo rūšį – ledainę. Kiemo kairysis korpusas buvo dviejų aukštų.

1922 pastatas priklausė sinagogai. Dubovikas prie dviejų aukštų gatvės korpuso suprojektavo išorės laiptus. Iki pat sugriovimo 1944 abiejų pastato dalių gatvės fasadai buvo skirtingi – dviejų ir keturių aukštų, turėjo dvejus vartus ir dvejus adresus.

Vokiečių 14 (posesija 380)

1581 pastatas pirmą kartą paminėtas Lietuvos Metrikoje kaip vaško dirbtuvė – lydykla, stovėjusi priešais Malikovnos namą, stovėjusį šv. Mikalojaus ir Vokiečių gatvių kampe. Aleksandro suteiktą vaško lydymo privilegiją turėjo Rotušė.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	30	311	0

1635 Vladislovo Vazos potvarkiu tuščiame sklype leista statyti namą. Išmūrytos tik dvi sienos: iš Vokiečių gatvės pusės ir priešais Stulbinskių namą. Žydams tada jau buvo leidžiama statyti namus su vartais ir langais į Vokiečių gatvę. 1662 Vilniaus kanauninkas Kazimieras Vaišnarovičius padovanojo pastatą Vilniaus akademijai, kad be retorikos ir etikos profesūros būtų ir atskiras politikos profesorius.

1748 ir 1749 namai degė.

1773-1774 likviduojant jėzuitų ordiną sudarytas pastato inventorių. Jis buvo nuomojamas žydams, kurie laikė name karčiamą, kieme buvo degtinės bravoras, atskiras kambarys medaus išsukimui. Kiemas grįstas akmenimis, su šuliniu viduryje. Visus korpusus jungė medinė galerija su mediniais laiptais. Vieni mūriniai laiptai vedė į antrą aukštą. Namas trijų aukštų, stogas dengtas čerpėmis. Visos perdangos medinės. Į namą įeinama per vartus iš Vokiečių gatvės ir per duris ir laisvai pro priemenę iš Žydų gatvės.

Po jėzuitų kasacijos 1785 namas priklausė Lietuvos kariuomenės kapitonui Povilui Novanovskiui, LDK sekretoriui Antanui Korvin Kosakovskiui.

Nuo 1786 namas priklausė išdininkui Laurynui Odyncui, kuris patalpas nuomavo.

1792 naujai suremontuotą kampinę namo dalį su naujai prakirstu išėjimu į Žydų gatvę nuomavo žydui Manusevičiui, kuris čia laikė karčiamą.

1794 patalpas Žydų gatvės pusėje nuomavo krautuvininkui Nocheliui Abramovičiui. Abu pastarieji nuomininkai reikalavo vartelius iš gatvės laikyti užrakintus, kad praeiviai neterštų patalpose.

1804 paveldėtojas šambelionas Jonas Odyncas namą už 50000 auksinų pardavė Litmanui Zalmanovičiui. Pardavimo nuoraše parašyta, kad namas buvo trijų aukštų su dviem įėjimais - iš Vokiečių ir Žydų gatvių. Rūsyje ir pirmame aukšte buvo karčiama, kieme – bravoras. Buvo daug įvairių krautuvių.

1803 Limanovičiaus sūnus Movša kreipėsi į generalgubernatorių Rimskį Korsakovą, kad leistų namą prijungti prie tų namų, kurie skiriami kareivių apgyvendinimui, kad reikėtų mokėti mažesnius mokesčius.

1898 savininkas Šemle Nemeza kreipėsi į Statybos valdybą leidimo pagal Polozovo projektą užstatyti trečią aukštą ant dviaukštės namo dalies. Projektas nerastas.

1900 tas pats savininkas vėl kreipėsi leidimo pagal Polozovo projektą užstatyti ketvirtą aukštą. Projektas nerastas.

Projektai matyt nebuvo įgyvendinti, nes prieš nugriovimą Kamarausko braižytoje išsklotinėje namas dviejų aukštų, kaip ir

1834 išsklotinėje, todėl neaišku, kodėl 1806 pirkimo akte rašoma, kad namas triaukštis.

1910 architektas Fiodoras Smorgonskis suprojektavo medinės mansardas.

Vokiečių 16 ir 18 (posesija 246)

1563 kampinis mūrinis Stanislovo Stulbos buvo atleistas nuo visų miesto prievolių. Kaip įprasta Vilniuje, jis vadintas statytojo vardu, ir taip jis buvo vadinamas iki XVIII šimt.

Vėliau, bet iki 1633 jis padovanotas šv. Jono bažnyčiai.

XVII šimt posesijos 246 teritorijoje stovėjo dvejį skirtingų savininkų namai, bet savininkai juos vadino vienu vardu. Kampinis namas priklausė Stulbai, kitas - Potopui.

1633 už 5000 auksinų parduotas žydų bendruomenei.

1703 rytinis korpusas priklausė Mykolui Siesickui.

1714 po jo mirties korpusas (rūmai) atiteko dukrai, ištekėjusiai už Ukmergės seniūno Mykolo Radvilos.

1733 Elena Tiškevičienė supirko visas namo dalis ir įkeitė misionieriams.

1756 misionieriai namą pardavė Elijoševičiams todėl, kad po 1737 ir 1748 gaisrų jie nepajėgė jo rekonstruoti. Pardavimo metu tai buvo griuvėsiai. Pirkimo dokumente nurodyta, kad namas vienu šonu ribojosi su Siesickų rūmais, kurie buvo šio namo rytinis korpusas. Elijoševičiai namą atstatė, ir nuo to laiko namą imta vadinti jų vardu.

1784 Joselis Elijoševičius namą išdalijo vaikams. Įrašas apie tai magistrato knygoje padarytas po jo mirties, verstas iš hebrajų kalbos. Pastatas buvo trijų aukštų, patalpa viename aukštų pavadinta prieškalė – ilga patalpa virš galerijos viršutės ir priemenės. Dvejį vartai – iš Vokiečių ir Žydų gatvių. Dvi karčiamos – viena kampinėje patalpoje, kita – Vokiečių gatvės pusėje. Dar buvo krautuvė, bravoras, degtinės bravoras, slaptas rūsys, užslaptinti mūriniai laiptai, etc.

Iki 1790, kai Vilniuje numeruotos posesijos, tai buvo dvi atskiros valdos.

1799 maršalka Liudvikas Skumin Tiškevičius buvusius Siesickų rūmus pardavė žymiam gydytojui Leibovicui. Pardavimo dokumente nurodoma, kad šiuos rūmus Tiškevičius įsigijo iš Vilniaus kašteliono Motiejaus Radvilos, jo posesijos numeris buvo 246, ir pastatas stovi greta jo rūmų, bet pastatą jis pardavė ne visa – dalį kiemo atitvėrė mūrine tvora ir prisijungė prie savo rūmų. Pastatą rekonstravo pagal inžinieriaus kapitono Augustino Kosakausko projektą.

XIX šimt antroje pusėje abiejų namai priklausė skirtingiems savininkams. Kampinis namas eksdivizinis, tai yra, priklausęs daugeliui savininkų.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	31	311	0

1878 neidentifikuotoje dalyje įgriuvo lubos. Sudaryta komisija, į kurios sudėtį įėjo architektas A. Bychovskis (Bykovskis?) ir civilinis inžinierius Aleksejus Polozovas. Priešingai gyventojų nuomonei jie konstatavo, kad pastatui griuvimas negrėšia. Buvo leista Polozovo priežiūroje jį remontuoti. Projekto nėra. Pakeisto langų angos, įrengti metaliniai balkonai. 1884 antra namo dalis priklausė Peisachui Šambedaliui. Vokiečių gatvės rūsyje Polozovas suprojektavo buto įrengimą pastatant krosnį, užmūrijant kai kurias angas, padidinant langelį į gatvę. Projekte pateikti I, II aukštų planai, gatvės fasadas. Rūsysis, visas su cilindriniais skliautais, buvo po visu korpusu ir po vartais. Po jais įrengtas ilgas koridorius su cilindriniais skliautais, į kurį buvo patenkama per tarpuvartėje buvusius laiptus. Pusiaus lenkti laiptai vedė į antrą aukštą. Iš šių požymių Dambraskaitė daro išvadą, kad visi rūšiai buvo gotiški, namas buvo vieno amžiaus su kampiniu namu. 1886 statybos valdybai pateiktas V. (K?) Maciulevičiaus projektas trečiam aukštui. Leidimas rekonstrukcijai duotas, tik neleista statyti trečio aukšto. Projektas neįgyvendintas. 1904 savininku tapo Leiba Neft, kuris pagal Duboviko projektą norėjo užstatyti III ir IV aukštus, bet projektas nebuvo įgyvendintas. 1938 parengtas rekonstrukcijos projektas, numatęs pastato paaukštinimą, bet miesto vyriausiasis architektas H. Jenšas jo nepatvirtino. Iki pat nugriovimo namas liko dviejų aukštų. 1923 pagal Duboviko projektą kampiniam namui dalyje Vokiečių gatvės fasado įrengtos vitrinos. Pastatas trijų aukštų, trečias aukštas, sprendžiant pagal langų formą, užstatytas žymiai vėliau. Į patalpų aukštis jame buvo 2,3m, kai antro aukšto – 3,6m. Bendras pastato aukštis iki stogo buvo 10,4m.

Vokiečių 20 (posesija 381)

Pirminis namo pavadinimas – Mitašiaus namas.

XVII šimt pr jis buvo mūrinis, nedidelis, bet didelėje valdoje. Dalį sklypo Mitašius pardavė Liudvikui Terebeškai, kuris jos neužstatė. Šią sklypo dalį bandė nusisavinti LDK raštininkas Kazimieras Pacas. Tada Mitašius pirkimo teisę perleido studentų kongregacijai.

1643 sklypas atiteko žydų bendruomenei, kuri jame pastatė špitolę.

1748 Smolensko kanauninkas Šymakas namus padovanojo Šv. Jono Dievo Kūno brolijai, kuri patalpas nuomavo amatininkams.

Po 1749 gaisro sugriuvusį pastatą šešiams metams arendavo dviems žydams, kad jie namą atstatytų. Tais metais padėtis apibūdinta: tarp kunigaikščių tiškevičių (posesija 382) ir kunigaikščio Radvilos (posesija 246).

1760 Šv. Jono bažnyčios klebonas Ancypa už 4000 auksinų pastatą pardavė Jonui ir Onai iš Pocių Skuminams Tiškevičiams. Pardavimo dokumente pabrėžiama, kad pastatas po kelių gaisrų remontuotas, bet vėl sugriuvęs. Brolija neturėjo lėšų remontui, todėl jį ir pardavė. Tiškevičiai pastatą suremontavo ir prijungė jį prie savo rūmų. Taip buvo apjungtos valdos Vokiečių 18, 20 ir 22. Dambraskaitės nuomone iki pat nugriovimo gatvės fasado apatinių dviejų aukštų centrinėje dalyje buvo išlikę šio periodo piliastrai, kurie vėliau buvo stilizuoti.

1770 Tiškevičius pastatą įkeitė Šyškai, ir 1790 jį atpirko.

1787 kunigo Šymako palikuonys bandė kasuoti 1748-jų pardavimą Dievo Kūno brolijai ir sudarė pardavimo sutartį su Myčinskiu, kuris motyvuodamas tuo, kad nenori pastato atjungti nuo rūmų, atsisakė sadorio ir mainais iš Tiškevičienės gavo namą Pilies gatvėje.

XIX šimt vid namas po pirklio Jankelio Movšos Parneso, įsigijusio jį iš Tiškevičių XIX šimt pr, mirties atiteko jo sūnui pirkliui Jokūbui Parnesui. Parnesai namą išplėtė.

1884 pastatė du trijų aukštų korpusus, ėmė rekonstruoti kitus du.

1897 atlikta įvedimo į valdą dokumento kopija. Jame parašyta, kad pripažįstama namo priklausomybė Jankeliui Movšui Abramovičiui Parnesui, išjungiant iš jos Benediktą, Michailą, Joną, Joaną ir Izabelę Tiškevičius, Kristiną Potocką ir Mariją Bonevską iš Tiškevičių.

Iki 1899 užstatyti treči aukštai visiems korpusams.

1912 pagal Duboviko projektą Parnesas norėjo virš gatvės korpuso užstatyti ketvirtą aukštą, bet statybos valdyba nedavė leidimo. Ketvirtą aukštą Dubovikas projektavo tokių pat formų, kaip ir trečio aukšto, todėl gali būti, kad ir trečiąjį projektavo jis.

1914 Smorgonskio langų padidavimo ir mūrinių balkonų panaikinimo projekte matoma, kaip tuo metu atrodė fasadas. Yra ir daugiau XX šimt pr pastato projektų: vitrinų įrengimo, patalpų perplanavimo, etc.

1920.08.26 sudarytas testamentas, kuriame parašyta, kad Jokūbas Movša Parnesas Vokiečių 14 name turėjo penkias parduotuves, Žydų gatvėje (posesijoje 236) – tris, auksą ir brangenybes laikė Peterburge Rusijos – Azijos banke, o šį namą skirstė savo palikuonims, prašydamas jį palikti tokios pat būklės. Jame rašė, kad namas giminei priklauso daugiau, kaip 200 metų, pats įdėjo daug pastangų, kad jis liktų dabartinėje būklėje, todėl nori, kad namas būtų jo giminės paminklu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	32	311	0

1922.02.02 jis mirė. Po to giminės firma „Broliai Parnes Leon ir Boris“ bankrutavo.

1931 namas atiduotas į varžytines.

1936 už 127500 auksinų namą nusipirko Jarmolinska.

Vokiečių 22 (posesija 382)

XVII šimt pr tai buvo viena iš valdų, 1760 tiškevičių apjungtų į rūmų valdą. Ji, kaip minima, buvusi greta Mitašiaus namo (posesija 381), priklausė Vilniaus tarėjui Jokūbui Langui. Pastatas tarp šios valdos ir kampinio namo tuo metu priklausė LDK raštininkui Kazimierui Pacui.

1653 mirė Kazimieras Pacas, 1616-1618 studijavęs Vilniaus Akademijoje, 1630 pradėjęs politinę veiklą, įnikęs į turtinių reikalų tvarkymą. Vaikų neturėjo, turtą paveldėjo žmona.

1655 mirė tarėjas Jokūbas Langas.

Iki 1655-1661 karo Vokiečių ir Mėsinių gatvių kampe stovėjo dar vienas mūrinis namas, kuris vėliau buvo įjungtas į Tiškevičių rūmus. Jis priklausė Visų Šventųjų bažnyčios karmelitų vienuolynui. Karo metu sugriautas.

Į 1665 situaciją vėlesniame dokumente duota nuoroda į gretimo namo Kazimiero Paco palikuonių nuosavybę. Tais pačiais metais Vokiečių ir Mėsinių gatvių kampinį sklypą karmelitai atidavė siuvėjui Drozdui, leisdami jam statydintis medinius ir mūrinius pastatus.

1663 Mitašiaus namo dokumente nurodyta, kad iš vienos pusės jis ribojasi su Jurgio Lango namu. Jokūbas Langas valdą buvo įsigijęs po žmonos tėvo Krejčmero mirties. Namas buvo vadinamas „kamienica Krejčmerovska“. Jokūbas Langas turėjo keletą namų Stiklių gatvėje ir 11 vaikų. Šis namas atiteko žmonai, dukrai ir dviem sūnums – Jokūbui ir Mauricijui.

1669 mirė Kazimiero Paco našlė, turtą paveldėjo jo sūnėnas Konstantinas Vladislovas Tiškevičius. Tais pačiais metais rašoma, kad Kazimieras Pacas yra kėsinęsis į tuščią sklypą posesijoje 381.

1672 dominikonai parašė protestą esą Krejčmejeris namą buvo palikęs jiems. Tais pačiais metais namas parduotas Naugardo kaštelionui Jasmanui.

1713 karmelitų valdos priešais mėsinių cechą Vokiečių ir Mėsinių gatvių kampe savininkas Mykolas Sycinskis už 1500 auksinų pardavė joje stovėjusį pusiau medinį, pusiau mūrinį namą Naugardo kaštelionui Antanui Karoliui Novosieliskiui ir jo žmonai Elenai iš Lettų.

1725 Novosielskis mirė, jo našlė antrą kartą ištekojo už Vitebsko kašteliono Jurgio Skumin Tiškevičiaus. Taip jis atsidūrė tiškevičių valdoje.

1737 miesto plane valdoje pažymėtas uždaro kiemo užstatymas, eksplikuotas Novosielskio rūmais.

1748 buvusį Jasmano namą įsigijo Tiškevičius ir įjungė jį į savo rūmus.

1749 buvę Novosielskių rūmai priklausė Juozapui ir Onai iš pociejų Tiškevičiams.

1748, 1749 buvęs Jasmanų namas degė.

Tiškevičių buvo apjungtas į vieną valdą su gretimomis ir jose įrengti rūmai, kuriuos Adomas Honoris Kirkoras savo vadove po Vilnių priskyrė prie vieno gražiausių miesto. Rūmuose gyveno patys šeimininkai, pirmame aukšte žydams nuomavo krautuves.

1790 mirė Juozapas Tiškevičius, Jurgio sūnus iš pirmosios santuokos, turtą paveldėjo etmonas, maršalka Liudvikas Tiškevičius. Buvo vedęs karaliaus dukterėčią Konstanciją Poniatovską. Jie turėjo vienintelę dukrą Aną, ištekojusią už grafo Potockio.

1808 mirė Liudvikas Tiškevičius, paskutinis Skumin Tiškevičių giminės vyras.

1812 su Potockiu išsiskyrusi Ana ištekojo už grafo Dumino Vonsovičiaus

1817 surašytas rūmų inventorių, iš kurio matoma, kad jie buvo puošnūs ir prabangūs. Konstancija ir Ana rūmus pardavė grafiui Mykolui Tiškevičiui. Rūmai mūriniai, dviejų aukštų, viena puse ribojosi su Mėsiniu gatve, kita – su Eljošiaus Berkovičiaus namu. Iš Vokiečių gatvės buvo vartai su piliastrais, panašiais į kolonas su frontonu, kuriame buvo dveji keturių padalų langai su 20 stiklų kiekvienas, apšvietę pastogę. Portiko stogas dengtas skarda, jo viršuje medinė metalu sutvirtinta skulptūra. Antrame portiko aukšte virš vartų metalinis balkonas su kalvio darbo tvorele, papuošta rozetėmis ir ornamentais. Po balkonu du metaliniai strypai žibintams pakabinti. Vartai nakčiai uždaromi medine sklende, staliaus darbo, mediniai, dažyti perline spalva, futruoti. Vartų kairėje durys į banko kontoros patalpą, vadinama vekslarnia. Patalpa skliausta, parketas, vienas keturių padalų po 20 stiklų langas. Baltas stiklas, grotos, langinės ir juodai dažytos durys į gatvę. Už vartų toje pačioje pusėje tamsus koridorėlis, kuriuo patenkama į antrą kiemą. Iš jo įėjimas į patalpą, tuo metu prijungta prie karčiamos. Joje du keturių padalų langeliai į gatvę su langinėmis, grotomis, po 20 stiklų. Skliautai, oranžinės sienos su tamsiais frizais ir marmuro imitacija lamperija, baltų koklių krosnis, falšmarmuro židiny. Į ją futruotos durys, antros filinginės dvivėrės durys su įstiklinta viršutine dalimi į gatvę.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	33	311	0

Antros juodai dažytos durys uždaromos nakčiai. Vienas 4 padalų langas su grotomis ir langinėmis. Skliautai, parketas. Greta karčiamos patalpa su plytelių grindimis, skliautais, vienu langu su grotomis ir dvivėre langine. Sienos nišoje spinta. Trečia patalpa prie gatvės skliautuota, su durimis į gatvę ir durimis į antrą kiemą ir pirmus vartus. Nuo vartų kairėje iki kitų vartų keturios pereinamos patalpos. Kitoje antrų vartų pusėje obuolių parduotuvė, metalinės durys iš gatvės, viršuje langelis. Šalia jos koridorėlis ir maža patalpa krosnims apkūrenti. Sukti laiptai į pastogę. Virš išorės durų stogelis, dengtas raudonai dažyta skarda, prilaikomas trimis metaliniais strypais. Išorės durys dažytos juodai, kaip ir langinės. Po šia pastato dalimi aprašyta viena rūšio patalpa. Toliau aprašoma viena patalpa už koridoriaus su išėjimu į pirmą kiemą ir langais į antrą. Pirmo aukšto patalpose langai keturių padalų, aštuonių stiklų, su langinėmis ir grotomis, skliautai. Dvigubos išorės durys, nakčiai uždaromos dažytos juodai, antros medinės – perline spalva. Greta esanti patalpa skliautuota, su dvejomis krosnimis, koklių ir plytų. Dveji langai į kiemą po 20 stiklų, vienas šešių stiklų langas į vartus. Toliau toje pusėje virtuvė ir indauja. Jose akmenimis grįstos grindys, langai į kiemą su grotomis, įdomus kaminas iš keturių stulpų, arkinė viryklė. Iš indaujos – maisto sandėlis, už jo – šulinys. Už jo – mūrinė siena su nišomis, skyrusi šiuos du namus nuo namo, atiduoto į amžiną arendą. Futruoti vartai su varteliais. Prie sienos mūrinės išvietės, dengtos čerpėmis. Kieme arklidės šešiams svečių arkliams ir didžiosios mūrinės arklidės aštuoniems arkliams. Langai pusiau arkiniai. Išėjus iš arklidžių per vartelius į pirmą kiemą – vežiminė. Prie jos – žaliai dažytas žibintas. Aprašomos rūmų komendato (murgrabia) patalpos ir keturios skliautuotos rūšio patalpos su langais į kiemą ir Vokiečių gatvę. Paradiniai laiptai buvo kampiniame korpuse. Po jais nedidelė kamarėlė, toliau su durimis ir langais į Vokiečių gatvę. Dvejos patalpos iš eilės – parduotuvės. Pirmoji – galanterijos, už jos – išdinė. Toliau kampe parduotuvė su smulkiai stiklintais langais, langinėmis, dvigubos dvivėrės durys į gatvę, išorinės dažytos juodai. Skliautai. Iš Mėsinių gatvės šalia rūmų 13 mažų krautuvėlių. Dauguma skliautuotos, su molio plytelių grindimis. Durys kaustytos, stipriai uždaromos, panašios į langines. Patalpos be langų. Korpusas vieno aukšto. Antrame aukšte treji apartamentai. Į paradinius laiptus patenkama pro pirmuosius vartus. Laiptai mūriniai, dengti lentomis, su mediniais porankiais. Lubos plokščios, iš trijų pusių su karnizu. Dveji keturių padalų langai po 20 stiklų į kiemą. Parketas. Iš laiptų patenkama į prieškambarį. Durys filinginės, dvivėrės. Parketas, langas ketvirtiniu 20 stiklų. Koklių krosnis. Iš prieškambario filinginės dvivėrės durys su prancūziškais vyriais į geltonai dažytą kambarį su tinkuotomis lubomis, parketu, švediška koklių krosnimi, dvigubais keturių padalų langais ir 20 ketvirtinių stiklų. Iš šio kambario durys į galeriją – balkoną iš Vokiečių gatvės. Dvejos durys, metalinės ir medinės. Duryse langas. Iš šio kambario durys į rožiniai dažytą kambarį. Duryse dveji langai ir lubos tokie pat, kavos spalvos koklių krosnis. Iš prieškambario patenkama į mažą naujai įrengtą virtuvę. Joje dvivėrės durys, audeklu apkaltos lubos, parketas, dveji po 20 stiklų į kiemą, viryklė, mūryta tarp arkų. Iš virtuvės mažas koridorėlis, iš kurio įėjimas į trejus gatvės pusėje buvusias patalpas. Pirmą – rožine spalva dažytas prieškambaris, antrą – žaliai dažytas kambarys, trečią – pilkai dažytas kambarys. Langai po 20 stiklų, baltų koklių krosnys, tinkuotos lubos. Už kambarių virtuvė ir laiptai į pirmą aukštą. Į antrą apartamentą patenkama suktais mūriniais lentomis dengtais laiptais. Laiptinė skliautuota, su plytelių grindimis. Toliau parketu klotas kambarys su židiniu kairėje, dviem langais po 20 stiklų. Švediška krosnis, skirta dviem kambariams. Toliau – kabinetas. Durys vienvėrės, parketas, židiny. Trečias kambarys oranžinis, skliautuotas, nišoje švediška krosnis, šalia jos židiny. Dveji langai iš kiemo. Išėjus iš kambario – virtuvė ir dveji skliautuoti kambariai su keturiais langais į kiemą. Uosio parketas. Paradinis apartamentas buvo kairėje laiptų pusėje. Prieškambaris, į kurį įeinama per filingines duris, su pušiniu parketu, melsvais apmušalais, apačioje lamperija, tapyti durų ir langų angokraščiai. Sena lenkiška krosnis, apkūrenama iš laiptinės. Dveji langai į kambarį, dveji – į gatvę. Visi keturių padalų, po 10 ir 20 stiklų. Iš prieškambario dvivėrės filinginės durys su varinėmis rankenomis į pokylių kambarį. Kambarys karmazino spalvos, virš durų supraportas paausiuotose rémuose. Kambario siena, išklijuota karmazino spalvos damastu. Aprėmintas paausiuotomis raižytomis lentjuostėmis. Priešais duris nišoje karaliaus Stanislovo portretas raižytuose rémuose. Nišos angokraščiai puošti raižiniais, paausiuotais laurais ir kitais ornamentais. Lamperija, durų filingai puošti paausiuotu ornamentu baltame fone. Dvigubi langai po 10 baltų stiklų, puošniais apkaustais. Tarp langų veidrodžiai paausiuotais rémais. Prie antros sienos veidrodis prie židinio. Prie rémų dveji bronziniai žibintai. Židiny tamsaus marmuro, aprėmintas raižytu karnizu. Baltų koklių krosnis su figūra viršuje, kūrenama iš laiptų. Į trečią pokylių kabinetą filinginės dvivėrės durys, virš kurių aliejinis supraportas raižytuose paausiuotuose rémuose. Lubos tinkuotos, lygus karnizas, viduryje rozetė. Uosio parketas. Sienos išklijuotos audeklu su rožinėmis juostomis su baltomis gėlėmis, paausiuotais raižytais aprėminimais. Dveji dvigubi langai po 10 stiklų į Mėsinių gatvę. Lamperija ir durų apvadai dažyti baltai, paausiuoti. Duryse paausiuota rozetė. Švediška krosnis, ant jos gipsinės liustros. Tarp langų ir virš židinio veidrodžiai raižytais auksuotais rémais, baltas falšmarmuro židiny, puoštas figūromis. Virš durų, vedusių į miegamąjį, dveji supraportai. Miegamajame tinkuotos lubos su gipsine rozete viduryje. Raižytas frizas, sienos apklijuotos karmazino spalvos audiniu. Lamperija, langų ir durų apvadai dažyti baltai, paausiuoti. Duryse auksuotos rozetės. Uosio parketas, treji langai į kiemą, baltas falšmarmuro židiny, puoštas skulptūromis.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	34	311	0

Balta švediška koklių krosnis. Virš durų supraportai. Iš miegamojo patenkama į kabinetą, kurio interjeras panašus į aprašytuosius, tik sienos iškljuotos žaliais popieriniais apmušalais. Iš kabineto patenkama į koridorėlį, iš kurio apkūrenamos kambarių krosnys. Penktas kambarys tinkuotų lubų, dantytas karnizas, parketas, tapyti langų ir durų angokraščiai. Iš miegamojo patenkama į drabužinę. Baltų koklių krosnis, apkūrenama iš koridoriaus, balta lamperija. Ten pat ir tuale-
tas. Iš apartamento buvo galima išeiti antrais laiptais, vedusiais į kiemą. Rūmų stogas laužytos formos, iš gatvės pusės laužta linija apkalta vario skarda. Olandiškos čerpės.

1830 Vienoje mirė Konstancija Tiškevičienė.

1867 Paryžiuje mirė Ana, būdama 91 metų amžiaus.

XIX šimt. gale rūmai nebeturėjo savo pirminės išraiškos.

Vokiečių 24 ir 26 sujungtos į valdą, kurioje nuo 1758 buvo pilies teismo aktų archyvas ir kanceliarija.

Kitame gatvės gale buvo 3 aukštų pastatas.

Dambauskaitė, T. Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. Ikonografija. III t. (Vilniaus vandentiekio ir kanalizacijos tresto archyvo 1925-29m. medžiaga. 1987. VAA F1019 Ap11 B7654

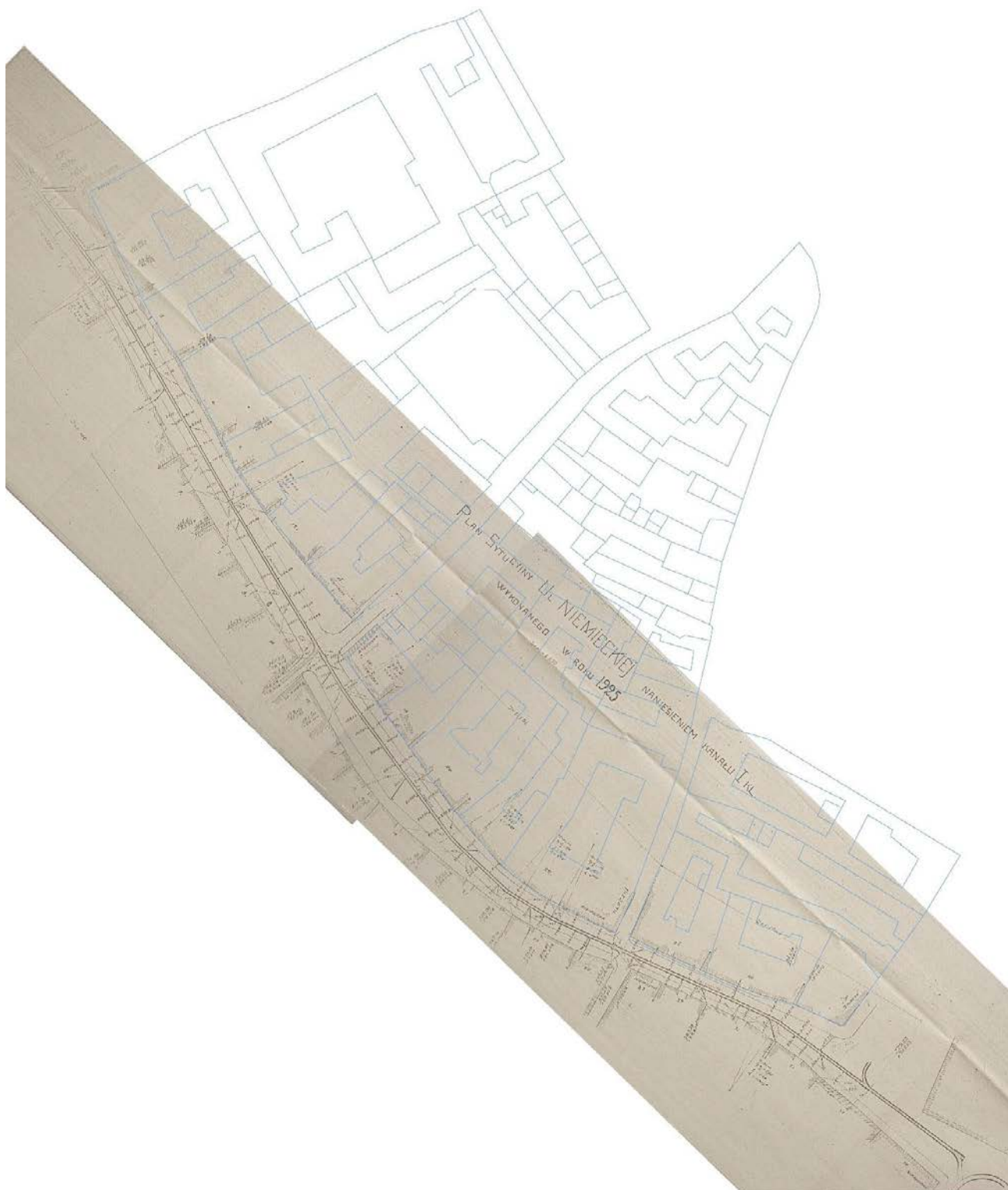
Byloje pateikti 1925-1929 pastatų kanalizacijos projektų brėžiniai sudėti į realią vietovę ir paimti už pagrindą rengiant užduotį archeologiniams tyrimams, sprendžiant apželdinimą ir buvusių pastatų vietų nužymėjimą dangose:

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	35	311	0

Kanalizacijos kolektoriaus išlikimas, padėtis ir išlikimo laipsnis pagal byloje pateiktą jo projektą bus tikslinami projekto įgyvendinimo priežiūros metu:

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	36	311	0

Drėma, VI. Dingęs Vilnius. Vaga Vilnius, 1991

Lygino pastatų vaizdą 1834 gatvės išklotinėje ir 1944 Juozo Kamarausko 1944 gatvės išklotinės piešinius, pieštus po bombardavimų. Jose sunumeravo namus pagal tuo metu buvusią tvarką –

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	37	311	0

ŠR gatvės pusėje numeriai lyginiai, numeruota nuo ŠV gatvės galo. Rašė, kad pastatų architektūra nuo 1834 sumoderninta ir sukomercinta – pirmame aukšte vyrauja vitrinos.

Vokiečių 2 (posesija 411)

XIX šimt. buvo aukščiausias namas mieste. 1800 pastatytas Šulco ant pradėtos statyti pijorių bažnyčios mūrų. Prieš II pasaulinį karą jame buvo „Europos“ viešbutis.

Vokiečių 4 (posesija 376)

Dviaukštis, perdirbtas į triaukštį. Saikingos išraiškos.

Vokiečių 6 (posesija 377)

1834 dviejų aukštų, 1944 – trijų, su rizalitu per vidurį, viršuje užbaigtu aukštu frontonu su trimis langeliais. Yra priklausęs Sluckiams, vėliau – kahalui.

Vokiečių 8 (posesija 378)

1834 dviejų aukštų, 1944 – keturių. Yra priklausęs trinitoriams.

Vokiečių 10 ir 12 (posesija 379)

1834 buvo vientisas dviejų aukštų namas, 1944 – dviejų skirtingų namų griuvėsiai, Vokiečių 12 – keturių aukštų. Yra priklausęs Bžostovskiams.

Vokiečių 14 (posesija 380)

Dviejų aukštų.

Vokiečių 16 (posesija 246)

1834 buvo trijų aukštų, 1944 – su ketvirtu aukštu, dirbtinai užstatytu virš pagrindinio karnizo.

Vokiečių 18 (posesija 381)

Apatinė fasado dalis nepakitusi nuo XVIII šimt., mechaniškai užstatytas III aukštas.

Vokiečių 20 (posesija 382)

Nuosekliai sumodernintas fasadas su segmentiniu frontonu viduryje. Yra priklausęs Tiškevičiams.

Vokiečių 22 (posesija 382)

1834 išklotinėje turėjo vientisą fasadą, o 1944 jis sudarytas iš skirtingų eklektinių fasadų. Yra priklausęs Manasevičiams.

Vokiečių 24 (posesija 383)

1834 buvo trijų aukštų. 1944 – tik dviejų. Jame gimė Europos mąsto literatūros ir dailės kritikas Judelis (Julianas) Kiačka (1825-1906). Kamarauskas detalai nupiešė įmantrius barokinius vartus.

Vokiečių 26 (posesija 384)

Kaip ir 1834 – trijų aukštų. Secesinis fasadas. XVI šimt. priklausė pinigų kalyklos valdytojui ir architektui (burmistrui?) Ulrichui Hozijui.

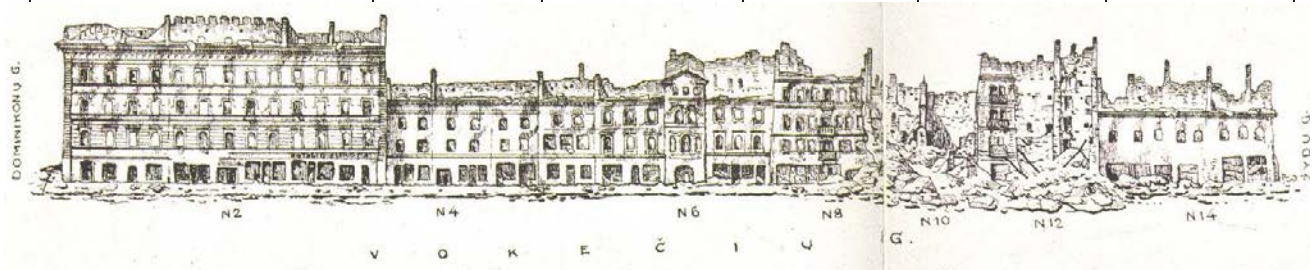
Vokiečių 28 (posesija 385)

1834 triaukštis pastatas 1944 jau keturių aukštų, su vėlyvosios secesijos fasadu. Didieji prekyba kailiais namai.

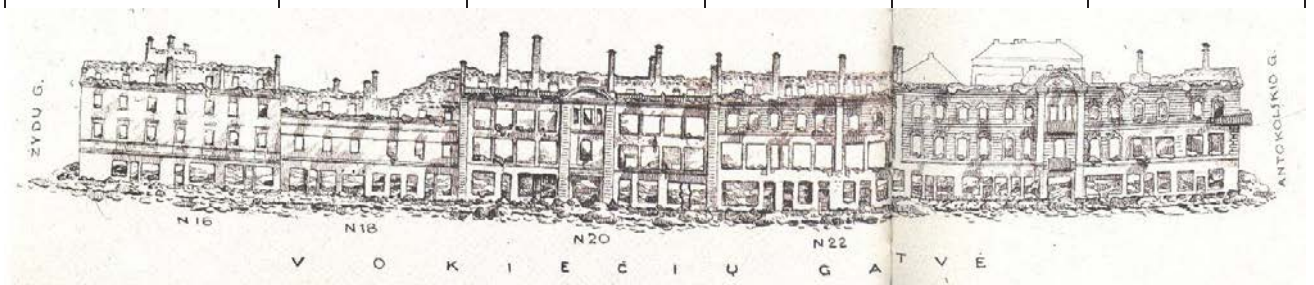
Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	38	311	0

Juozo Kamarausko 1944 piešiniai su namų numeriais. Pagal Dambrauskaitę ir Drėmą chronologiškai surašyta pastatų priklausomybė. Paryškinti svarbiausi pastatai:

Volkunovskis Jonas Stanislovas Sapiega Pijoriai Šv. Rapolo vienuolynas Pijorių bažnyčia Mykolas Angelas Šulcas Vladislovas Sirokomlė Aronas Lebonsonas (“Europos” viešbutis) kahalas Mečislovas Bogdanovičius Juozas Pakalnis	Angerovas Jonas ir Leonas Rogalskiai Gronimas Punkinas kahalas	(Semionas Jurjevičius) Sluškos Sluckiai? kahalas Šeštadieninė sinagoga	Pinigų kalykla Antonina Sibilė Volštei- Arnau- Gelgaudienė- Sapiegienė Trinitoriai (nuomavo kahalui) Jonas Vladislovas Bžostovskis kahalas Levinas Berkovičius	Jonas Vladislovas Bžostovskis Leyzeriai Hirša Delezeris Berkos Zelmanovičiaus mokykla Ošeras / Abraomas Klečka Broliai Leyzeriai	Vaško lydykla Kazimieras Vaišnarovičius Vilniaus Akademija Povilas Novanovskis Antanas Korvin Koskovskis Laurynas Odyncas Jonas Odyncas Litmanas Zalmanovičius Šemle Nemeza
--	--	---	---	--	---

Stanislovas Stulba Šv. Jono bažnyčia Kahalas Elena Tiškevičienė Misionieriai Joselis Elioševičius Eksdivizija	Potopas Mykolas Siesickas Jo dukra Radvilienė Motiejus Radvila Liudvikas Skumin Tiškevičius	Mitašius Studentų kongregacija Kahalas (špitolė) Šymakas Dievo Kūno Brolija Ancypa Jonas ir Ona iš Pociejų Skumin Tiškevičiai	Krejčmejeris Jokūbas Langas Jasmanas Tiškevičius	Kazimieras Pacas Konstantinas Vladislovas Tiškevičius	Karmelitai Drozdas Mykolas Sycinskis Antanas Karolis ir Elena Novosielskiai, ištekėjo už Jurgio Skumin Tiškevičiaus Juozapas (?) ir Ona iš Pociejų Skumin Tiškevičiai
Skumin Tiškevičių rūmai: Juozapas, Liudvikas Mykolas Tiškevičius					
	Leibovicas Peisachas Šambedalis Leiba Neft	Jankelis Movša Parnesas Jokūbas Parnesas Jarmolinska		Manasevičiai	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	39	311	0

Ulrichas Hozijus
Pilies teismo aktų archyvas ir kanceliarija
Judelis (Julianas) Kliacka

Kailių prekybos namai

Grišinas, V. Šilumos tinklų nuo ŠK B-26 (2425) iki ŠK-7 Vokiečių – Arklių g. Vilniuje rekonstrukcija. Archeologinė priežiūra – tyrimai tranšėjos ribose. 1990. LII 1715

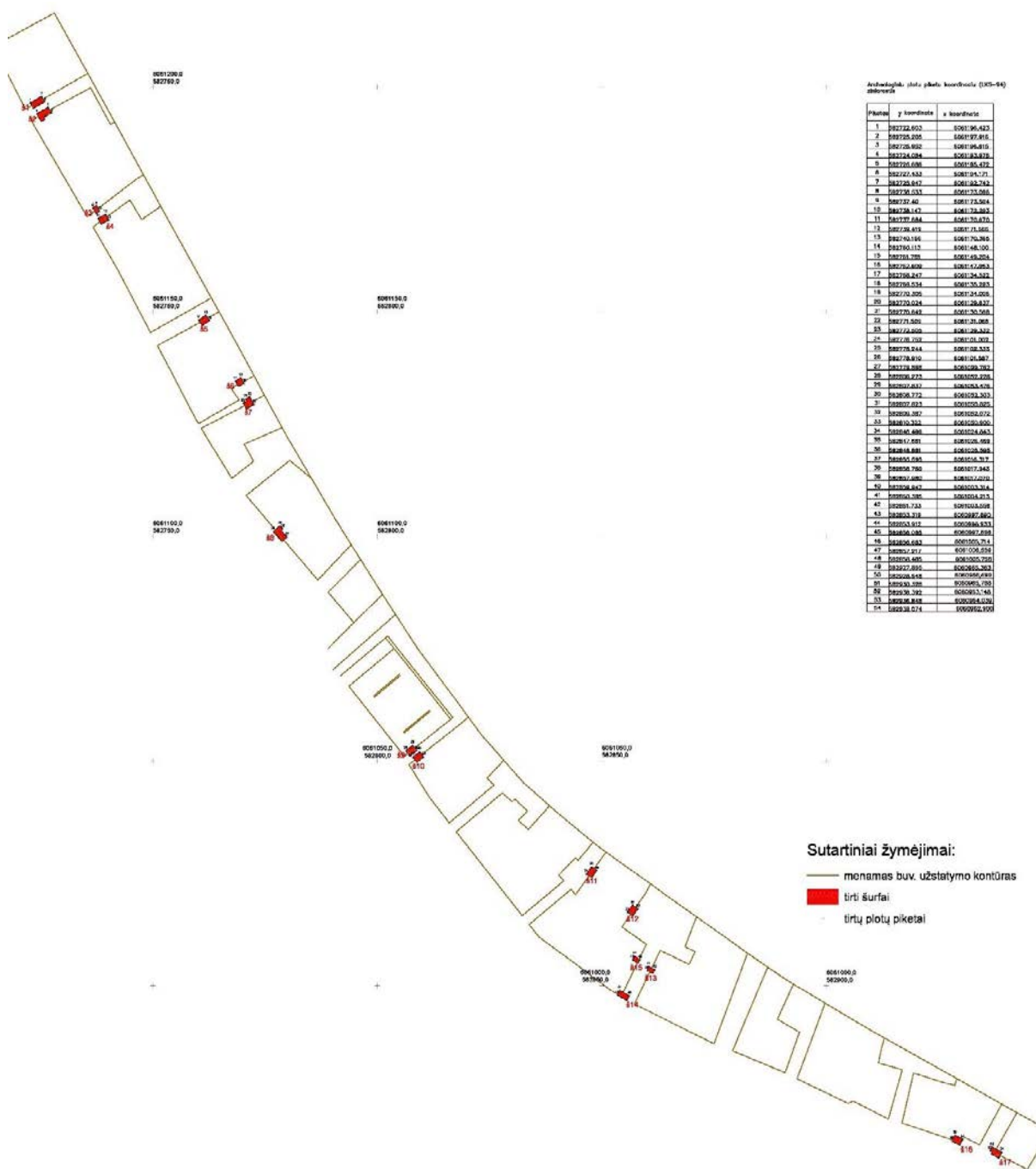
Grišinas, V. Archeologiniai kasinėjimai Vilniuje, Vokiečių g. buvusių istorinių pastatų vietoje. 1990-1991

Grišinas, V. Šilumos tinklų Vokiečių – Mėsinių g. Vilniuje rekonstrukcija. Archeologinė priežiūra – tyrimai tranšėjos ribose. 1991-1992. LII 1903

Kontrimas, D. Vilniaus senamiesčio (16073) teritorijos, Vokiečių g. detaliųjų archeologinių tyrimų pažyma. 2019. Teisinga orbita

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	40	311	0

Ieškota buvusio gatvės užstatymo liekanų charakteringose vietose. Surastos liekanos pateiktos koordinuotame dwg plane:

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	41	311	0

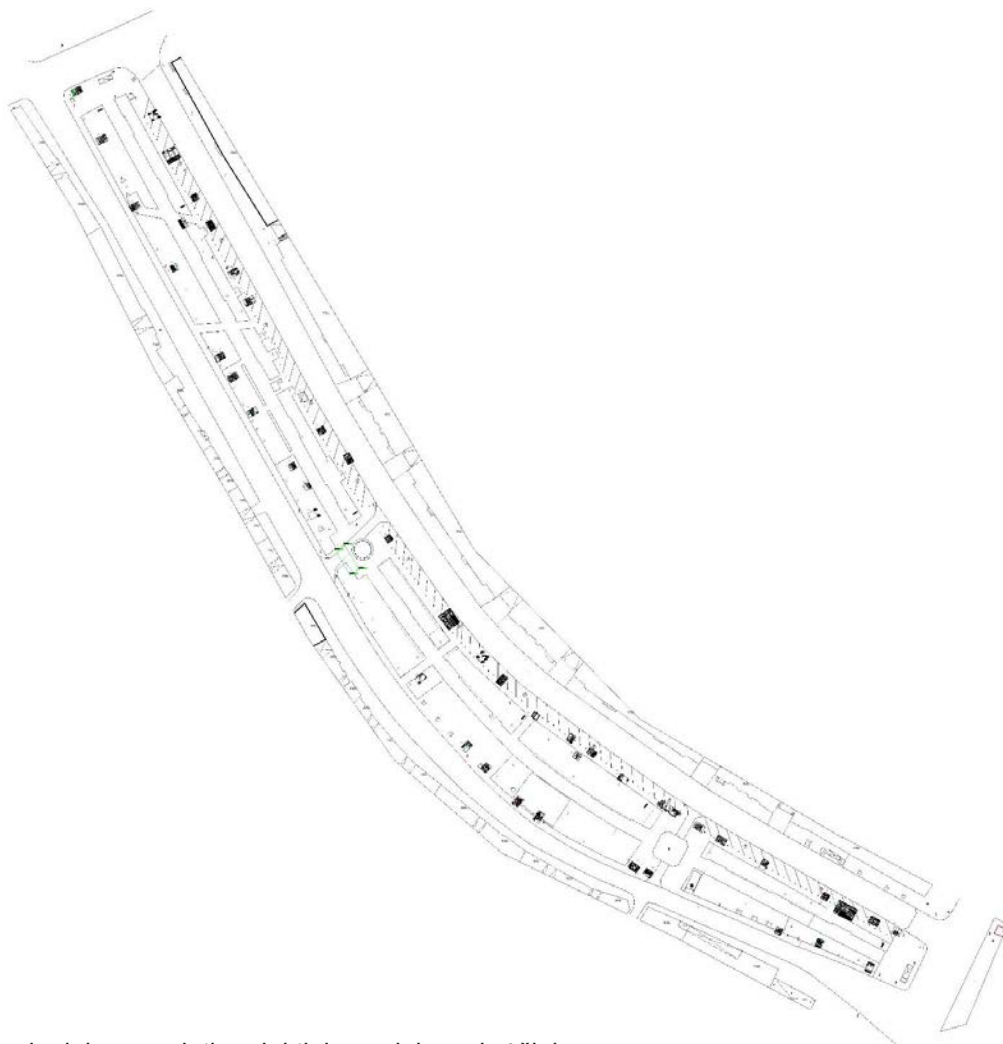
Duomenys tiesiogiai panaudoti projektinių pasiūlymų brėžiniams.

Skardžiuvienė, R. Vilniaus senamiesčio 33 kvartalo istoriniai tyrimai. 1966. VAA F1019 Ap11 B100

Pateiktos bendros rašytinės kvartalo charakteristikos. 33 kvartalas buvo vienas iš centrinių žydų gyvenamų kvartalų. Vokiečių gatvė formuotis pradėjo XIV šimt. Dalis namų priklausė vyskupo jurizdikai. Nuo 1669 žydams leista dvidešimčiai metų nuomotis patalpas visose jurizdikose ir prekiauti jose gėrimais. Plačiau aprašyta kitų, ne Vokiečių gatvių ir jose išlikusių namų istorija.

Šležas, A. Vilniaus senamiesčio (16073), Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės (25504), Vokiečių g. 2021 m. I etapo detaliųjų archeologinių tyrimų ataskaita. 2022. Kultūros vertybių apieška

Pagal projektuotojų pateiktą užduotį ieškota užstatymo ir grindinių liekanų buvusiose gatvių sankryžose, ribose tarp posesijų, statinių kampuose. Surastos liekanos pateiktos koordinuotame dwg plane:

Duomenys tiesiogiai panaudoti projektinių pasiūlymų brėžiniams.

Tebeliškis, P. Magistralinių šiluminių tinklų statybos darbų Muziejaus – Gorkio g. (tranšėjos atkarpose Nr.1-3) archeologinės priežiūros ir fiksacijos ataskaita. 1976. LII 720

Vainilaitis, V. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai Vilniuje, Vokiečių g. 1998. LII 3195

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	42	311	0

Archeologiniai tyrimai

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	43	311	0

ARCHITEKTŪROS
TYRIMŲ CENTRAS

VŠĮ ARCHITEKTŪROS TYRIMŲ CENTRAS

Buveinė: Panerių g. 14 – 6, LT- 01312, Vilnius. Tel. +370 65558235

el.p. info@architekturostyrimai.lt, į/k. 302695710, A.s. LT627300010129631001

AB Swedbank, kodas 73000

UŽSAKOVAS

UAB „KULTŪROS VERTYBIŲ PAIEŠKA“

OBJEKTAS

VOKIEČIŲ G.

VILNIAUS SENAMIESTIS (KODAS 16073)

VILNIAUS SENOJO MIESTO IR PRIEMIESČIŲ ARCHEOLOGINĖ
VIETOVĖ (KODAS 25504)

DALIS

I ETAPO ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ METU
APTIKTŲ STATINIŲ LIEKANŲ
ARCHITEKTŪROS TYRIMAI

AUTORIAI:

V. Veževičienė (NKP atest. Nr. 0437)

D. Saulytienė

I.Liaudanskaitė

V. Pilkauskienė

Vilnius, 2021 liepos mėn. - 2022 m. sausio mėn.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	44	311	0

TURINYS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS	5
TRUMPA SUGRIAUTOSIOS VOKIEČIŲ GATVĖS DALIES ISTORINIŲ, ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ APŽVALGA.....	8
SĄSAJOS SU ISTORINIAIS IR KARTOGRAFINIAIS DUOMENIMIS	13
ARCHITEKTŪROS TYRIMAI.....	17
1. Buv. Vokiečių g. 2, posesija 411 (šurfai nr. 1, 2, 3, 4, perkasa nr. 1)	18
1.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	18
1.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	19
1.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	23
1.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	25
1.5. Buv. Vokiečių g. 2, posesijos 411 tyrimų rezultatai	31
2. Buv. Vokiečių g. 4, posesija 376 (šurfai nr. 6, 7, 9, 12).....	33
2.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	33
2.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	34
2.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	36
2.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	37
2.5. Buv. Vokiečių g. 4, posesijos 376 tyrimų rezultatai	42
3. Buv. Vokiečių g. 6, posesija 377 (šurfai Nr. 8, 10).....	44
3.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	44
3.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	45
3.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	46
3.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	46
3.5. Buv. Vokiečių g. 6, posesijos 377 tyrimų rezultatai	51
4. Buv. Vokiečių g. 8, posesija 378 (šurfai nr. 15, 16).....	52
4.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	52
4.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	53
4.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	54
4.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	55
4.5. Buv. Vokiečių g. 8, posesijos 378 tyrimų rezultatai	57
5. Buv. Vokiečių g. 10, 12, posesija 379 (šurfai nr. 14, 17, 18, 19).....	59

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	45	311	0

5.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	59
5.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	60
5.3. Archeologinių tyrimų duomenys	62
5.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	63
5.5. Buv. Vokiečių g. 10, 12, posesijos 379 tyrimų rezultatai	67
6. Buv. Vokiečių g. 14, posesija 380 (šurfai nr. 13, 19, perkasa nr. 2)	68
6.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	68
6.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	69
6.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	70
6.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	71
6.5. Buv. Vokiečių g. 14, posesijos 380 tyrimų rezultatai	75
7. Buv. Vokiečių g. 16, 18, posesija 246 (galimai priklausė tik Voangkiečių g.) (šurfai nr. 21, perkasa nr. 4)	76
7.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	76
7.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	78
7.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	79
7.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	80
7.5. Buv. Vokiečių g. 16, 18, posesijos 246 tyrimų rezultatai	84
8. Buv. Vokiečių g. 20, posesija 381 (šurfai nr. 23, 25, 26).....	85
8.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	85
8.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	86
8.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	87
8.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	88
8.5. Buv. Vokiečių g. 20, posesijos 381 tyrimų rezultatai	93
9. Buv. Vokiečių g. 22, posesija 382 (šurfai nr. 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, perkaso nr. 6 vakarinė dalis)	94
9.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	94
9.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	96
9.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	96
9.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	99

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	46	311	0

9.5. Buv. Vokiečių g. 22, posesijos 382 tyrimų rezultatai	108
10. Buv. Vokiečių g. 24, posesija 383 (šurfai nr. 36, 37, 38, perkamos nr. 6 rytinė dalis)	111
10.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	111
10.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	112
10.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	112
10.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	114
10.5. Buv. Vokiečių g. 24, posesijos 383 tyrimų rezultatai	122
11. Buv. Vokiečių g. 26, posesija 384 (šurfai nr. 39, 40, 41, 42).....	125
11.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	125
11.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	126
11.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	128
11.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	129
11.5. Buv. Vokiečių g. 26, posesijos 384 tyrimų rezultatai	134
12. Buv. Vokiečių g. 28, posesija 385 (šurfai nr. 5, 43, 44, perkasa nr. 5)	136
12.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys	136
12.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai	137
12.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys.....	139
12.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys	140
12.5. Buv. Vokiečių g. 28, posesijos 385 tyrimų rezultatai	146
IŠVADOS. APIBENDRINIMAI	148
1 priedas. Istorinė-stilistinė kartograma. Planas.	
2 priedas. NKP specialisto atestatas	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	47	311	0

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

2021 m. liepos mėn. į VšĮ „Architektūros tyrimų centras“ kreipėsi UAB „Kultūros vertybių paieška“ su prašymu atlikti aptiktų statinių liekanų architektūros tyrimus. Leidimas archeologiniams tyrimams išduotas A. Šležui. Architektūrinės struktūros atrastos Vokiečių g., Vilnius ir patenka į Vilniaus senamiesčio (u.k. 16073), Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės (kodas 25504) teritorijas (1 pav.).

Kompleksiniai, archeologiniai ir architektūros tyrimai, buvo atlikti prieš 2022 m. Vilniaus miesto savivaldybės planuojamus Vokiečių g. rekonstrukcijos darbus (projektavimo darbų stadija). Archeologiniai tyrimai buvo vykdyti pagal Vilniaus miesto savivaldybės administracijos suformuotas užduotis: nustatyti buvusio užstatymo, kultūrinio (archeologinio) sluoksnio, kitų archeologijos vertybių santykį su antžeminių statinių pamatų ir inžinerinių statinių projektiniais sprendiniais, parengti paveldosauginės rekomendacijas bei atlikti dalį detaliųjų tyrimų. Siekiant nustatyti buvusio užstatymo perimetrą, remiantis senaisiais Vilniaus miesto planais, buvo atkurtas preliminarus Vokiečių g. užstatymas buvęs iki 1944 m. (planą parengė Robertas ir Gražina Zilinskai). Remiantis atkurtu planu ir esamais inžineriniais tinklais, parinktos perspektyviausios tyrimų vietos (1 pav.)

2021 m. architektūros tyrimai buvo atlikti archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu atidengtų mūro struktūrų liekanų vietose. Kadangi tyrimų vietos buvo numatytos tose vietose, kur buvo didžiausia tikimybė aptikti buvusio sunaikinto užstatymo pamatus, fragmentai atidengti beveik visose žvalgomuosiuose šurfuose ir perkasoje - 40 šurfuose iš 44 ir 5 perkasoje iš 6.

Paraleliai buvo rekonstruojama ir esama šilumos trasa atliekant archeologijos žvalgymus kartu su architektūros tyrimais atrastų mūro liekanų vietose. Mūro fragmentai šilumos trasoje buvo fiksuoti daugiausia tik tranšėjos sienelėse. Tokia situacija rodo, kad šilumos trasos klojimo metu XX a. 8 deš. pastatų pamatai ir rūšiai didžiąja dalimi buvo sunaikinti. Architektūros tyrimai šilumos trasos vietoje bus parengti tyrimų ataskaitos antrajame tome.

Šie 2021 m. tyrimai yra pirmojo, žvalgomojo etapo rezultatas. Kitais, 2022 m., numatytas antrasis projekto vykdymo etapas, kurio metu planuojamos didesnės, detaliųjų tyrimų apimtys, ir jų metu duomenys bus tikslinami ir koreguojami.

Įvertinus tai, kad Vokiečių gatvės aplinkoje pirminis užstatymas siekia XV-XVI a. pradžią¹, pirminiame etape dėmesys sutelktas ties atidengtų statinių dalių santykiu su turimais fragmentiškais istoriniais bei kartografiniais šaltiniais. Siekta pateikti pirminius vertinimus, kiek atidengti pamatai gali būti susieti su Roberto ir Gražinos Žilinskių parengtu preliminarium Vokiečių g. užstatymo, buvusio iki 1944 metų, planu. Manytina, kad dalis buvusio užstatymo elementų gali būti identifikuoti su prieškaryje

¹ Istorinių tyrimų rezultatai pristatomi tolimesniame skyriuje – Sąsajos su istoriniais, ikonografiniais ir kartografiniais duomenimis.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	48	311	0

stovėjusiais plačios XVI-XIX a. chronologijos pastatais, t.y. ne tik surandamos bei identifikuojamos istorinių rašytinių šaltinių bei senųjų planų sąsajos su išlikusiomis liekanomis, bet taip pat nustatomos buvusios rekonstrukcijos, atsekamos archeologinių tyrimų metu atidengtuose architektūros fragmentuose. Kita vertus, buvo siekiama atskirai išskirti pamatus, sienų fragmentus, kitas architektūrines detales, kurioms esamu metu nėra galimybės priskirti buvusiam, žinomam užstatymui, arba tas liekanas, kurių pažinimui būtų būtini tolimesni platesnės apimties tyrimai.

Šio darbo tikslas – įvertinti archeologinių tyrimų metu aptiktą architektūros elementų visumą bei jų sąsajas su buvusiu užstatymu.

Uždaviniai: surinkti ir pateikti aktualius istorinius, archeologinius bei ikonografinius duomenis; susisteminti architektūros natūros duomenis; įvertinti natūros duomenis istorinių, archeologinių ir ikonografinių duomenų kontekste; pateikti apibendrinimus bei išvadas.

Taikyta tyrimo metodika: neinvazinis tyrimas, vizualinis įvertinimas ir foto fiksacija (pagal Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimui reikalingų tyrimų duomenų apimties aprašą, patvirtintą LR Kultūros ministro 2005 m. birželio 22 d. Nr. IV-259).

Ataskaitą sudaro 4 dalys:

- trumpa sugriautosios Vokiečių gatvės dalies istorinių, archeologinių tyrimų apžvalga;
- sąsajos su istoriniais ir kartografiniais duomenimis;
- architektūros tyrimai (šios ataskaitos dalies struktūra paaiškinta atskirai);
- išvados.

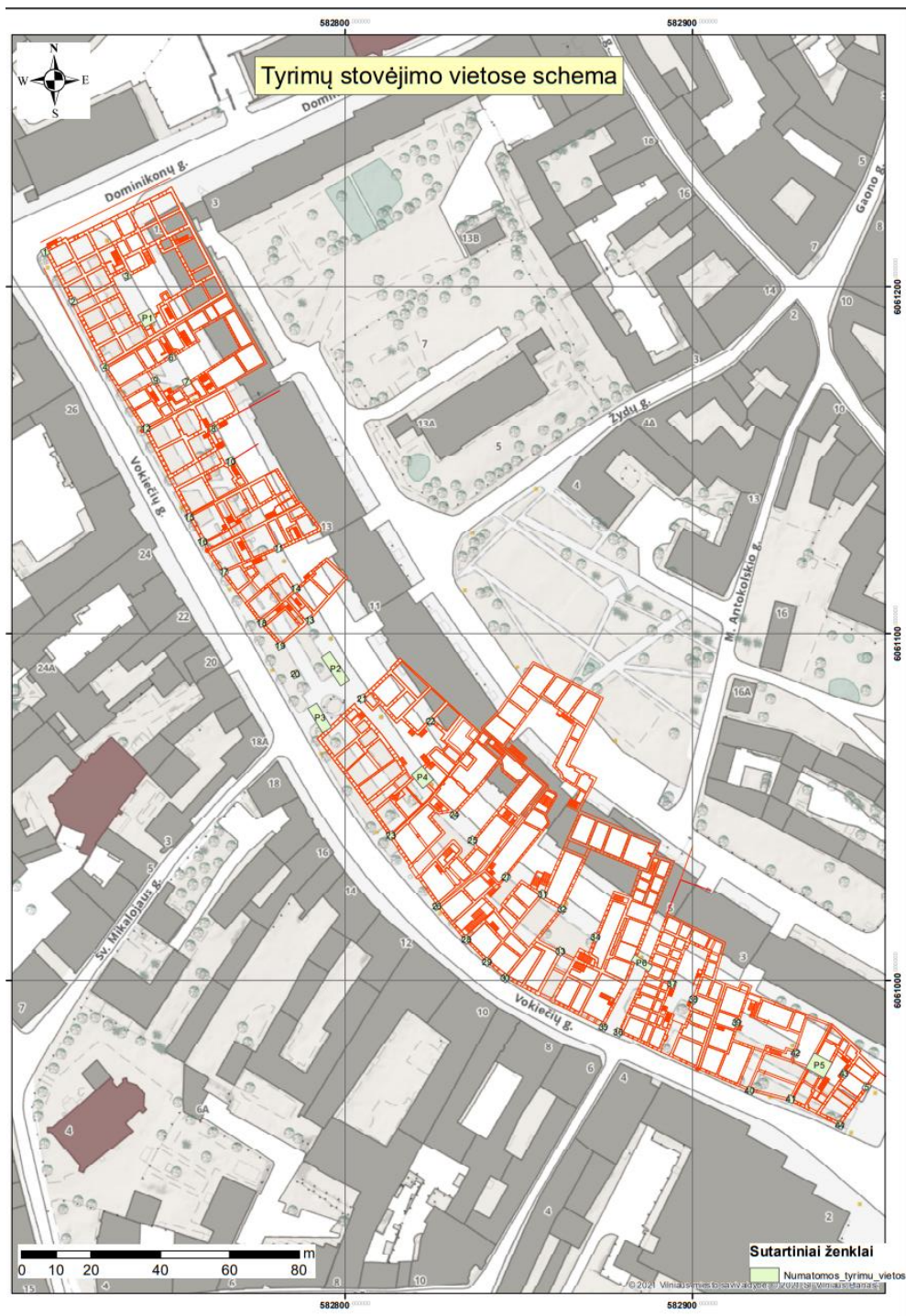
Remiantis tyrimų rezultatais, sudaryta istorinė-stilistinė kartograma², kuri pateikiama 1 priede.

Analizuojant natūros duomenis, pagrindinis kliuvinys buvo tyrimų fragmentiškumas, dėl kurio konstrukciniai elementai beveik visais atvejais atidengti daliniame plote ir gylyje. Šis faktorius labai trukdė pažinti mūro sudėtinę ir chronologinę visumą. Siekiant nustatyti mūro liekanų ryšį bendrame buvusio sunaikinto užstatymo kontekste, natūros tyrimų rezultatai derinti su archyviniais istoriniais, archeologiniais bei kartografiniais duomenimis. Kai kuriais atvejais dėl techninių galimybių buvo atidengtas tik mūro konstrukcijų paviršius, kuris dažnu atveju rodo vėlyviausias architektūrines rekonstrukcijas. Tai sudarė kliūtį ne tik datuoti elementą, bet ir nuspėti, ar po šia vėlyvesne dalimi būtų senesnės pastato dalies, kuri galimai buvo panaudota perstatymo metu. Tokiais atvejais, kuomet atidengto mūro identifikuoti nebuvo jokios galimybės, pasitelktos įvairios aplinkybinės prielaidos, arba apsiribota faktine natūros tyrimų surinkta informacija, kuri bus panaudota ateity, antrajame tyrimų etape, kuomet tyrimų plotai bus praplėsti, ir atsiders platesnis užstatymo kontekstas.

² Istorinei-stilistinei kartogramai parenkti naudoti archeologinių tyrimų brėžiniai: Šležas, A. Vilniaus senamiesčio (16073), Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės (25504), Vokiečių g. 2021 m. I etapo detaliųjų archeologinių tyrimų ataskaita. III tomas. Brėžiniai.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	49	311	0

2021 m. atidengtų architektūrinių struktūrų liekanas įvertino VšĮ „Architektūros tyrimų centras“ specialistės: architektūros tyrėja-archeologė V. Veževičienė (atest. Nr. 0437), istorikės-paveldosaugininkės D. Saulytienė I. Liaudanskaitė ir V. Pilkauskienė.

1 pav. Tyrimų vietos. Planas išdėstytais šurtais ir perkasomis. Esamos situacijos planas sutapatintas su 1938 m. situacija – remiantis to laiko miesto bei vandentiekio ir kanalizacijos archyvo planais. Planą parengė Robertas ir Gražina Zilinskai.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	50	311	0

TRUMPA SUGRIAUTOSIOS VOKIEČIŲ GATVĖS DALIES ISTORINIŲ, ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ APŽVALGA

Vokiečių g. istorinių tyrimų pradžia susijusi su XX a. 8-9 deš. vykusiais gatvės kapitalinio remonto darbais. Tuo metu, Vilniaus m. Komunalinio ūkio valdybos užsakymu, tuometinis Paminklų restauravimo projektavimo instituto autorių kolektyvas atliko Vokiečių gatvės (buv. Muziejaus) priešprojektinius tyrimų darbus, istorinius tyrimus. Parengti trys tyrimų tomai³: I t. istorinė pastatų apžvalga (taip pat pateiktos archyvinės fotografijos); II t. ikonografija. XIX ir XX a. brėžinių kopijos (šiam tome pateikti XIX a. pab. – XX a. pr. namų rekonstrukcijos ir kitų statinių sklypuose statybos projektai); Vandentiekio ir kanalizacijos 1927-1929 m. projektai.⁴

Nagrinėjant istorikų surinktus pirminius rašytinius šaltinius pastebima, kad šiuo metodu tiksliau rekonstruoti pastatų architektūrinę raidą, išvaizdą ar stilistiką visgi nėra galimybės, kadangi tokiuose rašytiniuose šaltiniuose iki XIX a. II p. pagrinde nurodomi išskirtinai faktiniai duomenys: namų, ar net dažniau valdų savininkai, pirkimo-pardavimo faktai, kartais nurodant tik pastatų medžiagiškumą ar aukštingumą, o taip pat valdos apstatymą skirtingos funkcijos pastatais. Išskirtiniais atvejais išlikę namų inventoriai suteikia ir daugiau duomenų. Tačiau dažnu atveju iš turimų surinktų istorinių tyrimų visgi painu atrinkti, apie kurį pastato arba posesijos korpusą rašoma, nes ataskaitoje kiekvienai valdai dažniausiai suteiktas tik vienas numeris, nors neabejotina, kad sklype įvairiu metu stovėjo ne vienas korpusas. Nepaisant to, derinant šiuos duomenis su natūros tyrimų rezultatais, ši turima informacija neabejotinai padeda rekonstruoti pagrindinius istorinės – architektūrinės raidos etapus.

Prieš kelis dešimtmečius atliktų istorinių tyrimų pagrindu ir remiantis kitais kartografiniais šaltiniais bei senamiesčio regeneracijos projektu tuometinis Projektavimo restauravimo institutas (PRI) parengė Vokiečių gatvės rekonstrukcijos ir buvusios kvartalo situacijos iki Antrojo Pasaulinio karo faktinio atstatymo projektinius pasiūlymus. Projektinių pasiūlymų autorės V. Bakšienė ir A. Sidaraitė. Vadovaujantis surinktų ir apibendrintų tyrimų duomenimis architektės parengė Vokiečių gatvės kvartalų atstatymo projektinius pasiūlymus. Jų parengtuose planšetuose bei maketuose schematiškai atvaizduotas Vokiečių gatvės buvusio užstatymo pastatų perimetras ir šioje vietoje stovėjusių pastatų vaizdas ir turis iki kvartalo sunaikinimo. Vėliau, nepriklausomybės laikais, atstatymo idėjai nuslūgus, projektiniai pasiūlymai liko nepanaudoti (žr. pav. 2-6).

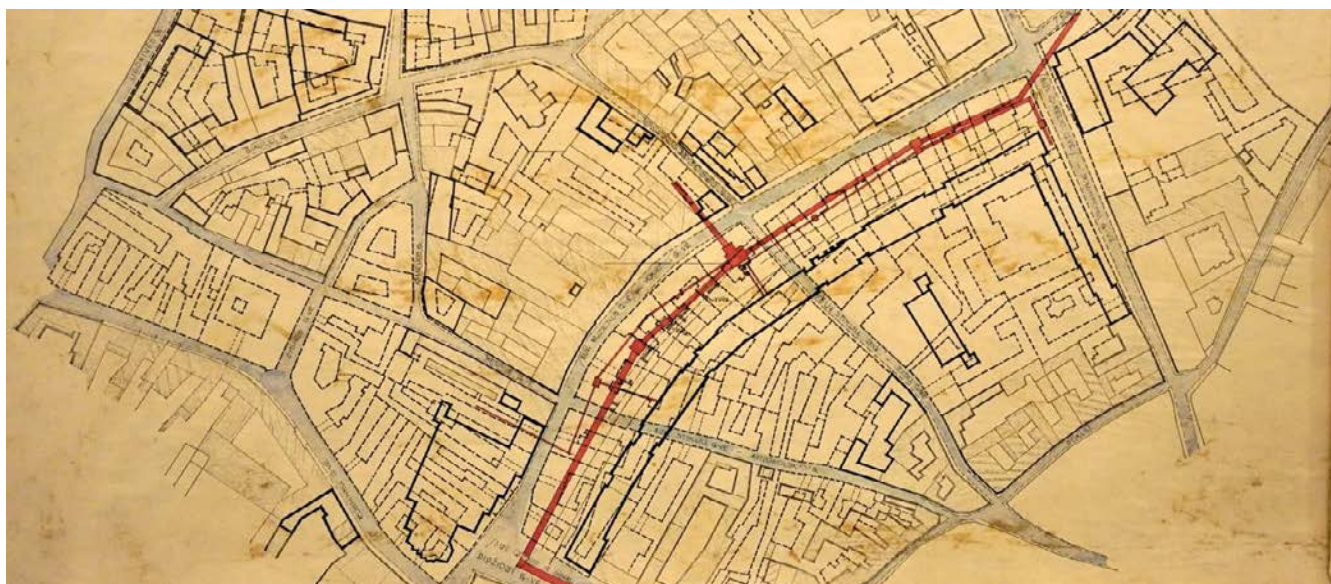
³ Istorinių tyrimų rezultatai pristatomi tolimesniame skyriuje – Sąsajos su istoriniais, ikonografiniais ir kartografiniais duomenimis.

⁴ J. Glemža, L. Dzikas, A. Racevičienė, T. Dambrauskaitė. Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. I t. 1987 m. VAA, f. 1019, Ap. 11, b. 7654.

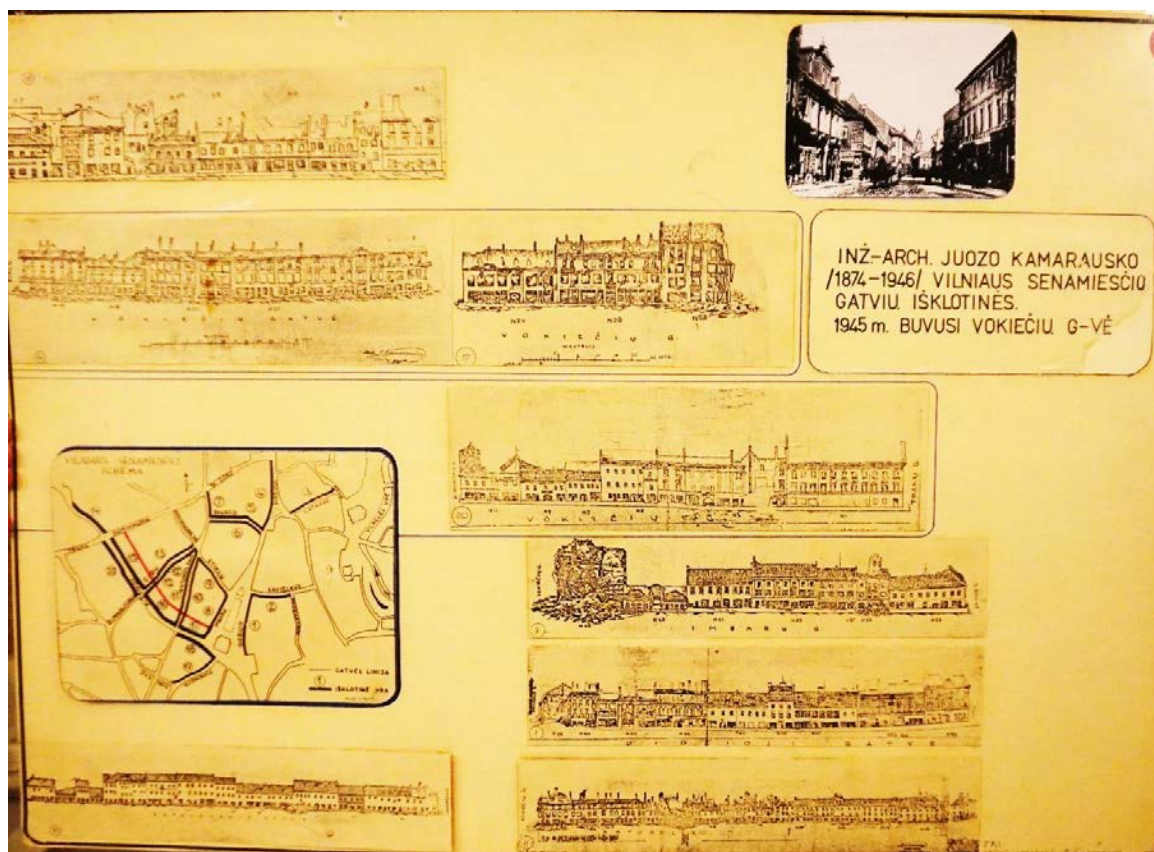
J. Glemža, L. Dzikas, A. Racevičienė, T. Dambrauskaitė. Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. Ikonografija II t. 1987 m. VAA, f. 1019, Ap. 11, b. 7655.

J. Glemža, L. Dzikas, A. Racevičienė, T. Dambrauskaitė. Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. Ikonografija III t. Vilniaus vandentiekio ir kanalizacijos tresto archyvo 1925 – 1929 m. medžiaga. 1987 m. VAA, f. 1019, Ap. 11, b. 7656.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	51	311	0

2 pav. Vokiečių g. kvartalų atstatymo projekto pasiūlymai. 1985 m. Buvusio ir esamo užstatymo sutapatinimas. Ištrauka iš Vilniaus senamiesčio 1975 m. regeneracijos projekto buv. Muziejaus g. stilistinės kartogramos. Raudona spalva pažymėta naujai paklota šiluminė trasa. Projekto pasiūlymų autorės - architektės A. Sidaraitė, V. Bakšienė. Planšetai saugomi jų autorių asmeniniame archyve.

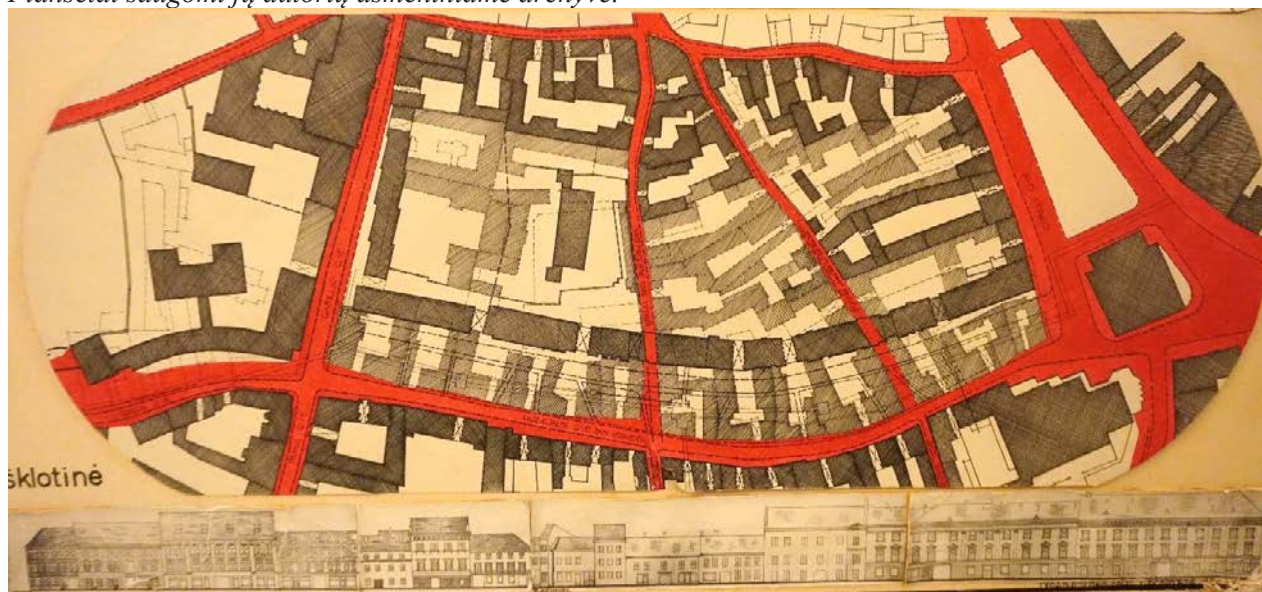

3 pav. Vokiečių g. kvartalų atstatymo projekto pasiūlymai. 1985 m. Autorės - architektės A. Sidaraitė, V. Bakšienė. Planšetai saugomi jų autorių asmeniniame archyve.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	52	311	0

4 pav. Vokiečių g. kvartalų atstatymo projekto pasiūlymai. 1985 m. Autorės - architektės A. Sidaraitė, V. Bakšienė. Planšetai saugomi jų autorių asmeniniame archyve.

5 pav. Vokiečių g. kvartalų atstatymo projekto pasiūlymai. 1985 m. Autorės: architektės A. Sidaraitė, V. Bakšienė. Planšetai saugomi jų autorių asmeniniame archyve.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	53	311	0

6 pav. Vokiečių g. kvartalų atstatymo projekto pasiūlymai. 1985 m. Autorės: architektės A. Sidaraitė, V. Bakšienė. Maketas saugomas jų autorių asmeniniame archyve.

Archeologiniai tyrimai Vokiečių gatvėje vykdyti ne kartą. Istorijos instituto parengtame archeologijos atlase pažymėtos tyrimų vietos ir aptikto buvusio užstatymo kontūrai su priskirtu datavimu (Pav. 7). Pirmą sykį, 1976 m., tyrimai buvo susiję su naujai klojama šilumine trasa⁵ (rekonstruota 2021 m.). Tuomet, priešais buv. Parodų rūmus (dab. Šiuolaikinio meno centras), važiuojamosios gatvės dalyje atidengti rūšių skliautai. Ataskaitoje archeologo aprašoma: „Kadangi Muziejaus gatvėje atliktų žvalgomųjų tyrimų metu buvo aptikti vertingi rūšiai, buvo nutarta pakoreguoti projektą, t.y. trasą atitraukti nuo važiuojamosios Muziejaus gatvės dalies į skvero pusę“⁶. Minėtais metais ir vėliau, 1982, 1990, 1991 m. šiluminės trasos klojimo metu buvo aptikta įvairių, XVI-XIX a. mūrinių pastatų ir jų rūšių dalių. Be mūrinių pastatų, ties Vokiečių ir Mėsinių g. sankirta, buvo rasta dar senesnio, prieš tai buvusio, pirminio-medinio užstatymo liekanų (supuvusių rąstų). Pasak trasą tyrusio archeologo, pirminis teritorijos apgyvendinimas gali būti siejamas su XIV-XV a. I puse, o aptiktas medinių namų liekanas priskyrė XV a. II pusei. Jos buvo atidengtos apie 3,5 m. gylyje nuo esamo žemės paviršiaus (Habs. 110.00). Autoriaus nuomone: „Tuo pat metu Vokiečių g. P pusėje imta statyti mūrinius namus. Pati gatvė barstoma smėliu ir ant jos klojamas akmenų grindinys. XV-XVI a. gatvės plotis buvo apie 5m, P jos pusėje buvo pastatyti mūriniai namai, o iš Š pusės, beveiki iki dabartinės Vokiečių – Mėsinių gatvių sankryžos – tebestovėjo mediniai“⁷. Taip pat archeologo manymu, tuo laikotarpiu Mėsinių g. tąsoje, formuojantis kvartalui, atsirado tarpkvartinė gatvė. Ši, 1992 m., tyrimų medžiaga rodo, kad mediniai ir mūriniai namai Vokiečių gatvėje galėjo stovėti tuo pačiu laikotarpiu, t.y. medis gyvenamųjų namų statyboje, netgi tokioje, vienoje centrinių gatvių, buvo naudotas dar ilgai, iki pat XVI a. II p. – XVII a. I p. O taip pat tyrėjo išvadomis, tuo metu, greičiausiai po gaisro, ar gaisrų Vokiečių g., buvo praplatinta iki 7, 5 m pločio⁸.

⁵ Tebelškis P. Magistralinių šiluminių tinklų statybos darbų Muziejaus - Gorkio g. (tranšėjos atkarpose Nr.1-3) archeologinės priežiūros ir fiksacijos ataskaita. Vilnius. 1978, p. 11. LIIR. F. 1, B. 720.

⁶ Ten pat. P. 1.

⁷ Grišinas V. Šilumos tinklų Vokiečių-Mėsinių g-ėje, Vilniuje, rekonstrukcija. Archeologinė priežiūra-tyrimai tranšėjos ribose. Vilnius 1992. Lietuvos istorijos instituto rankraštynas, F. 1, b. 1903. P. 24

⁸ Ten pat. P. 26.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	54	311	0

Mūro liekanų, datuojamų XVII – XVIII a., įvairiame gylyje buvo aptikta ir vėliau vykusių inžinerinių komunikacijų (elektros, dujų) rekonstravimo ar klojimo darbų metu⁹, ¹⁰. Tačiau dėl mūro struktūrų fragmentiško atidengimo jų aprašas pateiktas gan lakoniškai, pateiktas preliminarus datavimas, jų sąryšis su buvusiu šioje vietoje užstatymu liko nenagrinėtas.

Apibendrinant aptartus Vokiečių gatvės istorinius ir archeologinius tyrimus akivaizdu, kad jie būdavo inicijuojami ir atliekami išskirtinai tik prieš įvairaus pobūdžio, dažniausiai požeminių komunikacijų bei dangų tvarkymo, statybos ir rekonstrukcijos darbus. Taikomieji archeologiniai tyrimai būdavo atliekami būsimųjų komunikacijų trasų vietose, paskubomis, ir kartais tyrimų autoriai (tyrimų vykusių sovietmečio laikotarpiu) juos pavadina „gelbėjamieji darbai“. Atliekant archeologijos ir paraleliai architektūros tyrimus 2021 m. rekonstruojamos šiluminės trasos vietoje paaiškėjo, kad didelė dalis buvusių namų požeminių mūro liekanų, pamatų bei rūšių, šioje vietoje buvo smarkiai apardyta, o kartais net visai demontuota. Išlikusi archyvinė dokumentacija yra nepaprastai vertinga savo informaciniu pobūdžiu. Taikant lyginamosios analizės principus, šie duomenys tampa labai naudingi šių dienų tyrimų pritaikyme.

⁹ Rutkovski S. Vilniaus senajo miesto vietos su priemiesčiais (25504), Vilniaus senamiesčio (16073) Vokiečių g. – M. Antokolskio g. 2016 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ir žvalgymų ataskaita. UAB “Kultūros vertybių paieška” duomenų archyvas.

¹⁰ Kalėjus, A. Vilniaus senajo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės (25504), Vilniaus senamiesčio (16073) ir apsaugos zonos, Vilniaus miesto istorinių dalių vad. Naujamiesčiu (33653) ir Antakalniu (16076) teritorijų 2019 m. archeologinių žvalgymų ataskaita, Vilnius, 2020, Lietuvos istorijos instituto archyvas, archyvinis numeris nesuteiktas

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	55	311	0

SĄSAJOS SU ISTORINIAIS IR KARTOGRAFINIAIS DUOMENIMIS

Nagrinėjant turimus istorinius duomenis, surinktus 1987 m., prieš numatytą Vokiečių g. rekonstrukciją, išryškėjo, kad ankstyviausių, iki XVII a. rašytinių šaltinių apie buvusį Vokiečių g. užstatymą turima nedaug. Istorikai kelia prielaidą, kad pirminis ankstyviausias gatvės užstatymas galėjo būti medinis arba fachtverkinis su mūriniais rūsiais¹¹. Taip pat istorikai sutaria, kad, „*jau XVI a. viduryje visu gatvės perimetru jau stovėjo mūriniai namai*“¹². Didžioji dauguma duomenų apie buvusius savininkus, perstatymus, namų vaizdą, interjerus siejama su vėlyvesniais, XVIII a. II p.-XIX a. sudarytais inventoriais. Vilniaus regioniniame apskrities archyve saugomuose Vokiečių g. istoriniuose tyrimuose, pateikti buvusių pastatų inventoriai, dažniausiai buvo sudaromi pirkimo-pardavimo aktuose, taip pat turto paveldėjimo atvejais. Juose dažniausiai fiksuota pastatų būklė, aukštingumas, parduodamo/paveldimo pastato vieta. Tiriamų namų inventorių atveju, išsiskiria tik buvusių Tiškevičių rūmų (buv. Vokiečių g. 20, 22) inventorius, kuriame detalai aprašytas vidaus patalpų išsidėstymas, puošyba, patalpose buvę baldai ir pan., kas suteikia informacijos apie buvusių rūmų puošnumą.

Pastatų raidai didelę įtaką turėjo ir XVIII a. gaisrai, tačiau jų padaryti nuostoliai nėra tiksliai aprašomi, tik nurodoma ar pastatas nukentėjo gaisro metu. Istorikai aprašydami vėlyvesnio laikotarpio namus kartais užsimena, kad jie buvo sujungti iš anksčiau posesijose stovėjusių namų, kas rodytų, kad Vokiečių gatvės architektūrinė istorinė raida niekuo neišsiskiria iš bendrojo senojo Vilniaus miesto konteksto, kuomet šalia svarbiausių ir pagrindinių gatvių mūrinio užstatymo buvę jau nuo XVI a. (chronologiškai tas atitiktų gotikinį/renesansinį laikotarpį). Vienas iš išskirtinių to laikotarpio mūrinių pastatų bruožų yra dviejų aukštų namai nukreipti galu į gatvę. Tokiu būdu būdavo taupoma vieta palei raudonąją gatvės liniją, nes sklypai reprezentacinėse gatvėse būdavo itin brangūs. 2021 m. tyrimų rezultatų duomenimis, dažniausiai pasitaikantis pastatų ilgis nuo 24 iki 27 metrų (išdėstytas į posesijos gilumą), plotis – 8, 9 m (palei gatvę)¹³. Toks miestiečių namų architektūros brailas išliko ir per visą XVII a. Laikotarpyje nuo 1633 m. Vladislavo IV privilegijos, ilgainiui vis daugiau namų imasi supirkinėti žydai¹⁴.

Vėliau, ypatingai po XVIII a. vidurio gaisrų, tokias mažesnes ir sunaikintas posesijas iš mažiau finansiškai pajėgesnių miestiečių supirkdavo įvairių turtingiausių didikų giminių atstovai, apjungdami jas į didesnes valdas, o taip pat apjungdavo ir iš seniau šioje vietoje stovėjusius namus į didesnius bei puošnesnius namus ar net rūmus. Vilniaus senamiesčio posesijų stambėjimas fiksuojamas XVII a. II p.-

¹¹ J. Glemža, L. Dzikas, A. Racevičienė, T. Dambrauskaitė. Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. I t. 1987 m. VAA, F. 1019, Ap. 11, b. 7654. P. 1.

¹² Ten pat/P.2

¹³ Klovas M., Meilus E., Valionienė O., Vilniaus senamiesčių posesijų raidos XVI-XVIII a. apžvalgoje nurodo, jog ankstyvuosiu laikotarpiu vyraujančios siauros ir pailgos valdos (vad. „gotikinėmis“), remiantis A. Jankevičienės ir D. Zareckienės apskaičiavimais, turėjo būti 10-15, 15-19 m. pločio ir 30-60 m ilgio. p. 24. Šie pateikiami dydžiai preliminariai sutampa su 2021 m. vykdytų tyrimų metu nustatytais pastatų dydžiais.

¹⁴ Ten pat/P.3

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	56	311	0

XVIII a. laikotarpyje. Šį reiškinį nagrinėję tyrėjai Klovas M., Meilus E., Valionienė O., sudarytoje apžvalgoje nurodo, kad pasikeitimus „*lėmė tai, kad daugelis namų savininkų per karus ir epidemijas išmirė, sudegusių ir apgriautų namų nebuvo kam atstatyti. Didikai ir turtingesni miestiečiai, supirkę po keletą gretimų sklypų su namais, jų griuvėsiais, sujungdavo juos į vieną pastatą ar kompleksą. Dėl to daug kur buvo pakeista senoji sklypų struktūra, pastatai palei gatves pasidarė ilgesni, didesni.*“¹⁵. Pastarasis reiškinys itin akivaizdžiai atsispindi 1808 m. Vilniaus miesto plane. Kaip vienas iš pavyzdžių, rodantis intensyvių posesijų užstatymo tankinimą ir aukštingumo didinimą, yra istoriniuose tyrimuose minimi Tiškevičių rūmai, sujungti iš keturių namų stovėję tarp Mėsinių ir Žydų gatvių.

Vokiečių gatvės reikšmingumas skirtingais istorijos laikotarpiais nesikeitė. Tai buvo viena svarbiausių miesto arterijų, todėl šios teritorijos kvartalams būdingas gan tankus užstatymas. Visgi posesijų tankėjimas nebuvo staigus procesas. Todėl šis valdų didėjimo (apsijungimo) bruožas šioje miesto dalyje atsekamas ne tik istoriniuose bet ir kartografiniuose šaltiniuose. Turimą 1760 m. planą (7 pav.) galėtume pavadinti gan schematišku, bet visgi, tam tikras svarbus urbanistinis bruožas jame pastebimas: matome vis dar išlikusių gan smulkių posesijų su galu į gatvę pastatytais „gotikiniais“ namais. XVIII a. 7 dešimtmetis miesto istorijos kontekste neabejotinai turėjo būti susijęs su atsistatymo ir atsikūrimo laikotarpiu po karų bei gaisrų. Po kelių dešimtmečių sudarytame 1808 m. plane (8 pav.) pastebime gan ryškių skirtumų. Posesijų vaizdas nebėra toks chaotiškas, beveik nebelieka siaurų valdų, namai vis dažniau apjungiami į vieną perimetrinio tipo valdą, tokiu būdu namai palei gatvės liniją atsiduria nebe galu, bet šonu. Taip pat nebelieka apnykusių, tuščių plotų, jų vietose pastatomi žymiai didesni namai.

7 pav. Ištrauka iš 1760 m. Vilniaus plano. Šiame plane Vokiečių g. užstatymas pavaizduotas kur kas mažesnėse posesijose.

¹⁵ Klovas M., Meilus E., Valionienė O., Vilniaus senamiesčių posesijų raidos XVI-XVIII a. apžvalga, <https://www.istorija.lt/data/public/uploads/2020/06/vilniaus-senamiescio-posesiju-raidos-xvi-xviii-a-apzvalga.pdf>, p. 23-24

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	57	311	0

8 pav. Ištrauka iš 1808 m. Vilniaus miesto plano

Vokiečių gatvės svarbą parodo ir faktas, jog šioje vietoje kūrėsi svarbiausi miesto pastatai. Istoriniuose tyrimuose minimos net dvi pinigų kalyklos veikusios Vokiečių gatvėje skirtingu metu skirtinguose sklypuose. Viena jų minima posesijoje 378, Vokiečių g. 8 adresu. Didžiausios apimties namų rekonstrukcijos darbai vyko jau carinės Rusijos imperijos laikais XIX a. pabaigoje-XX a. pradžioje, kuomet namai įgavo istorizmo laikotarpio architektūrinę išraišką ir tokie pastatai išliko iki pat Antrojo Pasaulinio karo. Prie šių pastatų rekonstrukcijos dirbo architektai A. Polozovas ir A. F. Dubovikas. Pasak istorinių tyrimų, minėtuojų laikotarpiu „visi gatvės pastatai buvo perstatomi, aukštinami, keičiamos langų angų formos, pirmame aukšte įrengiamos vitrinos, puošiamo metaliniais balkonais, eklektiniais lipdiniais <...>. Visi pastatai priklausė žydų pirkliams. Vokiečių ir Dominikonų g. kampe nuo 1866 m. stovėjo „Europos“ viešbutis“¹⁶.

Nagrinėjant istorinius duomenis, pastebima, kad kai kuriais namų rekonstrukcijos atvejais pastatai būdavo perstatomi nuo pamatų, kitaip sakant, perstatant juos naujai. Istorikė T. Dambrauskaitė užsimena apie tokį atvejį posesijoje 378 (Vokiečių g. 8): „XIX a. pradžios savininkui nepatiko pastato architektūra ir jis kreipėsi į Vilniaus vyresnįjį policmeisterį prašydamas tarpininkavimo ir pateikdamas architekto padėjėjo Karasinskio projektą pakeisti iš pamatų gatvės fasadą, kuris jo nuomone, yra bjaurus, su asimetriniais langais. Statybos komisija projektą aprobavo ir davė sutikimą namą perstatyti. ... 1914 m. architekto A. Filipavičiaus Duboviko projektu buvo įrengtas rūsyje antras aukštas po patalpa prie gatvės, todėl, matomai, buvo išgriauti iki tol buvę cilindriniai skliautai“¹⁷

¹⁶ Ten pat/P.7

¹⁷ Ten pat/P.11

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	58	311	0

Atkuriant pastatų paskutiniojo etapo, iki jų sugriovimo, tikslesnį vaizdą nepaprastai vertingi tampa XIX a. pabaigos – XX a. pradžios namų rekonstrukcijos bei įvairaus pobūdžio statinių statybos projektai. Jie surinkti 1987 m. istorinių tyrimų II tome. Projektuose pateikti posesijų planai, pastatų išdėstymas juose, projektuojamų namų pjūviai ir fasadų vaizdai. Šių planų pagalba atsiranda galimybė palyginti kai kuriuos natūros duomenis (atidengtų mūro struktūrų bei jų elementų, kurie sutampa su turimais planais), su šiuose projektuose užfiksuota situacija (naujos statybos ar perstatymo metu), kuri išliko iki pat pokario masinių sugriovimų.

Karo sunaikintų pastatų vaizdai buvo užfiksuoti 1944 m. fotografo J. Bulhako. Iš šių turimų karo laikotarpio bei kitų – prieškario, vaizdų galima itin tiksliai rekonstruoti to laikotarpio namų fasadų vaizdus, aukštingumą, stilistiką, įvairias architektūrines detales ir puošybos elementus. Lyginant XX a. pradžios bei 1944 m. fotografijas, atsekami nedideli pokyčiai. Vienas jų – gatvių dangų kaita. Nuotraukose matyti, kad XX a. 4 deš. vietoje ankstesnio akmenų grindinio gatvės dangos Vokiečių gatvėje jau paklotos plytelės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	59	311	0

ARCHITEKTŪROS TYRIMAI

Pateikiant architektūros tyrimų aprašymą, vadovautasi tam tikra metodika. Tirti šurfai bei perkastos buvo priskirti istorinėms, XVIII a. pab.-XIX a. pr., suformuotoms posesijoms, kurios aiškiai pažymėtos 1808 m. plane (A pav.), taip pat nurodyti ir prieškariu, nepakitusių posesijų ribose, buvusiam užstatymui suteikti adresai. Dėl šios priežasties tyrimų duomenys pateikiami tokia seka:

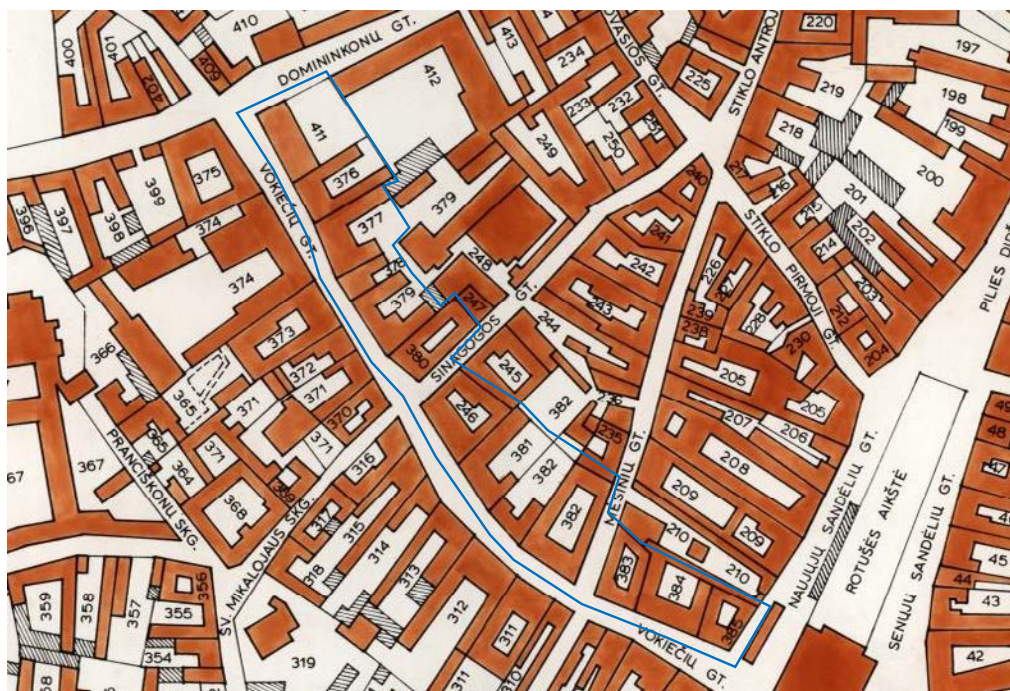
pirma, pateikiama posesijos/pastato, į kurio ribas patenka tirti šurfai ar perkastos, istorinių rašytinių šaltinių duomenų santrauka¹⁸;

antra, pateikiama ikonografinė medžiaga, t.y. pastatų prieškarinės ir pokarinės fotografijos bei turimi pastatų planai¹⁹;

trečia, pateikiami 2021 m. archeologinių tyrimų šurfų bei perkasų duomenys²⁰;

ketvirta, kiekvienam šurfui sudaryta lentelė, kurioje aprašyti atidengtų mūrų natūros duomenys ir pateikta rastų mūro struktūrų fotofiksacija;

penkta, atsiremiant į kompleksinius duomenis, buvo siekiama apibendrinti architektūros tyrimų duomenis konkrečioje posesijoje. Esant galimybei, pateikiamos jų sąsajos su archeologiniais, istoriniais duomenimis, taip pat nurodyta atidengtų mūrų chronologija.

A pav. Ištrauka iš 1808 m. plano. Mėlyna spalva pažymėtos 2021 m. archeologinių tyrimų metu tirtos posesijos palei buv. Vokiečių g. liniją

¹⁸ Pateikta istorinių tyrimų santrauka, remiantis Vilniaus regioniniame valstybės archyve (toliau VAA) saugoma byla: Dambruskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654.

¹⁹ Fotografijų ieškota internetiniuose vaizdų archyvuose, planai paimti iš: VAA, Dambruskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. Ikonografija. 1987 m., II t., F. 1019, ap. 11, b. 7655; VAA, Dambruskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. Ikonografija. 1987 m., III t., F. 1019, ap. 11, b. 7656.

²⁰ Šležas, A. Vilniaus senamiesčio (16073), Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės (25504), Vokiečių g. 2021 m. I etapo detaliųjų archeologinių tyrimų ataskaita. I tomas. Tyrimų aprašas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	60	311	0

1. Buv. Vokiečių g. 2, posesija 411 (šurfai nr. 1, 2, 3, 4, perkasa nr. 1)

Buv. Vokiečių g. 2, posesijos 411 vieta sutapatinta su esama situacija.

1.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

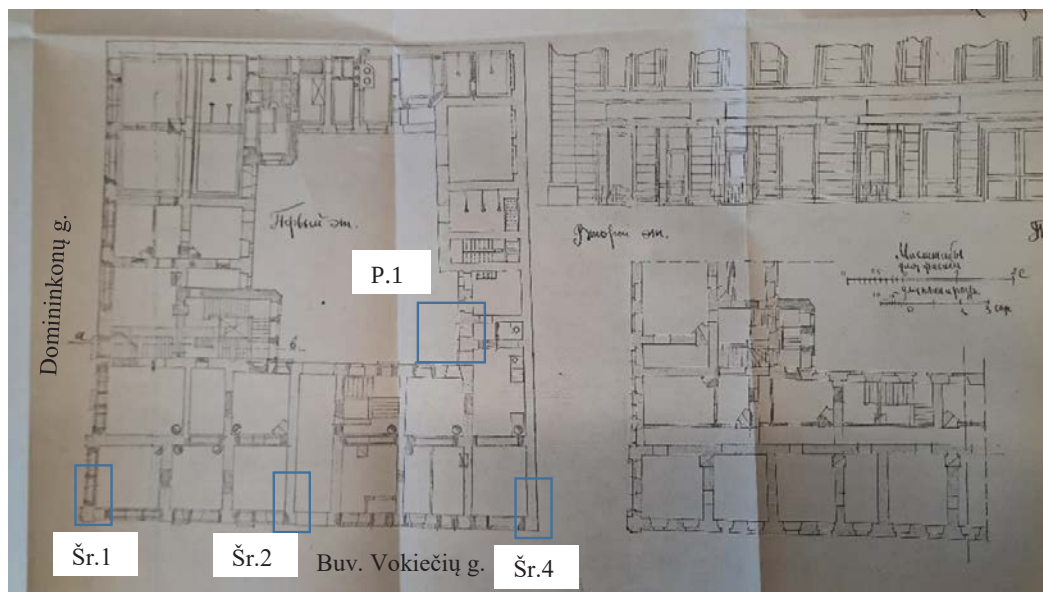
Pirmosios žinios apie užstatymą siekia XVI a., minimas sklype buvęs mūrinis namas. Istorikų manymu, šioje vietoje galėjo egzistuoti viena didelė posesija apėmusi 1808 m. plane (A pav.) vaizduotas atskirų posesijų Nr. 411 ir 376 ribas. Tikėtina, kad toks vertinimas yra susijęs su tuo, kad 1712 m. Sapiegų giminės atstovų, šios abi valdos buvo padovanotos pijorų vienuolynui, todėl istoriniuose dokumentuose galėjo būti minima bendra valda apėmusi minėtas posesijas.

Po XVIII a. gaisrų šioje vietoje stovėję pastatai sudegė ir jų likučiai buvo galutinai sugriauti, kadangi šioje vietoje vienuoliai planavo statyti bažnyčią. 1775 m. sklypas apibūdinamas kaip tuščias, aptvertas tvora ir skirtas bažnyčios statybai. 1802 m. sklypas buvo padovanotas architektui Mykolui Šulcui, kuris, kaip nurodoma istorinių tyrimų tekste, ant nebaigtos statyti pijorų bažnyčios mūrų pasistatė gyvenamąjį namą. Kuomet sklypas atiteko naujam savininkui, jis įgavo atskirą 411 posesijos numerį. 1808 m. plane vaizduojamas Šulco pastatytas naujas gyvenamasis namas, tuo tarpu vidinis kiemas pavaizduotas be užstatymo, bet istoriniuose tyrimuose yra nurodoma, kad vidiniame kieme buvo arklidės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	61	311	0

M. Šulco statytame name nuo 1866 m. pradėjo veikti „Europos“ viešbutis (savininkas pirklys Aronas Lebensonas) ir dėl šios priežasties buvo pastatytas trijų aukštų korpusas palei Domininkonų g. ir du dviaukščiai korpusai vidiniame kieme. Vėliau, 1883 m. architekto Polozovo projektu, buvo užstatytas šiaurinio kiemo korpuso trečias aukštas. 1905 m. pasikeitė namo savininkas – juo tapo pirklys M. Bogdanovičius. Parengtu inžinieriaus A. Kleino projektu, norėta užstatyti ketvirtą aukštą korpuse prie Domininkonų g., tačiau tam nebuvo suteiktas leidimas. Vis tik buvo leista pakeisti pirmajame aukšte buvusių langų ir durų angas. XIX a. II p. keistas pirmojo aukšto eksterjeras, tačiau žymesnių perstatymo/remonto darbų nefiksuota. Tam tikri buvusio pastato eksterjero sprendiniai bei vidaus suplanavimas yra fiksuotas rekonstrukcijų²¹, kanalizacijos įvedimo projektuose²² (2a, 2b pav.), šiek tiek vizualinės informacijos suteikia ir XX a. I p. nuotraukos, kuriose dalinai matyti buv. Vokiečių g. 2 pastatas (2c, 2d, 2e, 2f pav.)²³.

1.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

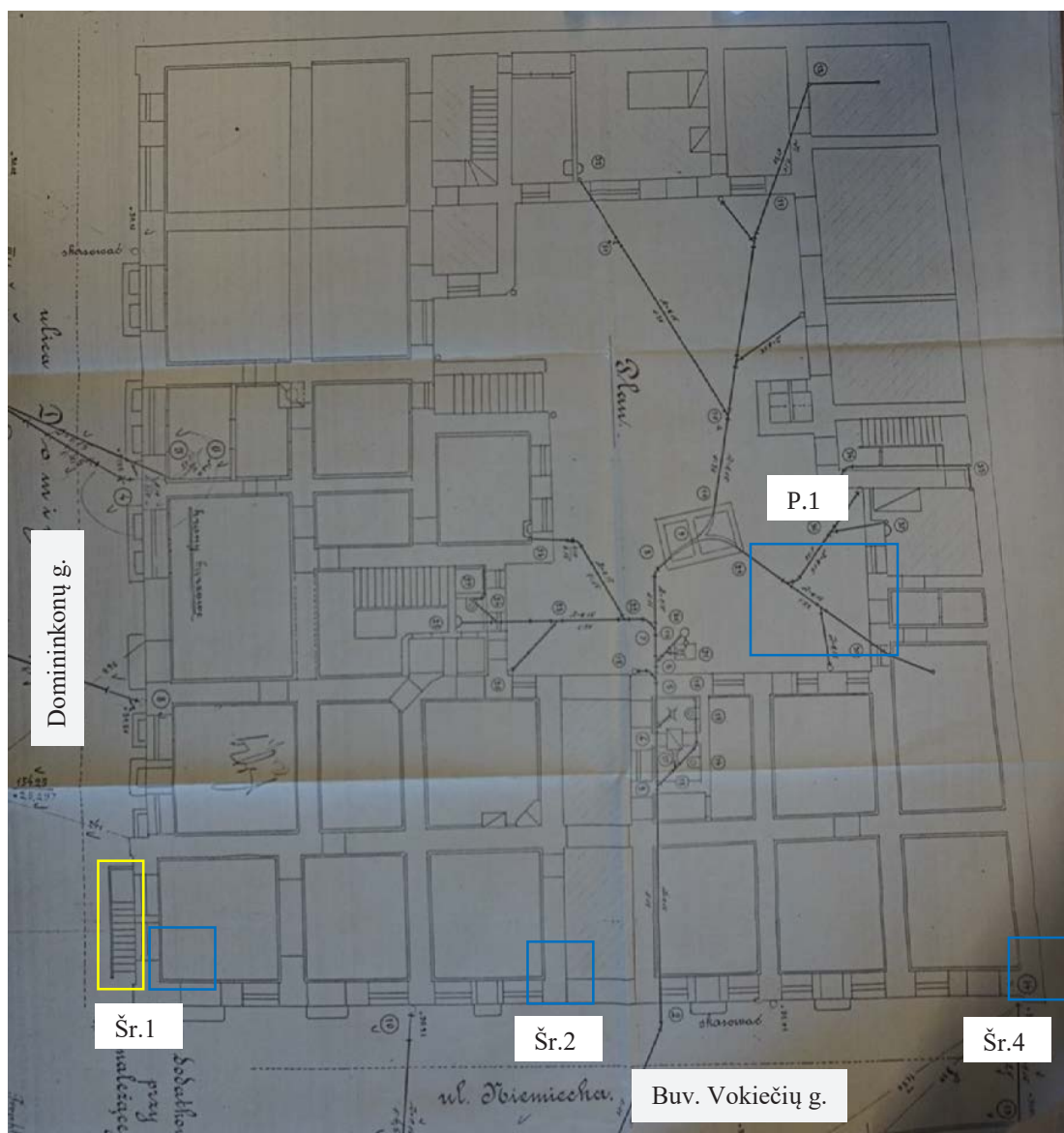
2a pav. Vokiečių g. 2, 1905 m. rekonstrukcijos projekto ištrauka. Mėlynai apibrauktos apytikslės vykdytų archeologinių tyrimų vietos. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7655, l. 20

²¹ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. Ikonografija. 1987 m., II t., F. 1019, ap. 11, b. 7655, l. 17-20

²² VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. Ikonografija. 1987 m., III t., F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 2-3

²³ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai. 1987 m., I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 4-7

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	62	311	0

2b pav. Vokiečių g. 2 kanalizacijos įrengimo projekto ištrauka, XX a. 3 deš. Mėlynai apibrauktos apytikslės vykdytų archeologinių tyrimų vietos. Geltonai pažymėti laiptai Domininkonų g. pusės fasade, kurie parodo, jog šioje vietoje buvo nusileidimas į rūsį ir šr. 1 rastas rūsio skliauto fragmentas yra dar XX a. I p. naudoto rūsio dalis. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 3

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	63	311	0

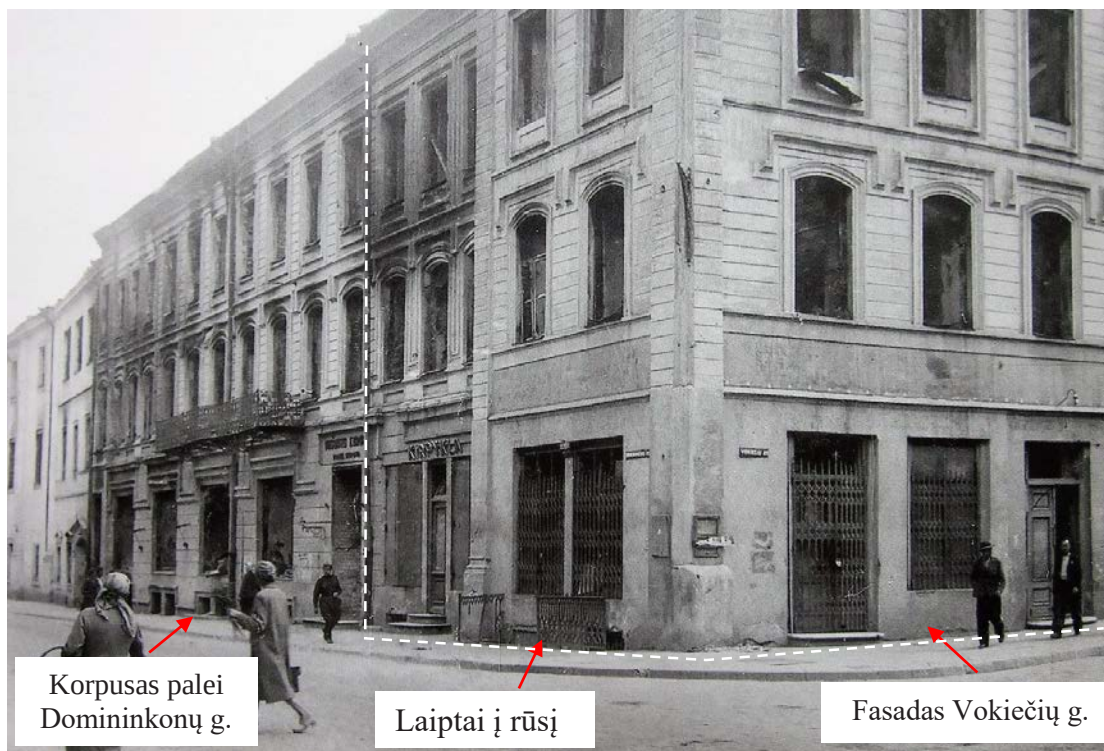

2c pav. Vokiečių g., Vilnius, 1916 m. Kairėje pusėje matomas buv. "Europos" viešbučio pagrindinis fasadas. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

2d pav. Vokiečių g. 2 kampas po bombardavimo ties Vokiečių-Domininkonų g. sankirta. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	64	311	0

2e pav. Vokiečių g. 2 kampas po bombardavimo ties Vokiečių-Domininkonų g. sankirta. Nuotraukoje matyti pagrindinio 1802 m. pastatyto Vokiečių g. 2 pastato fasado dalis ir XIX a. II p. pastatyto kairiojo korpuso palei Domininkonų g. fasadas. Ties kampine dalimi matoma buv. laiptų vieta (3 deš. plane (2b pav.) taip pat jau vaizduoti laiptai), kas rodo, jog šioje vietoje turėjo būti rūsys, susijęs su šr. 1 rastu rūšio sliauto fragmentu. Paimta iš Verkeliš Antanas, Kas sugriovė Vilnių, 2015, prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

2f pav. Vokiečių g. po bombardavimo, 1944 m., fot. J. Bulhak. Tolumoje matomas buv. Vokiečių g. 2 pastatas su mažai nukentėjusiu stogu. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	65	311	0

1.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 2, posesija 411 Šurfas nr. 1 Šurfas nr. 1 buvo 2x3 m dydžio, suformuotas šiaurės vakarinėje tirtos zonos dalyje prie senosios Vokiečių g. ir Dominikonų g. sankirtos. Iširtas iki 0,9 m gylio, jame fiksuoti tik piltiniai XX a. sluoksniai. Vakarinėje dalyje atidengti Š-P kryptimi pakloti elektros kabeliai, dar du kabeliai šurfą kirtę R-V kryptimi. Centrinėje dalyje apie 0,25 m gylyje (Habs 110,51 m aukštyje) atidengta ŠV-PR kryptimi orientuotos pastato sienos liekanos. Atidengtas plotis 1,7 m. Prie šiaurės rytinės pusės atidengtos arkos – skliauto dalis. Manoma, buvusio rūšio skliauto liekanos. Mūrai naudotos rausvos – geltonos 15.50x6.50 ir 32.50x16.50x6.50 cm dydžio plytos rištos kalkių skiediniu. Mūras šiaurės vakarinėje dalyje remontuotas naudojant geltonas 23.00-24.00x12.00-13.00x5.00-6.00 cm dydžio plytas.
Vokiečių g. 2, posesija 411 Šurfas nr. 2 Šurfas nr. 2 buvo 2x3 m dydžio, tirtas 13,5 m į pietryčius nuo šurfo Nr. 1, prie senosios Vokiečių g. Šurfe iki tirtos 1,6 m gylio fiksuoti tik piltiniai XX a. vid. – II pusės sluoksniai be archeologinių radinių. Po paviršiniu juodžemio sluoksniu šiaurės rytiniame pjūvyje atidengtas netašytų akmenų grindinys datuojamas XX a. vid. – II puse (įrengtas jau po pastatų nugriovimo). Jis sudėtas ant 0,15-0,2 m storio geltono smėlio pakloto. Žemiau, apie 0,65 m gylyje (Habs 110,54 m aukštyje) atidengto T formos sienos liekanos. ŠV-PR kryptimi orientuota sienos dalis buvo 1,55 m. Joje suformuotas švieslangis. PV-ŠR kryptimi orientuota siena buvo 1,2 m. Abi sumūrytos iš rausvų ir gelsvų 30.00x16.50x?; 33.00x17.00x?; 32.00x17.00x?; 33.00x17.50x8.50; ?x17.00x7.00 cm dydžio plytų rištų kalkių skiediniu.
Vokiečių g. 2, posesija 411, Šurfas nr. 4 (kita rasto pamato dalis (M2) priklausė Vokiečių g. 4) Šurfo nr. 4 dydis 6 m². Iškart po paviršiniaus sluoksniais 0,3 m gylyje (Habs 111,15 m aukštyje) atidengtos dviejų mūrų liekanos. Šurfas praplėstas šiaurės rytų kryptimi iki 3 m pločio. Šiaurės rytinėje dalyje iki 1,3 m gylio tirtas rudas smėlingas gruntas su griuvenomis datuojamas XX a. vid. Šiame sluoksnyje aptiktas XVIII a. būdingo puodo fragmentas, Jono Kazimiero varinis šilingas ir Nikolajaus I 1 kapeika. Dėl atidengtų mūrų ir medžių šaknų toliau gilintis nebuvo įmanoma, todėl tyrimai nutraukti.
Vokiečių g. 2, posesija 411 Perkasa nr. 1 Perkasa nr. 1 buvo 4x4 m dydžio. Iširta iki 4,4 m dydžio. Jos pietrytinėje dalyje, Habs 110,52 m aukštyje atidengta išorinė pastato siena orientuota ŠR-PV kryptimi. Toliau gilintis perkastos šiauriniame kampe Habs 109,95 m atidengtas mūras M2. Jo apačia pasiekta Habs 108,37 m aukštyje. Po šiuo mūru Habs 107,73 m aukštyje pjūvyje atidengtas dar vienas mūras

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	66	311	0

M3, o po juo (Habs 106,93 m aukštyje) atidengtas su M3 besijungiantis mūras M4, kuris atidengtas per dvi plytų eiles. Perkastos vakarinėje dalyje, Habs 107,5 m aukštyje atidengti dar du besiglaudžiantys mūrai, orientuoti ŠV-PR kryptimi. Archeologiškai vertingi sluoksniai perkasoje tirti nuo 1,2 m gylio.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	67	311	0

1.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 2, posesija 411 Šurfas nr. 1
Apibūdinimas. Pamato (M1) ir rūšio skliauto viršutinė dalis (M2) (F.1.1-1.4) M1, M2 tarpusavyje surišti ir priskiriami vieno pastato pamatinei konstrukcijai. Struktūros suardytos PV pusėje ir viršutinėje dalyje ties viduriu – šiose vietose nutiestos komunikacijos. Buvusio pastato ŠV riba nepasiekta.
M1. Kapitalinės sienos dalis Atidengtas aukštis – 40 cm, apačia nepasiekta. Plytos. Geltonos, rausvos viršutinės plytos: 23,5x12x5,5/ 24x12x5 cm. Skiedinys. Smulkus, kalkinis su kalkių gabaliukais.
M2. Pamato ir rūšio skliauto fragmentas Plytos. Geltonos, rausvos. Viršutinėje struktūros dalyje: ?x16,5x?/ 32,2x16,5x?/ 32x16x?/ ?x15,5x7 cm. Rūšio skliauto: ?x13,5x6/ ?x13x5,5/?x13,5x5,5 (mūrytos galais) cm. Skiedinys. Smulkus, kalkinis su kalkių gabaliukais.

F.1.1. Pamato ir rūšio skliauto viršutinė dalis iš V pusės.

F.1.2. Pamato ir rūšio skliauto viršutinė dalis iš R pusės.

F.1.3. Pamato ir rūšio skliauto viršutinė dalis iš PR pusės.

F.1.4. Pamato ir rūšio skliauto viršutinė dalis iš V pusės.

Vokiečių g. 2, posesija 411 Šurfas nr. 2
Apibūdinimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	68	311	0

Pamato kampinė dalis (M1) (F.2.1-2.6)

Švieslangio vieta (M2) (F.2.1-2.6)

M1. Pamato dalis su švieslangiu.

Pamato kampinė dalis orientuota Š-P ir R-V kryptimis.

Atidengtas aukštis 0,9-1 m, plotis 1,1-1,2 m (P pamato pusė neatidengta arba gali būti nuardyta), pamato apačia nepasiekta.

Pamato R pusėje atidengtas vidinis kampas.

V pamato dalis nuardyta, nuardytoje vietoje matosi, kad pamatas formuotas iš akmenų ir plytų mūro. Nuo vidinio kampo iki angokraščio – 0,5 m. Kampinė dalis užtrinta kalkiniu skiediniu. Pamato viršus nuardytas – nutiesta kabelių linija.

Švieslangio vieta. Pamato Š dalyje suformuota nuožulni plokštuma – švieslangio arba kitos paskirties angos vieta. Plokštuma tinkuota. Atidengta dalis, kurios plotis 0,50-0,60 m, tačiau struktūra tęsiasi į ŠV pusę.

Plytos. Gelsvos, rausvos su keramikos trupiniais: 33x17x9/ 34x17x?/ 30x16x? (su išilginėmis braukomis)/ 31,5x?x8/ ?x?x7,5/ ?x?x7,5 cm.

Skiedinys. Kalkinis, smulkus.

Virš pamato, R šurfo pusėje ties pjūviu atkastas XX a. II p. akmenų grindinio fragmentas.

F.2.1. Pamato kampinė dalis su švieslangio vieta iš Š pusės.

F.2.2. Pamato kampinė dalis su švieslangio vieta iš pastato vidinės pusės - iš ŠR.

F.2.3. Pamato kampinė dalis su švieslangio vieta iš V pusės.

F.2.4. Pamato kampinė dalis su švieslangio vieta iš PR pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	69	311	0

	
<i>F.2.5. Pamato vidinis kampas iš Špusės.</i>	<i>F.2.6. Pamato kampinė dalis iš viršaus. Fiksuotas atstumas nuo sienos iki švieslangio angokraščio.</i>

Vokiečių g. 2, posesija 411, Šurfas nr. 4 (kita rasto pamato dalis (M2) priklausė Vokiečių g. 4)
Apibūdinimas. Dviejų skirtingų pastatų pamatų fragmentai, sandūros vieta (F.4.1-4.2). Kapitalinės sienos pamatas (M1), priklausė buv. Vokiečių g. 2 pastatui. Kapitalinės sienos pamatas (M2), priklausė buv. Vokiečių g. 4 pastatui.
<u>M1. Kapitalinės sienos pamatas</u> Pamatas formuotas iš akmenų ir plytų duženų mūro. Plytų fragmentų išmatuoti nepavyko. Visas aukštis neatidengtas. Struktūra tęsiasi ŠV kryptimi. ŠR ir PV dalyse pamatas suardytas. Buvusio pastato PV riba (gatvės užstatymo linija) nenustatyta. Skiedinys. Balkšvas, kalkinis, rupus. <u>M2. Kapitalinės sienos pamatas</u> Pamatas formuotas iš akmenų ir plytų duženų mūro. Plytų fragmentų išmatuoti nepavyko. PR pamato pusėje suformuotas plytų mūro fragmentas (grindys?), kuris paguldytas ant molio sluoksnio. Pamato ŠR dalis suardyta. Buvusio pastato pamato PV riba (gatvės užstatymo linija) nenustatyta. Skiedinys. Balkšvas, kalkinis, rupus. Buv. grindų (?) fragmento plytos. Antrinio panaudojimo pusplytės, nesurištos skiediniu: ?x18x8/?x17x?/?x15,5?x/?x13x8 (su išilginėmis braukomis) cm.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	70	311	0

	
F.4.1. Dviejų skirtingų pastatų kapitalinių sienų pamatų fragmentai, sandūros vieta iš R pusės	F.4.2. Buvusių grindų (?) fragmentas iš PR pusės

Vokiečių g. 2, posesija 411 Perkasa nr. 1	
Apibūdinimas. Kapitalinės sienos pamatas (M1) (F.P1.1-1.2). Inžinerinio statinio kolektoriaus/šulinio kampinė dalis (M2) (F.P1.3-1.4). Pamato fragmentas (M3) (F.P1.5-1.7).	
M1. Kapitalinės sienos pamatas Suformuotas iš akmenų ir plytų mūro. Atidengtas pamato plotis 1,20 m (neaišku, ar PR dalyje pamatas užsibaigia), aukštis 1,70 m. Tęsiasi už perkastos ribų ŠR-PV kryptimis. Pamate naudoti akmenys skaldyti ir neskaldyti, dėti plokštumomis į ŠV pusę. Pamato viršuje yra sujungimo su buvusia skersine vidine siena žymės. Plytos. Rausvos, rudos, rusvos: ?x11x4/ 22x?x4/ 23x?x4/ 22,5x?x5/ 23x11x4,5 cm. Vietomis – antrinio naudojimo 32,5x?x6,5 cm dydžio. Skiedinys. Kalkinis. Siulės. Horizontalios 2 cm, vertikalios 1,5-2 cm. Pamato PV kampe galimai išlikęs buvusių grindų fragmentas. Plytos ir pusplytės: 23x10x? cm. M2. Inžinerinio statinio kolektoriaus/šulinio kampinė dalis Pamatas suformuotas iš plytų mūro, atkasta kampinė dalis. Aukštis 1,70 m. Pamatas tęsiasi už perkastos ribų ŠR ir ŠV kryptimis, todėl ilgis ir plotis nenustatyti. Plytos. 32x?x6,5/ 32x?x7/ ?x16x7/ ?x16x7/ 31,5x16x7 cm. Antrinio panaudojimo plytos. Mūrijimo tipas. 1 eilė ilginių, 1 trumpinių. Skiedinys. Mišrios sudėties kalkinis-cementinis. Siulės. Horizontalios 2,5-3 cm, vertikalios 1-1,5 cm. M3. Pamatų fragmentai M3.1 Po mūro struktūra M2 dalimi atkastas su šia struktūra nesusijęs 80 cm aukščio plytų mūro fragmentas – nenustatytos paskirties, buv. Vokiečių g. 2 teritorijoje, ankstesniojo užstatymo liekanos. Plytos M3.1. Rausvos, gelsvos 32x15,5x7/ ?x16x7/ 31x?x7/ grindų (?): 32x16,5x7 cm. Mūryta eilė ilginių, eilė trumpinių. Plytos rištos kalkiniu skiediniu. Prie M3.1 prišlietas aprūkusių plytų mūro paviršius – buvęs pakopos arba grindų paviršius ties altitute 106,88 m. Tai žemiausias tyrimų metu aptiktas paviršius (?).	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	71	311	0

Priešais M3.1, apie 1,2 m atstumu į PV pusę atidengtas kitas plytų mūro fragmentas, sudarytas iš dviejų suglaustų mūro dalių **M3.2** ir **M3.3**.

Manoma, jog M3.1, M3.2, M3.3 struktūros viena laikės statybos ir buvo susijusios fiziškai.

Visos trys dalys aprūkusios, grunte randama anglių pėdsakų (galimai šioje vietoje buvęs užstatymas nukentėjo gaisro metu).

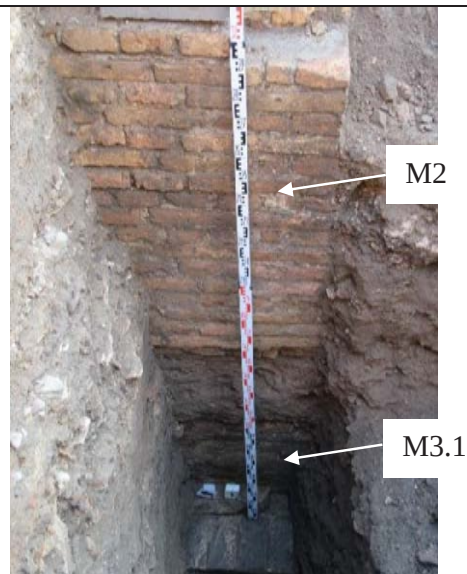
F.P1.1. Kapitalinės sienos pamatas iš ŠV pusės

F.P1.2. Kapitalinės sienos pamatas M1 iš viršaus.

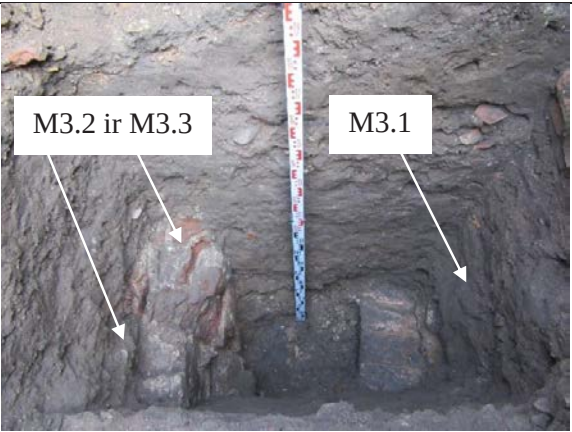

F.P1.3. Inžinerinio statinio kolektoriaus/šulinio kampinė dalis iš PV pusės

F.P1.4. Inžinerinio statinio kolektoriaus/šulinio kampinė dalis iš V pusės

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	72	311	0

	
<i>F.P1.5. Pamato fragmentas atkastas po inžinerinio statinio kolektoriaus/šulinio kampinė dalimi iš V pusės</i>	<i>F.P1.6. Pamato fragmentas atkastas po inžinerinio statinio kolektoriaus/šulinio kampinė dalimi iš V pusės</i>
	
<i>F.P1.7. Siūlė tarp M3.2 ir M3.3</i>	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	73	311	0

1.5. Buv. Vokiečių g. 2, posesijos 411 tyrimų rezultatai

Užstatymas fiksuojamas jau nuo XVI a., tačiau nėra visiškai aišku, ar XIX a. pr. statant gyvenamąjį namą architektas M. Šulcas tikrai panaudojo šioje vietoje planuojamos statyti bažnyčios pamatus. Neaiškumo suteikia ir 1798 m. planas, kadangi šioje vietoje pavaizduotas užstatymas, tad lieka neaišku ar tai pradėtos statyti bažnyčios pavaizdavimas, ar kitokio pobūdžio statinys bei kokios būklės jis buvo – pastatytas, pradėtas statyti ar apgriuvęs. 1808 m. plane (A pav.), 411 posesijoje, prie Vokiečių g. linijos parodytas jau naujai pastatytas stačiakampio plano pastatas. Pastaruosiuose planuose vidiniame kieme užstatymas nevaizduotas, tačiau istoriniai duomenys suteikia informacijos, jog čia būta arklidžių.

1. Šurfe Nr. 1 fiksuota: pamato (M1) ir rūsio skliauto viršutinė dalis. Atsižvelgiant į pamatų dalyje bei rūsio skliaute naudotas plytas, galima daryti prielaidą, jog XIX a. pr. statant naują namą buvo panaudoti ankstesnio užstatymo pamatai. Rūsysis buvo naudojamas ir XX a. I p. Tą atskleidžia ikonografinė medžiaga, kurioje pastato kampinėje dalyje (Dominikonų-Vokiečių g.) matyti švieslangis ir buvusių laiptų į rūsį vieta (2b, 2e pav.). **Datavimas.** M2 rūsio skliautas preliminarai datuojamas ne anksčiau nei XVIII a. II p. – XVIII a., **M1** – rekonstruota pastato kampinė dalis datuojama XIX a. I p.

2. Šurfe Nr. 2 fiksuota: pamato (M1) ir rūsio skliauto viršutinė dalis (M2) (**F.1.1-1.4**) **M1, M2** tarpusavyje surišti ir priskiriami vieno pastato pamatinei konstrukcijai. Struktūros suardytos PV pusėje ir viršutinėje dalyje ties viduriu – šiose vietose nutiestos komunikacijos. Buvusio pastato ŠV riba nepasiekta. Sąsajos su istoriniais duomenimis nenustatytos. **Datavimas.** Preliminariai datuojama XVIII a. II p. – XIX a. I p.

3. Šurfas nr. 4 (kita rasto pamato dalis (M2) priklausė Vokiečių g. 4) fiksuota: Dviejų skirtingų pastatų pamatų fragmentai, sandūros vieta (**F.4.1-4.2**). Kapitalinės sienos pamatas (M1), priklausė buv. Vokiečių g. 2 pastatui. Kapitalinės sienos pamatas (M2), priklausė buv. Vokiečių g. 4 pastatui. Sąsajos su istoriniais duomenimis nenustatytos. **Datavimas nenustatytas**, nes dalinis pamatų atidengimas, suardymai bei naudotos statybinės medžiagos (akmenys, plytų duženos) nesudaro galimybių nustatyti statybos laikotarpį.

4. Perkasoje nr. 1 fiksuota: Kapitalinės sienos pamatas (M1) (**F.P1.1-1.2**). Inžinerinio statinio kolektoriaus/šulinio kampinė dalis (M2) (**F.P1.3-1.4**). Pamato fragmentas (M3) (**F.P1.5-1.7**). M3.1, M3.2, M3.3 fragmentai siejami su buvusiu užstatymu, kuris sunaikintas XVIII a. vid. M2 susijęs su XX a. 3 deš. kanalizacijos įvedimu. **Datavimas:** Ankstyviausios dalys – **M3.1, M3.2, M3.3** – preliminarai datuojamos XVI – XVII a. I p.; **M1** – XVIII a. II p. – XIX a. I p.; **M2** – XIX a. pab. – XX a. pr.

Apibendrinimas. Nustatyta, kad šioje posesijoje atidengtų pamatų ir kitų architektūrinių elementų fragmentai priklausė mažiausiai keturiems skirtingais laikotarpiais stovėjusiems namams,

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	74	311	0

neskaitant inžinerinės struktūros liekanos. Atrastas kolektoriaus fragmentas siejamas su „Europos“ viešbučio infrastruktūros elementu.

Ankstyviausio laikotarpio, nenustatytos paskirties statinių liekanų, datuotų **XVI vid.**, aptikta tik perkasoje Nr.1. Liekanos atidengtos labai fragmentiškai, todėl identifikuoti jų nepavyko.

XVIII a. II p. statybos laikotarpio kapitalinės sienos pamato liekana priskirta pijorų vienuolyno statyto namo pamatui (P.1).

XIX a. pr. laikotarpiui priskirti keli elementai (pamato dalys, švieslangio ir rūšio skliauto fragmentas šurfuose nr. 1, 2) siejami su architekto M. Šulco namu, statytu 1802-1808 m. Namo gatvės fasadų vaizdas užfiksuotas prieškario fotografijoje. Joje Dominikonų g. fasade matomi laiptai į rūšį, su kuriuo siejamas aptiktasis skliautas.

XIX a. pab. laikotarpio statybai priskirtas inžinerinės struktūros, nuotekų kolektoriaus, fragmentas, remontuotas XX a. pradžioje.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	75	311	0

2. Buv. Vokiečių g. 4, posesija 376 (šurfai nr. 6, 7, 9, 12)

Pastaba. Šurfe nr. 4 rastas sandūros elementas yra priskiriamas buv. Vokiečių g. 4 pastatui, struktūros aprašymas pateiktas prie buv. Vokiečių g. 2, atidengtų mūrų natūros duomenys, šurfas nr. 4.

Buv. Vokiečių g. 4 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

2.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

Šioje vietoje buvusio mūrinio namo savininkas jau minimas 1555 m. XVII a. I p. sklypas atiteko J. S. Sapiegai, kurio palikuonys 1712 m. jį padovanojo pijorų vienuolynui, todėl tikėtina, kad šiuo laiku dvi atskiros posesijos nr. 411 ir 376 buvo apjungtos į vientisą didelį sklypą. Žinoma, kad pastarosios apjungtos posesijos kampinėje dešinėje pusėje, 1790 m. čia stovėjo mūrinis pastatas.

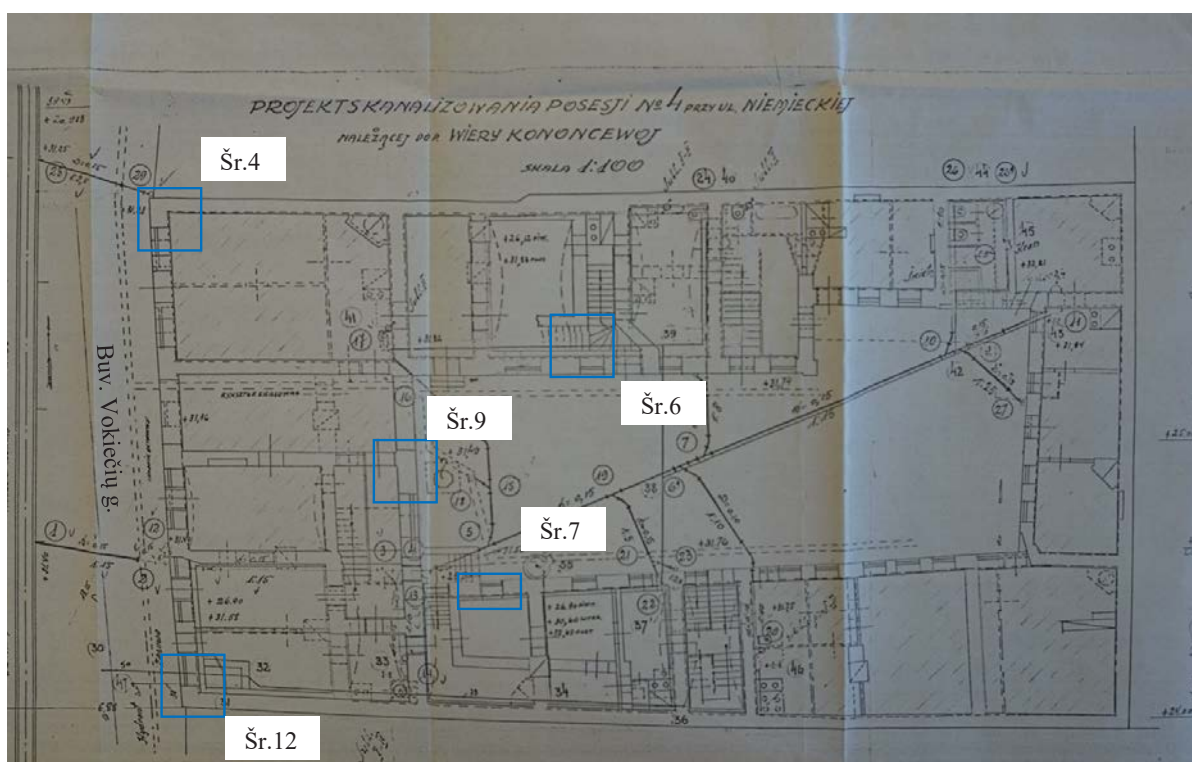
1802 m. pijorai sklypą perleido amžinos nuomos sąlygomis patarėjui Angerovui, kuris šioje vietoje pasistatė dviejų aukštų U raidės formos mūrinį pastatą.²⁴ Tyrėjai istoriniuose tyrimuose pažymi, kad dokumentuose nėra nurodoma, kas atsitiko su 1790 m. minimu mūriniu namu, tačiau jų daroma prielaida, jog jis galėjo būti itin prastos būklės, todėl buvo nugriautas. Kuomet ankstesnis pijorų valdomas sklypas buvo padalintas, ši dalis taip pat įgavo naują 1808 m. plane (A pav.) nurodytą 376 posesijos numerį.

²⁴ Pijorams priklausęs didelis sklypas, kuris apėmė posesijų Nr. 411 ir 376 teritoriją, 1802 m. perleistas M. Šulcui bei Angerovui (vardas nenurodytas) padalijo sklypą į dvi atskiras valdas, kurios 1808 m. plane ir užfiksuotos, joms suteikti atskiri posesijų numeriai Nr. 411 ir 376.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	76	311	0

1839 m. pastatas parduotas pirkliui G. Punkinui, kuris dešiniajame kiemo korpuse pristatė trečią aukštą ir galinį dviejų aukštų kiemo korpusą. Tikėtina, kad trečias aukštas buvo užstatytas ir ant gatvės korpuso. To laikotarpio vertinimo akte pažymima, kad namas tvirtas, mūrinis, su rūsiu, dengtas čerpėmis. 1889 m. pastatyti galinio korpuso ir kairiojo kiemo korpuso treči aukštai. Numatytas kairiojo korpuso praplatinimas ir metalinių galerijų įranga. 1930 m. įrengtos vitrinos parduotuvėms pirmajame aukšte. Nuo XIX a. vid. iki pat sugriovimo po II Pasaulinio karo, didesnių pakitimų istoriniuose tyrimuose nenurodyta. Buvusio pastato vidaus suplanavimas yra fiksuotas kanalizacijos įvedimo projekte (4a pav.), šiek tiek vizualinės informacijos suteikia ir XX a. I p. nuotraukos, kuriose dalinai matyti buv. Vokiečių g. 4 pastatas (4b, 4c pav.).²⁵

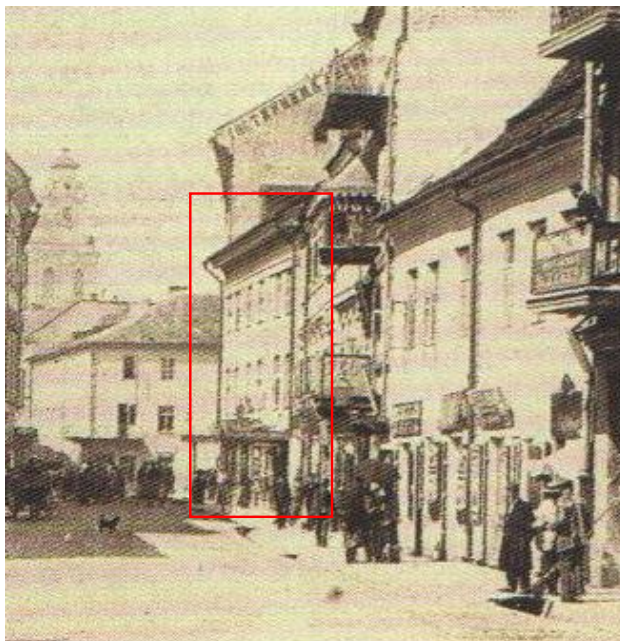
2.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

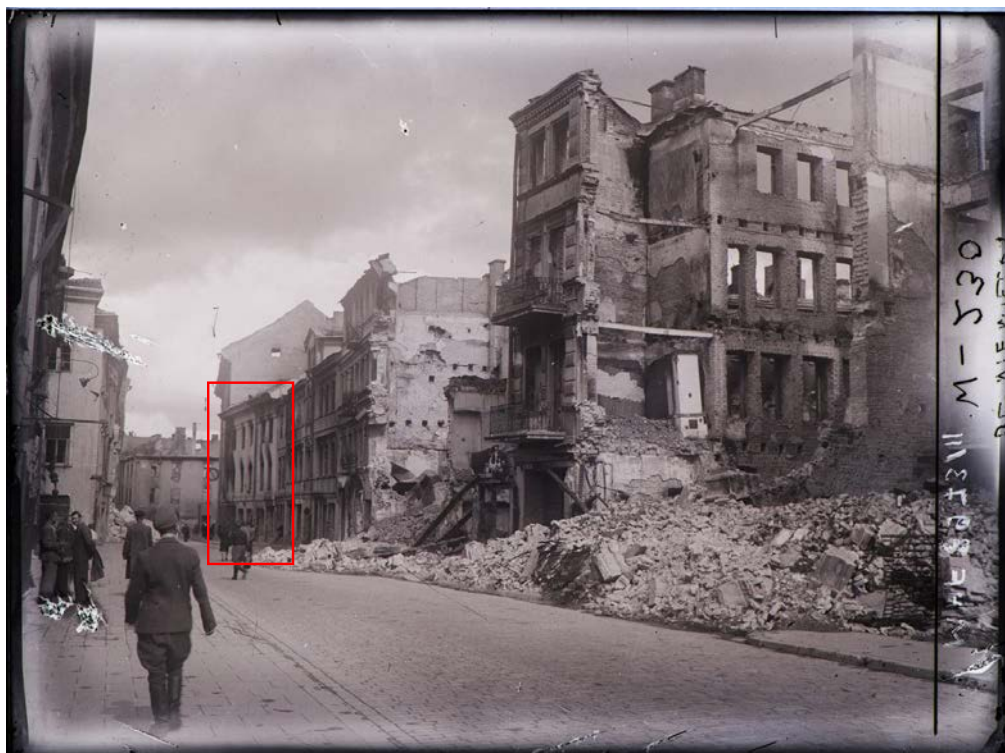
4a pav. Vokiečių g. 4 kanalizacijos įrengimo projekto ištrauka, XX a. 3 deš. Mėlynai apibrauktos apytikslės vykdytų archeologinių tyrimų vietos. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 5

²⁵ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, 1987m., I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 7-9

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	77	311	0

4b pav. Raudonai parodytas buv. Vokiečių g. 4 pastatas, XX a. pr. Nuotrauka. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

4c pav. Vokiečių g. po bombardavimo, 1944 m., fot. J. Bulhak. Raudonai parodytas buv. Vokiečių g. 4 pastatas. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

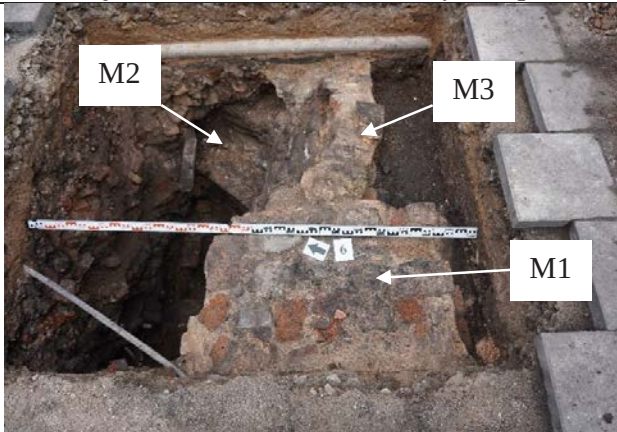
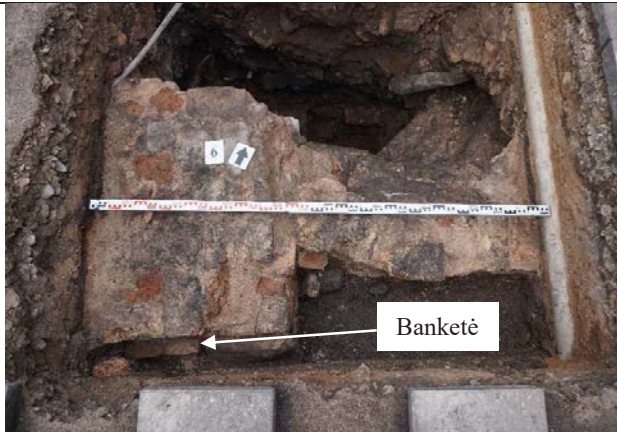
Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	78	311	0

2.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 4, posesija 376 Šurfas nr. 6
<i>Šurfas Nr. 6</i> buvo 2x2 m dydžio, 24,5 m į pietryčius nuo šurfo Nr. 3, palei naująją Vokiečių g. Ištirtas iki 2,4 m gylio, fiksuoti tik piltiniai XX a. sluoksniai suformuoti pastato griovimo metu. Jame 0,4 m gylyje (nuo Habs 110,87 m aukščio) atidengtos mūrų liekanos: išorinės sienos ir laiptinės dalys. Išorinė siena orientuota ŠR-PV kryptimi, 1,2 m storio, sumūryta iš rausvų ir geltonų 26.50x15.00x6.00 ir 30.00x13.50x6.00 cm dydžio plytų.
Vokiečių g. 4, posesija 376, Šurfas nr. 7
<i>Šurfas Nr. 7</i> buvo 2x3 m dydžio, suformuotas 7 m į pietryčius nuo šurfo Nr. 6. Ištirtas iki 1,35 m gylio, fiksuoti XX a. sluoksniai. Po paviršiniaus sluoksniais atidengtas betonas išpiltas ant plėvelės. Pietvakarinėje šurfo dalyje po betono sluoksniu 0,5 m gylyje atidengtas mūras – siena orientuota PV-ŠR kryptimi. Ji 1 m pločio sumūryta iš rausvų 30.00x16.00x7.00 cm dydžio plytų rištų kalkių skiediniu. Toliau gilintasi tik pietinėje šurfo dalyje, buvusio pastato viduje. 1,05 m gylyje atidengtos sudegusios grindų lentos, jas išardžius 1,35 m gylyje atidengta buvusi molinė asla. Ji neardyta, toliau nesigilinta.
Vokiečių g. 4, posesija 376 Šurfas nr. 9
<i>Šurfas Nr. 9</i> buvo 2x3 m dydžio, tirtas centrinėje Vokiečių g. dalyje - žaliojoje zonoje. Ištirtas iki 2,4 m gylio. Didžiojoje šurfo dalyje fiksuoti XX a. II pusėje šiluminės trasos tiesimo metu suformuoti piltiniai sluoksniai, kuriuose rasta XVIII-XX a. datuotinių radinių. Tik šiauriniame kampe nuo 0,8-0,9 m gylio tirtas tamsiai pilko piltinio grunto su gausiu kiekiu griuvenų sluoksnis, kuris pagal aptiktus radinius datuotas XIX a. Po šiuo sluoksniu 1,1 m gylyje (Habs 110,45 m aukštyje) atidengta ŠR-PV kryptimi atidengtas mūras suardytas įrengiant šiluminę trasą. Sieną 1,2 m pločio, sumūryta iš geltonų 27.00x17.00x6.00 cm dydžio plytų. Įžemis pasiektas grąžto pagalba 4,4 m gylyje.
Vokiečių g. 4, posesija 376 Šurfas nr. 12
<i>Šurfas Nr. 12</i> buvo 2x2 m dydžio, palei senąją Vokiečių g. Ištirtas iki 1,3 m gylio, fiksuoti tik XX a. II pusės piltiniai sluoksniai. Jame apie 0,2 m gylyje (Habs 111,35 m aukštyje) atidengta ŠV-PR kryptimi orientuota išorinė pastato siena, jos vidinė dalis stipriai apardyta tiesiant dujotiekį. Ji sumūryta iš raudonų 28.00x14.00x7.00; 28.00x12.00x8.00; 28.00x14.00x9.00 cm dydžio plytų.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	79	311	0

2.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 4, posesija 376 Šūrfas nr. 6	
Apibūdinimas. Rūsio sienos dalis (M1). (F.6.1-6.6) Laiptinės fragmentas (M2). (F.6.1-6.6) Švieslangio vieta (M3). (F.6.1-6.6)	
M1. Rūsio sienos dalis. Pamato plotis 1,20-1,30 m, ilgis iki švieslangio vietos apie 70 cm, aukštis vidinėje pusėje iki grindų/pakopos (?) lygio – apie 1,50 m, išorinėje pusėje (PR) atkasta 30-35 cm aukščio pamato dalis. Mūras tęsiasi už šurfo ribos į PV pusę. Išorinėje pamato pusėje suformuota banketė (pamato plotis su bankete 1,30 m (?)). ŠV pusėje apatinėje dalyje į pamato konstrukciją įterpti skaldyti akmenys. Siena tarpais tinkuota. Sienelėje išlikę du metaliniai kabliukai – buvusių durų detalės (?). ŠV pusėje prie pamato apatinės dalies – buvusių grindų arba apatinės pakopos fragmentas (?), paklotos iš antrinio naudojimo plytų duženų (altitudė - 109,10 m). Plytos. Dauguma – antrinio naudojimo. Rausvos, gelsvos: ?x15x6/ ?x15x5,5 cm Skiedinys. Kalkinis (?)	
M2. Laiptinės fragmentas Išlikusios dvi buvusių laiptų pakopos. Vienos pakopos aukštis apie 30 cm. Laiptinė pilnai neatidengta. Plytos. 26,5x?x5/ ?x12,5x5,5 cm Skiedinys. Kalkinis su kalkių trupiniais.	
M3. Švieslangio vieta Švieslangio plotis 60 cm Plytos. Antrinio naudojimo: ?x15,5x6/ ?x15,5x5,5/ 23,5x12x? cm Skiedinys. Kalkinis su smulkaus žvyro užpildu, kietas.	
	
F.6.1. Rūsio siena, švieslangio vieta ir laiptinės fragmentas iš PV pusės	F.6.2. Rūsio siena, švieslangio vieta ir laiptinės fragmentas iš viršaus (P pusės)

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	80	311	0

	
F.6.3. Rūsio siena, švieslangio vieta ir laiptinės fragmentas iš Š pusės	F.6.4. Rūsio siena, švieslangio vieta ir laiptinės fragmentas iš SR pusės
	
F.6.6. Ties švieslangio dešiniuoju angokraščiu, buv. durų (?) vietoje, išlikę metalinės detalės.	

Vokiečių g. 4, posesija 376, Šūrfas nr. 7			
Apibūdinimas. Išorinės kapitalinės sienos pamato fragmentas (F.7.1-7.3)			
Orientuotas R-V kryptimi. Pamato plotis 0,80 m, atidengtas aukštis 0,55 m.			
Plytos. Didžioji pamatas dalis aptepta kalkiniu (?) skiediniu, todėl išmatuoti plytų dydžių nebuvo galimybės. (Archeologų duomenimis, nurodoma vienos rausvos spalvos plytos matmenys - 30x16x7 cm).			
Skiedinys. Kalkinis, baltas, su stambaus smėlio/žvyro užpildu.			
Papildoma informacija. Tyrimų vietoje, visoje šurfo PR dalyje, atkastos sudegusios medinės grindys buvusios vidinėje pastato patalpoje (F.7.4).			
Išsamiau įvertinti pastato pamato konstrukciją kliudė ant pamato viršaus įrengtas betono sluoksnis.			

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	81	311	0

F.7.1. Išorinės kapitalinės sienos pamato fragmentas iš R pusės

F.7.2. Išorinės kapitalinės sienos pamato fragmentas iš V pusės

F.7.3. Išorinės kapitalinės sienos pamato fragmentas iš P pusės

F.7.4. Pastato vidinėje patalpoje buvusių sudegusių medinių grindų, paklotų ant molinės aslos, fragmentas

Vokiečių g. 4, posesija 376
Šurfas nr. 9

Apibūdinimas. Pamato fragmentas (F.9.1-9.3).

Plytų mūro pamato fragmentas, orientuotas ŠR-PV kryptimis. Struktūros PV pusė ir viršus suardytas. Išlikęs storis apie 1 m, apatinėje dalyje – 1,20 m, V dalyje išlikęs aukštis 0,9 m.

Plytos. Apdaužytos, antrinio panaudojimo raudonos, rausvos, geltonos pusplytės: ?x15x7 (su keramikos gabaliukais)/ ?x15x6,5 cm. Viršuje plyta su išilginėmis braukomis: 30x17x7 cm.

Skiedinys. Balkšvas kalkinis skiedinys su žvyro ir pavienių kalkių gabaliukų užpildu.

Mūrijimo būdas. Mūryta netvarkingai – pusplyčių, plytų duženų, skiedinio mūras. V sienelė sumūryta tvarkingiau – tai pastato išorinė dalis. R pusė stipriai apardyta.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	82	311	0

	
F.9.1. Kapitalinės sienos plytų mūro pamato fragmentas iš V pusės	F.9.2. Kapitalinės sienos plytų mūro pamato fragmentas iš PV pusės
	
F.9.3. Pamato fragmentas iš V pusės.	

Vokiečių g. 4, posesija 376 Šurfas nr. 12
Apibūdinimas. Kapitalinės sienos dalis (F.12.1-12.3). Atidengtas plotis 1,10 m, visas plotis ties gatvės linija nenustatytas. Atkastas aukštis apie 1 m, mūro apačia nepasiekta. ŠR pusėje mūras nuardytas. P pusėje rusvai pilkų plytų fragmentas – galimas užmūrijimas/tvarkymas arba šioje vietoje yra dviejų buvusių pastatų sandūra, tačiau aiški siūlė nenustatyta. Plytos. Raudonos, tamsiai raudonos ir oranžinės: 30x14x9/ 28x14x10/ 29x?x8,5 cm. Yra pavienių geltonų plytų 27x14x8 cm. Siūlės. Horizontalios 2,5-3 cm, vertikalios 1-2 cm. Skiedinys. Balkšvas kalkinis skiedinys su smėlio žvyro ir pavienių kalkių gabaliukų užpildu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	83	311	0

F.12.1. Siena iš R pusės

F.12.2. Siena iš R pusės

F.12.3. Siena iš PR pusės

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	84	311	0

2.5. Buv. Vokiečių g. 4, posesijos 376 tyrimų rezultatai

Pirmasis užstatymo etapas minimas nuo XVI a. vid. iki 1790 m. Tikėtina, kad sklype galėjo stovėti dar XVI a. vid. minėtas tas pats mūrinis namas. 1712 m. sklypas padovanotas pijorams, 1790 m. jame stovėjo mūrinis jiems priklausantis pastatas. 1802 m. pijorai sklypą perleido amžinos nuomos sąlygomis patarėjui Angerovui, kuris šioje vietoje pasistatė dviejų aukštų mūrinį pastatą. Lieka neaišku, kodėl nebeminimas iki 1790 m. stovėjęs mūrinis pastatas, galimai, jis buvo itin prastos būklės, kurį teko nugriauti. 1889 m. pastatytas galinis korpusas ir kairiojo kiemo korpuso treči aukštai. Numatytas kairiojo korpuso praplatinimas ir metalinių galerijų įrengimas.

1. Šurfe nr. 6 fiksuota: Rūsio sienos dalis (M1). (F.6.1-6); Laiptinės fragmentas (M2). (F.6.1-6); Švieslangio vieta (M3). (F.6.1-6). Pagal istorinius duomenis tiksliai žinoma, kad XIX a. pr. sklype pastatytas naujas dviejų aukštų namas, tačiau naudotos statybinės medžiagos leidžia manyti, jog jo statybai naudoti ankstesnio pastato rūšiai. Sietinas su pijorų turėta nuosavybe. **Datavimas.** Preliminariai datuojama XVIII a. II p. (iki 1808 m.)

2. Šurfe nr. 7 fiksuota: Išorinės kapitalinės sienos pamato fragmentas (F.7.1-3). Pagal istorinius duomenis tiksliai žinoma, kad XIX a. pr. sklype pastatytas U plano pastatas. Pamato fragmentas siejamas su dešiniojo kiemo korpuso išorine siena. **Datavimas.** Datuojama ne vėliau nei XIX a. pr.

3. Šurfe nr. 9 fiksuota: Pamato fragmentas (F.9.1-3). Pamato fragmento viršus aptiktas giliau nei dauguma kitose vietose – apie 1 m gylyje, todėl galimos dvi prielaidos: 1) pamatas priklausė pastatui, nugriautam iki 1802-1808 m. naujojo pastato statybos, arba 2) tai 1802-1808 m. statyto pastato stipriai suardyto pamato liekana. **Datavimas.** Nenustatytas.

4. Šurfe nr. 12 fiksuota: Kapitalinės sienos dalis (F.12.1-3). Mūras siejamas su šiame sklype jau XVI a. vid. stovėjusio mūrinio pastato siena. **Datavimas.** XVI-XVII a. I p.

Apibendrinimas. Nustatyta, kad šioje posesijoje atidengtų pamatų ir kitų architektūrinių elementų fragmentai priklausė mažiausiai *keturiems* skirtingais laikotarpiais stovėjusiems pastatams.

Gatvės fasado fragmentas šurfe nr. 12 (buvusi antžeminė sienos dalis) datuojamas **XVI vid.** Vėlesniais laikotarpiais siena tapo kito pastato pamatu. Pamatas, spėjama, atitinka to laikotarpio gatvės raudonąją liniją. Pamato vientisumas neteikia galimybių identifikuoti, kurioje posesijoje (376 ar 377) stovėjo pastatas.

XVIII a. II p. etapui priskiriami rūšio su švieslangiu ir laiptinės elementai (šurfas nr. 6). Namai sietinas su pijorų turėta nuosavybe. Tikėtina, jog tuo laikotarpiu dvi posesijos (411 ir 376) buvo apjungtos, tačiau tiksli posesijų ribų kaita nenustatyta.

XIX a. pr. laikotarpiui priskiriamas kapitalinės sienos pamatas (šurfas nr. 4 - sandūra su 411 posesija). To meto sklypo valdytojas Angerovas pasistatė naują mūrinį namą.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	85	311	0

XIX a. II p. priskiriamas dešiniojo kiemo korpuso išorinės kapitalinės sienos pamato fragmentas bei buv. medinių grindų paviršius. Korpusas rekonstruotas, galimai užstatytas ant senesnio namo dalių.

Vienas pamato fragmentas, aptiktas buv. kiemo dalyje (šurfe nr. 9) neidentifikuotas ir nedatuotas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	86	311	0

3. Buv. Vokiečių g. 6, posesija 377 (šurfai Nr. 8, 10)

Buv. Vokiečių g. 6 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

3.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

Pirmosios žinios siekia XVI a. vid. – vadinamas Sluškų mūriniu namu ir šį pavadinimą išlaiko iki pat XVIII a. pab. Šis namas buvęs arčiausiai žydų bendruomenės namų, po 1633 m. dekreto apgyvendintas žydų anksčiausiai, name veikė karčiama.

Namas sudegė 1748 m. gaisro metu, tačiau buvo naujai pastatytas, tačiau lieka neaišku ar buvusio namo liekanos panaudotos naujojo statybai. Vėlesniame, 1790 m. aprašyme nurodoma, kad tuo metu namas buvo 3 aukštų su mansarda, veikė karčiama, kiemas aptvertas, iš vidinio kiemo buvo varteliai į sinagogą, o kiemo gale bravoras. 1808 m. plane (A pav.) rodomas U formos planas išliko iki pat 1944 m. sugriovimo. Prieš karą kairiajame korpusė buvo šeštadieninė sinagoga, joje 1929 m. keičiama laiptinė²⁶. 1834 m. išklotinėje jo vaizdas netikslus – rodomas 2 aukštų, nors pagal ankstesnę 1790 m. aprašymą pastatas turėjo būti 3 aukštų. Lyginant pastarąją išklotinę su po II Pasaulinio karo sudarytomis J. Kamarausko išklotinėmis, atrodo, kad XIX a. eksterjeras bemaž nepakito²⁷. Buvusio

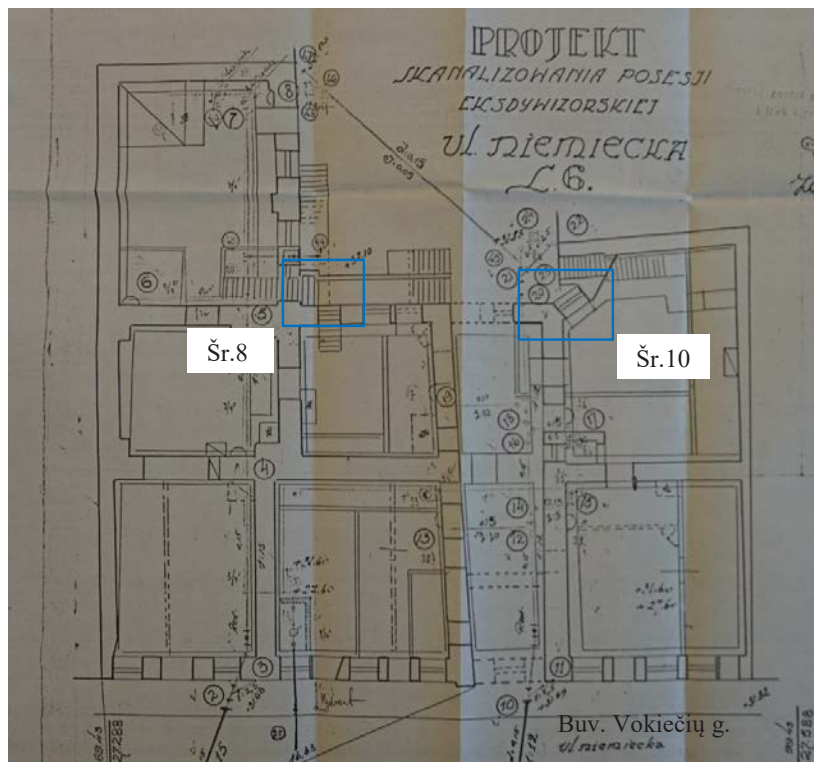
²⁶ Archyvineame fonde yra šios dalies fasado brėžinys, tačiau rasti mūrų fragmentai su šia rekonstrukcija nėra susiję.

²⁷ Drėma V., Dingęs Vilnius, 1991, p. 196-201

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	87	311	0

pastato vidaus suplanavimas yra fiksuotas kanalizacijos įvedimo projekte (6a pav.). Kaip atrodė pastatas XX a. I p. fotografijose užfiksuota nežymiai, tačiau dalinį buvusį vaizdą pateikia 1944 m. J. Bulhako daryta fotografija (6b pav.).²⁸

3.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

6a pav. Vokiečių g. 6 kanalizacijos įrengimo projekto ištrauka, XX a. 3 deš. Mėlynai apibrauktos apytikslės vykdytų archeologinių tyrimų vietos. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 7

6b pav. Vokiečių g. po bombardavimo, 1944 m., fot. J. Bulhak. Raudonai parodytas buv. Vokiečių g. 6 pastatas. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

²⁸ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 9

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	88	311	0

3.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 6, posesija 377 Šurfas nr. 8
Šurfas Nr. 8 buvo 2x3 m dydžio, tirtas 12 m į pietryčius nuo šurfo Nr. 7 palei naująją Vokiečių g. Iširtas iki 2,15 m gylio, fiksuoti tik XX a. vid. sluoksniai suformuoti griauinant pastatą. Įžemis pasiektas grąžto pagalba 3,6 m gylyje, virš jo slūgsojo tamsiai pilkas smėlingas grunto sluoksnis. Pastato liekanos atidengtos 0,3 m gylyje Habs 111,25 m aukštyje. Pirmiausia atidengtos T formos liekanos: viena siena orientuota ŠR-PV kryptimi (jos šiaurinė dalis nugriauta iki 0,7 m gylio), antroji statmena jai orientuota ŠV PR kryptimi – jos rytinėje dalyje įrengtas praėjimas. Jos sumūrytos iš rausvų 31.00x15.00x7.50; 31.50x14.00x6.50; 26.00x13.00x6.50 cm dydžio plytų rištų kalkių skiediniu. Šurfo šiaurės rytiniame pjūvyje atidengta tinkuota vidinė pastato siena. Apie 1,9 m gylyje rytiniame kampe atidengtos dar vieno mūro liekanos -tinkuoto sienos išplatėjęs pamatas (?) sumūrytas iš raudonų 29.00x16.00x7.00; 31.00x13.00x8.00 cm dydžio plytų
Vokiečių g. 6, posesija 377 Šurfas nr. 10
Šurfas Nr. 10 buvo 2x3 m dydžio, 7,5 m į pietryčius nuo šurfo Nr. 8. Iširtas iki 3,6 m gylio. 0,5 m gylyje (Habs 111,32 m aukštyje) atidengtas L formos mūras iš raudonų 31.00x15.00x7.00; ?x13.50x7.00; 28.00x8.00 cm dydžio plytų. Jo išorinė dalis buvo remonuota naudojant rausvas ir geltonas 25.00x11.50x5.50; 24.00x11.00x6.00 cm plytas. Pastato išorėje atidengtas įkastas lietvamzdis. Šurfo rytiniame kampe (pastato išorėje) po piltiniu XX a. sluoksniu nuo 2,1 m gylio slūgsojo pilko ir geltono smėlio sluoksniai, kuriuose rasta XV-XVI a. būdingų buitinės ir statybinės keramikos fragmentų. Šie sluoksniai tirti iki 3,6 m gylio, kuriame pasiektas įžemis

3.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 6, posesija 377 Šurfas nr. 8
Apibūdinimas. Laiptinės į rūsį elementai (F.8.1-8.6) Laiptinės sienos kampinė dalis (M1). Plytų mūro sienelė (M2). Pamato dalis (M3). Pamato dalis (M4).
M1. Laiptinės sienos kampinė dalis. Plytos. Geltonos, raudonos: ?x12x6 / 24x?x6 / 25,5x?x6,5 / 23x?x6,5 / ?x11,1x6 / ?x11x6 cm. 5 eilės – 39 cm. Siena tinkuota kalkiniu papilkėjusiu skiediniu. Rišamoji medžiaga. Kalkinis, trapus skiedinys.
M2. Plytų mūro sienelė. Priglaustas prie kapitalinės sienos mūro M4. Tęsiasi už šurfo ribų ŠR kryptimi. Plytos. Raudonos: 22,5x10,5x6 / 22x11x5,5 / cm.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	89	311	0

M3. Pamato dalis.

Pamato storis – 98-100 cm, primūrytos iš PV pusės žemesnės sienelės plotis - 17 cm. ūro vidinis tūris sudarytas iš akmenų ir pusplyčių, rištų labai trapiu kalkiniu skiediniu. ŠR pusėje mūras sudarytas iš viena eile sumūrytų plytų, kurios rištos kietu kalkiniu skiediniu. Tai – laiptinės siena. Atidengtas aukštis (ne visas) - 175 cm.

P pusė tinkuota. R kampas remontuotas cementiniu skiediniu.

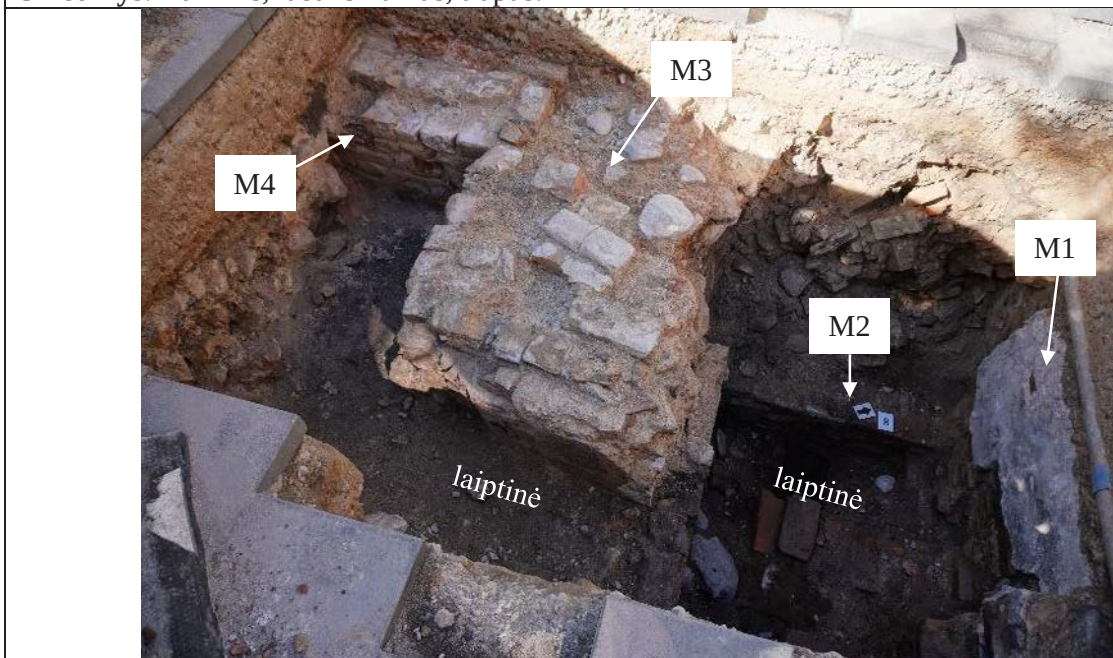
M3 išorinių apmūrytų sienelių plytos: 26x?x5 / 27x?x5,5 / ?x13x5 / ?x13x5,5 cm. Vidinėje mūro dalyje didžioji dauguma pusplytės, akmenys, keletas sveikų rausvų plytų: 31x14,5x? / 31x15x7,5 cm.

Skiedinys. Labai kietas, smulkus, balkšvos spalvos.

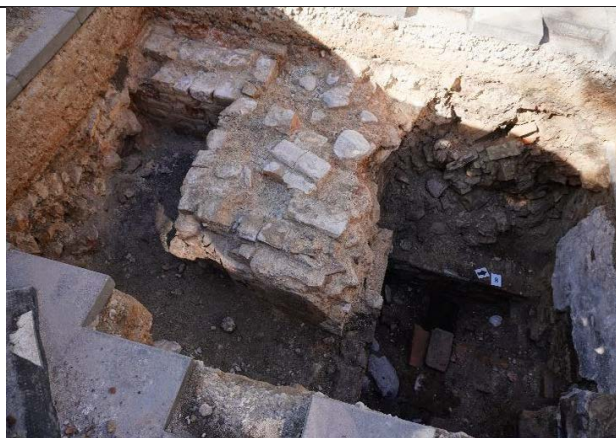
M4. Pamato dalis. Visas aukštis ir storis neatidengtas. Atidengtos 6 eilės pusplyčių mūro (56 cm), priglausto prie kapitalinės pamato M3.

Plytos. Rausvos, rusvos, raudonos spalvos pusplytės: ?x13x8 / ?x14x6,5 / ?16x8,5 / ?16x9 / 26,8x?x7 cm (sveika).

Skiedinys. Kalkinis, labai smulkus, trapus.

F.8.1. L plano laiptinės dalis. Vaizdas iš R.

F.8.2. L plano laiptinės dalis. Vaizdas iš R.

F.8.6. Tinkuota laiptinės siena su buv. pakopų žymėmis.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	90	311	0

F.8.4. Apmūryta laiptinės siena.

F.8.5. Apardytas mūras M3.

F.8.6. Vaizdas iš ŠR.

Vokiečių g. 6, posesija 377
Šurfas nr. 10

Apibūdinimas.

Akmenų-plytų mūro tarpuvartės ir pastato pamatų kampinė dalis (M1) (F.10.1-10.5).

Plytų mūro primūrijimas (M2) (F.10.1, 10.2, 10.4)

Neaiškios struktūros fragmentas (M3) (F.10.6).

M1. Akmenų-plytų mūro tarpuvartės ir pastato pamatų kampinė dalis.

P ir ŠR pamato dalys apardytos. P dalyje išlikęs banketės fragmenas. Banketės plotis – 0,15 m. Atidengtas aukštis iki banketės – 0,9 m, virš banketės – 0,2 m (dvi eilės plytų). Struktūros plotis – apie 0,8-0,9 m.

Kampinio pamato PV dalis apardyta. Mūro apatinėje dalyje naudoti akmenys kartu su plytų duženomis. Struktūros aukštis – apie 1,05 m, plotis – 0,6-0,65 m.

Plytos. Raudonos, rausvos 28x?x8/ 29x?x7/ 28x?x8/ ?x14,5x8/ ?x13x8/ ?x13,5x7,5 cm. Mūrijimo būdas – gotikinis.

Siulės. Horizontalios - 2 cm, vertikalios 1-2 cm.

Skiedinys. Pilkšvas kalkinis skiedinys su stambaus žvyro užpildu.

M2. Akmenų-plytų mūro pamatas, galimai susijęs su kanalizacijos įrengimu XX a. 3-4 deš.

Plytos. Raudonos, rausvos, geltonos 24x11,5x5,5/ 24x?x6/ 23,5x?6/ 24x11,5x6/ ?x11x5,5 cm.

Mūrijimo būdas – eilė ilginių, eilė trupinių. 5 eilių aukštis - 0,36 m.

Siulės. Horizontalios - 1,5-2 cm, vertikalios – 1,5-1,7 cm.

Skiedinys. Pilkšvas kalkinis skiedinys su smėlio užpildu.

M3. Neaiškios struktūros fragmentas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	91	311	0

Iš plytų formuota struktūra ant kurios užstatytas M2. Pietinės struktūros sienelės išlikę 1 plytų eilė, rytinėje dalyje 3 plytos. Aptikta angliukų.

Plytos. Raudonos, rusvos: 31x15x6,5/ 30x15x7 cm dydžio.

Siūlės. Horizontalios siūlės – 5 cm.

Skiedinys. Balkšvas, rupus, riebus kalkinis skiedinys su žvyro užpildu.

Galimai M3 siejasi su M1, tačiau nustatyti tiksliau nėra galimybės, kadangi ant jo užmūryta M2 struktūra.

F.10.1. Šurfo nr. 10 vaizdas iš viršaus.

F.10.2. M2 ir M3 iš ŠR pusės.

F.10.3. M1 ir M1.1 sandūra.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	92	311	0

F.10.4. M1 vazizdas iš R pusės.

F.10.5. M1 ir M1.1 sandūra iš viršaus.

F.10.6. M3 vaizdas iš viršaus.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	93	311	0

3.5. Buv. Vokiečių g. 6, posesijos 377 tyrimų rezultatai

Pirmosios žinios siekia XVI a. vid. – vadinamas Slušų mūriniu namu ir šį pavadinimą išlaiko iki pat XVIII a. pab. Namas sudegė 1748 m. gaisro metu, tačiau buvo naujai pastatytas, tačiau lieka neaišku ar buvusio namo liekanos panaudotos naujojo statybai. Vėlesniame, 1790 m. aprašyme nurodoma, kad tuo metu namas buvo 3 aukštų su mansarda. 1808 m. plane (A pav.) rodomas U formos planas išliko iki pat 1944 m. sugriovimo.

1. Šurfe nr. 8 fiksuota: Laiptinės į rūšį elementai (F.8.1-8.6): Laiptinės sienos kampinė dalis (M1), Plytų mūro sienelė (M2), Pamato dalis (M3, Pamato dalis (M4). Sietinas su XVIII a. II p. statybos laikotarpiu, kuomet pastatytas naujas trijų aukštų namas. Pamatų konstrukcijose neaptikta ankstyvesnio laikotarpio statybos liekanų pėdsakų. Laiptinė remontuota ne kartą, taip pat pavaizduota ir XX a. plane (6a pav.). **Datavimas.** M1 kampe bei apatinėse mūrų dalyse galima išžvelgti ankstyvų fragmentų, datuojamų XVIII a. II p., kitos dalys remontuotos – XIX a. ir XX a. pr.

2. Šurfe nr. 10 fiksuota: Akmenų-plytų mūro tarpuvartės ir pastato pamatų kampinė dalis (M1) (F.10.1-5), plytų mūro primūrijimas (M2) (F.10.1, 10.2, 10.4), neaiškos struktūros fragmentas (M3) (F.10.6). Preliminariai M1 siejamas su XVI a. vid. Slušų mūriniu namu. Namas sudegė, XVIII a. II p. atstatytas. **Datavimas.** Preliminariai datuojama: **M1** – XVI-XVII a.; **M3** – nenustatyta; **M2** – XX pr.

Apibendrinimas. Aptiktos pastatų liekanos priskiriamos mažiausiai *dviems* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Seniausias elementas, datuojamas **XVI a.-XVII a. I p.**, preliminariai siejamas su XVI a. viduryje istoriniuose duomenyse minimu Slušų mūriniu namu (šurfas nr. 10) Namas sudegė, XVIII a. II p. atstatytas. Rekonstruotas **XX a. pr.** Buvusi siena tapo pamatu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	94	311	0

4. Buv. Vokiečių g. 8, posesija 378 (šurfai nr. 15, 16)

Buv. Vokiečių g. 8 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

4.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

Manoma, kad XVI a. II p. – XVII a. vid. čia veikė senoji pinigų kalykla. Nuo 1720 m. namas priklausė Antakalnio trinitoriams, kurie namą nuomojo žydams. 1748-1749 m. pastatas sudegė ir pagal 1756 m. inventorių žinoma, kad po vykusių gaisrų jis dar nebuvo atstatytas. Pirmame aukšte buvo karčiama, bravoras ir kambarys, trys rūsio patalpos užverstos griuvenomis, bet antro aukšto patalpos remontuotos ir vietoje skliautų įrengtos medinės perdangos. 1756 m. sudegė stogas. (galima daryti išvadą, jog jis buvo suremontuotas). 1776 m. pastatas atiteko J. V. Bžostovskiui, ir šiame dokumente sklypas apibūdinamas „kaip tuščias, po gaisro sugriautas sklypas“²⁹. Po kelių metų savininkas valdą pardavė žydų bendruomenei, kurie čia pastatė dviejų aukštų namą.

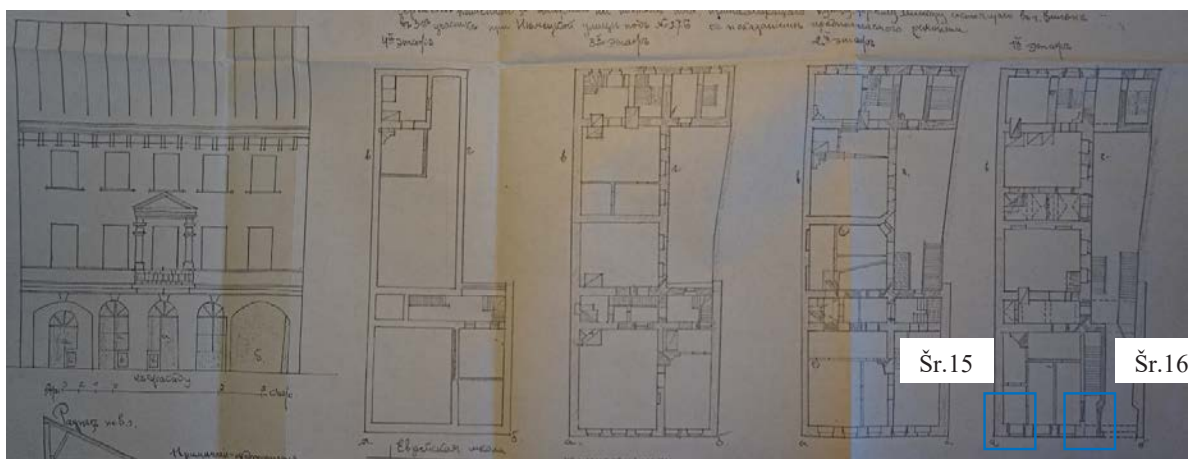
²⁹ Iš pastarųjų įrašų nėra iki galo aišku, apie kokį gaisrą kalbama, kadangi įprastai visur minimas 1748-1749 m. Vis tik tuomet iškyla klausimas, ar iki pat 1776 m. sklype nebuvo bandyta atstatyti pastato, o gal jis buvo atstatytas, bet vėlesnio gaisro metu vėl sunaikintas. Šiuo atveju būtina atkreipti dėmesį, jog 1760 m. kilęs gaisras, kuris pasak istorikų, buvo vienas didžiausių XVIII a. gaisrų, tačiau dėl neaiškių priežasčių retai minimas tyrimuose. Šio gaisro pasekmės buvo aprašytos laikraštyje Kurier Litewski ir suteikia tyrėjams informacijos apie buvusį nuostolių mastą. Pasak jų, vertinant 1748 m., 1749 m. ir 1760 m. nuostolius, pastarasis gaisras suniokojo kur kas daugiau įvairaus tipo pastatų (1748 m.- 469 namai, 1749 m.- 292, 1760 m.- 557). Taigi, šiuo konkrečiu atveju gyvenamasis namas tikėtina buvo sunaikintas 1760 m., tad galiausiai 1776

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	95	311	0

XIX a. I p. buvusiam savininkui (Levinas Berkovičius (?)) nepatiko namo architektūra, todėl pagal architekto Krasinskio projektą 1844 m. gautas leidimas performuoti fasadą, suvienodinti langus, tokiu būdu pastatas įgavo klasicizmo bruožų. Tikėtina, kad tuo metu buvo užstatytas ir 3 aukštas.

1881-1883 m. planuotas ir įgyvendintas dar vienas projektas, kurio metu pakeista laiptų vieta tarpuvartėje ir kiemo gale, užstatytas 4 aukštas bei perdarytas fasadas. Šie pakitimai fiksuoti Kamarausko išklotinėje³⁰. 1914 m. architekto A. Filipavičiaus Dubovniko projektu, rūsijoje įrengtas antras aukštas po patalpa prie gatvės, todėl gali būti, kad buvo išgriauti buvę cilindriniai skliautai. Buvęs namo vidaus suplanavimas, eksterjeras pateiktas 1881 m. rekonstrukcijos projekte (8a), o vėlesnis išorės vaizdas dalinai užfiksuotas 1944 m. J. Bulhako fotografijoje (8b).³¹

4.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

8a pav. Vokiečių g. 8, 1881 m. rekonstrukcijos projekto ištrauka. Mėlynai apibrauktos apytikslės vykdytų archeologinių tyrimų vietos pastato I a. plane. Šurfo nr.16 vieta galimai atitinka platintos tarpuvartės vietą. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7655, l. 26

m. parduotas. Pl. žr.: Manyś Bernadetta, 1760 metų gaisro Vilniuje pasekmės, remiantis Kurier Litewski pranešimais, Lietuvos istorijos metraštis. 2017/2. Vilnius, 2018, p. 167–179, prieiga internete:

<https://www.istorija.lt/data/public/uploads/2021/01/lim-2017-2-10-b.-many.-1760-metu-gaisro-vilniuje-pasekmes-p-167-181.pdf>

³⁰ Drėma V., Dingęs Vilnius, 1991, p. 196-201

³¹ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, 1987m., I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 10-12

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	96	311	0

8b pav. Vokiečių g. po bombardavimo, 1944 m., fot. J. Bulhak. Raudonai parodytas buv. Vokiečių g. 8 pastatas. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

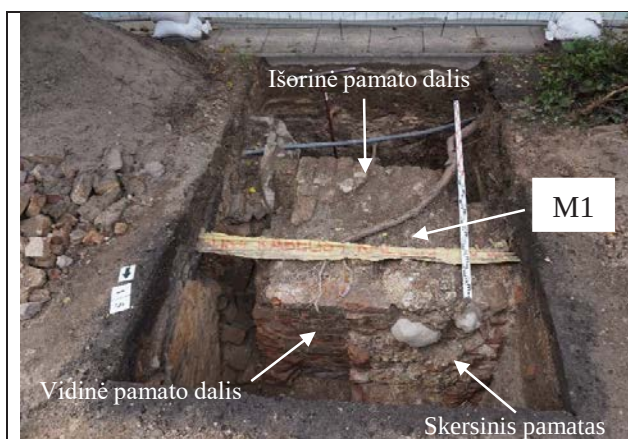
4.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 8, posesija 378 Šurfas nr. 15
Šurfas Nr. 15 buvo 2x3 m dydžio, tirtas palei senąją Vokiečių g. Ištirtas iki 1,45 m gylio. Fiksuoti tik piltiniai XX a. sluoksniai, kuriuose rasta ir ankstyvesnių XVII-XIX a. radinių. T formos mūro liekanos (išorinės sienos) atidengtos ties Habs 111,60 m aukštyje. ŠR-PV kryptimi orientuota išorinė pastato siena buvo 1,25 m storio. Sienų mūras kiautinės konstrukcijos iš raudonų plytų, vidaus užpildas skiedinys su netašytais akmenimis ir plytų duženomis. Išorinė sienos dalis remontuota naudojant geltonas plytas. Pastato išorėje, grąžto pagalba, įžemis pasiektas 3,6 m gilyje.
Vokiečių g. 8, posesija 378 Šurfas nr. 16
Šurfas Nr. 16 buvo 2x3 m dydžio, suformuotas 5 m į pietryčius nuo šurfo Nr. 15. Ištirtas iki 1,5 m gylio, fiksuoti tik XX a. piltiniai sluoksniai. Pastato išorinė siena orientuota ŠR-Pv kryptimi atidengta Habs 111,62 m aukštyje. Ji apie 1,8 m storio sumūryta iš 32.00x14.50x7.00; 25.00x13.50x7.00; 28.00x13.00x?; 25.00x14.00x5.50 cm dydžio geltonų ir raudonų plytų. Mūrijant, ypač apatinėje dalyje, naudoti ir dideli iki 50x80x50 cm dydžio akmenys.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	97	311	0

4.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 8, posesija 378 Šurfas nr. 15
Apibūdinimas. Kapitalinių sienų plytų mūro su pavieniais akmenimis kampinė dalis (M1) ir primūrijimo/tvarkymo fragmentas (M2) (F.15.1-15.4). Sienos aukštis 1,30 m, plotis 1,20-1,30 m. M1. Kapitalinių sienų plytų mūro su pavieniais akmenimis kampinė dalis. Vidinėje kampinio pamato pusėje apačia nepasiekta, Š pusėje esančio skersinio pamato fragmento plotis neatidengtas. Vidiniame kampe mūras perrištas – buvo suformuotas kampas, tačiau ši pamato dalis stipriai apardyta ankstesnių komunikacijų tiesimo metu. Skersinio pamato vidinė dalis sudaryta iš akmenų, plytelių ir didelio kiekio skiedinio užpildo – kiautinė konstrukcija. R pamato pusė suardyta komunikacijų tiesimo metu. M2. Primūrijimo/tvarkymo fragmentas. Išorinėje kampinio pamato pusėje apatinė pamato dalis sudaryta iš stambių akmenų ir antrinio panaudojimo plytų, šios dalies aukštis 55 cm. Virš šios dalies, 75 cm aukščio, 90 cm pločio įvairių plytų mūriny – primūrijimas arba tvarkymo fragmentas. PR pamato pusėje – 75 cm aukščio betoninio monolitinio mūro fragmentas. Primūrijimo/tvarkymo fragmentas bei betoninis monolitinis mūras gali būti susijęs su vandentiekio/kanalizacijos įvedimu XX a. 3-4 deš. Plytos. M1. Vidiniame kampe ryškiai rudos spalvos: 30x?x8 / 29x?x7,5 / 30x?x7,5 / ?x14,5x7 / ?x14,5x8 cm. M2. Išorinėje dalyje (primūrijimas/tvarkymas) rusvos, rausvos, raudonos: 24,5x?x6 / 24x?x6,5 / 26,5x?x6,5 cm. Šioje pusėje dominuojantis mūrijimo būdas: eilė ilginių, eilė trumpinių. M1 siūlės. Horizontalios – 1,5-3 cm, vertikalios – 1,5-2,5 cm. Skiedinys. Vidiniame kampe skiedinys labai kietas, rupus, su kalkių trupiniais. Išorinėje dalyje (primūrijimas/tvarkymas) kalkinis smulkus, vidutinio kietumo. Požymiai. Aptikta gatvės užstatymo linija. ŠR-PV skersinis pamatas nuardytas iki Habs 110,68 m.

F.15.1. Kapitalinių sienų kampinės dalies pamatai iš Š pusės.

F.15.2. Kapitalinių sienų pamatai iš PV pusės – primūryta, remonuota dalis.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	98	311	0

F.15.3. Kapitalinių sienų pamato kampinė dalis iš Š pusės.

F.15.4. Nuardytas kampinės dalies skersinis pamatas

Vokiečių g. 8, posesija 378
Šurfas nr. 16

Apibūdinimas

Kapitalinės išorinės sienos pamatų dalis ir/arba tarpuvartės pamato dalis (F.16.1-16.5)

Viršutinė dalis 1,30 m pločio, žemiau 1,60 m, su akmenimis apačioje siekia 2 m plotį/storį. Atidengtas ne visas aukštis – apie 1,2 m.

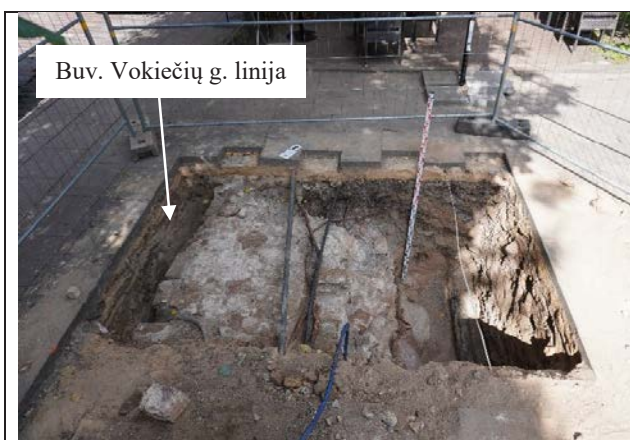
Apatinė pamato dalis suformuota iš netvarkingai sumūrytų akmenų, plytų ir skiedinio gabalų, kurie surišti kalkiniu skiediniu. Ant šios pamato dalies suformuotas trijų plytų eilių išlyginamasis sluoksnis.

Plytos. Apatinėje dalyje antrinio panaudojimo: 29,5x?x7/ 32x16x9,5/ ?x15x7/ ?x14x6 (gelsva)/ ?x16x8,5/ 29x?x8 cm. Išlyginamasis/viršutinė dalis: 24x14x6,5/ 27x?x7/ 26x13x6 cm

Pamato konstrukcijoje naudotų akmenų skersmuo 50-60 cm.

Skiedinys. Išlyginamajame sluoksnyje – pilkšvas, kalkinis skiedinys su smėlio užpildu.

Požymiai. Aptikta gatvės linija (8a pav.).

F.16.1. Pamato vaizdas iš PR pusės

F.16.2. Pamato vaizdas iš R pusės

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	99	311	0

	
F.16.3. Pamato vaizdas iš gatvės pusės – gatvės užstatymo linija.	F.16.4. Suardyta vidinė (rytinė) pamato pusė.
	
F.16.5. Suardyta vidinė pamato pusė.	

4.5. Buv. Vokiečių g. 8, posesijos 378 tyrimų rezultatai

1. Šurfe nr. 15 fiksuota: Kapitalinių sienų plytų mūro su pavieniais akmenimis kampinė dalis (M1) ir primūrijimo/tvarkymo fragmentas (M2) (F.15.1-15.4). **Istoriniai duomenys:** Šiame sklype užstatymas minimas jau nuo XVI a. II p., todėl ši dalis gali būti siejama su senąja pinigų kalykla. Žinoma, kad pastatas nukentėjo per XVIII a. vid. gaisrus. Po jų buvo pastatytas naujas dviejų aukštų namas. Primūrijimas sietinas su fasado rekonstrukcijomis XIX a. (8a pav.). **Datavimas.** M1 datuojamas preliminariai – XVI-XVII a. I p., M2 – XIX a. II p. fasado rekonstrukcija

2. Šurfe nr. 16 fiksuota: Kapitalinės išorinės sienos pamatų dalis ir/arba tarpuvartės pamato dalis (F.16.1-16.5). **Sąsajos su istoriniais duomenimis.** Stiprūs suardymai nesudaro galimybių siesti su konkrečiais rekonstrukcijų etapais. Išorinėje buv. pastato pusėje prie Vokiečių g. linijos, suformuotas plytų mūras pakankamai lygus ir galėtų būti susijęs su fasado rekonstrukcija 1881 m., šis šurfas taip pat dalinai atitinka tarpuvartės vietą, kuri sprendžiant iš pastarojo plano, galėjo būti platinama – galimai

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	100	311	0

stiprūs struktūros suardymai bei išlyginamasis viršutinis sluoksnis gali būti susijęs su buvusią rekonstrukcija (8a pav.). **Datavimas.** Nenustatytas.

Apibendrinimas. Aptiktos pastatų liekanos priskiriamos mažiausiai *dviems* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Seniausiu laikotarpiu – **XVI a. – XVII a. I p.** – datuojama sienų kampinė dalis (šurfe nr. 15) ir gali būti siejama su senąja pinigų kalykla. **XIX a. II p. – XX a. pr.** priskiriamos namo fasado rekonstrukcijos žymės.

Kitas architektūrinis elementas - kapitalinės gatvės fasado sienos pamatų dalis ir/arba tarpuvartės pamato dalis dėl stiprių suardymų (šurfe nr. 16) tiksliau nedatuotas, manytina, formuotas ne vėliau nei XIX a. pradžioje.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	101	311	0

5. Buv. Vokiečių g. 10, 12, posesija 379 (šurfai nr. 14, 17, 18, 19)

Pastaba. Į buv. Vokiečių g. 10 užstatymą patenka šurfe nr. 17 rasti mūrų fragmentai, o į Vokiečių g. 12 šurfuose nr. 14, 18 ir dalis nr. 19 rasti mūrų fragmentai. Šurfas nr. 19 aprašomas prie buv. Vokiečių g. 14, atidengtų mūrų natūros duomenys, šurfas nr. 19.

Buv. Vokiečių g. 10, 12 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

5.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

Žinoma nedaug duomenų, ypač iš ankstyvesnio, XVI-XVII a., laikotarpio. Vienas pirmųjų žinomų valdytojų buvo Bžostovkis, kuris 1776 m. paminėtas kaip sklypo/namo savininkas. 1778 m. namas su sklypu parduotas žydams Leizeriams, o vėlesni dokumentai liudija, kad ši valda viena pirmųjų atitekusių pavieniams žydų asmenims, o ne bendruomenei. Žinoma, kad XVIII a. pab. pastatas buvo dalinai trijų aukštų, su atskirais įėjimais.

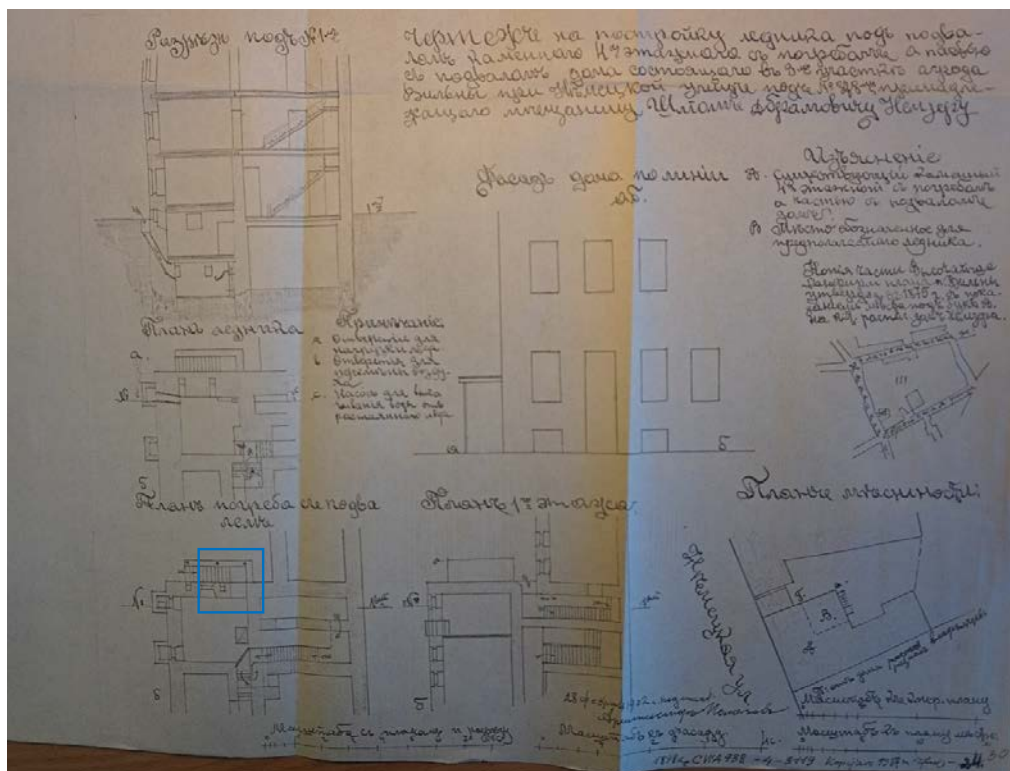
Kairėje pusėje buvo Vokiečių g. 10 pastatas, jis buvo 2 aukštų ir 1922 m. priklausė sinagogai. Architektas A. Dubovikas prie 2 a. gatvės korpuso suprojektavo išorės laiptus. **Dešinėje pusėje – Vokiečių g. 12**, žinoma, jog 1885 m. A. Polozovo sudarytu projektu pristatytas 4 aukštas kiemo korpuse. 1902 m. to paties architekto projektu, po keturių aukštų namu, po rūsiu, vartų dešinėje pusėje

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	102	311	0

suprojektuotas rūšys-ledainė (10/12 a pav.). Šio pastato detalus vidinis suplanavimas pateiktas XX a. 3 deš. kanalizacijos įrengimo projekte (10/12b pav.).

Istoriniai duomenys, ypač apie perstatymus ir pan. gana skurdūs, tačiau aišku tai, kad iki pat nugriovimo 1944 m., pastatai nors ir buvę vienoje posesijoje, turėjo du atskirus numerius ir atrode skirtingai – kairėje pusėje pastatas Nr. 10 buvo 2 aukštų, o dešinėje Nr. 12 buvo 4 aukštų (10/12c, 10/12d pav.).³²

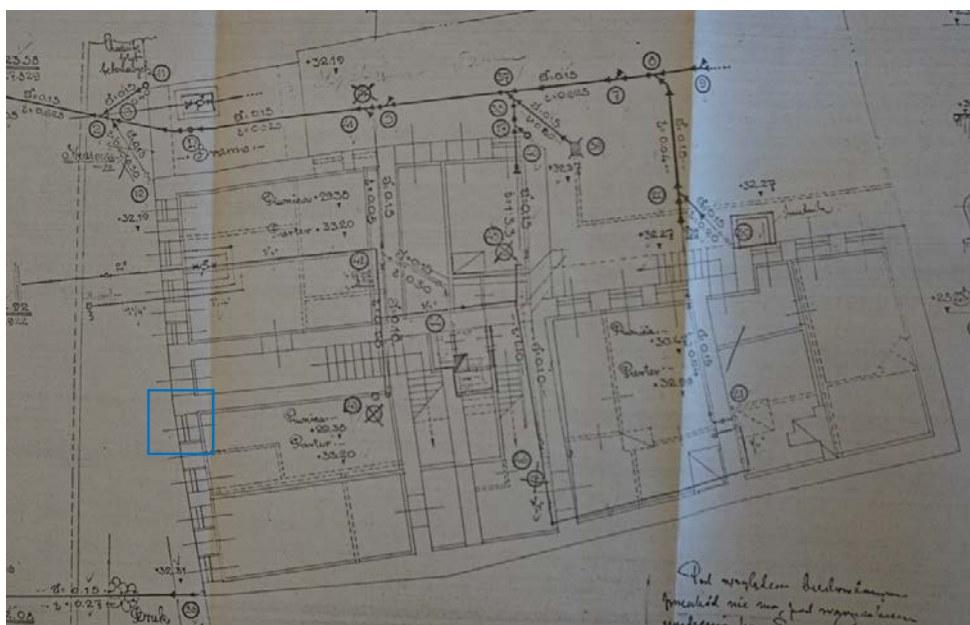
5.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

10/12a pav. Vokiečių g. 12 namo, 1902 m. projektas, kuriame numatyta buvusio rūšio vietoje įrengti rūšį-ledainę. Mėlynai pažymėta 2021 m. tyrimų metu šurfe nr. 14 rastų struktūrų vieta, atitinkanti buvusio įėjimo į rūšį vietą. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7655, l. 30

³² VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 12-13

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	103	311	0

10/12b pav. Vokiečių g. 12, kanalizacijos įrengimo projektas, XX a. 3 deš. Mėlynai apytiksliai pažymėta šurfe nr. 18 rasto architektūrinio fragmento vieta. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 12

Švieslangiai

10/12c pav. Vokiečių g. XX a. pr. Raudonomis rodyklėmis parodyta buv. Vokiečių g. 10 ir 12 pastatai. Geltonai pažymėti Vokiečių g. 12 pastato colokinėje dalyje buvę švieslangiai, o vienas iš tokių švieslangių siejamas su šr. 18 rasta struktūra.

Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	104	311	0

10/12d pav. Vokiečių g. po bombardavimo, 1944 m., fot. J. Bulhak. Raudonomis rodyklėmis parodyta buv. Vokiečių g. 10 vieta bei stipriai apgriautas Vokiečių g. 12 pastatas. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

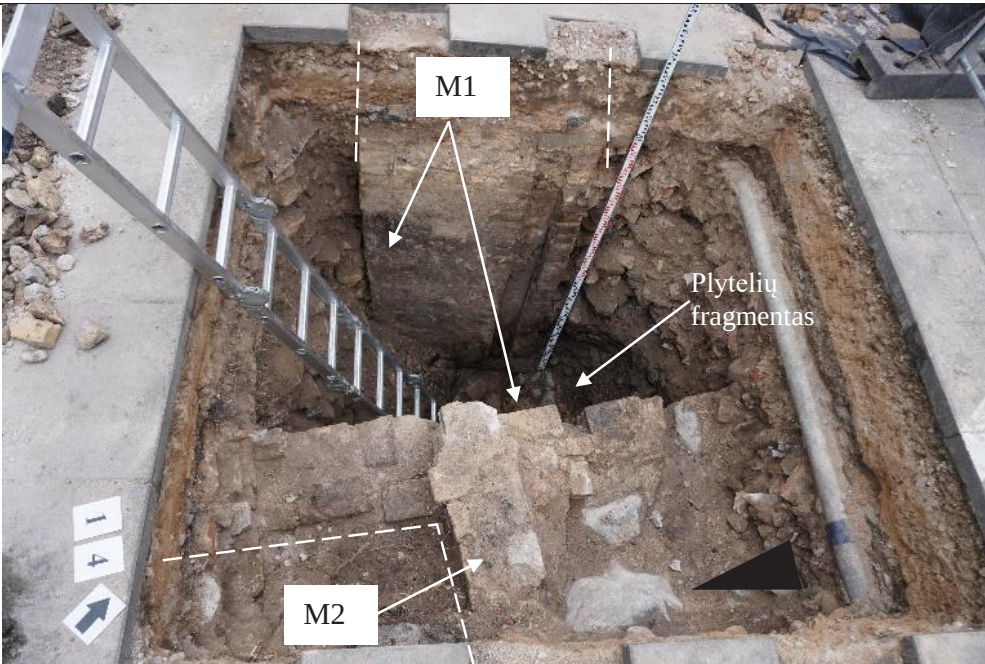
5.3. Archeologinių tyrimų duomenys

Vokiečių g. 12, posesija 379 Šurfas nr. 14
Šurfas Nr. 14 (fot. 30-31) buvo 2x2 m dydžio, 8 m į pietryčius nuo šurfo Nr. 11. Ištirtas iki 2,75 m gylio, fiksuoti tik piltiniai XX a. vid. griuvenų sluoksniai suformuoti užpilant patalpas. Jame, Habs 111,85 m aukštyje, atidengtos T formos rūšio sienų liekanos (sumūrytos ir geltonų 24.50x?x6.00; 26.00x13.00x6.50; 25.00x13.00x7.00; ?x13.00x6.50 cm dydžio plytų) ir buvęs 0,95 m pločio praėjimas – durų stakta tarp patalpų. Buvęs grindų lygis pasiektas 2,7m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Grindys sudėtos iš netašytų akmenų.
Vokiečių g. 10, posesija 379 Šurfas nr. 17
Šurfas Nr. 17 buvo 2x2 m dydžio, 10 m į pietryčius nuo šurfo Nr. 16. Ištirtas iki 2,7 m gylio. Ties Habs 111,88 m altitute atidengtas T formos mūras. Mūras apardytas tiesiant dujotiekį. Sumūrytas iš raudonų 30.00x?x7.00; ?x13.00x7.50; 29.00x?x6.00; 30.00x?x6.00; 32.00x?x8.00 ir juodų ?x12.00x6.00; ?x13.00x6.50; ; ?x11.50x6.50; ?x13.50x6.00 cm dydžio plytų. Pastato išorėje atidengtas įkastas lietvamzdis. Po piltiniais XX a. sluoksniais, maždaug nuo 2,2 m gylio glūdėjo XVI a. datuojamas kultūrinis sluoksnis, po kuriuo 2,6 m gylyje pasiektas įžemis.
Vokiečių g. 12, posesija 379 Šurfas nr. 18

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	105	311	0

Šurfas Nr. 18 buvo 2x2 m dydžio, prie senosios Vokiečių g. Ištirtas iki 1,6 m gylio, jame fiksuoti tik piltiniai XX a. sluoksniai. Apie 0,15 m gylyje atidengtos betoninės šaligatvio plytelės. Mūras atidengtas Habs 112,05 m aukštyje. Jis U formos, sumūrytas iš rausvų ir gelsvų 26.00x13.00x7.00 cm dydžio plytų.

5.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 12, posesija 379 Šurfas nr. 14	
Apibūdinimas. Rūsio sienų dalys ir buvusių durų – staktos vieta (M1) (F.14.1-14.6) Skersinės vidinės sienos fragmentas (M2) (F.14.1-14.3)	
M1. Rūsio sienų dalys ir buvusių durų – staktos vieta ŠV pusės rūsio sienos plotis 1,15 m, tęsiasi į ŠV pusę už šurfo ribų. PR rūsio siena tęsiasi ŠR-PV kryptimis į abi puses už šurfo ribų. PR rūsio siena suformuota iš akmenų-plytų mūro. Ant viršaus išlikę buvusių sienų fragmentai, plotis – apie 0,38 m. Dalys rūsio sienos, vidinėje patalpos dalyje, tinkuota kalkiniu tinku, išlikusios ryškios aprūkymo žymės. Rūsio siena buvusi tinkuota kalkiniu tinku, vidinė patalpos dalis – dažyta. Staktos aukštis – apie 2,05m, plotis – apie 0,17 m, gylis – apie 0,06 m. Buvusių durų plotis – 0,9 m, matuojant su stakta – apie 1,03 m. Plytos. ŠV pusėje geltonos 25,5x?x6/ ?x12,7x7/ ?x12,2x6,5 cm. PR pusėje geltonos 25x?x6/ 25x?x6,5/ ?x13x6,5 cm. Ties stakta įdėtos ?x13x9 cm dydžio, antrinio naudojimo plytos su braukomis. Skiedinys. Balkšvas kalkinis skiedinys su pavieniais kalkių gabaliukais ir smėlio užpildu. Ties įėjimu, į PR pusę už staktos atkastos buv. grindų fragmentas. Išlikę 30x30x3 cm dydžio betoninių grindų plytelių fragmentai. Vidinėje patalpos dalyje – suplūktos akmenų, plytelių grindys.	
M2. Skersinės vidinės sienos fragmentas Sienos plotis – 0,28 m. Tęsiasi į PR pusę už šurfo ribų. Plytos. Rausvos 26x15x7 cm	
	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	106	311	0

F.14.1. Rūsio sienų dalys ir buvusių durų – staktos vieta bei skersinės vidinės sienos fragmentas iš PR pusės.

F.14.2. PR rūsio siena ir buvusių durų – staktos vieta bei skersinės vidinės sienos fragmentas iš PR pusės iš ŠV pusės

F.14.3. ŠV rūsio siena ir staktos vieta bei skersinės sienos fragmentas

F.14.4. Buvusių durų stakta ŠV pusėje

F.14.5. Buvusių durų stakta PR pusėje

F.14.6. Buvusių grindų fragmentas ties buvusio įėjimo – staktos vieta

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	107	311	0

Vokiečių g. 10, posesija 379

Šurfas nr. 17

Apibūdinimas.

Kapitalinės plytų mūro sienos dalis su pamatu ir skersinės sienos/pamato fragmentas (F.17.1-17.4).

Aukštis PV pusėje 2,30 m, plotis 90 cm. Skersinės sienos/pamato plotis 80 cm.

Apatinė pamato dalis – akmenų mūras.

PV pamato pusėje – buvusio pastato išorinėje dalyje (cokolinė gal dalis?), mūrijimui naudotos perdegintos plytos iš kurių suformuotas geometrinis – rombo formos raštas. Rombo raštas leidžia manyti, jog ši dalis buvusi antžeminė, vėliau tapo pamatu.

ŠR pamato dalis suardyta komunikacijų tiesimo metu, PV pamato dalyje ties viduriu nutiestas kanalizacijos vamzdis, kurio vietoje pamatas taip pat praardytas.

Plytos. 30x?x6,5/ 32x?x8,5/ 30x?x6,5 cm

Perdegintos: ?x13x6/ ?x12x6/ ?x13,5x6,5/ ?x17x6 cm. 7 plytų eilės sudaro rombo raštą.

Plytos iš vidinės pusės, skersinėje sienoje: 31x?x6,5/ 28x?x6,5/ ?x14x7/ 30x?x7 cm

Siūlės. Horizontalios 2-3 cm; vertikalios 1,5-3,5 cm

Skiedinys. Rupus, riebus, balkšvas kalkinis skiedinys su stambaus žvyro užpildu.

F.17.1. Kapitalinės plytų mūro sienos dalis su pamatu ir skersinės sienos pamato fragmentas iš pastato vidinės (Š) pusės.

F.17.2. Kapitalinės plytų mūro sienos dalis su pamatu iš gatvės (PV) pusės. Gatvės išklotinės linija.

F.17.3. Kapitalinės plytų mūro sienos dalis su pamatu iš ŠV pusės

F.17.4. Skersinės sienos/pamato fragmentas iš ŠV pusės

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	108	311	0

Vokiečių g. 12, posesija 379
Šūrfas nr. 18

Apibūdinimas. Buvusio švieslangio vieta (F.18.1-18.4).

Sienelė (M1)

Sienelė (M2)

Sienelė (M3)

Sienelės M1 ir M2 – angokraščiai plėtėjantys į vidų.

Nuo sienelės M3 į pastato vidų suformuotas nuolydis. Sudarytas iš akmenų, plytų gabaliukų ir betoninio skiedinio. PV struktūros pusė suardyta ankstesnių komunikacijų tiesimo metu.

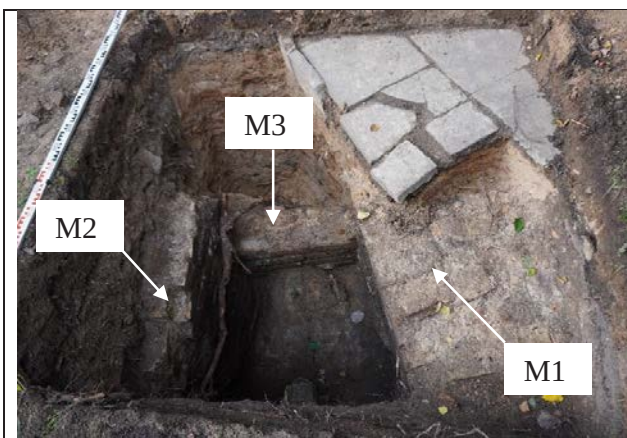
M1. Pamatų apačia nepasiekta, atidengtas pamato aukštis 1,40 m, pamato plotis daugiau nei 60 cm, visas plotis neatidengtas. Pamato apatinėje dalyje ertmė su kalkinio skiedinio užpildu.

M2. Pamato fragmentas, atidengtas aukštis 1,20-1,40 m, apačia nepasiekta, pamato plotis neatidengtas.

M3. Slenksčio/laiptelio fragmentas, aukštis apie 35 cm. P pusė nuardyta.

Plytos. M1, M2, M3 struktūros mūrytos iš 27x?x6,5/ 27,5x?x6,5/ ?x13x6,5/ ?x13x6,5 cm dydžio plytų. Mūryta eilė ilginių, eilė trumpinių, tačiau ne visur rišimo būdas išlaikytas. Plytų sienos aprūkusios.

Siūlės. Horizontalios 1,8 cm, vertikalios 1,7-2,5 cm.

F.18.1. Buvusio švieslangio vieta iš Š pusės

F.18.2. Buvusio švieslangio vieta iš R pusės

F.18.3. Buvusio švieslangio sienelė iš R pusės

F.18.4. Buvusio švieslangio sienelė iš V pusės

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	109	311	0

5.5. Buv. Vokiečių g. 10, 12, posesijos 379 tyrimų rezultatai

1. Šurfe nr. 14 fiksuota: Rūsio sienų dalys ir buvusių durų – staktos vieta (M1) (F.14.1-14.6)

Skersinės vidinės sienos fragmentas (M2) (F.14.1-14.3). **Sąsajos su istoriniais duomenimis.** Žinomi XIX a. II p. projektai, kurių metu užstatytas 4 a., įrengtas rūsysis-ledainė žemiau esamo rūsio, išorės laiptai. Remiantis 1902 m. rūsio-ledainės projektu (10/12a pav.), šioje vietoje buvo įėjimas į rūsį, kuris galėjo būti suformuotas ir XVIII a. pab., tačiau greičiausiai jis buvo perdarytas kapitalinės rekonstrukcijos metu 1902 m., kuomet buvo gilintasi po esamu rūsiu ir ledainė įrengta -2 aukšte. **Datavimas.** XX a. pr.

2. Šurfe nr. 17 fiksuota: Kapitalinės plytų mūro sienos dalis su pamatu ir skersinės sienos/pamato fragmentas (F.17.1-17.4). **Sąsajos su istoriniais duomenimis.** Gotikinė mūro puošyba leidžia sieti pastatą su ankstyviausiu XVI a. statybos laikotarpiu, šio laikotarpio istorinių duomenų nėra išlikę, tad rasta architektūrinė struktūra suteikia naujos informacijos, jog šioje sklypo dalyje XVI a. stovėjo mūrinis, gotikiniu raštu puoštas pastatas. **Datavimas.** XVI-XVII a. I p.

3. Šurfe nr. 18 fiksuota: Buvusio švieslangio vieta (F.18.1-18.4): Sienelė (M1), sienelė (M2), sienelė (M3). **Sąsajos su istoriniais duomenimis.** Žinomi XIX a. II p. projektai, kurių metu užstatytas kiemo korpuso 4 a., įrengtas rūsysis-ledainė, išorės laiptai. Švieslangis galėjo būti suformuotas ir XVIII a. pab., kuomet jau žinoma apie dalinai trijų aukštų pastato egzistavimą, arba vėlesniu laikotarpiu vykdant rekonstrukciją/keičiant angų vietas ir pan. Ikonografiniai XX a. pr. duomenys liudija gatvės korpusą jau buvus 4 aukštų, o jo cokolinėje dalyje matomi švieslangiai (10/12c pav.). Aptiktų mūro sienelių plytos - XIX a. II p. standarto, todėl struktūros M1-M3 siejamos su XIX a. II p. vykdytomis rekonstrukcijomis. **Datavimas.** XIX a. II p.

Apibendrinimas. Aptiktos pastatų liekanos priskiriamos mažiausiai *trims* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Trys pamatų ir sienų elementai (dviejų pastatų liekanos šurfuose nr. 17, 19), priskiriami **XVI-XVII a. I p.** Istorinių žinių apie juos neturima. Buvusi namo sienos dalis puošta gotikos laikotarpiui būdinga atviro tipo plytų mūro puošyba – rombo raštu.

Sienos ir pamato jungtis nusako buvusį gatvės paviršiaus lygį – maždaug ties Habs 110,55 m, t.y. -1,54 m nuo esamo žemės paviršiaus.

XIX a. II p. laikotarpiui priskiriama namo nr. 12 švieslangio vieta (šurfe nr. 18). Dalinai trijų aukštų pastatas minimas jau XVIII a. pab. Švieslangio vieta identifikuota iš XX a. I p. fotografijos.

XXa. pr. rekonstrukcijų laikotarpiui kiemo dalyje priskiriama įėjimo į rūsį vieta (šurfe nr. 14), kuomet pagal parengtą 1902 m. projektą įrengta rūsio-ledainė -2 aukšte.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	110	311	0

6. Buv. Vokiečių g. 14, posesija 380 (šurfai nr. 13, 19, perkasa nr. 2)

Buv. Vokiečių g. 14 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

6.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

Pirmas pastato paminėjimas siejamas su įrašu Lietuvos metrikoje 1581 m. Istorikai pirminę namo statybą sieja su Aleksandro privilegija bei greta buvusia vaško lydykla, iš kurios gaminamas vaškas, jų manymu, buvo sveriamas šiame sklype buvusiame pastate. Tad pirminį statybos laikotarpį pagal šiuos duomenis tyrėjai nukelia į XV-XVI a. pr.

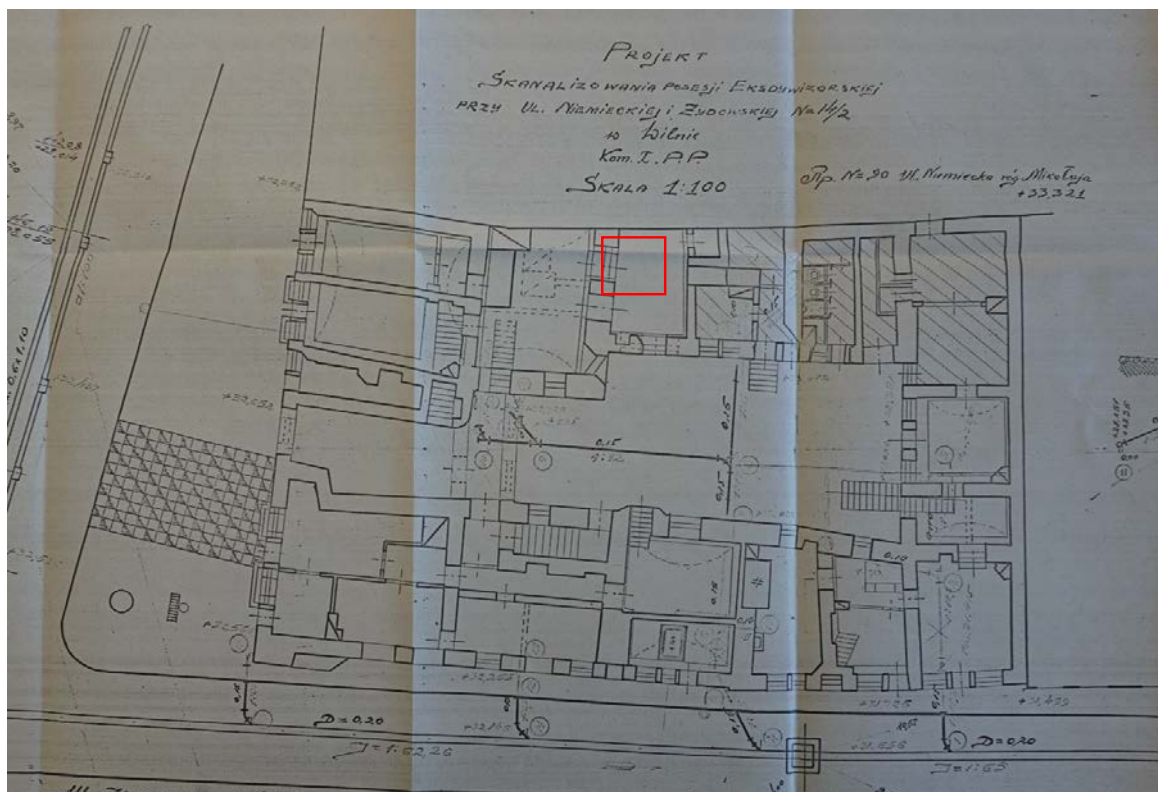
Antrasis statybos laikotarpis siejamas jau su 1635 m. valdovo potvarkiu, kuriuo žydams leidžiama statyti beveik tuščiame sklype namą (tyrime nurodoma, kad dokumente apie sklypo užstatymą minimos išmūrytos tik dvi sienos prie Vokiečių g., ankstesnis pastatas sugriautas). Statybos leidime nurodyta, kad namas turėjo būti su vartais į Žydų g. ir langais į Vok. g., todėl yra aišku, jog buvo kalbama apie kampinį namą. 1662 m. Vilniaus kanauninkas K. Vaišnarovičius padovanojo pastatą Vilniaus akademijai, tačiau apie perstatymo ar pan. darbus šiuo laiku žinių nepateikiama. 1748-49 m. pastatas degė. 1773-74 m. jėzuitų ordino likvidavimo metu, sudaryto inventoriaus duomenimis žinoma, kad pastatas buvo nuomojamas žydams, kieme veikė bravorėlis, namo kiemas grįstas akmenimis, šulinys. Visus korpusus jungė išorės medinė galerija; mūriniai laiptai vedė į 2 a., namas buvo 3 a. Du įėjimai: iš Vokiečių g. vartai, iš Žydų g. laisvas patekimas. Po jėzuitų namą valdė aukšti pareigūnai, kurie patalpas taip pat nuomojo. 1806 m. namas parduotas Litmanui Zamanovičiui. Akte nurodoma, kad

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	111	311	0

namas 3 aukštų, su dviem įėjimais, Vokiečių ir Žydų g. rūsyje bei 1 aukšte buvo karčiama, kieme bravoras, daug parduotuvių.

Iš architekto Polozovo 1898 m. sudaryto 3 aukšto užstatymo projekto paaiškėja, kad pastatas ne visas buvo 3 aukštų, tačiau byla nėra išlikusi, todėl neaišku kuri vieta buvo rekonstruota. 1900 m. savininkas užsakė suprojektuoti 4 a. (architektas Polozovas), tačiau sumanymas gali būti neįgyvendintas, nes 1944 m. J. Kamarausko išklotinėje vaizduojamas 2 aukštų pastatas³³. 1910 m. architektas Smorganskis projektavo medinės mansardas. Pastato vidinis suplanavimas matomas XX a. 3 deš. kanalizacijos įrengimo projekte (14a pav.), taip pat 1944 m. nuotraukoje po bombardavimo matomas 2 aukštų pastatas (14b pav.).³⁴

6.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

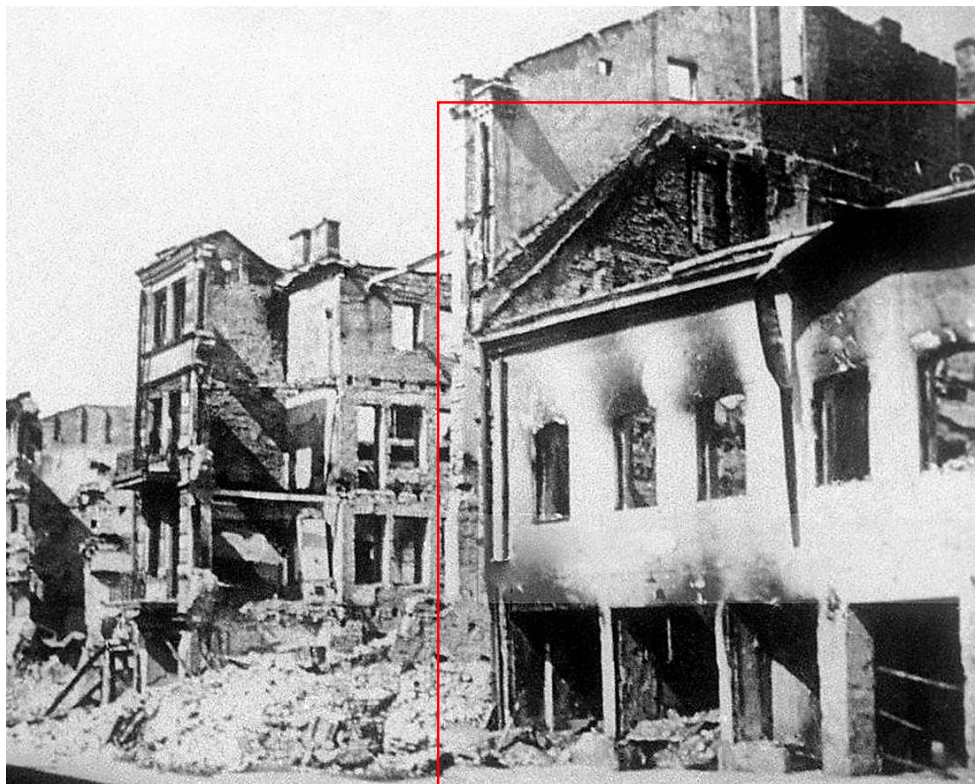

14a pav. Ištrauka iš XX a. 3 deš. Kanalizacijos įvedimo projekto, Vokiečių g. 14. Raudonai pažymėta apytikslė šurfo nr. 13 vieta, kuri pateko į buvusio pastato vidinę patalpą. Čia rastas buvusių grindų, klotų iš plytų ir grindų plytelių fragmentas. Atsižvelgiant į tai, kad XX a. 3 deš. plane patalpa vaizduota, galima išsivada, jog ji naudota iki pat sugriovimo 1944 m. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 14

³³ Drėma V., Dingęs Vilnius, 1991, p. 196-201

³⁴ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, 1987 m., I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 14-16

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	112	311	0

14b pav. Vokiečių g. 14, po bombardavimo, 1944 m., fot. J. Bulhak. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

6.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 14, posesija 380 Šurfas nr. 13
Šurfas Nr. 13 buvo 2x3 m dydžio, palei naująją Vokiečių g. Ištirtas iki 0,85 m gylio, fiksuoti tik piltiniai XX a. sluoksniai. Vakarinėje dalyje atidengtos iš plytų ir pusplyčių (raudonos 31.00x14.00x6.50; 32.50x14.00x5.50; 31.50x14.50x? cm dydžio) sudėtas grindinys ar grindys. Jos paliktos neišardytos, toliau nesigilinta.
Vokiečių g. 14, posesija 380 Šurfas nr. 19 (dalis pamato priskiriama buv. Vokiečių g. 12)
Šurfas nr. 19 buvo 2x2 m dydžio, prie senosios Vokiečių g. Ištirtas iki 2,3 m gylio. Iki 1,8 m gylio tirti XX a. 2 ketv. datuojami piltiniai sluoksniai suformuoti lietaus nuotekų tinklus. Žemiau, 1,9-2,3 m gylyje glūdėjo pilko grunto sluoksnis su XVII-XVIII a. buitinės ir statybinės keramikos radiniais. Toliau nebesigilinta - įžemis grąžto pagalba pasiektas 4 m gylyje. Habs 112,24 m aukštyje atidengta ŠV-PR kryptimi orientuota išorinė pastato siena – tiksliau dvi besiglaudžiančios sienos. Pietinė sumūryta iš skaldytų ir neskaldytų akmenų bei raudonų 32.00-33.00x13.00x7.00-8.0 cm dydžio plytų, o šiaurinė – rausvų 24.00x12.00x6.00 cm dydžio plytų ir pavienių neskaldytų akmenų
Vokiečių g. 14, posesija 380 Perkasa nr. 2

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	113	311	0

Perkasa nr. 2 buvo 10 m ilgio ir 2,7-3 m pločio. Tirta prie Vokiečių g. esančio fontano, į šiaurę nuo jo. Perkasa iširta per du kartus. Ji iširta iki 1,7 m gylio. Įžemį bandyta pasiekti grąžto pagalba, tačiau įsigilinus iki 3,4 m gylio atsimušta į kietą paviršių. Perkasoje fiksuoti tik piltiniai XX a. II pusės sluoksniai suformuoti tiesiant inžinerinius tinklus., o 1,7 m gylyje atidengtas betoninis šiluminės trasos lovio dangtis. Šiaurės rytinėje dalyje po smėlio ir skaldos sluoksniu ties Habs 112,24 m altitudės atidengtos mūro liekanos. Atrodo tai dviejų skirtingų pastatų pamatai. Pirmoji 6,2 m pločio orientuota ŠV-PR kryptimi. Tai arkinis pamatas, kurio centrinė dalis suardyta tiesiant nuotekų vamzdį. Pamatas turėjo tęstis dar į šiaurės vakarus, tačiau suardytas. Sumūrytas iš 14.00x7.00; 29.00x6.50; 21.50x11.00x5.00; 25.50x6.00 cm dydžio gelsvų ir rausvų plytų. Pamatas buvo 0,7 m pločio, nuo jo šiaurės vakarinės dalies už perkamos ribų tęsėsi jai statmenas 1,2 m pločio pamato mūras. Antrasis atidengtas perkamos pietrytinėje dalyje, orientuotas ŠR-PV kryptimi ir glaudėsi prie pirmojo, buvo 1,7 m pločio. Pietvakarinė dalis suardyta tiesiant šiluminę trasą. Mūrai naudoti akmenys ir raudonos 23.00x7.00; 13.00x7.50 cm dydžio plytos. Šiaurinėje dalyje po piltiniai sluoksniais šalia suardyto arkinio pamato ties Habs 111,19 m aukštyje atidengtas akmenų grindinio fragmentas ir mūro fragmentas (apie 0,6x0,6 m dydžio). Abu preliminarai datuojami XVII a. II puse – XVIII a. I puse.

6.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 14, posesija 380 Šūrfas nr. 13	
Apibūdinimas. Buvusių grindų fragmentas (Habs 111.55) (F.13.1-13.2) Buvusio pastato vidinė patalpa. Grindys klotos iš raudonų plytų ir grindų plytelių. Grindys aprūkusios. PR šurfo dalyje išlietas apie 35 cm storio monolitinis betono sluoksnis, vietomis dalinai užeinantis ant plytų grindų. Plytos. Raudonos: 32x14x6/ 30x14x6,7/ 32x14x? cm. Plytelės. Raudonos: 20x21x6 cm. Skiedinys. Molis su kalkėmis.	
	
F.13.1. Buvusių grindų vaizdas iš P pusės.	F.13.2. Buvusių grindų fragmentas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	114	311	0

Vokiečių g. 14, posesija 380
Šūrfas nr. 19 (dalis pamato priskiriama buv. Vokiečių g. 12)

Apibūdinimas.

Dviejų pastatų pamatų dalys, sandūros vieta (F.19.1-19.3).

Dešinė pamato pusė – **Vokiečių g. 14, kairė** – **Vokiečių g. 12**, ties viduriu sandūros vieta – siūlė.
Pamatai formuoti iš stambių akmenų ir plytų mūro.

Atidengtas aukštis 170-190 cm (ne visas), visas plotis neatidengtas, tačiau aptikta gatvės užstatymo linija. Pamatas tęsiasi R-V kryptimis.

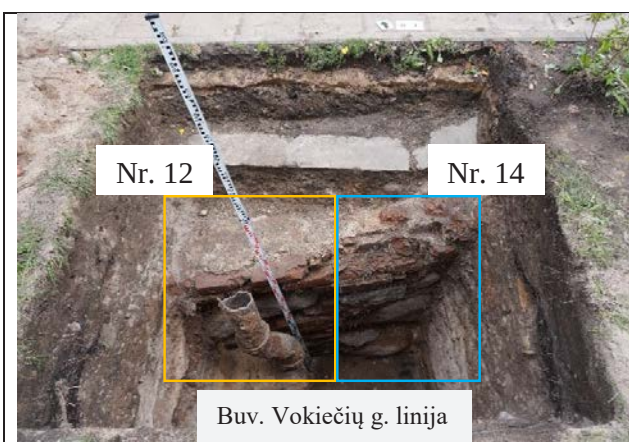
Akmenys 50-100 cm skersmens.

Plytos.

Raudonos ir rausvos kairėje pusėje (namas nr.12): išmatuota tik keletas 24x12x6 cm dydžio plytų.

Raudonos dešinėje pusėje (namas nr.14): 32x?x9,5/ 32,5x13,5x9/ ?x13x8,5 cm. Dalis plytų su išilginėmis braukomis (labai kokybiškos).

Skiedinys. Rupus, riebus, trapus su stambaus smėlio užpildu ir kalkių gabaliukais.

F.19.1. Dviejų pastatų, Vokiečių g. 12 ir 14, pamatų dalys iš P pusės

F.19.2. Dviejų pastatų, Vokiečių g. 12 ir 14, pamatų dalys, sandūros vieta iš PV pusės

F.19.3. Dviejų pastatų, Vokiečių g. 12 ir 14, pamatų dalys, sandūros vieta iš PR pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	115	311	0

Vokiečių g. 14, posesija 380

Perkasa nr. 2

Apibūdinimas. Dviejų kapitalinių sienų pamatų fragmentai ir skersinės rūsio siena su praėjimo vieta (F.P2.1-P2.12).

Kampinis rūsio fragmentas (M1).

Rūsio siena ir praėjimo vieta su arkine sąrama (M2).

Kapitalinio pamato dalis (M3)

M1, M2, M3 priskiriamos tam pačiam pastatui.

M1. Kampinis rūsio fragmentas.

Pamato konstrukcija itin stipriai apardyta, sudaryta iš pusplyčių ir akmenų. ŠV pusė apardyta. Ties kampu išlikęs kelių plytų fragmentas – galimai arkinio pamato dalis.

Plytos. ŠV dalyje: 30x15x7/ 28,5x15x7/ ?x15x6,5/ 31x15,5x7,2 cm. PR dalyje: raudonos, rudos, 32x15,5x8/ ?x15,5x8 (su įstrižinėmis braukomis).

Skiedinys. Trapus, rupus, kai kur tarpai tarp plytų užberti tik smėliu.

M2. Rūsio siena ir praėjimo vieta su arkine sąrama – M1 tęsinys. Rūsio sienos plotis apie 75 cm, atidengtas aukštis 1-1,10 m (visas aukštis neatkastas). Mūras tęsiasi į V pusę ir buvo susijęs su M1 (perkasos V sienelėje, fotofiksacijoje matomas šios struktūros fragmentas).

Plytos.

Arkinės sąramos plytos: 35x?x8/ 36x?x8/ 31,5x?x8/ 34x15,5x8 cm, dalyje sąramos, P pusėje, nusklembtais kampais.

Sienos plytos: 31,5x15x?/ 33,5x15x? cm, su įstrižinėmis braukomis, oranžinės, antrinio panaudojimo (?).

Virš arkinės sąramos: 29x?x6,5/ 21,5x?x4,5/ 29,5x?x6,5 cm, pusplytės 15,5x8 cm.

M3. Kapitalinio pamato dalis. PR dalyje, prie skersinės rūsio sienos, sumūrytas išorinės kapitalinės sienos pamatas. Plotis 1,60 m, visas aukštis neatidengtas. Šioje vietoje pamatas formuotas „kiautine“ konstrukcija, t.y. vidinė dalis užpildyta akmenų, plytelių ir skiedinio užpildu. Pamato fragmentas turėjo būti orientuotas Š-P kryptimi.

Plytos: ?x15,5x?/ ?x15x?/ ?x?x7,5/ ?x?x8,5 cm.

Skiedinys. Rusvas, trapus su kalkių gabaliukų ir žvyro užpildu.

Viršutinėje konstrukcijos dalyje skiedinys kiek skiriasi – rausvesnis ir vidutinio trapumo skiedinys.

PR pamato – balkšvas, rupus, kietas, su stambiais (iki 0,5 mm) kalkių gabaliukais.

F.P2.1. Kampinis rūsio fragmentas M1 iš PR pusės.

F.P2.3. Kampinis rūsio fragmentas M1 iš ŠV pusės

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	116	311	0

F.P2.6. Arkinio pamato fargmentas ties rūšio kampu.

F.P2.4. Arkinio pamato fargmentas ties rūšio kampu iš ŠV pusės.

F.P2.7. Rūsio siena ir praėjimo vieta su arkine sąrama (M2) bei kapitalinio pamato dalis (M3) iš PV pusės

F.P2.10. Rūsio siena (M2) bei kapitalinio pamato dalis (M3), sandūros vieta iš PV pusės

F.P2.12. Arkinės sąramos plytos su nusklembtais kampais.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	117	311	0

6.5. Buv. Vokiečių g. 14, posesijos 380 tyrimų rezultatai

1. Šurfe nr. 13 fiksuota: Buvusių grindų fragmentas (Habs 111.55) (F.13.1-13.2). **Sąsajos su istoriniais duomenimis.** Sąsajų nenustatyta. **Datavimas.** Preliminariai datuojama XIX a. Naudotos iki XX a. vid.

2. Šurfe nr. 19 fiksuota: Dviejų pastatų pamatų dalys, sandūros vieta (F.19.1-19.3): **dešinė** pamato pusė – **Vokiečių g. 14, kairė – Vokiečių g. 12.** Abi pamatų dalis galima preliminariai sieti su ankstyviausiu (XVI-XVII a.) mūriniu užstatymu arba kiek vėlesniu (XVII-XVIII a.) užstatymu. Namų nr. 12 viršuje naudotos plytos, priskirtos XX a. I p. laikotarpiui, gali būti tvarkymo fragmentas susijęs su kanalizacijos įvedimu XX a. 3 deš. **Datavimas.** Preliminariai datuojami XVI a. -XVII a. I p.

3. perkasoje nr. 2 fiksuota: Dviejų kapitalinių sienų pamatų fragmentai ir skersinės rūsio siena su praėjimo vieta (F.P2.1-P2.12). To paties pastato: kampinis rūsio fragmentas (M1), rūsio siena ir praėjimo vieta su arkine sąrama (M2), kapitalinio pamato dalis (M3). **Sąsajos su istoriniais duomenimis.** Pirmosios žinios apie sklypo užstatymą siekia XVI a. pab., XVII a. I p. leidžiama statyti namą beveik tuščiame sklype. Arkinėje sąramoje naudotas plytas galima būtų sieti su labai ankstyvu laikotarpiu – XVI-XVII a. pr. Tačiau kitos pamatų dalys, naudotos antrinės plytos bei aprūkę mūro dalys sandūrų vietose leidžia manyti, jog pastatas buvo rekonstruotas ne kartą. Jog pastatas po 1748 m. gaisro turėjo būti tvarkytas, liudija 1773-74 m. inventorius, kuriame nurodoma veikiantis bravoras, pastato nuoma žydams. 1760 m. plane šioje vietoje pavaizduotas atitrauktas nuo Vokiečių g. linijos pastatas. Žinoma, kad XIX a. pr. pastato rūšiai naudojami – minima karčiama veikusi Vokiečių ir Žydų g. dalyje, t.y. tikėtina buvusio pastato dešinėje dalyje, ties gatvių susikirtimo vieta, kur ir rasti rūsio fragmentai. Todėl labiausiai tikėtina, kad rūšiai buvo suformuoti XVII a. statybos metu. (Pastebėjimas. Sąramos plytų aštrių kampų nuskėlimas sufleruoja, kad šiame rūsyje vyko intensyvi veikla – už kampų turbūt ne kartą buvo kliūvama arba susižeidžiama). **Datavimas.** XVII a. II p. -XVIII a. I p. Remonto žymės XVIII a. II p.

Apibendrinimas. Aptiktos pastatų liekanos priskiriamos mažiausiai *dviems* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

XVI-XVII a. I p. laikotarpio pamato liekana, sandūra su namu 12, aptiktu šr. 19.

Visi kiti perkasoje P2 aptikti fragmentai, rūsio ir pamato elementai siejami su tuo pačiu pastatu, statytu **XVII a. II p. -XVIII a. I p.** rekonstruotu ir perstatytu ne kartą. Remonto žymės priskiriamos **XVIII a. II p.**

Plytų grindų fragmentas (šurfe nr. 13) nedatuotas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	118	311	0

7. Buv. Vokiečių g. 16, 18, posesija 246 (galimai priklausė tik Vokiečių g.) (šurfas nr. 21, perkasa nr. 4)

Buv. Vokiečių g. 16, 18 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

7.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

XVII a. pr. stovėjo 2 atskirų savininkų namai. Painiavą įnešdavo ir patys savininkai, vadinę namą vienu vardu. Seniausi pavadinimai: Stulbos ir Potopo. Bendrą posesijos numerį 246 įgavo tik XVIII a. pab., tačiau jau ir XVII a. žinoma, jog čia stovėjo dviejų atskirų savininkų namai.

Stulbos namas, **Vokiečių g. 16**, buvo mūrinis, sklypo kampe ties buv. Žydų ir Vokiečių g. sankirta. Pirmą kartą minimas 1563 m. ir šiuo vardu (statytojo) vadinamas dar XVIII a. pr. 1633 m. pastatas parduotas žydų bendruomenei, kurie jį valdė dalimis. 1733 m. Elena Tiškevičienė iš žydų bendruomenės narių supirko aptariamo pastato dalis ir jį įkeitė misionieriams. Tačiau po 1737 m., 1748 m. gaisrų pastarieji neturėjo lėšų jo remontuoti, todėl sugriuvusį kampinį namą 1756 m. pardavė žydams Elijošiams. XVIII a. II p. namo dalybų dokumente nurodoma, kad namas buvo 3 aukštų, iš Vokiečių ir Žydų g. buvo vartai, veikė dvi karčiamos, minimas parduotuvės, bravoras, degtinės varykla, slaptas rūsys, užslaptinti mūriniai laiptai. XIX a. II p. kampinis namas valdomas įvairių savininkų (16/18 pav. matoma, kad pastatas valdomas mažiausiai 7 skirtingų asmenų, taip pat iš buv. Žydų g. parodyta ir tarpuvartė, kuri minima ir XVIII a. II p.). 1878 m. nežinomoje pastato dalyje griuvo lubos, tačiau

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	119	311	0

architektai A. Bykovskis ir Polozovas konstatavo, jog namui griuvimas negresia, todėl su jų prižiūra pastatas remontuotas. Nors projekto nėra išlikusio arba jis nerastas, tačiau tyrimuose nurodoma, kad remonto metu pakeistos langų angos, įrengti metaliniai balkonai. 1923 m. A. Duboviko vitrinų įrengimo projekte, pagal trečio aukštų angų formą bei patalpų aukštingumą matyti, jog trečiasis aukštas buvo pristatytas vėliau.

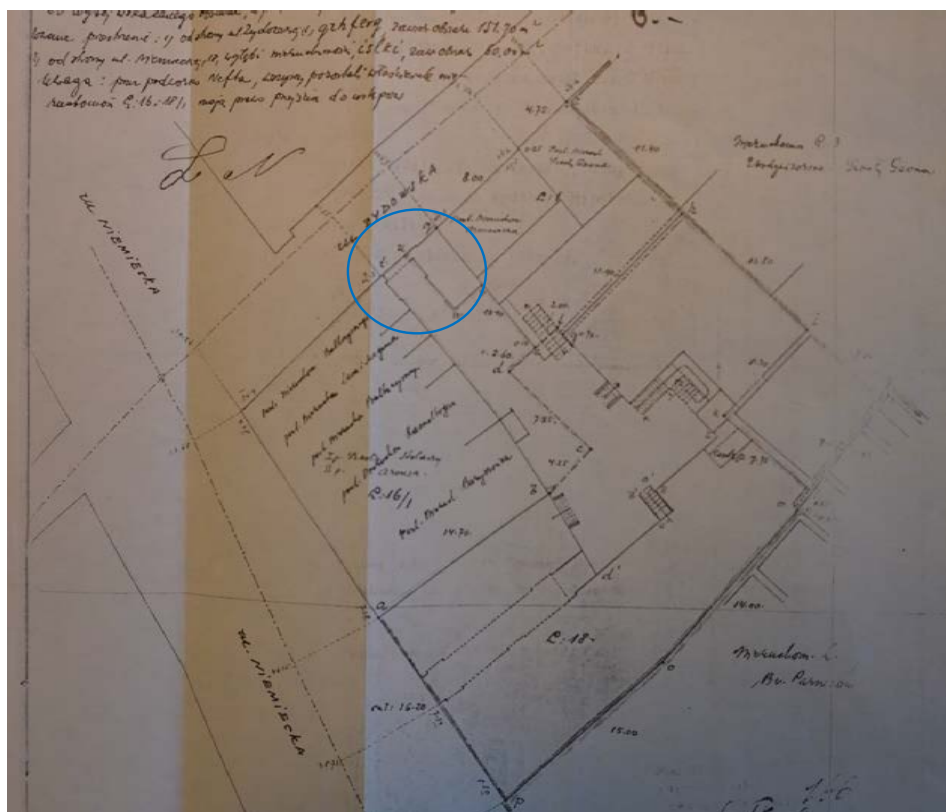
Antra namo dalis, **Vokiečių g. 18**, rytinėje posesijos pusėje, pirmiausia buvo žinoma kaip Potopo namas, o 1703 m. jį įsigijo Mykolas Siesickis. 1714 m. paveldėjimo keliu atiteko dukrai išteklėjusiai už Mykolo Radvilos ir galiausiai buvo parduotas Tiškevičiams. 1799 m. Liudvikas Skumin Tiškevičius namą pardavė garsiam gydytojui Leibošicui. Pažymėtina, kad pastatas parduotas ne visas, dalis kiemo mūrine tvora atitvertas ir prijungtas prie rūmų. Pastatą rekonstravo architektas A. Kosakauskas, tačiau istoriniuose tyrimuose daugiau informacijos apie šią rekonstrukciją nėra pateikta, todėl ne visai aišku kuriuo laiku ji vykdyta ir kas galėjo būti daroma.

Vėliau, 1884 m. pastatas priklausė Peisachui Šembedaliui. Vokiečių g. korpuso rūsyje 1884 m. Polozovas projektavo įrengti butą. Projektuojama krosnis, užmūrytos kai kurios angos, didinamas langelis į rūšį iš gatvės. Šiuo atveju, tyrėjai pagal pateiktą projektą atseka itin svarbų aspektą – pirminį pastato planą. Tyrimuose nurodoma, kad „*rūsų buvo po visu korpusu, neišskyrus nė vartų, po jais įrengtas ilgas cilindrinis skliautų koridorius į kurį patenkama tarpuvartyje buvusiais laiptais. Abejonės nėra rūšiai buvo vientisi, gotikiniai, pastato kuris stovėjo išilgai gatvės nuo net statybos pradžios.*“. Pažymėti ir pusiau lenkti laiptai į 2 a. Pagal turimus duomenis, daroma išvada, jog šis korpusas/namo dalis nr. 18 turėtų būti statytas panašiu laiku kaip ir kampinė Vokiečių g. nr. 16, t.y. maždaug XVI a. vid. 1886 m. norėta pastatyti 3 aukštą, bet projektas neįgyvendintas. 1930 m. A. Duboviko rengti 3 ir 4 aukštų, taip pat ir 1938 m. projektas liko neįgyvendinti, todėl iki sugriovimo 1944 m. pastatas išliko 2 aukštų. XIX a. II p. plane pateikiama posesijos užstatymo situacija (16/18a pav.), kuriame matyti XVIII a. II p. dalybų dokumente minėti vartai iš buv. Žydų g. pusės. Abiejų pastatų fasadai užfiksuoti XX a. I p. nuotraukose (16/18b, 16/18c pav.).³⁵

³⁵ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 16-19

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	120	311	0

7.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

16/18a pav. XIX a. II p. plano ištrauka. Mėlynai pažymėta vieta, kurioje buv. Vokiečių g. 16 namo vietoje, atrasti pamatų fragmentai šurfe nr. 21. Rastų fragmentų vietoje, vaizduojama tarpuvartė ir priestatas. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7655, l. 46

16/18b pav. Vokiečių g. 16, 18, Vilnius, 1937 m. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	121	311	0

16/18c pav. Vokiečių g. 16, 18 po bombardavimo, Vilnius, 1944 m., fot. J. Bulhak. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

7.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 16, 18, posesija 246 Šurfas nr. 21
Šurfo nr. 21 dydis 4 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 112,67-112,76 m aukštyje. Po betoninėmis šaligatvio plytelėmis - piltinis skaldos ir smėlio 0,3 m storio sluoksnis. Žemiau tirtas tamsiai pilko grunto su griuvenomis sluoksnis suformuotas XX a. vid. pastatų griovimo ir aplinkos tvarkybos metu. Jame aptikta pavienių XVII a. radinių. Po šiuo sluoksniu visame šurfo plote apie 0,7-0,8 m gylyje (Habs 112,01 m aukštyje) buvo atidengtos mūro struktūros.
Vokiečių g. 16, 18, posesija 246 Perkasa nr. 4
Perkasos nr. 4 dydis 5x4 m (20 m²). Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 112,95 m aukštyje. perkasoje tirtas piltinis griuvenų ir pilko grunto sluoksnis datuojamas XX a. vid. – pastatų sugriovimo laikotarpiu. Tyrimų metu sluoksnyje aptikta XVII-XVIII a. plokštinių žaliai glazūruotų koklių, puodų ir puodinių fragmentų. Jau 0,35-0,5 m gylyje (nuo Habs 112,71 m altitudės) aukštyje atidengti T formos mūrai.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	122	311	0

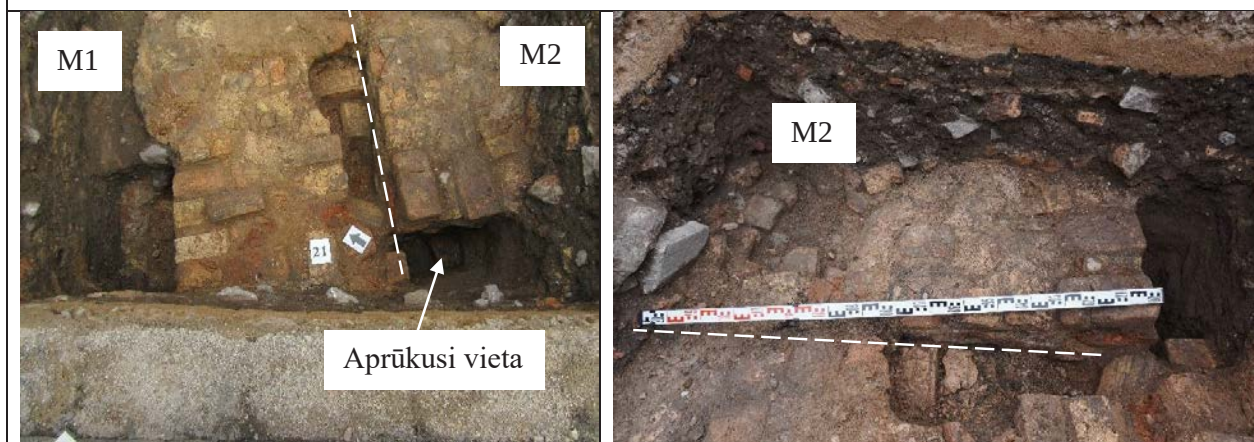
7.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 16, posesija 246 Šūrfas nr. 21	
Apibūdinimas. Pamatų fragmentai M1 (galimai tarpuvartės (?)) ir M2 (F.21.1-21.4). M1 priglaustas prie M2, atidengta pamatų viršutinė dalis, aiškesnių sąsajų nebuvo galima nustatyti.	
Tarpuvartės (?) pamato fragmentas (M1). Fragmentas tęsiasi ŠR ir PV kryptimis už šurfo ribų. Tarp M1 ir M2 užfiksuota siūlė, kurioje aptikta degimo žymių – anglių. V pamato dalyje matyti 1 eilė plytų, po ja – akmenų, plytų duženų ir kalkinio skiedinio mūrinys. Plytos. Rausvos, gelsvos: 23x11,5x?/ 24x11,2x5/ ?x11x5,7/ 23x11x5,5 cm. Dalis antrinio naudojimo, pusplytės, su braukom ir keramikos gabaliukais: x?x16x? cm/. Skiedinys. Pilkšvas kalkinis skiedinys su smėlio užpildu.	
Pamato fragmentas (M2) Fragmentas tęsiasi PR ir ŠR kryptimis už šurfo ribų. PV mūro dalyje struktūra aprūkusi. Šioje vietoje užfiksuotos išlikusios 3 eilės plytų, po jomis - akmenų, plytų duženų ir kalkinio skiedinio mūrinys. Plytos. Daugiausia pusplytės, išlikusių sveikų plytų nedaug, rausvos, gelsvos su keramikos gabaliukais: 30x15x6,5/ x?14x5,5 cm. Skiedinys. Balkšvas, riebus kalkinis skiedinys su žvyro užpildu. Š dalyje užfiksuota ir balkšvo, riebaus skiedinio su žvyro užpildu.	
Požymiai. Struktūra nevienalytė, galimai dviejų pastatų arba dviejų etapų statyba.	
	
F.21.1. Pamatų fragmentai M1 ir M2 iš ŠV pusės.	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	123	311	0

F.21.2. Pamatų fragmentai M1 ir M2 iš R pusės.

F.21.3. Pamatų fragmentai M1 ir M2 iš PV pusės.

F.21.4. Pamatų fragmentas M2 iš ŠV pusės.

Vokiečių g. 18, posesija 246
Perkasa nr. 4

Apibūdinimas. Dviejų vienalaikių rūšių (išskirta į šiaurinę ir pietinę) su cilindrinėmis skliautų liekanomis fragmentai (F.P4.1-P4.9).

Abu rūšius jungia akmenų-plytų mūro siena su arkine sąrama paėjimo anga. Šiaurinėje perkamos sienelėje, virš šiaurinio rūšio skliauto centrinės dalies – arkinio pamato fragmentas.

Siena tarp rūšių su niša. Plotis – 95-100 cm. **Plytos** 29,5x?x6,5 / 29x?x7 cm.

Nišos skliautas tinkuotas ir dažytas. **Plytos** rusvos, geltonos, ryškiai oranžinės spalvos, su braukomis 32x16x6 / 33,5x?x7,7 / ?x16x7,5 cm.

Rūšių skliautai – plytų mūro, išlikę tinko likučiai.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	124	311	0

Šiaurinio rūšio skliauto plytos: 28,5x15,5x6 / 28x?x5,5 / 27,5x?x6 / 28x?x5 cm. **Skiedinys** kalkinis, rusvas, rupus, su kalkių trupiniais ir žvyro užpildu. Mūryta ilginiais, trumpiniais. Tinkuota. Cilindrinis skliautas buvo orientuotas ŠR-PV kryptimi.

Pietinio rūšio skliauto plytos: 28x14,5x6 / ?x14x5,5 cm. **Skiedinys** kalkinis, smulkus, tačiau su stambesniais akmenukais, su kalkių trupiniais bei trupintų plytų gabaliukais. Cilindrinis skliautas buvo orientuotas ŠV-PR kryptimi.

F.P4.1. Dviejų rūšių liekanos. Vaizdas iš Š.

F.P4.2. Dviejų rūšių liekanos. Vaizdas iš ŠV.

F.P4.3. Dviejų rūšių liekanos. Vaizdas iš P.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	125	311	0

F.P4.4. Nišos arba praėjimo anga tarp rūšių.

F.P4.5. Nišos dugnas arba užmūrytas buvęs praėjimas.

F.P4.6. Arkinio pamato fragmentas virš Š rūšio.

F.P4.7. Š rūšio skliauto dalis.

F.P4.8. Šiaurinio rūšio dalis, skliauto fragmentas. Vaizdas iš V.

F.P4.9. Pietinio rūšio skliauto liekana. Vaizdas iš R.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	126	311	0

7.5. Buv. Vokiečių g. 16, 18, posesijos 246 tyrimų rezultatai

1. Šurfe Nr. 21 fiksuota: Pamatų fragmentai M1 (galimai tarpuvartės (?)) ir M2 (F.21.1-21.4). M1 priglaustas prie M2, atidengta pamatų viršutinė dalis, aiškesnių sąsajų nebuvo galima nustatyti.

Sąsajos su istoriniais duomenimis. Informacijos apie šioje dalyje buvusį pastatą nėra itin daug, tik žinoma, jog XVI a. II p. čia jau būta namo, kuris iki XVIII a. II p. tikriausiai kito nedaug, nes buvo vis dar vadinamas statytojo vardu (Stulbos). Per XVIII a. I p. gaisrus pastatas buvo stipriai nukentėjęs, todėl parduotas ir šioje vietoje XVIII a. II p. pastatytas trijų aukštų pastatas – nuo to laiko naujasis pastatas pradėtas vadinti naujųjų statytojų vardu. Šiuo atveju nėra iki galo aišku kokio tipo užstatymas buvo už pagrindinio kampinio namo, sklypo dalyje palei Žydų g., tačiau XVIII a. II p. minimi vartai iš Žydų g. leidžia suprasti, jog užstatymas turėjo būti. **Datavimas.** Preliminariai datuojama XVIII a. II p. – XIX a. I p.

2. Perkasoje nr. 4 fiksuota: Dviejų vienalaikių rūsių (išskirta į šiaurinį ir pietinį) su cilindrinėmis skliautų liekanomis fragmentai (F.P4.1-P4.9).

Sąsajos su istoriniais duomenimis. Atsižvelgiant į istorikų išvadas, šie rūšiai sietini su gotikiniu XVI a. statybos laikotarpiu, tačiau statybos medžiagos labiau priskirtinos XVII a. Kitas svarbus momentas – nuo XVIII a. pr. pastatas priklausė žymių ir turtingų giminių Siesickių, Radvilų, Tiškevičių atstovams, todėl labai tikėtina, kad XVI a. statybos namas buvo perstatytas/remontuotas, nors tokios informacijos ir nepavyko rasti. Juolab, kad Tiškevičius šią dalį iki 1799 m. buvo prijungęs prie savo rūmų (buv. Vokiečių g. 22), kurie vertinant išlikusį 1817 m. inventorių buvo itin prabangiai įrengti (žr. pl. prie Vokiečių g. 22 istorinių rašytinių šaltinių duomenys). Pažymėtina, kad tyrimuose neužsimenama apie tai, ar namas nukentėjo XVIII a. gaisrų metu, tačiau žinant apie kitų gretimoje aplinkoje buvusių pastatų likimą, Vokiečių g. 18 namas taip pat turėjo nukentėti.

Papildomai, yra žinomi **ankstesnių archeologinių tyrimų duomenys**. Taip archeologas P. Tebelškis 1978 m. tyrimų ataskaitoje pateikia duomenis apie jo tirtoje atkarpoje nr.1, kuri apima tiriamuosius namus nr. 16-18-20, aptiktą buvusių statinių liekanas – rūsių, sienų dalių, užmūrijimų. Tyrėjo šie radiniai datuojami daugiausia XVII a.-XIX a., tačiau aptikta ir gotikinio laikotarpio rūsių, datuojamų XVI a. **Datavimas.** XVII a. II p - XVIII a. I p.

Apibendrinimas. Aptiktos pastatų liekanos priklausė mažiausiai *dviems* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Ankstyviausiam, **XVII a. II p.-XVIII a. I p.**, laikotarpiui priskiriami pastatui 1 (stovėjęs galu į Vokiečių g.) priklausę rūšiai (perkasoje P4). Nuo **XVIII a. pr.** pastatas priklausė žymių ir turtingų giminių – Siesickių, Radvilų, Tiškevičių – atstovams.

Vėlesnio laikotarpio, **XVIII a. II p. – XIX a. I p.**, datuojamos pamatinės dalys priskiriamos namui 2 (orientuotam į buv. Žydų g.) priklausė tuo metu pastatytam arba perstatytam namui.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	127	311	0

8. Buv. Vokiečių g. 20, posesija 381 (šurfai nr. 23, 25, 26)

Buv. Vokiečių g. 20 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

8.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

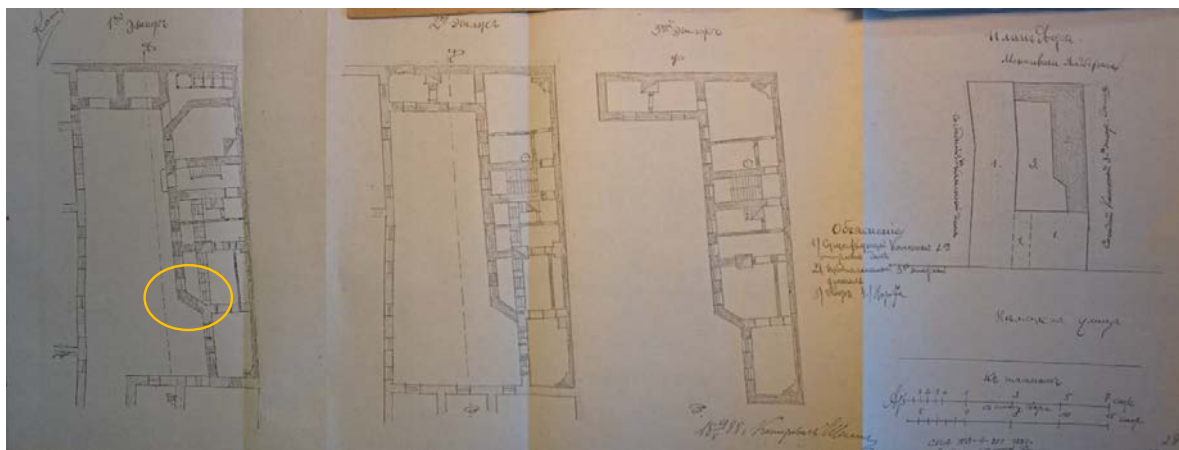
XVII a. pr. sklype stovėjo mūrinis, vadinamas Mitašiaus namas. Namas tikėtina buvo nedidelis, kadangi dalis neužstatyto sklypo buvo parduotas Liudvikui Terebeškai, tačiau pastarajam neužstačius sklypo, pirkimo teisė buvo perleista studentų kongregacijai. Galiausiai sklypo dalis 1643 m. parduota žydų bendruomenei, kuri pastatė savo špitolę (manoma, kad sklypo gale). 1748 m. sklypas priklausė Dievo kūno brolijai, tačiau po kilusio gaisro, sugriuvusį pastatą pardavė ir tokiu būdu 1760 m. jis atiteko Tiškevičiams. Po įsigijimo pastatas buvo remontuotas ir prijungtas prie buvusių rūmų. 1770-1790 m. įkeistas, po to Tiškevičių vėl atpirktas.

XIX a. vid. pastatą, po tėvo Jankelio Movšos Parneso mirties, paveldėjo sūnus pirklys Jokūbas Parnesas. Manoma, kad tėvas sklypą XIX a. pr. įsigijo iš Tiškevičių. Šiuo laikotarpiu pastatas buvo labai išplėstas. 1884 m. pastatyti du trijų aukštų korpusai, pradėta kitų dviejų rekonstrukcija, o iki 1899 m. užstatyti treči aukštai visiems korpusams (20a pav.). 1912 m. ruoštas projektas ketvirto aukšto prie

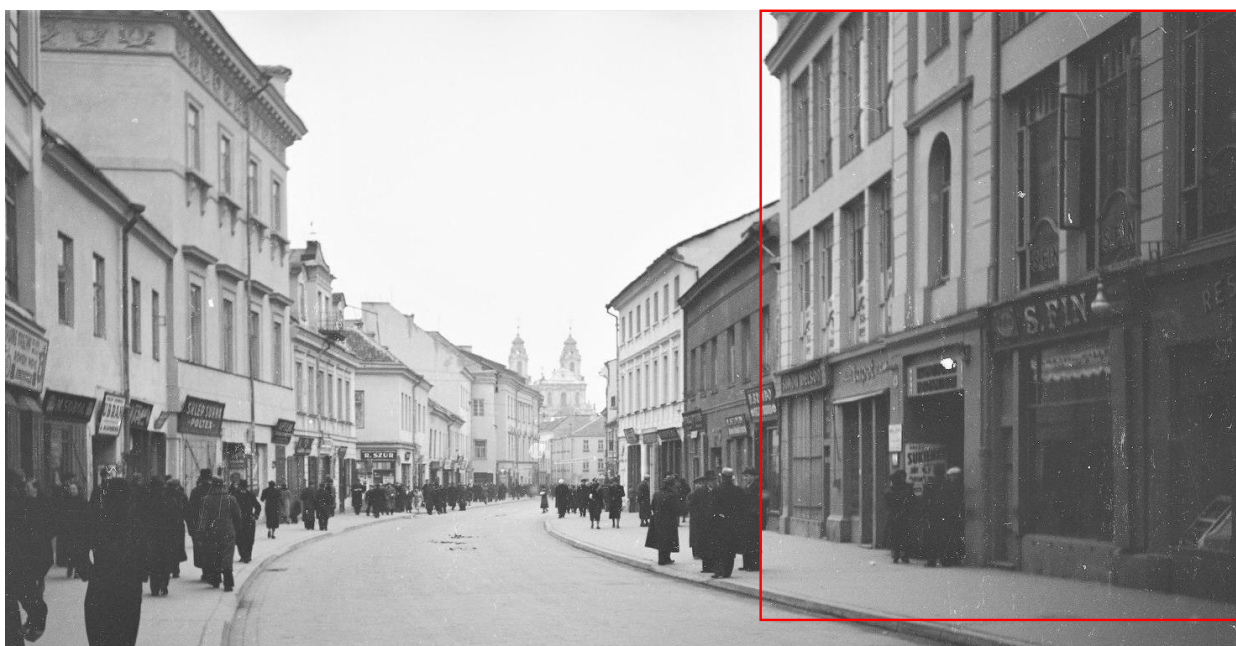
Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	128	311	0

Vokiečių gatvės užstatymui, tačiau tam leidimas nebuvo išduotas. Buvusio pastato vaizdas fiksuotas XX a. I p. nuotraukose (20b, 20c pav.).³⁶

8.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

20a pav. Vokiečių g. 20, dešiniojo kiemo korpuso rekonstrukcijos projekto ištrauka, 1884 m. Geltonai apibrėžta tyrimų metu šurfe nr. 25 atkasta vieta – pamatas su antžemine dalimi. Vertinant projektą, panašu, jog dešinysis korpusas buvo praplėstas į vidinio kiemo pusę, norint užstatyti trečią aukštą. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7655, l. 29

20b pav. Vokiečių g. 20, Vilnius, 1937 m. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

³⁶ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 20-22

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	129	311	0

20c pav. Vokiečių g. 20 po bombardavimo, Vilnius, 1944 m., fot. J. Bulhak. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose,
<https://www.facebook.com/senosfotografijos>

8.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 20, posesija 381	
Šurfas nr. 23	
Šurfo nr. 23 dydis 6 m². Tirtas žaliojoje zonoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,14-113,28 m aukštyje. Apie 0,5 m gylyje (Habs 112,76 m aukštyje) šiaurės rytiniame pjūvyje atidengtas geltonų plytų mūras. po juodžemio sluoksniu slūgso pilko grunto su gausiu griuvenų kiekiu sluoksnis datuojamas XX a. vid., tačiau aptikta ir ankstyvesnių XVII-XVIII a. keramikos radinių. Šiauriniame šurfo kampe nuo Habs 113,02 m altitudės atidengtas mūro fragmentas.	
Vokiečių g. 20, posesija 381	
Šurfas nr. 25	
Šurfo nr. 25 dydis 6 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,15-113,29 m aukštyje. XX a. vid. sluoksnis šiaurės vakarinėje šurfo dalyje tirtas iki 1,8 m gylio, nuo kurio fiksuotas rudo grunto sluoksnis su smėliu ir molio intarpais, kuris pagal aptiktus pavienius radinius datuojamas XVI a. Pastato liekanos – išorinės sienos mūras atidengtas 0,6 m gylyje (Habs 112,7 m aukštyje).	
Vokiečių g. 20, posesija 381	
Šurfas nr. 26	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	130	311	0

Šurfo nr. 26 dydis 3 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,36-113,46 m aukštyje. Po 0,2-0,3 grunto sluoksniu šiaurės rytiniame pjūvyje atidengtas mūras. Žemiau nuo 0,9-1,35 m gylio glūdėjo tamsiai pilko grunto sluoksnis, kuris pagal aptiktus radinius datuotas XVI a. pab. – XVII a. I puse. Šurfe be jau minėto mūro atidengtos dviejų grindinių liekanos. Pirmasis atidengtas 0,9 m gylyje prie šiaurės vakarinio pjūvio – pirminėje vietoje išlikę trys akmenys. Datuojamas XIX a. – XX a. pr. Antrasis fiksuotas 1,5 m gylyje prie mūro liekanų po XVI a. pab. – XVII a. I pusės sluoksniu, datuojamas XVI a. Grindinys susmegęs nuolaidejantis pietvakarių kryptimi, jam supiltas apie 0,15 m storio geltono smėlio paklotas. Aptiktos mūro liekanos atidengtos 0,2-0,4 m gylyje.

8.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 20, posesija 246 Šurfas nr. 23
Apibūdinimas. Pamato ir rūšio liekana (F.23.1-23.4). Š kampe atkasta pamato (1) dalis; R kampe – įgriuvusio plytų mūro skliauto liekana (2). Pamato fragmentas atidengtas tik dalinai, visas jo plotis nenustatytas, be to, jis nuardytas PV dalyje. Fragmentas nevientiso mūro: PR pamato dalis (vidinė buv. rūsyje) priglausta prie ŠV, jos storis – 1 plytos plotis, ŠV dalies storis atidengtas nepilnai. Pamato bendras ilgis – apie 130 cm. Visas aukštis neatidengtas. Plytos. ŠV dalies: rausvos, gelsvos ?x?x7 / ?x?x6, 5 cm. PR dalies: rudos, su braukomis 31x16x8 / 31x?x6,5 / ?x16x7 cm. Skliauto plytos tokios pačios kaip ir PR dalies. Skiedinys. Kalkinis su žvyro užpildu ir kalkių trupiniais, labai kietas. Šurfo P kampe atidengta nenustatytos paskirties mūrinės struktūros paviršius ties Habs 111.23 (1,9 m gylyje nuo šaligatvio dangos paviršiaus).

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	131	311	0

F.23.1. Pamato (1) dalis ir rūšio skliauto (2) liekana. Vaizdas iš P pusės.	F.23.2. Pamato (1) vaizdas iš PR pusės.
	
F.23.3. Pamato ir rūšio liekana iš PR pusės	F.23.4. Nenustatytos paskirties mūrinės struktūros paviršius P šurfo kampe

Vokiečių g. 20, posesija 246 Šūrfas nr. 25	
Apibūdinimas. Plytų mūro pamatas su sienos antžemine dalimi ir įėjimo į pastatą vieta (F.25.1-25.7).	
Plytų mūro pamatas su antžemine dalimi Požeminės dalies pamato aukštis 60 cm. Suformuotas iš vienos akmenų eilės ir plytų mūro. Plytos antrinio panaudojimo: 28x?x7/ ?x11x5/ ?x12x5/ 26x?x6,5/ ?x11x4,5 cm. Siūlės stipriai ištryškusios. Antžeminė dalis sudaryta iš plytų mūro, sienos storis 110 cm, aukštis 76 cm (6-8 plytų eilės). Antžeminės dalies R pusėje, vidinėje buvusio pastato dalyje, išlikęs tinko fragmentas. Plytos. Geltonos, rudos ir rausvos: 27x?x7/ 25x?x6/ 27x?x7/ 27,5x?x7/ ?x13,5x7/ ?x12,5x7/ ?x13,5x7/ ?x13x7 cm. 5 plytų eilių aukštis 41 cm. Siūlės. Horizontalios 2-3 cm, vertikalios 0,5-1 cm. Skiedinys. Smulkus, kalkinis, kietas, balšvas. Vyraujantis mūrijimo tipas: ilginiai-trumpiniai.	
Įėjimo į pastatą vieta Pamato/sienos ŠR pusėje suformuota įėjimo-durų vieta. Pakopos gylis iki buvusių durų vietos 43 cm, aukštis nuo pakopos iki išlikusios antžeminės dalies (sienos) viršaus – 76 cm, buvusio medinio slenksčio gylis apie 14 cm. Pakopa sumūryta iš plytų, paviršius padengtas cementiniu skiediniu.	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	132	311	0

 Išorinė buvusio pastato pusė	
F. 25.1. Plytų mūro pamatas su antžemine dalimi ir buvusio praėjimo vieta iš PV pusės	F. 25.2. Plytų mūro pamatas su antžemine dalimi ir buvusio praėjimo vieta iš PR pusės
 Vidinė buvusio pastato pusė tinkuota	
F. 25.3. Plytų mūro pamatas su antžemine dalimi ir buvusio praėjimo vieta iš ŠR pusės	F. 25.4. Plytų mūro pamatas su antžemine dalimi ir buvusio praėjimo vieta iš ŠR pusės
 Pakopa → ← Slenkstis	
F. 25.5. Plytų mūro pamatas su antžemine dalimi ir buvusio praėjimo vieta iš PV pusės	F. 25.6. Plytų mūro pamato antžeminė dalimis iš V pusės

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	133	311	0

	
F. 25.7. Buvusio praėjimo-durų vieta, pakopa iš PR pusės	

Vokiečių g. 20 (arba Vokiečių g. 22), posesija 382 Šūrfas nr. 26
Apibūdinimas. Akmenų mūro pamatų dalys su plytų mūro fragmentais viršutinėje dalyje bei akmenų grindinio liekana (F.26.1-26.3). V vamzdžio pusėje pamato storis siekia 135 cm, rytinėje – 85 cm. Atidengtas akmenų pamato aukštis – 90 cm, plytų mūro dalies – 50 cm. Kitas pamato kraštas neatidengtas. Siūlė tarp pamatų dalių neaptikta. Pamatas buvęs praardytas ir įrengtas vandentiekio vamzdis. Plytos. Geltonos, rausvos, raudonos, su išilginėmis braukomis: 30x?x8 / 30x15,5x8 cm. Viršutinėje dalyje plytos antrinio naudojimo: 28x?x? / ?x?x7,5 cm. Skiedinys. Akmenų mūras rištas kalkiniu, labai kietu, balkšvos spalvos skiediniu, maišytu su tinko gabalais, plytų duženomis. Plytų mūro skiedinys smulkesnis, trapesnis. Plytos viršutinėje pamato dalyje rištos cementiniu skiediniu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	134	311	0

F.26.1. Akmenų mūro pamatų dalys su plytų mūro fragmentais viršutinėje dalyje bei akmenų grindinio liekana iš P pusės

F.26.2. Akmenų mūro pamatų dalys su plytų mūro fragmentais viršutinėje dalyje bei akmenų grindinio liekana iš PR pusės

F.26.3. Ties pamato kampu – vandentiekio vamzdžių sistemos dalis.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	135	311	0

8.5. Buv. Vokiečių g. 20, posesijos 381 tyrimų rezultatai

1. Šurfe nr. 23 fiksuota: Pamato ir rūšio liekana (F.23.1-23.4).

Sąsajos su istoriniais duomenimis. Iš atidengtų fragmentų nustatyta, kad tai pamato ir rūšio liekana, tačiau atsižvelgiant į išlikimo būklę ir atidengto fragmento dydį, nustatyti statybos laikotarpį yra komplikuoja. Žinoma, kad XVII a. pr. sklype stovėjo nedidelis namas, tačiau jo vieta nėra žinoma. XVIII a. vid. gaisro metu čia buvęs pastatas sudegė, todėl vėliau buvo Tiškevičių atstatytas ir prijungtas prie rūmų. XIX a. pastatas tik išplėstas, pristatytas trečias aukštas, todėl labiausiai tikėtina, jog šis fragmentas yra XVIII a. perstatymo liekana, tačiau tikslesniam įvertinimui reikalingi detalesni tyrimai.

Datavimas. Nenustatytas.

2. Šurfe nr. 25 fiksuota: Plytų mūro pamatas su sienos antžemine dalimi ir įėjimo į pastatą vieta (F.25.1-25.7).

Sąsajos su istoriniais duomenimis. 1884 m. sudarytas vidinio kiemo dešiniojo korpuso rekonstrukcijos projektas (20a pav.), kuriame numatyta jį praplėsti į kiemo pusę. Tyrimų metu atkasta architektūrinė struktūra priskiriama šio projekto įgyvendinimo etapui.

Datavimas. XIX a. pab. (projektas sudarytas 1884 m. ir įgyvendintas iki 1899 m.), slenkstis remontuotas XX a. I p.

3. Šurfe nr. 26 fiksuota: Akmenų mūro pamatų dalys su plytų mūro fragmentais viršutinėje dalyje bei akmenų grindinio liekana (F.26.1-26.3).

Sąsajos su istoriniais duomenimis. Priskirti rastą struktūrą atitinkamam buvusio pastato raidos laikotarpiui bei nustatyti tikslesnį datavimą yra sudėtinga, kadangi pamatai atidengti fragmentiškai, o naudotos statybinės medžiagos, kurių nemaža dalis ir antrinio panaudojimo, nesuteikia išsamesnio vertinimo galimybių.

Datavimas. Apatinė pamato dalis preliminariai gali būti siejama su laikotarpiu apie XVI a., tačiau duomenų tai patvirtinti nepakanka. Viršutinė dalis – XIX a. Grindinio altitudė apie Habs 112,0 m, archeologų preliminarus datavimas apie XVI a. (?).

Apibendrinimas.

Pastatų liekanų šurfuose nr. 23, 26 (pamato ir įgriuvusio rūšio skliauto žymės; akmenų mūro pamatų dalys su plytų mūro fragmentais) datavimas ir sąsajos nenustatyti.

Kiemo dalyje aptikta pamato dalis tapatinama su praplėstu **XIX a. pab.** (1884-1899 m.) dešiniuoju kiemo korpusu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	136	311	0

9. Buv. Vokiečių g. 22, posesija 382 (šurfai nr. 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, perkastos nr. 6 vakarinė dalis)

Pastaba. Perkastos nr. 6 vakarinės dalies struktūra, priskirta buv. Vokiečių g. 22 namui, aprašoma prie Buv. Vokiečių g. 24, atidengtų mūrų natūros duomenys.

Buv. Vokiečių g. 22 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

9.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

Šioje vietoje minimi buvę Tiškevičių rūmai. Pasak istorinių duomenų, XVII a. pr. būsimų rūmų vietoje buvo trys atskiros posesijos, kurios įsigijimo bei santuokos keliu, iki XVIII a. vid. atiteko Tiškevičiams. Tuomet šie namai įgavo vieną posesijos 382 ir vėliau namo numerį – Vokiečių g. 22.

Kairėje posesijos pusėje, 1663 m. buvo vad. Jokūbo Lango namas, kuris 1748 m. jau priklausė Tiškevičiams, tačiau lieka neaišku kada pastatas buvo įsigytas. Prie jo, posesijos viduryje, XVII a. pr. buvęs pastatas priklausė Pacams, kurį 1669 m. paveldėjo Konstantinas Vladislovas Tiškevičius. Dešinėje pusėje – buvo kampinis mūrinis namas, kuris 1655-1661 m. karo metu sugriautas. Po sugriovimo tuščias sklypas perleistas naujam savininkui su leidimu statyti mūrinius ir medinius pastatus. Remiantis 1713 m. pardavimo dokumentu, sklype stovėjęs dalinai mūrinis ir medinis namas, parduotas Antanui Karoliui Novosielskiui. Jam mirus 1725 m. namas atiteko žmonai, kuri ištekėjo už

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	137	311	0

Jurgio Skumin Tiškevičiaus, ir tokiu būdu pastatas atiteko šiai giminei. Taigi, remiantis pastaraisiais duomenimis, nuo XVII a. II p. iki XVIII a. vid., Tiškevičiams atiteko trys atskirose posesijose buvę pastai, kurie vėliau buvo apjungti³⁷.

Taip pat lyginant 1760 m. ir 1808 m. Vilniaus planus (A pav.), aiškiai matyti, kad Vokiečių g. 22, 1760 m. nors priklausė vienam savininkui, dar nebuvo rekonstruoti³⁸ (nebuvo suvienodinti aukščiai ir fasadai, kadangi čia pavaizduoti trys atskiri namai). Rūmų rekonstrukcija, tikėtina, vykdyta XVIII a. II p., kuomet suvienodintas rūmų aukštingumas bei fasadai.

Žymaus XIX a. spaustuvinininko, leidėjo, publicisto, archeologo, etnografo bei istoriko Adomo Honorio Kirkoro 1856 m. parašytame ir išleistame darbe „Pasivaikščiojimai po Vilnių ir jo apylinkes“ nurodoma, jog šie rūmai buvo vienas iš vėlyvojo baroko šedevrų Vilniuje, tačiau dėl vėlesnių rekonstrukcijų neteko pirminės išraiškos. Buvusių rūmų puošnumą liudija ir detalus 1817 m. pardavimo metu sudarytas rūmų inventorių³⁹. Rastų architektūrinių struktūrų tyrimų atžvilgiu paminėtas svarbus niuansas – iš Mėsinių g. šalia rūmų, vieno aukšto korpuse, buvo trylika mažų parduotuvėlių, dauguma skliautuotos, grindys keramikinių plytelių, patalpose nebuvo langų (šioje vietoje rasta struktūra aprašoma prie Vokiečių g. 24, atidengtų mūrų natūros duomenys, perkasa nr. 6).

1869 m. rūmus įsigijo Albertas Manuševičius ir šis laikas įvardijamas kaip rūmų „modernizavimo“ periodas. Pirmiausia, kiemo korpuse (tyrime nurodoma, kad matomai buvusių arklidžių vietoje) užstatomas antrasis aukštas su dideliais smailiaarkiais langais. 1879 m. architekto Polozovo projektu buvo užstatytas Vokiečių g. korpuso trečias aukštas bei pakeistas fasadas.

1893 m. bankininkas ir verslininkas Izrealis Bunimovičius įsigijo Vokiečių g. 22 pastatą⁴⁰. Architekto Polozovo projektu 1899 m. keičiami šiauriniame korpuse laiptai, pakeistos ir minėtos vienaukštės parduotuvėlės – išgriauti skliautai ir užstatytas antras aukštas. Buv. Tiškevičių rūmų vaizdas, deja, bet nėra užfiksuotas XX a. I p. nuotraukose, todėl šiuo atveju daugiausia informacijos apie buvusius rūmus suteikia istoriniai šaltiniai ir papildomos informacijos apie buvusį suplanavimą suteikia rekonstrukcijų ir kanalizacijos įvedimo planas (22a pav.).⁴¹

³⁷ Tikėtina, kad vad. Fiurstenhofo Vilniaus miesto plane (apie 1737 m.), šioje vietoje vaizduojami stačiakampio plano rūmai su uždaru vidiniu kiemu (plane jie žymėti *Nowaselskij Palais*), žymi jau Tiškevičių apjungtą ir valdomą teritoriją.

³⁸ Remiantis istoriniais duomenimis, žinoma, kad Vokiečių g. 16-18 sudaryta iš dviejų atskirų namų, Vokiečių g. 20 vieno namo, o Vokiečių g. 22 – trijų atskirų namų

³⁹ Pl. žr. VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 25-31

⁴⁰ Vilnius: kur ir ką pirkė vilniečiai XIX amžiuje. Pasivaikščiojimas Vokiečių gatve. Prieiga internete: <http://www.jewishcenter.lt/informacijos-centras/vilnius-kur-ir-ka-pirko-vilnieciai-xix-amziuje-pasivaiksciojimas-vokieciu-gatve/>

⁴¹ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, 1987 m., I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 22-31

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	138	311	0

9.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

22a pav. XX a. 3 deš. kanalizacijos įrengimo projekto ištrauka, kuriame matomas Vokiečių g. 22 situacijos planas. Violetine spalva pažymėtas ūkinis pastatas, siejamas su šurfo nr. 27 struktūra. Geltonai pažymėta šurfo nr. 33 rastos konstrukcijos apytikslė vieta. Žaliai pažymėta buvusio priestato vieta, kuris gali sietis su šr. 34 rasta struktūra. Žaliai pažymėta buvusią vieno aukšto parduotuvėlių vietą, kurioje XIX a. pab. vykdyta rekonstrukcija, vieta siejama su perkaso nr. 6 V sienelėje rasta struktūra. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 19

9.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 27
Šurfo nr. 27 dydis dydis 4 m ² . Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,32-113,37 m aukštyje. Piltinis XX a. vid. sluoksnis tirtas iki šurfo dugno 2,0 m gylio, tačiau jo apačia nepasiekta. Šiame sluoksnyje 1,6 m gylyje (Habs 111,89 m aukštyje) atidengtas ŠR-PV kryptimi orientuotas 0,45 m pločio iš netašytų akmenų ir plytų dalių sumūrytas mūras.
Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 28

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	139	311	0

Šurfo nr. 28 dydis 6 m². Tirtas dalinai šaligatvio vietoje, dalinai žaliojoje zonoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,42-113,67 m aukštyje. Šiaurės rytinėje dalyje šiame sluoksnyje maždaug nuo 0,15 m gylio (Habs 113,52 m altitudės) pradėjo dengtis mūrų liekanos. Buvusio pastato išorėje tirtas piltinis pilko grunto sluoksnis datuojamas XX a. Sluoksnyje aptikta ir ankstyvesnių XVII a. radinių – plokštinių koklių ir puodų fragmentų. Šis sluoksnis glūdėjo iki 0,6-0,9 m gylio. Po juo atidengtos dviejų grindinių liekanos. Pirmasis grindinys atidengtas apie 1x0,6 m dydžio plote sukrautas iš netašytų 5x10x5-20x25x20 cm dydžio akmenų. Datuojamas XX a. pr. Antrasis glūdėjo apie 0,2 m žemiau apie 0,4x0,4 m dydžio plote sukrautas iš kiek didesnių netašytų 10x15x10-20x25x20 cm dydžio akmenų. Datuojamas XIX a. Vakariniame šurfo kampe po piltiniu sluoksniu nuo 0,6-0,9 m gylio slūgsojo pilko smėlingo grunto sluoksnis pagal radinius datuojamas XVIII a.
Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 29
Šurfo nr. 29 dydis 4 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,44-113,48 m aukštyje. Piltiniame grunte apie 0,45 m gylyje (Habs 113,00 m aukštyje) atidengtos T formos mūro liekanos.
Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 30
Šurfo nr. 30 dydis 3,3x2 – 6,6 m². Tirtas dalinai šaligatvio vietoje, dalinai žaliojoje zonoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,55-113,67 m aukštyje. Datuojama XVII-XVIII a. Pašalinus paviršinių juodžemio sluoksnį apie 0,15 m gylyje atidengtos mūro liekanos. XX a. vid. – II p. sluoksnis šiaurės rytinėje dalyje tirtas iki 1,1 m gylio, kuriame atidengtas tankus tinklas medžio šaknų ir toliau gilintis nebuvo įmanoma. Sluoksnyje aptikta 30 vnt. XVII-XVIII a. datuojamų buitinės keramikos radinių.
Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 31
Šurfo nr. 31 dydis 2,5x2 m – 5 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,52 m aukštyje. Piltiniame sluoksnyje apie 1,2 m gylyje (Habs 112,28 m aukštyje) atidengtos mūro liekanos. Pastatas datuojamas XVI-XVII a.
Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 32
Šurfo nr. 32 dydis 5 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,58 m aukštyje. Maždaug nuo 0,75 m gylio visame šurfo plote slūgsojo rudo grunto su smėlio ir griuvenų tarpais sluoksnis, kuris pagal aptiktus radinius datuotas XVII a. Po šiuo sluoksniu 1,35 m gylyje (Habs 112,26 m aukštyje) atidengtas iš įvairaus dydžio netašytų akmenų sudėtas akmenų grindinys. Žemiau fiksuotas apie 0,2 m storio degusių sluoksnis, kuriame aptikti tiksliau nedatuojami du puodų šonų fragmentai. Iš sluoksnio paimtas angliukų mėginys datavimui. Atlikus laboratorinius tyrimus sluoksnis datuotas laikotarpiu 1261-1385 m. (95,4% tikimybė, nekalibruota 713±29 BP). Nuo 2,6 m

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	140	311	0

gylio tirtas geltono smėlingo grunto sluoksnis. Jame aptiktas žaliai glazūruotos puodynės fragmentas ir puodo pakraštėlis, leidžia sluoksnį datuoti XIV a. Šis sluoksnis tirtas iki 3,05 m gylio.
Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 33
Šurfo nr. 33 dydis 2x2 m – 4 m ² . Tirtas žaliojoje zonoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,69 m aukštyje. Po velėna fiksuotas apie 0,2 m storio juodžemio ir iki 0,3 m storio piltinis durpių sluoksnis. Tik šurfo šiaurės rytiniame pjūvyje fiksuotas 0,3 m storio smėlio sluoksnis. Žemiau tirtas tamsiai pilko grunto su griuvenomis sluoksnis suformuotas XX a. vid. – II pusėje, apačia fiksuota 1,7 m gylyje. Nuo 0,5 m gylio pietvakarinėje šurfo dalyje fiksuota rudu smėlingu gruntu su griuvenomis iš šiukšlėmis užpilta šiluminės trasos tranšėja, kuri tęsiasi už pietvakarinio pjūvio, dugnas pasiektas 1,7-2 m gylyje. Po pilko grunto sluoksniu tirtas griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksnis datuojamas XX a. vid. – pastato sugriovimo laikotarpiu. Jame aptikta ir ankstyvesnių XVII-XVIII a. radinių – koklių, buitinės glazūruotos ir neglazūruotos keramikos. Šurfo rytiniame kampe 1-1,5 m gylyje slūgsojo griuvenų sluoksnis. Šurfo pietinėje dalyje po piltiniais sluoksniais nuo 1,6 m gylio tirtas rudo smėlingo grunto sluoksnis, kuris pagal aptiktus radinius datuojamas XVIII a. Šis tirtas iki šurfo dugno (2 m gylio), tačiau jo apačia nepasiekta. Šurfo centrinėje dalyje po piltiniais sluoksniais 0,7 m gylyje (nuo Habs 112,91 m altitudės) atidengtos ŠR-PV kryptimi orientuotos sienos liekanos
Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 34
Šurfo nr. 34 dydis 3x2 m – 6 m ² . Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,60 m aukštyje. Po šaligatvio plytelėmis fiksuotas iki 0,3 m storio smėlio ir skaldos sluoksnis. Žemiau tirtas piltinis pilko grunto su smėliu sluoksnis su griuvenomis ir šiukšlėmis datuojamas XX a. II puse. Sluoksnyje buvo gausu stambių betono blokų, todėl visame šurfo plote jis tirtas tik iki 1,5 m gylio. Toliau tyrimai tęsti apie 0,5x0,5 m dydžio plote prie pietvakarinio pjūvio. Nustatyta, jog piltinio grunto sluoksnis nuolaidėjo pietryčių kryptimi – jo apačia pasiekta 1,5-2,2 m gylyje. Šiame sluoksnyje aptikta ir ankstyvesnių XVII-XVIII a. datuojamų radinių. Žemiau pastarojo fiksuotas pilko smėlingo grunto sluoksnis su XVI a. pab. – XVII a. buitinės ir statybinės keramikos radiniais, tirtas iki 2,4 m gylio. Įžemis pasiektas grąžto pagalba – fiksuotas pilkas smėlingas gruntas su degėsiiais, po kuriuo 4 m gylyje atsiremta į mūrą – išgręžta kalkių skiedinio ir raudonų plytų trupinių. Šurfo šiaurės vakariniame pjūvyje po piltiniais sluoksniais 0,9 m gylyje (Habs 113,19 m aukštyje) atidengtos mūro liekanos.
Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 35
Šurfo nr. 35 dydis 2x3 m – 6 m ² . Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,86 m aukštyje. Pašalinus betonines šaligatvio plyteles fiksuotas apie 0,25 m storio skaldos ir smėlio sluoksnis, po kuriuo šiaurės vakarinėje šurfo dalyje atidengtos mūro liekanos. Pietrytinėje šurfo dalyje po smėlio sluoksniu iki 1,2 m gylio tirtas pilkas piltinis XX a. vid. – II pusės sluoksnis suformuotas

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	141	311	0

tiesk griauinant pastatus, tiek vėliau tiesiant įvairius inžinerinius tinklus. Jame aptiktas gausus kiekis XVII a. būdingos statybinės ir buitinės keramikos. Po šiuo sluoksniu slūgsojo 0,1-0,3 m storio rudo molingo grunto sluoksnis su XVII a. statybinės ir buitinės keramikos radiniais, iki 1,95 m gylio tirtas pilkas gruntas su pavieniais angliukais. Didžioji dalis radinių neglazūruotų puodų ir puodynų šukės, vos vienas fragmentas Kielcų keramikos. Šie sluoksniai pagal aptiktus radinius datuojami XVI a. pab. – XVII a. I puse. Centrinėje šurfo dalyje prie mūro 1,95 m gylyje (Habs 112,29-112,04 m aukštyje) atidengtas netašyto akmenų grindinio fragmentas – datuojamas XVI a. Po piltiniais XX a. II pusės sluoksniais centrinėje šurfo dalyje atidengtos dviejų besijungiančių ŠR-PV kryptimi orientuotų už šurfo ribų besitęsiančių mūrų liekanos. Pirmasis mūras atidengtas 0,55 m gylyje (Habs 113,30 m aukštyje). Antrasis mūras atidengtas tame pačiame 0,55 m gylyje (Habs 113,30 m aukštyje).

9.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 22, posesija 382 Šurfas nr. 27	
Apibūdinimas. Ūkinio statinio pamatas (F.27.1-27.3). Struktūros plotis apie 0,4-0,6 m. Formuota iš akmenų, vietomis naudojant plytų duženas. Pamate sveikų plytų neaptikta. Pamato viršus apardytas įrengiant komunikacijas. Skiedinys. Kalkinis skiedinys su žvyro užpildu.	
	
F.27.1. Išorinės sienos pamato vaizdas iš P pusės.	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	142	311	0

	
F.27.2. Pamato vaizdas iš viršaus. Virš jo nutiestos komunikacijos.	F.27.3. Pamato fragmentas iš arti.

Vokiečių g. 22, posesija 382 Šūrfas nr. 28	
Apibūdinimas. Gatvės fasado pamato dalis (P), slenksčio ir sraigtinės laiptinės į rūšį fragmentas (L) bei grindinių fragmentai (G1, G2) gatvės dalyje (F.28.1-28.6).	P parametrai. P sudarytas iš plytų ir pavienių akmenų mūro. Pamato storis – 95 cm. Visas aukštis neatidengtas. Šurfo ŠV sienelėje matomas skersinės sienos pamato fragmentas, kuris tęsiasi ŠR kryptimi. Plytos. Rausvos, rudos, raudonos: 28x13x9 / ?x14,5x8 / ?x? 8,5 cm. Skiedinys. Kalkinis, rusvas, smulkus, vidutinio kietumo.
L parametrai. Nuožulnėjanti į pastato vidų pusapskritimio plano struktūra. Perimetras mūrytas iš plytų, išlikusios 1-3 eilės. Nuožulnios plokštumos paviršius užtrintas skiediniu. Slenkstis remontuotas cementinės sudėties skiediniu. Plytos. Paviršinės plytos – geltonos, aštriabriaunės: 24x?5,3 / ?x10x5,7 cm. Sumūrytos ant senesnio mūro.	G1. Grindinys funkcionavo XX a. I p. Habs 112,95-113,0 m. G2. Ankstyvesnis grindinys – Habs 112,72 m. Požymiai. Šurfo ŠV sienelėje – apie 55 cm ilgio ir 9 cm storio molio sluoksnis, tikėtina, buvusios krosnies vieta.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	143	311	0

Vokiečių g. 22, posesija 382
Šūrfas nr. 29

Apibūdinimas. Stipriai suardytų struktūrų paviršiai (M1, M2) (F.29.1-29.2).

M1 parametrai. M1 – krosnies padas (?) arba kitos paskirties elementas. Sudarytas iš plytų su braukomis, rištomis labai trapiu molio su smėliu ir kalkių trupiniais skiediniu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	144	311	0

Plytos. Geltonos, raudonos: 30x15x7 / ?x15,5x7 / 30xx?x7 cm. Visos geltonos plytos – su išilginėmis braukomis.

M2 parametrai. M2 – vidinės planinės struktūros elementas, sudarytas iš akmenų mūro su plytų mūro paviršiumi. Ilgis – 80 cm, plotis – 45 cm, aukštis – 50 cm.

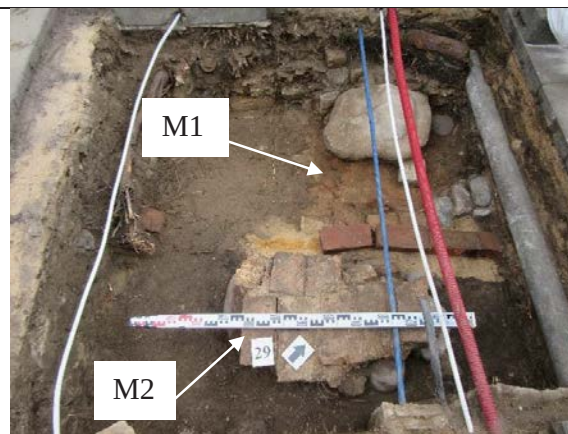
Plytos. Sudarytas iš keleto sveikų ir keleto rausvos ir rusvos spalvos pusplyčių: ?x 13x5 / ?x12x6 / 26,5x13x6,2 / 26x13x5 cm.

Skiedinys labai kietas, balkšvas, rupus.

Požymiai. Greta ir dalinai ant M1 kitokios struktūros labai suardyta struktūra M3, besiskirianti skiediniu – rupus, kietas kalkinis.

F.29.1. Stipriai suardytų pamatų paviršiai iš PV pusės.

F.29.2. Stipriai suardytų pamatų paviršiai iš PR pusės.

Vokiečių g. 22, posesija 382
Šurfas nr. 30

Apibūdinimas. Gatvės fasado pamato dalis (F.30.1-30.4).

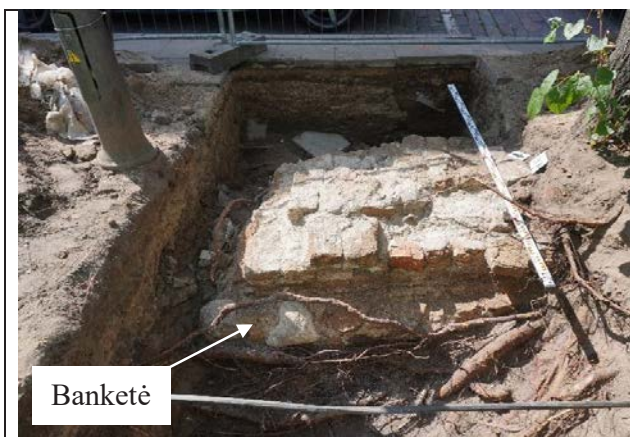
Parametrai. Plytų ir pavienių akmenų mūras. Bendras pamato storis – 190 cm. Viršutinės dalies storis – 120 cm. Visas aukštis neatidengtas.

Iš gatvės pusės pamatas pastorintas bei papildomai primūryta plytų eilė, iš vidinės pusės – pamato banketė.

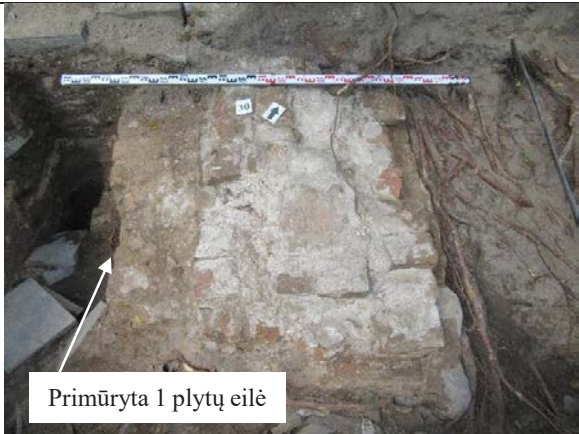
Plytos (pamato be primūrijimo) su išilginėmis braukomis: 29x15,5x6,5 / ?x15x7 / 29x17x7 / ?x15,5x9 / ?x17x7,5 cm.

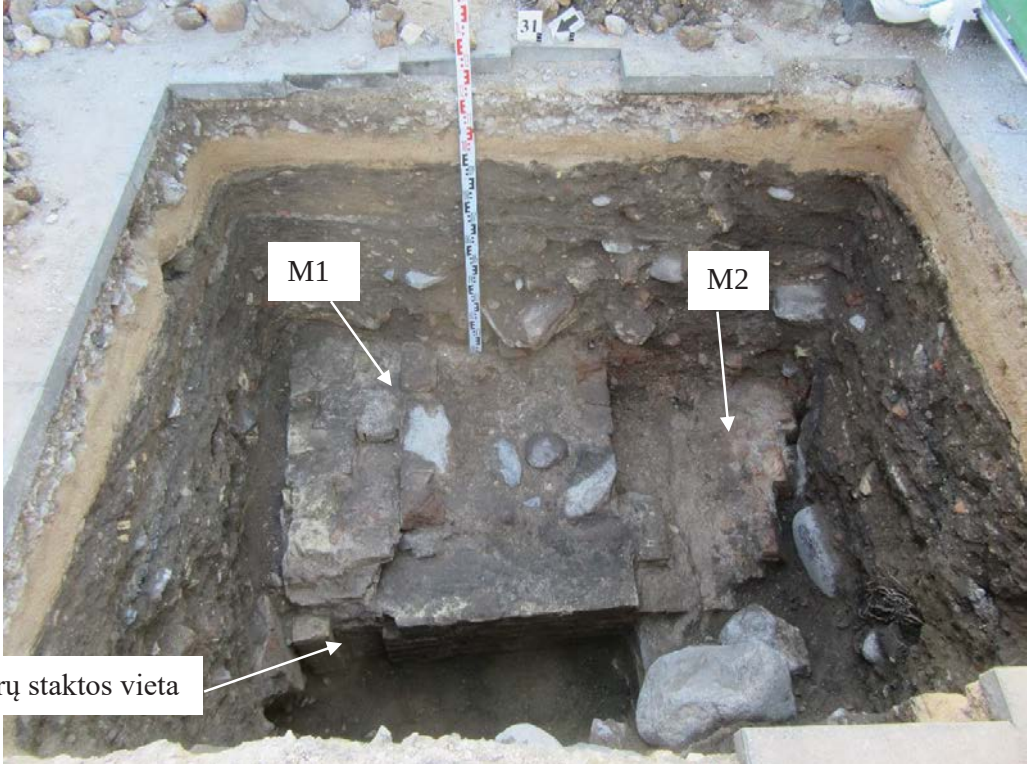
Pastorintos dalies plytos antrinio naudojimo, su išilginėmis braukomis: ?x17x7 / ?x16,5x7,5 cm.

Skiedinys. Viršutinės dalies plytos rištos kalkiniu, trapiu, pilkšvos spalvos, su smulkaus smėlio ir akmenukų užpildu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	145	311	0

F.30.1. Pamato vaizdas iš ŠR pusės.	F.30.2. Pamato vaizdas iš ŠR pusės.
 Primūryta 1 plytų eilė	
F.30.3. Pamato vaizdas iš PR pusės.	F.30.4. Pamato vaizdas iš P pusės.

Vokiečių g. 22, posesija 382 Šūrfas nr. 31	
Apibūdinimas. Rūsio siena su durų staktos vieta (M1) ir rūsio cilindrinio skliauto dalis (M2) (F.31.1-31.3).	
M1 parametrai. Rūsio sienos storis – 140 cm, tęsiasi PR kryptimi už šurfo ribų. Angokraštis plytų mūro, pamato vidinis tūris – akmenų ir pusplyčių mūro, rišto nevienalyčiu kalkiniu skiediniu su stambiais ir smulkesniais kalkių trupiniais. Staktos plotis – 20 cm. Plytos angokraštyje geltonos spalvos: 26,5x7 / 27x13,5x7 / ?x13,5x7 cm. Mūrijimo būdas: eilė ilginių, eilė trumpinių. Mūro tūryje pusplyčių dydžiai: 32,5x?x10 / ?x?x7,5-8 / ?x16x? cm. Angokraštyje plytos rištos labai smulkiu, kietu pilkšvos spalvos kalkiniu skiediniu.	
M2 parametrai. Pamato P pusėje – rūsio cilindrinio skliauto dalis, orientuotas ŠV-PR kryptimi. Vakariniame šurfo kampe ties sandūra su pamato angokraščiu – metalinės sijos sąramos (?) fragmentas, besitęsiantis ŠR kryptimi už šurfo ribos.	
 M1 M2 Durų staktos vieta	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	146	311	0

F.31.1. Pamato su durų angokraščiu (M1) ir rūšio skliauto fragmentu (M2) vaizdas iš ŠV.

F.31.2. Vaizdas iš V

F.31.3. Metalinės sijos fragmentas

Vokiečių g. 22, posesija 382

Šūrfas nr. 32

Apibūdinimas. Kiemo grindinio su latakų fragmentas (F.32.1-32.2).

Parametrai. Atidengtas 160 cm gylyje nuo šaligatvio dangos paviršiaus ties Habs 112,17-26 m.

Latakų kryptis – ŠR-PV. Nuolydis į ŠR.

F.32.1. Grindinio su latakų fragmentas iš PV pusės.

F.32.2. Grindinio su latakų fragmentas iš PR pusės.

Vokiečių g. 22, posesija 382

Šūrfas nr. 33

Apibūdinimas. Išilginės (M1) ir skersinių sienų (M2, M3) pamatų fragmentai (F.33.1-33.4).

M1 parametrai. Plytų mūro pamato storis – apie 90 cm (62+28 cm). Iš ŠV pusės pamatas storintas 28 cm ir tikėtina, jog suformuota durų arba švieslangio anga.

Plytos. 62 cm storio pamato dalies plytos: rudos, raudonos 31x16x8 / 31,5x15x? / ?x17x? / ?x?x8,5 cm; primūrytos 28 cm dalies - rausvos, rudos, gelsvos, nevienalytės struktūros: 31x14,5x8 / 31x14x8,5 cm. Siūlės labai plačios.

Skiedinys rupus, kietas kalkinis su kalkių trupiniais. PR pusėje išlikęs tinko fragmentas, ŠV pusė užtrinta kalkiniu skiediniu.

M2 parametrai. Pamato ŠV pusėje primūrytas vėlesnio laikotarpio skersinis pamatas. Jis labai suardytas, parametrai nenustatyti.

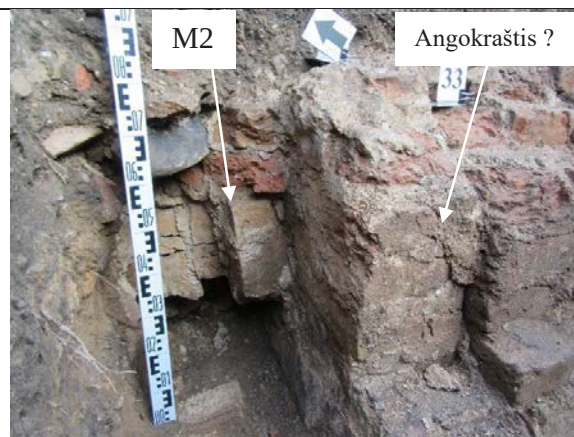
Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	147	311	0

M3 parametrai. Pamato PR pusėje, ties išlikusia viršutine dalimi PR kryptimi orientuotas, susijęs fiziškai su M1, pamato likutis.

Požymiai. Pamato M1 ŠV pusės mūro struktūra sudaro prielaidą teigti, jog šioje vietoje būta durų arba švieslangio angos.

F.33.1. Išilginio ir skersinių pamatų fragmentai iš PV.

F.33.2. M2 primūrytas prie M1.

F.33.3. Durų arba švieslangio angokraščio vieta (?).

F.33.4. Tinkuota PR pusė.

Vokiečių g. 22, posesija 382

Šurfas nr. 34

Apibūdinimas. Sienos pamato dalis (F.34.1-34.2).

Akmenų-plytų duženų mūro pamatas, atidengtas plotis – apie 1,0 m. Visas aukštis nepasiektas. Struktūra tęsiasi už šurfo ribų ŠR-PV-V kryptimis.

Plytos. Naudotos plytų duženos, sveikų neaptikta.

Skiedinys. Kalkinis skiedinys su smulkaus žvyro užpildu. Skiedinys ištryškęs.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	148	311	0

F.34.1. Kapitalinės sienos pamato dalies vaizdas iš R pusės.

F.34.2. Kapitalinės sienos pamato dalies vaizdas iš PR pusės.

Vokiečių g. 22, posesija 382 Šūrfas nr. 35	
Apibūdinimas. Išorinės pastato sienos pamato dalis (M1) (F.35.1-35.4). Kampinės pamato dalies sutvirtinimo elementas – kontraforsas (M2) (F.35.1-35.4). Grindinys (M3) (F.35.1-35.3).	
M1. Išorinės pastato sienos pamatas Akmenų-plytų mūro struktūra. Šio pamato ŠV-V pusės apardytos. Mūras tęsiasi į ŠR už šurfo ribų. Plytos. Raudonos, antrinio panaudojimo, su braukomis, ?x12,5x9/ ?x12,5x8/ ?x13x8,5/ 27,5x?x6/ ?x13,5x6,5/ 27,5x?x6 cm. Skiedinys. Rupus, nevienalytis, trapus kalkinis skiedinys.	
M2. Kampinės pamato dalies sutvirtinimo elementas – kontraforsas (?). Struktūros M1 ir M2 nesurištos tarpusavyje. M2 primūryta vėliau, siekiant sutvirtinti pastato kampą. PR struktūros pusė suformuota laiptuota. Mūras tęsiasi į PV už šurfo ribų. Plytos. Geltonos, rausvos 25-26x12-12,5x6,5-7 cm, rištos kalkiniu skiediniu.	
M3. Grindinio fragmentas aptiktas 1,95 m gylyje ties altitute 112.04-112.09. Neskaldytų akmenų, ankstyvesnės Mėsinių gatvės dangos fragmentas. Priglaustas prie M1, bet M2 mūro fragmentas užstatytas ant grindinio viršaus.	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	149	311	0

F.35.1. Pamatų M1, M2 ir grindinio vaizdas iš viršaus.

F.35.2. Pamatų vaizdas iš R pusės.

F.35.3. Vaidas iš P pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	150	311	0

F.35.4. Vaizdas iš Š pusės.

9.5. Buv. Vokiečių g. 22, posesijos 382 tyrimų rezultatai

1. Šurfe nr. 27 fiksuota: Ūkinio statinio pamatas (F.27.1-27.3).

1808 m. plane šioje vietoje nevaizduojamas užstatymas, tačiau vėlesniuose XIX a. planuose jau rodomas. Atkastas pamato fragmentas itin stipriai suardytas, naudotos statybinės medžiagos, tarp kurių nėra sveikų plytų, nesudaro galimybių nustatyti tikslesnio statybos laikotarpio. Tad atsižvelgiant į XIX a. planus ir patį pamato tipą, daroma išvada, jog jis priklausė ūkiniam pastatui, kuris buvo statytas XIX a. (vaizduotas ir vėlesniame plane, žr. 20 a pav.). **Datavimas:** XIX a.

2. Šurfe nr. 28 fiksuota: Gatvės fasado pamato dalis (P), slenkščio ir sraigtinės laiptinės į rūšį fragmentas (L) bei grindinių fragmentai (G1, G2) gatvės dalyje (F.28.1-28.6).

Šioje vietoje XVII a. pr. minimos trys atskiros posesijos. Tikėtina, su buvusiu užstatymu, kurios XVIII a. I p. jau priklausė Tiškevičiams. Pastatai rekonstruoti ir apjungti, suformuojant vientisus rūmus. Išlikęs rūmų inventorių suteikia žinių, jog jie buvo itin puošnūs ir turėjo būti vienas iš vėlyvojo baroko šedevrų.

Vertinant pamato dalies statybines medžiagas, darytina išvada, kad šis elementas gali būti susijęs su rūmų formavimo laikotarpiu, t.y. XVIII a. II p. Tačiau pamatas datuojamas preliminarai, kadangi atidengtas tik jo paviršius bei nedidelė paties pamato dalis. Laiptinės rekonstrukcija/remontas sietinas su nuo XIX a. II p. vykdytomis rekonstrukcijomis, o atsižvelgiant į naudotas medžiagas ji priskiriama XIX a. pab. – XX a. I p.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	151	311	0

Anksčiau 1991 m. archeologinių tyrimų metu archeologas Grišinas šioje vietoje apie 3,5 m gylyje aptiko kelių laikotarpių pastatų (rūšių ir sienų), suardytų 1977-1978 m. šiluminės trasos įrengimo metu, liekanų. Rastieji rūšiai datuojami XVI a. su XVII a. ir vėlesnėmis rekonstrukcijomis.

Datavimas. Pamatas preliminariai datuojamas XVIII a. II p., laiptinė rekonstruota/remontuota XX a. I p. Grindiniai: G1 – XX a. I p., G2- preliminariai XIX a. (?).

3. Šurfe nr. 29 fiksuota: Stipriai suardytų struktūrų paviršiai (M1, M2) (F.29.1-29.2).

Istoriniai duomenys bei planai nesuteikia informacijos apie rastų fragmentų pobūdį, tikėtina, kad tai vidinėje pastato dalyje buvusių struktūrų fragmentai, tačiau dėl suardymo tiksliai identifikuoti nėra galimybės. **Datavimas.** Nenustatytas. **M1** – nenustatytas, dėl fragmentiško išlikimo bei paviršinio liekanų atidengimo, tikslesniam datavimui trūksta duomenų, o tuo tarpu **M2** – paviršiuje esančios plytos datuojamos XIX a. II p.

4. Šurfe nr. 30 fiksuota: Gatvės fasado pamato dalis (F.30.1-30.4).

Pamato storinimas siejamas su 1879 m. pastato rekonstrukcija, kuomet buvo pristatytas 3 aukštas bei renovuotas fasadas. **Datavimas.** Preliminariai datuojama XVIII ir XIX a. II p.

5. Šurfe nr. 31 fiksuota: Rūsio siena su durų staktos vieta (M1) ir rūsio cilindrinio skliauto dalis (M2) (F.31.1-31.3).

Istoriniai rašytiniai ar kiti šaltiniai nesuteikia duomenų apie šią struktūrą. **Datavimas:** Rūsio siena rekonstruota (apmūryta) ir, greičiausiai, kartu permūrytas rūsio skliautas XIX a. II p.-XX a. pr.

6. Šurfe nr. 32 fiksuota: Kiemo grindinio su latakų fragmentas (F.32.1-32.2).

Sąsają su istoriniais šaltiniais nenustatyta. **Datavimas:** XVII a. II p.-XVIII a. I p. Remiantis 2021 m. archeologinių tyrimų duomenimis, po grindiniu (1,5-1,9 m gylyje) aptiktas XVI a. II p. kultūrinis sluoksnis, žemiau radinių neaptikta. Virš grindinio aptikta piltinis sluoksnis su XVII a. radiniais.

7. Šurfe nr. 33 fiksuota: Išilginės (M1) ir skersinių sienų (M2, M3) pamatų fragmentai (F.33.1-33.4).

Tikėtina, kad šioje vietoje XVII a. pr. buvęs pastatas priklausė Pacams, kurį 1669 m. paveldėjo Konstantinas Vladislovas Tiškevičius. Remiantis 1713 m. pardavimo dokumentu, sklype stovėjęs dalinai mūrinis ir medinis namas, parduotas Antanui Karoliui Novosielskiui. Taip vadinamame Fiurstenhofo plane (apie 1737 m.) šioje vietoje pažymėti apjungti pastatai į uždaro stačiakampio plano rūmus, pavadinti *Nowaselskij Palais*. Jie vaizduojami mediniai arba dalinai mūriniai. **Datavimas:** Preliminariai datuojama: **M1, M3** – XVII a. II p.-XVIII a. I p.; **M2** – nenustatyta.

8. Šurfe nr. 34 fiksuota: Sienos pamato dalis (F.34.1-34.2).

Vertinant XX a. 3-4 deš. planus, iki šio laikotarpio Vokiečių g. 22 vidiniame kieme, buvo pastatytas priestatas. Rastas pamato dalies fragmentas preliminariai gali būti siejamas su šiuo priestatu, labiausiai tikėtina statytu XX a. pr. (22a pav.). **Datavimas.** Kadangi pamatas yra itin fragmentiškai išlikęs, menkai atidengtas – todėl preliminariai datuojamas XX a. pr.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	152	311	0

9. Šurfe nr. 35 fiksuota: Išorinės pastato sienos pamato dalis (M1) (F.35.1-35.4); kampinės pamato dalies sutvirtinimo elementas – kontraforsas (M2) (F.35.1-35.4); grindinys (M3) (F.35.1-35.3).

Vienas iš fragmentų – M1, vertinant naudotas medžiagas ir tai kad pamatas formuotas virš XVI a. datuojamo grindinio, yra priskiriamas XVI-XVII a. užstatymo liekanai. M2 siejamas su XIX a. II p. inicijuotu trečio aukšto užstatymu bei fasado rekonstrukcija, panašu, jog šioje vietoje buvo suformuotas kampo sutvirtinimas. **Datavimas.** M1 datuojamas XVI-XVII a. I p., M2 – XIX a. II p.

Apibendrinimas.

Apjungtos trys posesijos tuo pačiu numeriu. Aptiktos pastatų liekanos priklausė mažiausiai 5-6 pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Posesija susijusi su garsių didikų giminių atstovais, tokiais kaip: Pacai, Tiškevičiai. Novosielskiai. Fiurstenhofo plane (apie 1737 m.) šioje vietoje pažymėti apjungti pastatai į uždaro stačiakampio plano rūmus, pavadinti *Nowaselskij Palais*. Jie vaizduojami mediniai arba dalinai mūriniai.

Kairioji posesija 382. Gatvės fasado linijoje atidengtos struktūros (šurfuose nr. 28, 29, 30) labai suardytos, datavimas nenustatytas. Paviršiuje - **XIX a. II p. ir XX a. pr.** remonto žymių.

Dešinioji posesija 382. Ankstyviausio pastato dalis fiksuota ties Vokiečių ir buv. Mėsinių g. sankirta (šurfas nr.35) – datuojama **XVI-XVII a. I p.** Prie sienos prigludęs grindinys – ankstyviausia Mėsinių g. danga bei gatvės linijos identifikacija. Kiemo dalyje **XVII a. II p.-XVIII a. I p.** fragmentai šurfuose nr. 31 ir 33. Siejami su tuo pačiu pastatu.

Gatvės fasado pamatinės dalys šurfuose nr. 28 ir 30 datuojamos **XVIII a. II p.** – siejamos su pastato virsmu iš Antano Karolio Novosielskio rūmų į Tiškevičių rūmus. Gali būti, jog šiuose vietose identifikuotas posesijų jungimo etapas.

Palei Mėsinių g. identifikuojama **XVIII a. II p.-XIX a. I p.** buvusio korpuso pamato dalis arba dviejų korpusų jungtis – perkastos nr.6 vakarinėje dalyje. Gali būti siejama su Vokiečių g. 22 rytinėje pusėje, prie Mėsinių g., buvusiu vieno aukšto korpusu, kuriame XIX a. pradžioje veikė parduotuvėlės.

XX a. pr. arba 3-4 deš. datuojamas menkas kelių akmenų pamato fragmentas šurfe nr.34 siejamas su priestatu prie Mėsinių g. korpuso iš kiemo pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	153	311	0

10. Buv. Vokiečių g. 24⁴², posesija 383 (šurfai nr. 36, 37, 38, perkamos nr. 6 rytinė dalis)

Buv. Vokiečių g. 24 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

10.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

Šiame sklype 1790 m. plane pažymėtas pastatas susiformavo iš dviejų atskirų pastatų. XVIII a. vid. pastatų pirkimo dokumente yra pateiktos dviejų atskirų pastatų buvusių savininkų pavardės, kurios ir nurodo, jog aptariamame sklype stovėjo du namai, kurie vėliau buvo apjungti į vieną.

Pirmojo namo, rytinėje sklypo pusėje, pirmasis žinomas savininkas minimas XVI a. pab. 1648 m. pardavimo akte minima buvusi parduotuvėlė, rūšiai po namu ir vienas rūsys kiemo viduryje bei salyklinė. Pastatas buvo dviejų aukštų, stovėjo galu į gatvę. Galimai po 1655 m. karo veiksmų apgriautas. Antrasis kampinis namas paminėtas XVII a. vid., kuomet pirmojo namo pardavimo akte nurodoma su kuo ribojosi parduodamas namas. 1719 m. pardavimo akte nurodyta, kad pastatas mūrinis, stovi Mėsinių ir Vokiečių g. kampe, minimi rūšiai, arklidės, bravoras.

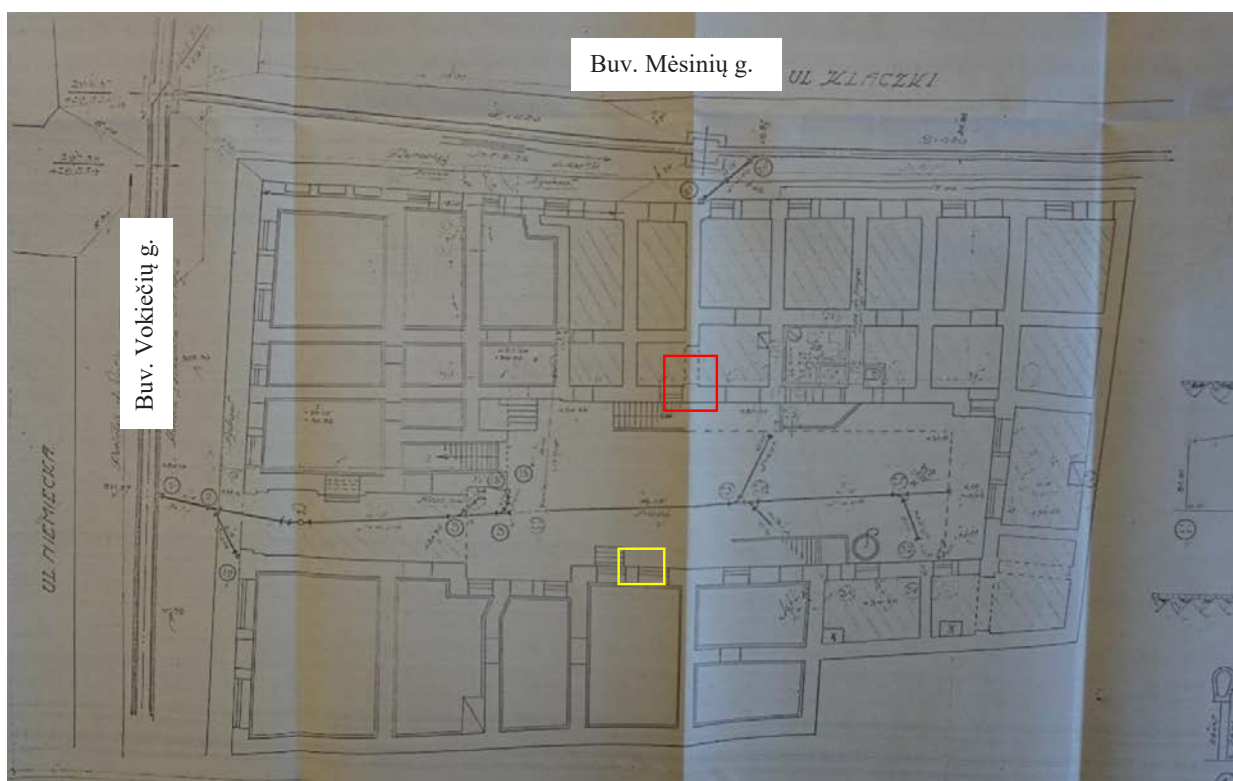
⁴² Šiame name 1825 m. gimė žymus literatūros ir dailės kritikas Judelis (Julianas) Kiačko. Pl. žr.: Vilnius: kur ir ką pirkė vilniečiai XIX amžiuje. Pasivaikščiojimas Vokiečių gatve. Prieiga internete:

<http://www.jewishcenter.lt/informacijos-centras/vilnius-kur-ir-ka-pirko-vilnieciai-xix-amziuje-pasivaiksciojimas-vokieciu-gatve/>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	154	311	0

Nuo 1719 m. abu namai priklausė Šatravų šeimai, 1749 m. juos įsigijo pirklys Nikodemus Pšeminieckis, kurio sudarytame testamente buvo nurodyta, jog namas po įsigijimo buvo žymiai atstatytas. Tad galima daryti išvadą, kad namas buvo nukentėjęs gaisro metu, tačiau tai kas buvo likę iš ankstesnio užstatymo buvo panaudota atstatant naują namą. Nėra tiksliai žinoma kokios rekonstrukcijos vyko XIX a., bet amžiaus pabaigoje jis tebebuvo dviejų aukštų. Žinoma tik tai, kad architektas Polozovas, vietoje buvusių medinių, suprojektavo du korpusus jungiančias metalines galerijas. Šio pastato XX a. I p. nuotraukų nėra arba jos nerastos, o vidinio suplanavimo sprendinius galima pamatyti kanalizacijos įvedimo projektuose (24a pav.).⁴³

10.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

24a pav. Ištrauka iš XX a. 3 deš. Kanalizacijos įvedimo projekto, Vokiečių g. 24. Raudonai pažymėta šurfo nr. 37 vieta, geltonai – šurfo nr. 38 vieta. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 22

10.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 24, posesija 383 Šurfas nr. 36
Šurfo nr. 36 dydis 2x2,5 m – 5 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,86 m aukštyje. Iki 0,3 m storio skaldos ir geltono smėlio paklotas, iškarto po juo pietrytinėje dalyje apie 0,2 m gylyje (Habs 113,71 m aukštyje) atidengtos mūro liekanos. Buvusio pastato kampas tęsėsi už šurfo šiaurės rytinio ir pietrytinio pjūvių. Apačia nepasiekta. Likusioje šurfo dalyje žemiau

⁴³ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, 1987 m., I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 32-33

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	155	311	0

glūdėjo pilko piltinio grunto su griuvenomis ir šiukšlėmis sluoksnis datuojamas XX a. II puse, kuriame aptikta ir XVII a. radinių. Po juo, nuo 1,5 m iki 2,1 m gylio tirtas pilkas smėlingas gruntas su pavienėmis griuvenomis ir angliukais sluoksnis, kuris pagal aptiktus radinius datuotas XVIII a. Giliau tirtas pilkas gruntas su geltono smėlio, juodo grunto intarpais ir angliukais, radinių neaptikta, bet preliminariai datuojamas XVI a. pab. – XVII a. I puse. Įžemis pasiektas grąžto pagalba 3,95 m gylyje.

Vokiečių g. 24, posesija 383

Šurfas nr. 37

Šurfo nr. 37 dydis 2x3 m – 6 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,82 m aukštyje. Po betoninėmis šaligatvio plytelėmis fiksuotas iki 0,3 m storio geltono smėlio sluoksnis, po juo atidengtos dviejų mūro liekanos. Pirmasis atidengtas pietrytinėje dalyje Habs 112,92 m aukštyje, tęsėsi už šurfo pietvakarinio ir šiaurės rytinio pjūvių. Antrasis atidengtas šiaurės vakarinėje dalyje ties Habs 113,20 m altitute, tęsėsi tik už šurfo pietvakarinio pjūvio. Jis atidengtas iki 1,4 m aukščio, tačiau apačia nepasiekta. Aplink mūrus iki 1,2 m gylio tirtas tamsiai pilko grunto su griuvenomis ir šiukšlėmis sluoksnis datuojamas XX a. vid. – II puse. Sluoksnyje aptikta ir pavienių XVII-XVIII a. būdingų buitinių ir statybinės keramikos fragmentų. Žemiau glūdėjo pilko grunto su griuvenomis sluoksnis, kuris pagal aptiktus radinius datuojamas XVIII a. Sluoksnyje aptikta XVI a. pab. – XVIII a. būdingų plokštinių žaliai glazūruotų koklių ir buitinių glazūruotos ir neglazūruotos keramikos šukių.

Vokiečių g. 24, posesija 383

Šurfas nr. 38

Šurfo nr. 38 dydis 2x3 m – 6 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,91 m aukštyje. Pašalinus betonines plyteles ir apie 0,3 m storio skaldos ir smėlio sluoksnį tirtas piltinis pilkas gruntas su griuvenomis ir šiukšlėmis datuojamas XX a. vid. – II puse. Šiame sluoksnyje atidengtos 0,45 m gylyje (Habs 113,58 m aukštyje) mūro liekanos. Rytiniame šurfo kampe, po piltiniu sluoksniu, nuo 0,95 m tirtas pilkas gruntas su pavieniais angliukais, kuris pagal aptiktus radinius (dubeninio koklio fragmentas ir tris neglazūruotų puodų fragmentus, datuotas XVII a. Po šiuo sluoksniu 1,9 m gylyje atidengtas patalpos (rūsio?) grindys.

Vokiečių g. 24, posesija 383

Perkasa nr. 6

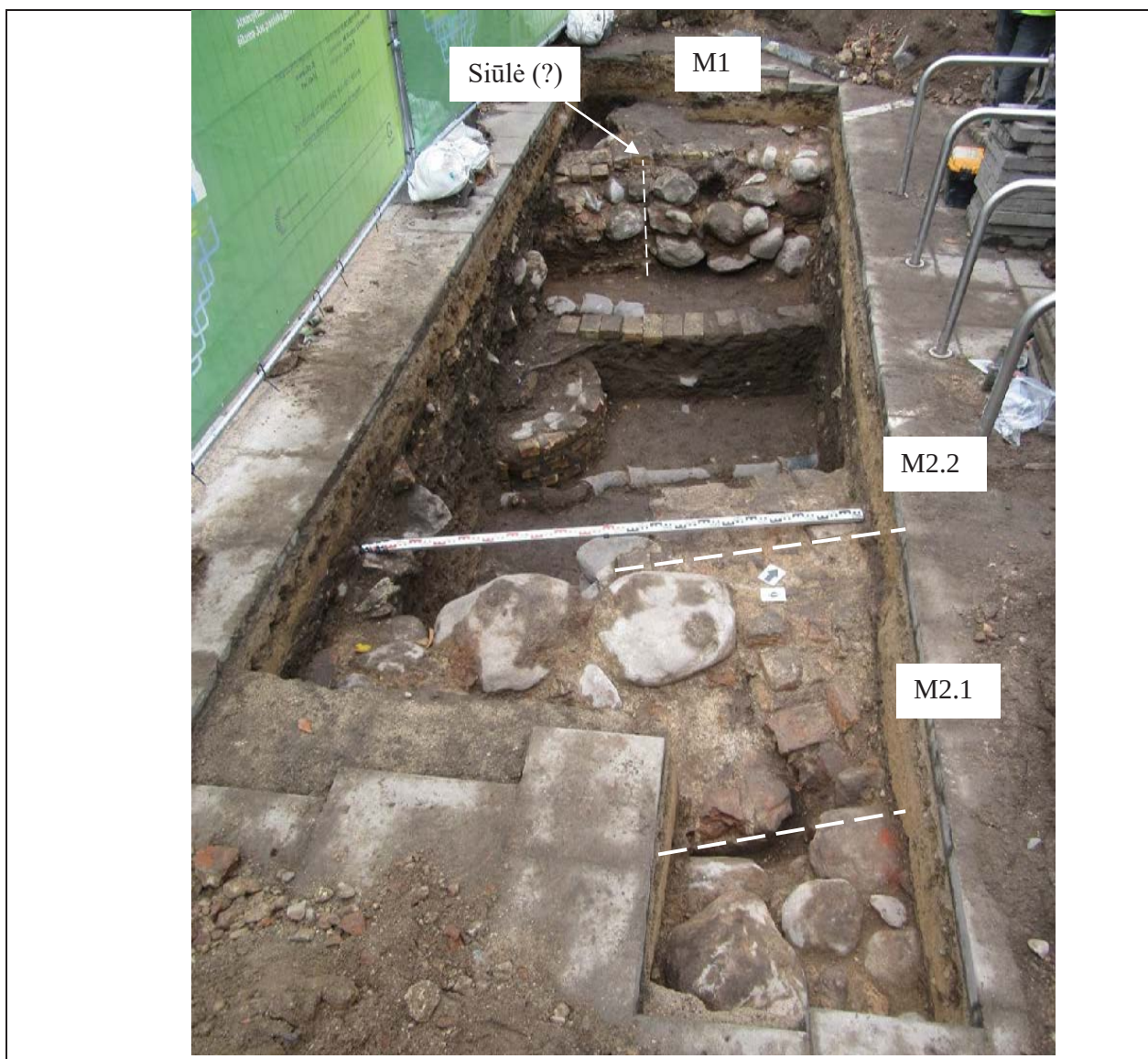
Perkasos nr. 6 ištirtas plotas – 14 m². Tirta šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,81 m aukštyje. Pašalinus betonines plyteles ir nukasus piltinius skaldos ir smėlio sluoksnius perkastos pietrytinėje ir šiaurės vakarinėje dalyse atidengti du lygiagretūs mūrai. Pirmosios mūro liekanos atidengtos šiaurės vakarinėje dalyje apie 0,35 m gylyje (Habs 113,45 m aukštyje). Antrasis mūras atidengtas pietrytinėje dalyje apie 0,4 m gylyje (Habs 113,4 m aukštyje). Dėl atidengtų mūrų tyrimai tęsti tik centrinėje perkastos dalyje. Iki 1,6 m gylio tirtas piltinis pilko smėlingo grunto su griuvenomis sluoksnis, suformuotas XX a. tiesiant inžinerinius tinklus. Sluoksnyje aptikta XVII-XVIII a. plokštinių žaliai glazūruotų koklių, puodų ir puodinių fragmentų.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	156	311	0

10.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 22 (posesija 382(rytinė)) ir 24 (posesija 383) Perkasa nr. 6.
Apibūdinimas. Dviejų pastatų pamatų dalys. M1. Buv. pastato Vokiečių g. 22, palei Mėsinių g. buvusio korpuso pamato dalis arba dviejų korpusų jungtis (F.P6.1-P6.3). M2.1. Buv. pastato Vokiečių g. 24, Mėsinių g. korpuso pamato dalis su kontraforsu M2.2 (F.P6.1, P6.4-6.6). Perkasos centrinėje dalyje atidengta mūrinio šulinio dalis, formuota iš geltonų XX a. I p. būdingų plytų, rištų cementiniu skiediniu. Ši struktūra yra siejama su XX a. 3-4 deš. kanalizacijos ir vandentiekio įvedimu. Vandentiekio įvedimo vietos ir buvusių šulinių vietos vaizduotos įrengimo projekte (22a pav.).
M1 parametrai. Mūras T formos – išilginio pamato dalis ir įėjimo į pastatą vieta arba išilginio ir skersinio pamato jungtis. Atidengtas aukštis – apie 0,9 m. Mūrą sudaro 3 eilės akmenų ir 1 eilė plytų. Išilginio pamato plotis – 0,80-1 m. Atidengtas bendras plotis – 1,50 m. Struktūra tęsiasi ŠV kryptimi už perkamos ribų. Plytos. Geltonos, rausvos: 26,5x12x6/ 26x13x6/ 29x16x?/ 27x12,5x? cm. Tarp akmenų gausu plytų duženų. Skiedinys. Tarp akmenų – liesas, birus kalkinis skiedinys su smėlio užpildu. Tarp plytų – balkšvas, kietas kalkinis skiedinys su smėlio užpildu. Požymiai. Pietinė ir šiaurinė pamato dalys šiek tiek skiriasi savo sandara, todėl daroma prielaida, kad šioje vietoje sujungti du Mėsinių g. korpusai.
M2.1 parametrai. Akmenų-plytų mūro struktūra tęsiasi ŠR-PV kryptimi už perkamos ribų. Pamatų plotis – apie 1,0 m. Rytinė mūro pusė grubiai užtrinta kalkiniu skiediniu. Plytos. Raudonos, rausvos: ?x15x7,5/ ?x16x10/ 31x?x8 cm. Užfiksuota ir nekokybiškų, prastai degtų plytų. Eilėms išlyginti be plytų naudotos čerpės. Skiedinys. Mūro viršuje – riebus, balkšvas, kalkinis skiedinys su kalkių gabaliukais ir žvyro užpildu. Mūro apačioje – pilkšvas, liesesnis kalkinis skiedinys su stambaus žvyro užpildu.
M2.2 parametrai. Plytų mūro kontraforsas, maždaug – 1,1 m aukščio, priglaustas prie M2.1. Mūras apačioje platesnis – plotis maždaug 0,95 m, laiptuotai siaurėjantis į viršų – plotis 0,77 m. Mūras tęsiasi ŠR kryptimi už perkamos ribų. Plytos. Antrinio panaudojimo: 30x?x8/ 24,5x?x4,5/ ?x15x7/ ?x12,5x4,5/ ?x14x7,5 cm. Skiedinys. Birus, liesas kalkinis skiedinys su smėlio užpildu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	157	311	0

F.P6.1. Perkasos vaizdas iš R pusės.

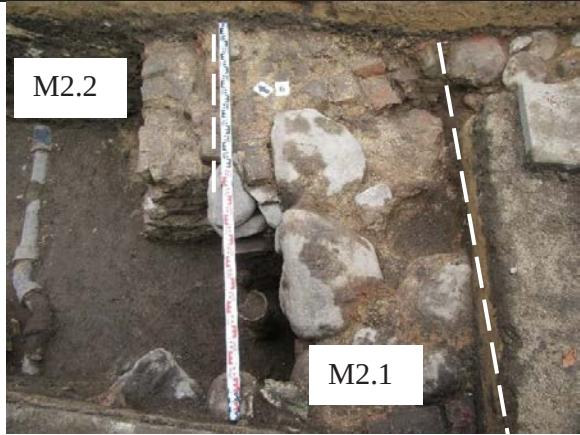

F.P6.2. M1 vaizdas iš P pusės.

F.P6.3. M1 vaizdas iš R pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	158	311	0

	
F.P6.4. Vaizdas iš P pusės.	F.P6.5. M2.2 vaizdas iš ŠV pusės.
	
F.P6.6. Mūrų M2.2 ir M2.1 sandūra	

Vokiečių g. 24, posesija 383 Šurfas nr. 36
Apibūdinimas. Pastato pamato kampinė dalis (F.36.1-36.3). Akmenų-plytų mūro pamato dalis tęsiasi Š ir PR kryptimis už šurfo ribų. Atidengtas aukštis – apie 1,4 m. Kampas ardytas arba remontuotas. Plytos. Pirminio mūro apatinėje dalyje raudonos: 32x?x7,5/ 32,5x?x7,5/ ?x15,5x6 cm. Viršutinės plytos antrinio panaudojimo – 33,5x?x7 cm. Remontuotoje dalyje: geltonos – 27x?x6,5/ 26x?x6 cm. Skiedinys. Rupus, rusvas, kalkinis skiedinys. Remontuota naudojant cementinės sudėties skiedinį.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	159	311	0

Remontuota vieta naudojant
cementinį skiedinį

F.36.1. Pamato vaizdas iš ŠV pusės.

F.36.2. Vaizdas iš viršaus.

F.36.3. Vaizdas iš P pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	160	311	0

Vokiečių g. 24, posesija 383
Šurfas nr. 37

Apibūdinimas. Dvi lygiagrečiai išsidėsčiusios akmenų-plytų mūro sienų ir pamatų dalys (M1 ir M2) (F.37.1-37.2)

M1 parametrai (F.37.3-37.4). Akmenų-plytų mūro pamato plotis – apie 1,0 m, ilgis atidengtas ne visas, tęsiasi tik PV kryptimi už šurfo ribų, ties šurfo viduriu – užsibaigia. Aukštis atidengtas nepilnai – 1,4 m.

Plytos. Gelsvos, raudonos: 23,5x?x4,5/ ?x?x6/ ?x?x6,5 cm.

Skiedinys. Balkšvas, trapus kalkinis skiedinys su smėlio ir pavienių (skersmuo 3-5mm) akmenukų užpildu.

M2 parametrai (F.37.4-37.6). Akmenų-plytų mūro sienos plotis – 0,71 m. ŠV pusėje, 0,46 m gylyje nuo pamato viršaus, užfiksuota akmenų-plytų mūro, 0,13 m pločio banketė. Po bankete – prastai išdegtų plytų, plytų nuolaužų, akmenų mūro pamato dalis. PR mūro pusėje, ties PV šurfo sienie, mūro apačioje užfiksuotas arkinės sąramos fragmentas. Mūras M2 tęsiasi PV-ŠR kryptimis už šurfo ribų.

Plytos. Rausvos, gelsvos: ?x15x7/ ?x15x7,5 cm.

Skiedinys. Balkšvas, trapus kalinis skiedinys su smėlio ir žvyro (3-5mm) užpildu.

F.37.1. Šurfo vaizdas iš V pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	161	311	0

 M1 M2 M2 banketė	
<i>F.37.2. Vaizdas iš P pusės.</i>	<i>F.37.3. M1 vaizdas iš Š pusės.</i>
 M2 M1	 M2
<i>F.37.4. M1 ir M2 fiziškai nesusiję.</i>	<i>F.37.5. Pamatas M2 iš R pusės.</i>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	162	311	0

F.37.6. Pamato M2 PR pusėje – arkinės konstrukcijos fragmentas.

Vokiečių g. 24, posesija 383
Šūrfas nr. 38

Apibūdinimas.

M1. Kapitalinė sienos dalis (F.38.1-3).

M2. Akmenų-plytų mūro pamatas-kolona (F.38.1-38.3).

M3. Skersinės sienos dalis su niša (F.38.1-38.6).

M4. Akmenų-plytų duženų mūro pamato fragmentas (F.38.1-38.3).

M1 - kapitalinės sienos dalis. Mūras plytų-akmenų: vidinė pusė (R) – plytų mūro, išorinė – plytų-akmenų mūro. Sienos storis – 1-1,10 m. Atidengtas aukštis iki grindų lygio – apie 1,4 m. Mūras tęsiasi Š kryptimi už šurfo ribų, P galas atsiremia į M3. M1 ir M3 vidiniame kampe ties altitute 112 m – pusrūsio/pirmo aukšto grindų paviršius, formuotas iš kalkinio skiedinio.

Plytos. Viršuje – antrinio naudojimo rausvos, raudonos, su braukomis: 27,5x14x? / ?x15x? / ?x14x? / ?x15x? cm. Žemiau – rudos-raudonos: ?x13,5x7,0 / ?x13,5x7,5 / 21,5x?x7,0 / 23,0x?x6,0 cm (matmenys netikslūs, nes siena dalinai užtrinta kalkiniu skiediniu).

Skiedinys. Balkšvas, birus, vidutinio rupumo kalkinis skiedinys. Struktūros viršuje fiksuoti cementinio skiedinio fragmentai.

M2 akmenų-plytų mūro pamatas-kolona. Dydis – apie 0,9x0,9 m. Užstatyta dalinai ant ankstesnio pamato M4, priglausta prie M1 iš V pusės. Struktūros viršuje – vientisas mūras su M1. Visas aukštis nenustatytas. Struktūrai mūryti naudoti akmenys, po jais griuvenų sluoksnis.

Skiedinys. Viršutinėje dalyje – balkšvas, birus, vidutinio rupumo kalkinis skiedinys su kalkių trupiniais.

M3 skersinės sienos dalis su niša. Sienos plotis – 0,45-0,5 m. Ji priglausta galu prie kolonos M2, šonu – prie M1. Sienoje suformuota niša: plotis – 0,56 m, aukštis – 0,38 m, gylis – 0,24-0,25m. Nišos vidus tinkuotas kalkiniu skiediniu, aprūkęs. Nišos sąrama matoma ir iš ŠR pamato/rūsio sienos pusės.

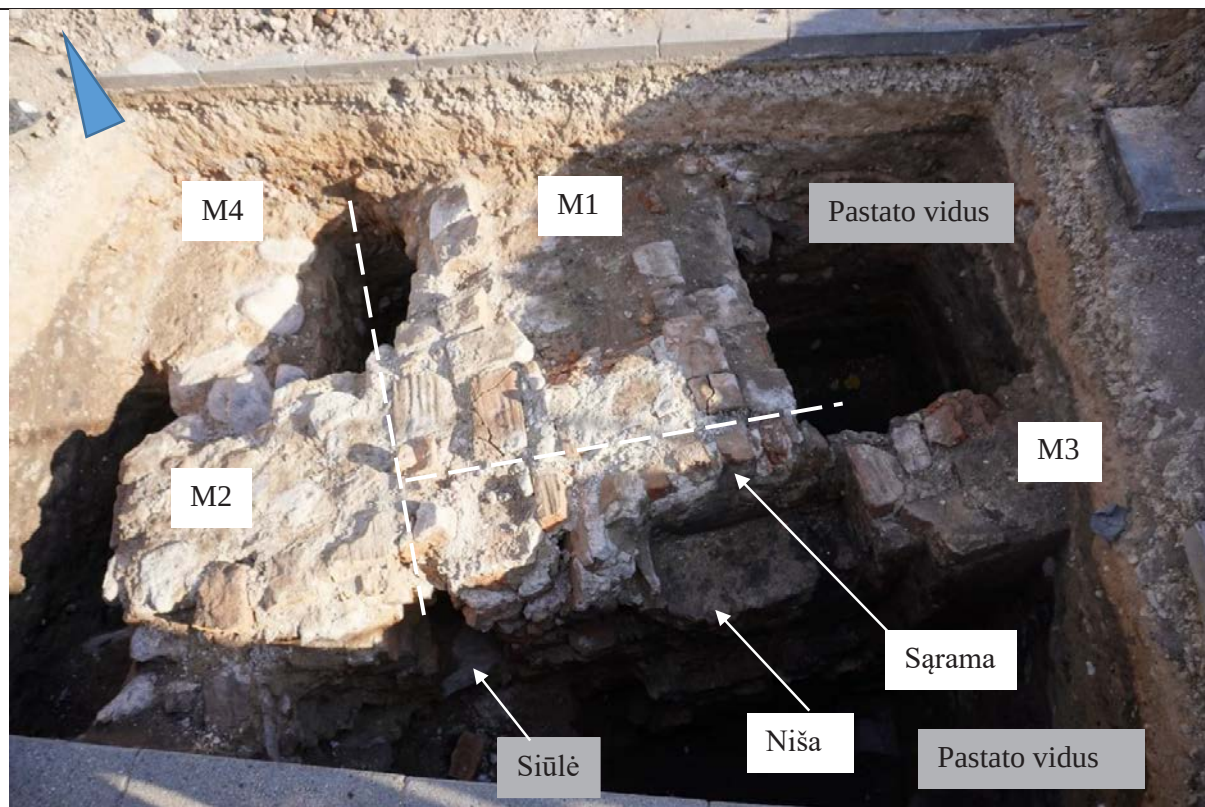
Plytos. Rudos, raudonos: 27x?x7 / ?x14,5x7,5 / ?x?x7,5 / ?x14x? / ?x?x7,5 cm.

Skiedinys. Balkšvas, vidutinio kietumo, su smulkaus žvyro užpildu ir kalkių trupiniais.

M4. Akmenų-plytų duženų mūro pamato fragmentas. Plotis – 0,53 m, atidengtas aukštis – 0,6. Šis mūras dalinai suardytas statant koloną/pamatą M2.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	163	311	0

Skiedinys. Rupus, rusvas, kietas kalkinis skiedinys su žvyro užpildu ir kalkių trupiniais.

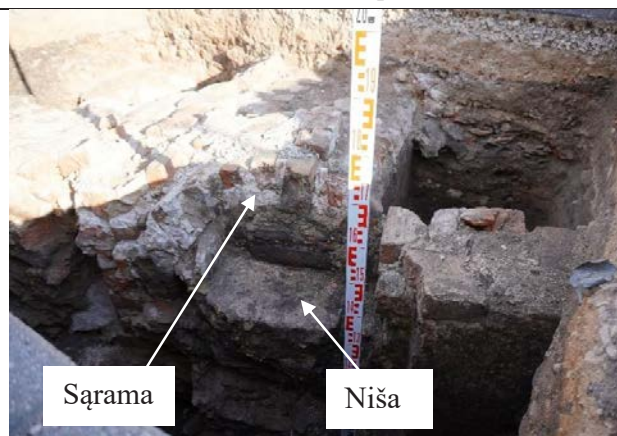
F.38.1. Vaizdas iš P pusės.

F.38.2. Vaizdas iš Š pusės.

F.38.3. Vaizdas iš R pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	164	311	0

<i>F.38.4. Nišos ir jos sąramos fragmentai.</i> 	 Nišos sąrama iš ŠR Trūkis arba užmūrijimas <i>F.38.6. Nišos sąrama iš ŠR pusės</i>
<i>F.38.5. Kampas tarp M1.2 ir M1.1 iš R pusės.</i>	<i>F.38.6. Nišos sąrama iš ŠR pusės</i>

10.5. Buv. Vokiečių g. 24, posesijos 383 tyrimų rezultatai

1. Perkasoje nr. 6 fiksuota: Dviejų pastatų pamatų dalys: **M1**. Buv. pastato **Vokiečių g. 22**, palei Mėsinių g. buvusio korpuso pamato dalis arba dviejų korpusų jungtis (F.P6.1-P6.3) ir **M2.1**. Buv. pastato **Vokiečių g. 24**, Mėsinių g. korpuso pamato dalis su kontraforsu **M2.2** (F.P6.1, P6.4-6.6).

M1 gali būti susijęs su Vokiečių g. 22 rytinėje pusėje, prie Mėsinių g. buvusiu vieno aukšto korpusu, kuriame veikė 13 mažų parduotuvėlių (1817 m. inventoriuje nurodoma, kad patalpos buvo skliautuotos, be langų, grindys keraminių plytelių), kurios pagal 1899 m. projektą buvo panaikintos ir šioje vietoje išgriovus skliautus užstatytas 2 aukštas (22 a pav.). Sklypo užstatymas šioje vietoje buvo ir anksčiau, kadangi ir vad. Fiurstenhofo plane čia pavaizduotas užstatymas prie buv. Mėsinių g., todėl rasti fragmentai gali būti susiję su pakankamai ankstyvu užstatymu. Vis tik, rasta struktūra išlikusi fragmentiškai, todėl datavimas tik preliminarus.

Pamato dalis M2.1 siejama su nuo XVII a. minimu buvusiu užstatymu, kurio struktūros panaudotos XVIII a. II p. perstatymo metu. Tikėtina, kad M2.2 yra pastarojo atstatymo metu suformuoto sutvirtinimo fragmentas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	165	311	0

Datavimas. M1 preliminariai datuojama XVIII a. II p.-XIX a. I p., rekonstruota XIX a. II p.; pamatas **M2.1** preliminariai datuojamas XVII a. II p. -XVIII a. I p. Priglaustas mūras M2.1 (kontraforsas) – XVIII a. II p.-XIX a. I p.

2. Šurfe nr. 36 fiksuota: Pastato pamato kampinė dalis (F.36.1-36.3).

Siejama su nuo XVII a. minimu buvusiu užstatymu. Ankstesnių 1991 m. archeologinių tyrimų metu archeologas Grišinas šioje vietoje apie 3,5 m gylyje aptiko gotikinio pastato XVI a. rūsio sienų liekanų bei buv. Mėsinių gatvės ribas. Rastieji rūšiai datuojami XVI a. su XVII a. ir vėlesnėmis rekonstrukcijomis. **Datavimas:** Pirminis mūras preliminariai datuojamas XVI-XVII a. I p. ir remontuotas XX a. I p. Remontas greičiausiai susijęs su kanalizacijos ir vandentiekio įrengimu.

3. Šurfe nr. 37 fiksuota: Dvi lygiagrečiai išsidėsčiusios akmenų-plytų mūro sienų ir pamatų dalys (M1 ir M2) (F.37.1-37.2).

Tikėtina, kad gali būti susiję su vidinės planinės struktūros perplanavimu po XVIII a. vid. gaisrų, kuomet pastatas, tikėtina, buvo žymiai perstatytas. **Datavimas: M2** ankstyvesnis už M1. Preliminariai datuojama: **M2** – XVII a. II p.-XVIII a. I p., **M1** – XVIII a. II p. – XIX a. I p.

4. Šurfe nr. 38 fiksuota: M1. Kapitalinė sienos dalis (F.38.1-38.3); M2. Akmenų-plytų mūro pamatas-kolona (F.38.1-38.3); M3. Skersinės sienos dalis su niša (F.38.1-38.6); M4. Akmenų-plytų duženų mūro pamato fragmentas (F.38.1-38.3).

Istoriniuose šaltiniuose nurodoma, jog XVII a. vid. pardavimo akte po galu į gatvę stovėjusiu namu buvo rūsys, taip pat rūsys buvo kieme. XVII a. vid. karo metu buvę pastatai nukentėjo. Atsižvelgiant į archeologų 2021 m. pateiktą šurfo plote aptiktų kultūrinių sluoksnių vertinimą, galime daryti išvadą, jog patalpa M1 ir M3 buvo nebenaudojama nuo XVII a. vid. Vėliau plečiant užstatymą ant buvusių liekanų formuotas naujas užstatymas. **Datavimas:** Dalys **M1 ir M3** galėtų būti datuojamos **XVI a. -XVII a. I p.** Naudotos mūrai M1 ir M3 plytos galima priskirti XVII a., tačiau naudota daug antrinio naudojimo plytų, o tai nesudaro galimybės nustatyti tikslų statybos laiką. Tačiau aišku tai, jog M1 ir M3 formuota keliais etapais, o galiausiai, paskutiniame rekonstrukcijos etape primūryta dalis **M2 (galimai XVIII a. II p.-XIX a. I p.)** bei visos dalys apjungtos. Akmenų-plytų duženų mūrai M4 datavimui duomenų nepakanka, tačiau galima prielaida, jog jis ankstesnis nei likusios dalys.

Apibendrinimas. Aptiktos pastatų liekanos priklausė mažiausiai *trims* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Ankstyviausiam laikotarpiui, **XVI a.-XVII a. I p.**, priskiriamas kampinis namo fragmentas, aptiktas Vokiečių ir Mėsinių g. sankirtoje (šurfas nr. 36). Namas minimas nuo **XVII a.** Tam pačiam laikotarpiui priskirtas mūrų junginys aptiktas dešiniojo kiemo korpuso zonoje (šurfas nr. 38). Fragmente fiksuota XVIII a. I p.-XIX a. I p. perstatymų.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	166	311	0

XVII a. II p.-XVIII a. I p. laikotarpiui su vėlesnėmis, **XVIII a. II p. – XIX a. I p.**, rekonstrukcijomis datuoto Mėsinių g. korpuso pamatų fragmentai (šurfe nr. 37, perkasoje nr. 6). Rekonstrukcijos susijusios su planinės struktūros perplanavimu po XVIII a. vidurio gaisrų.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	167	311	0

11. Buv. Vokiečių g. 26, posesija 384 (šurfai nr. 39, 40, 41, 42)

Buv. Vokiečių g. 26 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

11.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

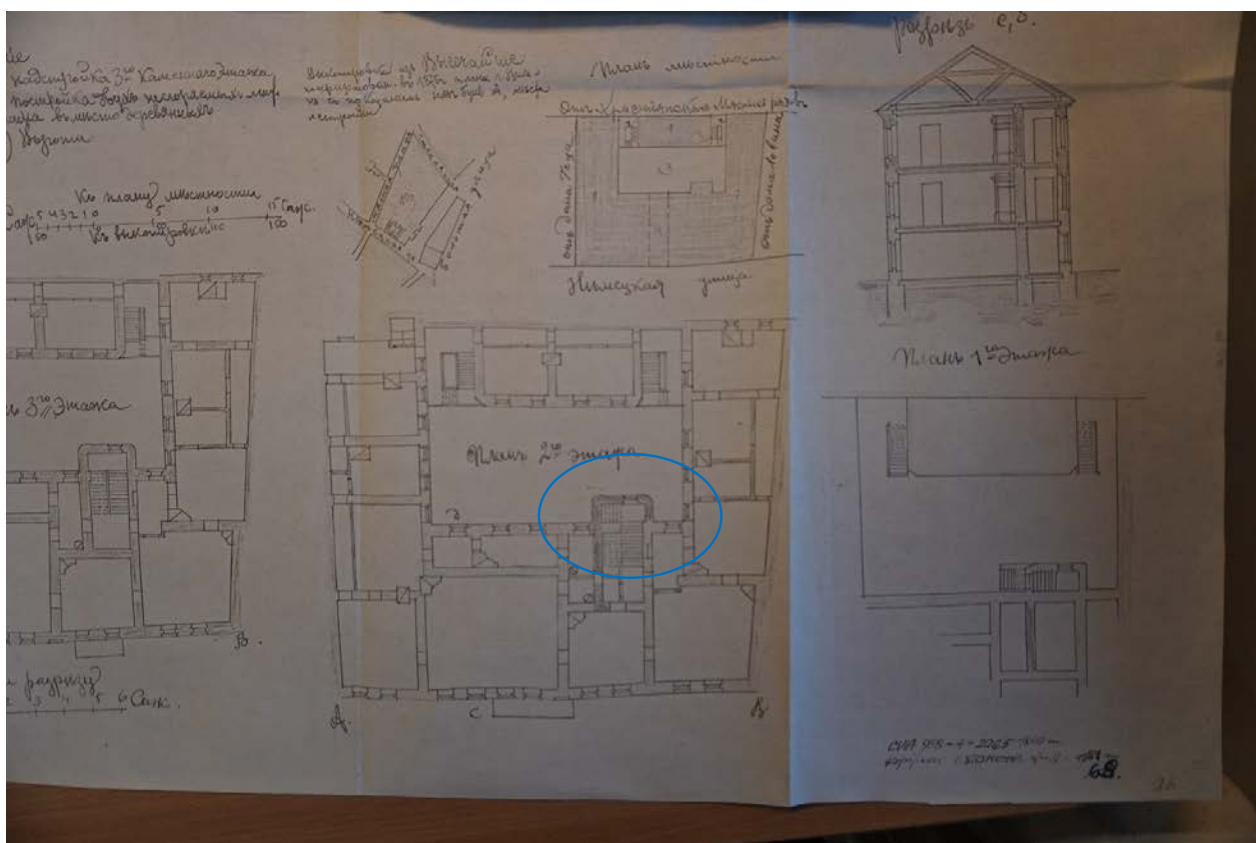
Šioje posesijoje taip pat stovėjo du atskiri namai, dėl nežinomų priežasčių vadinti „Pragaru ir Gaidžiu“, tokie pavadinimai sutinkami jau XVII a. vid. Nors XVIII a. pab. buvo sujungti į vieną pastatą ir bendrą valdą, tačiau dar XIX a. aptinkama, jog naudotas senasis pavadinimas (kairėje – gaidys, dešinė – pragaras). Pirmosios žinios apie mūrinį namą dešinėje sklypo pusėje siekia XVII a. vid.

XVIII a. vid. pastatai priklausė našlei Jachimovičienei, po jos mirties buvo sudarytas inventorių. Iš jo žinoma, kad po 1748 ir 1749 m. gaisrų pastatai dalinai atstatyti. Kairiojoje dalyje kai kur dar įgriuvusios lubos, taip pat minima medinė patalpa dengta malksnomis, joje duonkepė krosnis, toliau bravoras, virš jo gyvenamos patalpos. Minimi rūšiai, už šulinio vėl rūšys. Dešinėje pusėje minimas penkių skliautuotų patalpų rūšys. Kieme bravoras, šulinys ir dvi skliautuotos patalpos. Šalia nedidelė arklidė. Vartų dešinėje pusėje karčiama – po ja rūšys. Iš čia įskliautuoti laiptai į viršų, skliautuotos patalpos ir antrame aukšte. Tik dalis šių patalpų nebuvo atstatytos po gaisro. 1758-1762 m. pastatas remontuotas, tačiau nėra žinoma kas buvo daryta.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	168	311	0

1774 m. Nikodemus Pšemeneckis nusipirko dešinįjį namą, o kiek vėliau 1790 m. ir apgriuvusį kairįjį namą. Per metus laiko suremontavo ir padovanojo žmonai. Pšemenickio palikuonys namus valdė iki XIX a. vid. Pirkimo-pardavimo akte nurodyta, jog namas buvo dviejų aukštų, dengtas čerpėmis, neseniai naujai perstatytas viduje. 1881 m. pastatą įsigijo Gordonų giminė, kurie jį valdė iki II pasaulinio karo. 1881 m. sudarytas Maciulevičiaus projektas, numatė langų ir durų keitimą pirmojo aukšto patalpoje prie vartų. 1890 m. pastatomas trečias aukštas. 1911 m. įrengtas vitrinos, griaujami skliautai pirmame aukšte. Pastato vidaus suplanavimas yra fiksuotas rekonstrukcijų, kanalizacijos įvedimo projektuose (26a, 26b pav.), šiek tiek vizualinės informacijos suteikia ir XX a. I p. nuotraukos, kuriose dalinai matyti buv. Vokiečių g. 26 pastatas (26c, 26d pav.).⁴⁴

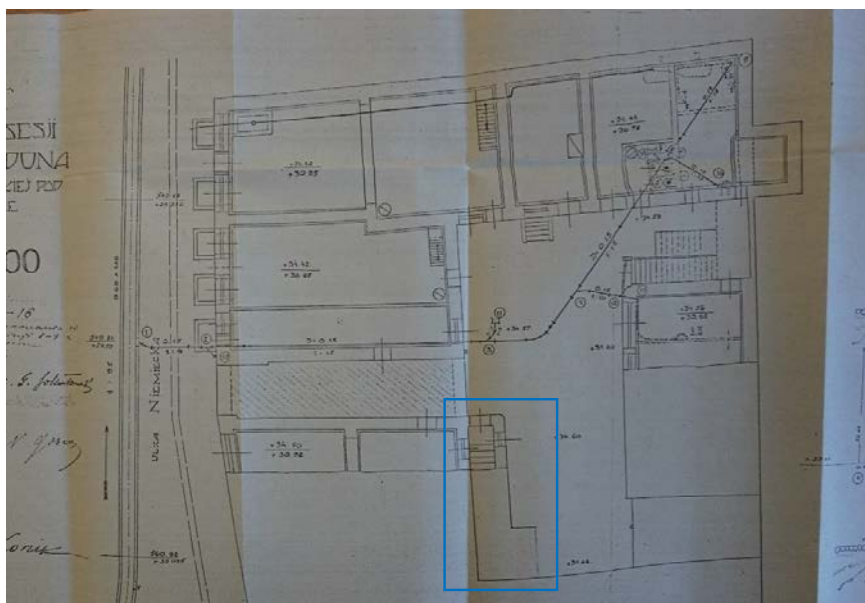
11.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

26a pav. Vokiečių g. 26, ištrauka iš 3-ojo aukšto pristatymo projekto XIX a. pab. Vidiniame kieme vaizduota laiptinė, kuri vėliau, panašu buvo rekonstruota ir įgavo XX a. 3 deš. plane pateikiamą vaizdą (26b pav.). Laiptinės vieta ir vėlesnė rekonstrukcija siejama su šurfe nr. 42 rasta struktūra. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7655, l. 74

⁴⁴ VAA: Dambauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, 1987m., I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 33-37

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	169	311	0

26b pav. Ištrauka iš XX a. 3 deš. Kanalizacijos įvedimo projekto, Vokiečių g. 26. Mėlynai pavaizda jau rekonstruota laiptinė vidiniame kieme, kurios rekonstrukcija siejama su šurfe nr. 42 matomais tvarkymo fragmentais. Laiptinės rekonstrukcijos laikas tiksliai nenustatytas, bet manoma, jog turėjo vykti XIX a. pab.-XX a. pr. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 24

26c pav. Vokiečių g. 26, Vilnius, 1915-1916 m. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	170	311	0

26d pav. Vokiečių g. 26 po bombardavimo, Vilnius, 1944 m. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose,
<https://www.facebook.com/senosfotografijos>

11.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 26, posesija 384 Šurfas nr. 39
Šurfo nr. 39 dydis 2x3 m – 6 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,88 m aukštyje. Po betoninėmis šaligatvio plytelėmis fiksuotas 0,85 m storio smėlio ir skaldos piltinis sluoksnis ir 0,65 m gylyje (Habs 113,25 m aukštyje) atidengtos mūro liekanos. Tyrimai tęsti tik pietvakarinėje šurfo dalyje, kur nuo 0,9 m gylio slūgsojo 0,3 m storio geltono smėlio su pilko grunto tarpais sluoksnis datuojamas XX a. vid. Sluoksnyje aptikti keli XVII a. plokštinių žaliai glazūruotų koklių fragmentai ir puodų ir puodynių šukės. Žemiau tirtas tamsiai pilko grunto su griuvenomis ir akmenis sluoksnis su XVII a. buitine ir statybine keramika: plokštinių žaliai glazūruotų koklių, puodų ir puodynių šukėmis.
Vokiečių g. 26, posesija 384 Šurfas nr. 40
Šurfo nr. 40 dydis 2x2 m – 4 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 114,35 m aukštyje. Pašalinus paviršinius plytelių, geltono smėlio ir juodžemio sluoksnius apie 0,2 m gylyje atidengtos mūro liekanos. Šiauriniame kampe – pastato viduje iki 1 m gylio tirtas piltinis pilko grunto su griuvenomis sluoksnis datuojamas XX a. vid. Pietvakarinėje šurfo dalyje iki 1,3 m gylio tirtas piltinis pilko grunto sluoksnis su griuvenomis ir šiukšlėmis datuojamas XX a. Piltiniuose

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	171	311	0

sluoksniuose taip pat aptikta žaliai glazūruotų plokštinių koklių, puodų ir puodynų fragmentų būdingų XVII-XVIII a.
Vokiečių g. 26, posesija 384 Šurfas nr. 41
Šurfo nr. 41 dydis 2x2,5 m – 5 m ² . Tirtas žaliojoje zonoje, kur žemės paviršius buvo Habs 114,52 m aukštyje. Mūro liekanos atidengtos 0,5-0,6 m gylyje (Habs 114,1-113,8 m aukštyje). Pietvakarinėje šurfo dalyje nuo 0,8 m gylio po piltiniu XX a. II pusės sluoksniu slūgsojo pilko grunto sluoksnis, kuris pagal aptiktus radinius datuojamas XIX a., tačiau jame aptikta ir pavienių ankstyvesnių XVII a. koklių ir puodų šukių. Po šiuo 1,6 m gylyje (Habs 113,0 m aukštyje) atidengtas netašytų akmenų grindinys datuojamas XIX a. Šiaurės rytinėje dalyje, iki 1,6 m gylio tirtas piltinis XXI a. pr. grunto sluoksnis su griuvenomis ir šiukšlėmis.
Vokiečių g. 26, posesija 384 Šurfas nr. 42
Šurfo nr. 42 dydis 2x2 m – 4 m ² . Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 113,99-114,07 m aukštyje. Pašalinus betonines šaligatvio plyteles fiksuotas iki 0,4 m storio skaldos sluoksnis, po kuriuo 0,4 m gylyje (Habs 113,69 m aukštyje) atidengtos mūro liekanos. Šurfo šiaurės vakariniame pjūvyje 0,5 m gylyje atidengtos dar vieno mūro liekanos, tačiau dėl mažo ploto jos atidengtos iki 0,35 m aukščio. Pietrytinėje šurfo dalyje, iki 1,5 m gylio tirtas piltinis pilko grunto ir griuvenų sluoksnis datuojamas XX a. vid.

11.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 26, posesija 384 Šurfas nr. 39
Apibūdinimas. Kairiojo kiemo korpuso laiptinės į rūsį pietinė plytų mūro siena (M1) ir cilindrinio skliauto fragmentas (M2) (F.39.1-39.2).
M1. Rūsio laiptinės plytų mūro siena. Atidengtas sienos aukštis vidinėje pusėje – apie 0,40 m, plotis – 0,8 m. Laiptinė orientuota R-V kryptimi. Plytos. Raudonos, rausvos, gelsvos, dalis jų – antrinio panaudojimo: 30x?x9/ ?x14x8,5/ 29x?x9/ ?x17x10 cm. Ant pamato viršaus prie skliauto dalies – kelios plytos su išilginėmis braukomis. Skiedinys kalkinis, smulkus, viršutinėje dalyje naudotas ir mišrios sudėties cementinis, su žvyro ir pavienių kalkių gabaliukų užpildu, itin kietas.
M2. Laiptinės į rūsį cilindrinio skliauto fragmentas dalinai atidengtas šurfo V sienelėje. Tikėtina, jog šioje vietoje – skliauto kraštas (pradžia). Plytos: 31,5x15,5x8 / ?x15x8 cm. Skiedinys. Pilkšvas, kalkinis skiedinys su žvyro užpildu. Skliauto vidinėje pusėje išlikęs aptinkavimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	172	311	0

	
F.39.1. Laiptinės į rūšį P sienos dalis.	F.39.2. V sienelėje – rūšio laiptinės skliauto pradžia.

Vokiečių g. 26, posesija 384 Šūrfas nr. 40	
Apibūdinimas. Akmenų-plytų mūro pamatų M1 ir M2 kampinė dalis (F.40.1-40.3).	
M1. Kapitalinės sienos pamatas. Orientuotas R-V kryptimi, struktūros aukštis 1,10-1,20 m, plotis apie 1 m, su bankete 1,05 m. V pusėje mūras surištas su M2 ir suformuoja vidinį kampą. M1 pamato R pusėje suformuota/primūryta plytų mūro struktūra – sienelė/pamatas/inžinerinė konstrukcija (?). Sumūryta iš 22x?x6/ ?x11x6/ ?x10,5x6/ ?x12x6/ ?x11x6,5 cm dydžio geltonų plytų, rišta cementiniu skiediniu su kalkių gabaliukais. Ant M1 pamato viršaus geltonų plytų ir cementinio skiedinio fragmentai – vėlesnio tvarkymo arba vandentiekio tiesimo metu suformuota atrama (?). R pusėje plytų sienelėje matomas vamzdis. Manytina, kad ši M1 pamato R pusėje esanti plytų mūro struktūra galėjo būti suformuota vandentiekio/kanalizacijos tiesimo metu XX a. 3 deš. M2. Kapitalinės sienos pamatas. Orientuotas Š-P kryptimi, struktūros aukštis 50-80 cm, plotis apie 1 m, banketė – per vienos plytos plotį. R pusėje susisieja su M1 ir suformuoja kampą. M1, M2 plytos gelsvos, rausvos, 30x14x?/ 30x15x7 cm; su įstrižinėmis braukomis 30x?x7,5 cm M1, M2 siūlės labai plačios: horizontalios 2,5-5,5 cm M1, M2 skiedinys kalkinis, rupus, labai kietas.	
Pamatai M1 ir M2 tarpusavyje surišti, ŠR dalyje suformuoja vidinį kampą, šioje vietoje visas struktūros gylis nepasiektas. P pusėje plytų mūro pamatas formuotas ant masyvių akmenų, tačiau nėra aišku, ar tai buvusio pamato apačia. Pamatai M1 ir M2 P pusėje ir centrinė dalyje suardyti komunikacijų tiesimo metu.	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	173	311	0

	
F.40.1. Vaizdas į gatvės pusę, į P.	F.40.2. Vaizdas iš V pusės.
	
F.40.3. Vaizdas iš gatvės pusės, iš P.	

Vokiečių g. 26, posesija 384 Šurfas nr. 41
Apibūdinimas. Dvi lygiagrečios inžinerinės paskirties kanalo plytų sienelės M1 ir M2, orientuotos R-V kryptimi (F.41.1-41.4).
M1. Š sienelė. Vienos plytų eilės storio sienelė. Plytos. Gelsvos: 28x12,5x6,3/ 28x12,5x6,5 cm. Skiedinys. Cementinis kietas skiedinys. Sienelės Š pusė tinkuota kalkiniu itin kietu tinku. M2. P sienelė. Vienos plytų eilės storio sienelė. Plytos. Gelsvos: 28x?x6,5/ 25,5x?x6,5/ 25x?x6,5/ 26x?x6,5 cm. Skiedinys. Cementinis kietas skiedinys. Vidinis atstumas tarp M1 ir M2 – 64 cm. Abiejų struktūrų apačia nepasiekta. M1 ir M2 rytų pusėje suardytos komunikacijų tiesimo metu. Šurfo P pusėje po vamzdžiais suformuotas betoninis darinys – atrama vamzdžiams arba kitos paskirties konstrukcija. Tarp šios struktūros ir šurfo P sienos, apie 1,65 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus, atidengtas akmenų grindinio fragmentas. Tarp sienelių, lygiagrečiai joms, aptikta metalinė konstrukcija – tvoros arba panašios paskirties konstrukcija. Sudaryta iš 3 cm pločio T ir X formos metalinių strypų. Tarp Š šurfo sienelės ir Š mūro sienelės aptiktos „armonikos“ tipo metalinės langinės (?).

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	174	311	0

F.41.1. Vaizdas iš Š pusės.

F.41.2. Vaizdas iš V pusės.

F.41.3. Sienelės mūras.

F.41.4. Vaizdas iš R pusės.

Vokiečių g. 26, posesija 384
Šūrfas nr. 42

Apibūdinimas. Dešiniojo kiemo korpuso kapitalinės sienos pamatas (M1). Šildymo sistemos dalis M2. Užmūryta buvusio įėjimo vieta M3 (?) (F.42.1-42.5).

M1. Kapitalinės sienos pamatas

Orientuotas Š-P kryptimi ir tęsiasi į abi puses už šurfo ribų. Atidengtas plotis – apie 1,40 m, struktūros aukštis R pusėje 0,7 m. Suformuotas iš pavienių akmenų ir plytų mūro (kiautinės konstrukcijos).

Plytos. Rausvos, gelsvos, antrinio naudojimo: 29x?x5,5/ ?x13,5x6/ 30,5x?x8 cm. R pusėje yra apdegusių plytų. Ant pamato viršaus matosi fragmentiškai išlikusios plytos su braukomis (dydžio nustatyti nebuvo įmanoma).

Skiedinys. Pilkšvas, kalkinis su žvyro užpildu. Vietomis, mūro sienelės paviršiuje, matosi molio intarpai.

M2. Šildymo sistemos dalis. Pamato R pusėje suformuota niša-mūro įgilinimas. Niša formuota ne M1 mūrijimo metu, bet išskobiant jau buvusį suformuotą pamatą. Ši niša 0,7 m aukščio (visas aukštis neatidengtas), 0,65 m pločio ir 0,25 m gylio. Ji užmūryta raudonos spalvos aštriabriaunėmis plytomis, rištomis molio.

Plytos. 22,5x?x6/ 22x?x6/ 22,5x11x5,5 cm. Niša ir užmūrijimas – šildymo sistemos elementai.

M3. Buvusio įėjimo vieta

Priešingoje pamato M1 pusėje (V pusėje) suformuota vienos plytos pločio pakopa – jos paskirtis nenustatyta. Atidengtas plotis 0,64-56 m, gylis apie 19 cm.

Pakopos plytos. ?x15,5x7 cm.

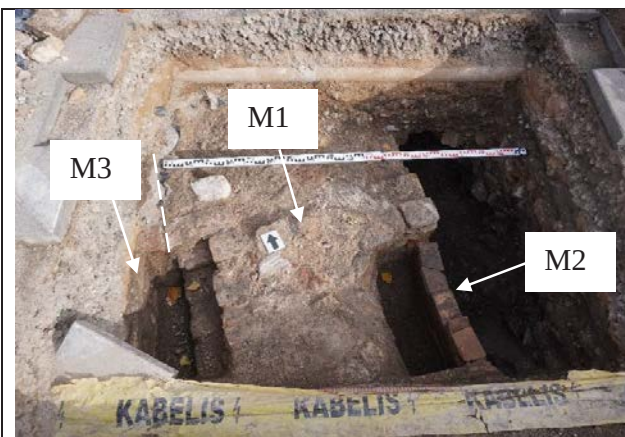
Gali būti, jog čia būta įėjimo į pastatą, o pakopa performuota. Nes toje pačioje pusėje prie pamato M1 panašiu atstumu kaip ir M2 (t.y. apie 30 cm nuo pakopos) priglaustas kitas mūras M3. Jis matomas

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	175	311	0

tik šurfo sienelėje. Gali būti, jog šioje vietoje užmūryta buv. įėjimo į pastatą vieta. Šio mūro M3 matomos trys plytų eilės.

Plytos. 27x?x6/ ?x15x5,5 cm dydžio plytos, rištos kalkiniu skiediniu.

Skiedinys. Pilkšvas, kalkinis su žvyro ir pavienių kalkių gabaliukų užpildu.

F.42.1. vaizdas iš P pusės

F.42.2. vaizdas iš V pusės

F.42.3. vaizdas iš R pusės

F.42.4. Šildymo sistemos dalies vaizdas iš Š pusės, viršaus

F.42.5. vaizdas iš R pusės

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	176	311	0

11.5. Buv. Vokiečių g. 26, posesijos 384 tyrimų rezultatai

1. Šurfe nr. 39 fiksuota: Kairiojo kiemo korpuso laiptinės į rūsį pietinė plytų mūro siena (M1) ir cilindrinio skliauto fragmentas (M2) (F.39.1-39.2).

Posesijoje, kurioje stovėjo du atskiri namai vadinti „pragaru ir gaidžiu“, minimi jau XVII a. vid. Dešinėje sklypo pusėje buvęs mūrinis namas („pragaras“) minėtas ir XVII a. vid., todėl galima teigti, jog tuo laiku galimai buvo užstatyta ir kairioji sklypo dalis („gaidys“), kurioje rastas laiptinės į rūsį skliauto fragmentas. XVIII a. vid. inventoriuje minimi rūšiai, taip pat žinoma, jog pastatai nukentėjo per gaisrus, tačiau buvo dalinai atstatyti. XVIII a. II p. pastatai remontuoti, o iš XIX a. vid. pardavimo akto paaiškėja, kad pastatas buvo perstatytas viduje (nors nėra aišku, koks ir kur perstatymas vykdytas).

Datavimas: Preliminariai datuojama XVII II p.-XVIII a. I p. Remontuota XIX a. pab.-XX a. pr.

2. Šurfe nr. 40 fiksuota: Akmenų-plytų mūro pamatų M1 ir M2 kampinė dalis (F.40.1-40.3).

Šioje sklypo dalyje mūrinis namas minimas jau XVII a. vid., o po XVIII a. vid. gaisrų dalinai remontuotas, XVIII a. II p. naujai sutvarkytas, XIX a. pab. rekonstruotas. **Datavimas:** M1 ir M2 pamatai tarpusavyje susiję, viena laikais – buvusio užstatymo kapitalinių sienų pamatinės konstrukcijos – datuojamos XVII a. II p.-XVIII a. I p. Geltonų plytų mūras prišlietas iš gatvės pusės – XX a. I p. inžinerinė konstrukcija.

3. Šurfe nr. 41 fiksuota: Dvi lygiagrečios inžinerinės paskirties kanalo plytų sienelės M1 ir M2, orientuotos R-V kryptimi (F.41.1-41.4).

Vertinant statybinės medžiagos ir XX a. 3 deš. kanalizacijos įrengimo projektus, ši struktūra gali būti siejama su kanalizacijos įrengimu. Projektuose vaizduojamas išilgai gatvės įrengiamas nuotekų (?) tunelis. Jo plotis nurodytas – 0,6 m – atitinka atstumą tarp rastųjų sienelių. Galima ir kita versija – ši struktūra galėjo būti susijusi su perstatytų vartų dalimi. **Datavimas:** M1, M2 – XX a. I p., grindinys archeologų datuojamas XIX a.

4. Šurfe nr. 42 fiksuota: Dešiniojo kiemo korpuso kapitalinės sienos pamatas (M1). Šildymo sistemos dalis M2. Užmūryta buvusio įėjimo vieta M3 (?) (F.42.1-42.5).

Šioje vietoje V pamato pusėje greičiausiai buvo įėjimas į pirmo aukšto patalpas. Remiantis istoriniais duomenimis, 1890 m., užstatytas trečias aukštas. Ši pastato rekonstrukcija turėjo būti įgyvendinta pagal projektą, kuris parengtas pagal 1875 m. planą. Jame vaizduojama U plano laiptinė, nesisiejanti su dešiniuoju kiemo korpusu (26a pav.). Tačiau XX a. 3 deš. kanalizacijos bei vandentiekio įrengimo brėžiniuose (26b pav.) vaizduojama laiptinė susisiejanti su dešiniuoju kiemo korpusu. Todėl buvęs įėjimas pakeistas, ko gero, dėl šios priežasties teko keisti ir krosnies vietą. Šie pokyčiai siejami su Gordonų gimine, įsigijusia namą 1881 m. **Datavimas:** Pastato pamatas M1 datuojamas preliminariai XVIII a. II p.; M2 ir M3 suformuoti XIX pab.-XX a. pr.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	177	311	0

Apibendrinimas.

Aptiktos pastatų liekanos priklausė mažiausiai *trims* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais: vienalaikiai **XVII a. II p. – XVIII a. I p.** pastatų fragmentai (šurfuose nr. 39, 40) ir inžinerinė **XX a. 3 deš.** struktūra (šurfas nr. 41).

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	178	311	0

12. Buv. Vokiečių g. 28, posesija 385 (šurfai nr. 5, 43, 44, perkasa nr. 5)

Pav. Buv. Vokiečių g. 28 namo vieta sutapatinta su esama situacija.

12.1. Istorinių rašytinių šaltinių duomenys

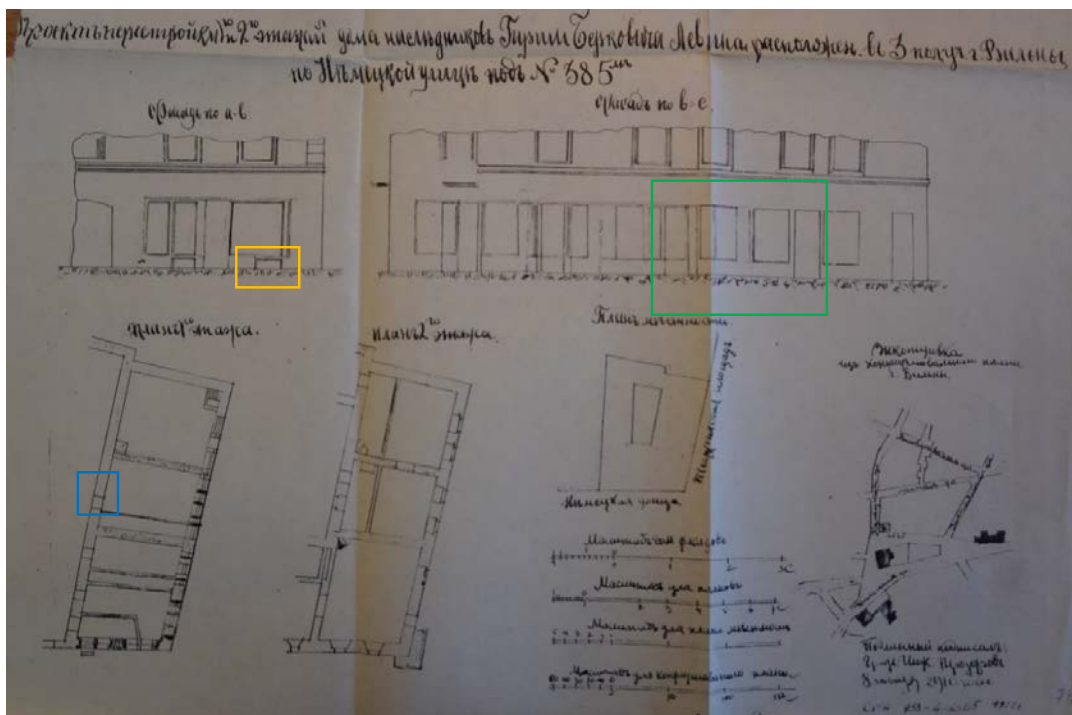
Nuo XVIII a. vid. šiame sklype buvęs pastatas vadintas Rojumi. Žinoma, kad XVII a. čia stovėjo mūrinis pastatas, kuris priklausė Vilniaus tarėjui ir raštininkui S. Petrovičiui. XVIII a. vid. pastatas sudegė, ir neatstatyto pastato pardavimo akte nurodoma, kad į pastatą buvo patenkama iš Vokiečių g. pusės, iš Rinkos (rotušės) pusės pirmo aukšto patalpose rūsyje buvo karčiama, į ją patenkama iš gatvės. Kampinėje dalyje duonos parduotuvė, kampinėje patalpoje grūdų saugykla. Čia įgriuvę skliautai. Antra karčiama vartų kairėje, čia rūsiuose įgriuvę skliautai, o pirmame aukšte paremti. Sklypo gale visos patalpos sugriuvusios. Į antrą aukštą patenkama išorės laiptais. Šiuo laiku pastatas buvo 3 aukštų. 1759 m. vykdyta sugriuvusio pastato rekonstrukcija, o prie apmokėtų darbų minimi ir tinkuoti rūšiai.

1878 m. ir 1888 m. buvo rengti, bet vėliau beveik neįgyvendinti keli rekonstrukcijos projektai, susiję su skliautų išgriovimu, balkonų, metalinių galerijų bei angų dydžių pakeitimu. Žinoma ir tai, kad iki 1888 m. buvo įrengtas ketvirtas mansardinis aukštas. 1910 m. Prozorovas projektavo naujus balkonus ir didino pirmo aukšto langus, tad tai patvirtina, kad ankstesni projektai nebuvo įgyvendinti, tačiau pažymima, kad šiuo laiku pirmajame aukšte nebebuvo skliautų. Tam tikri buvusio pastato eksterjero

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	179	311	0

sprendiniai bei vidaus suplanavimas yra fiksuotas rekonstrukcijų, kanalizacijos įvedimo projektuose (28a, 28b pav.), tuo tarpu XX a. I p. nuotraukose gerai matomas pagrindinis pastato fasadas iki sugriovimo ir buvę nuostoliai po bombardavimo (28c, 28d pav.).⁴⁵

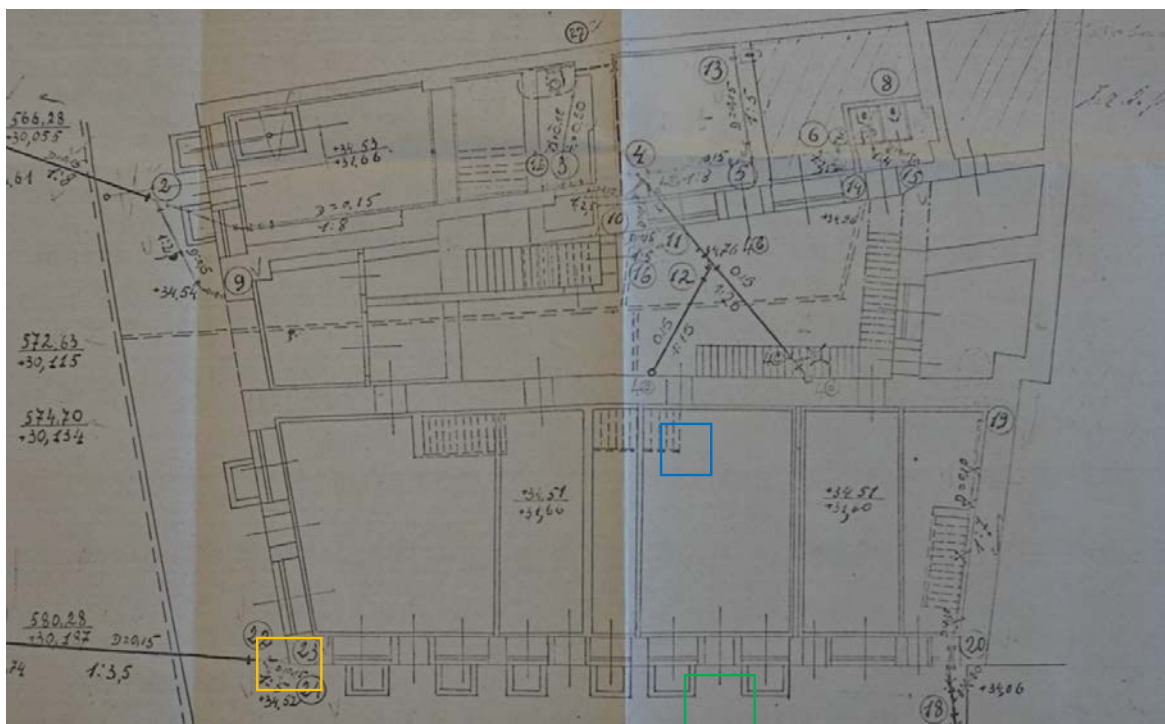
12.2. Istorinė ikonografinė medžiaga: fotografijos ir planai

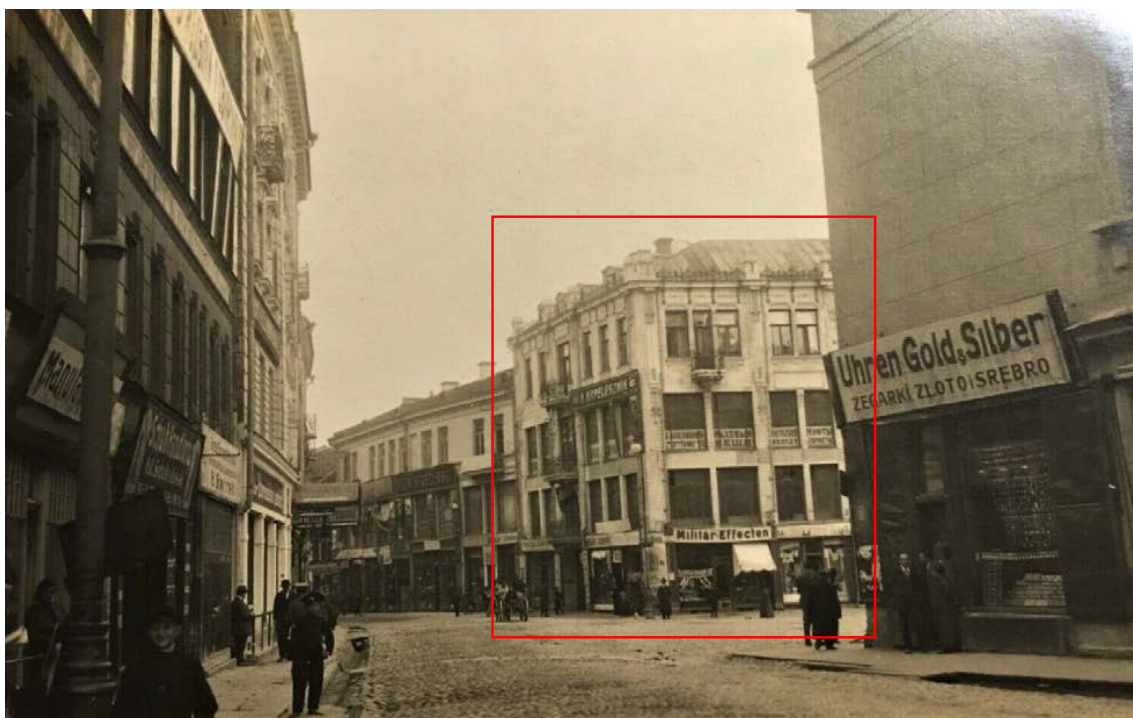
28a pav. Vokiečių g. 28, ištrauka iš 1911 m. projekto, kuriuo suprojektuota pakeisti pirmojo aukšto angas. Panašu, jog projektuotos vitrinos su įėjimais į vidų ir vienas iš žaliai žymėtų įėjimų, galimai susijęs su šurfo nr. 5 struktūra. Ties Vokiečių g. ir Rotušės a. sankirta, namo kampe po langu, geltonai pažymėtas plane vaizduotas švieslangis – galimai šurfe nr. 44 rasto fragmeto vieta. Mėlynai žymėta apytikslė šurfo nr. 43 vieta, kurioje nurodytas įėjimas į pastato vidų, tačiau kitaip nei vėleniame plane, šioje vietoje iš kiemo nevaizduojami laiptai. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7655, l. 79

⁴⁵ VAA: Dambrauskaitė T., Muziejaus gatvės kapitalinis remontas. Istoriniai tyrimai, 1987 m., I t., F. 1019, ap. 11, b. 7654, l. 37-38

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	180	311	0

28b pav. Ištrauka iš XX a. 3 deš. Kanalizacijos įrengimo plano. **Geltonai** pažymėta vieta kur nevevaizduojama šviesduobė-buvusio švieslangio vieta, kuri rodoma 1911 m. projekte. Tikėtina, kad kanalizacijos įvedimo metu, egzistavęs švieslangis buvo užmūrytas ir šis užmūrijimo fragmentas rastas šurfe nr. 44. **Žaliai** pažymėta apytikslė šurfe nr. 5 rasto įėjimo vieta. **Mėlynai** žymima šurfe nr. 43 rasto pamato fragmento vieta. Planas paimtas iš VAA, F. 1019, ap. 11, b. 7656, l. 26

28c pav. Raudonai pažymėtas buv. Vokiečių g. 28, 1915-1916 m. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	181	311	0

28d pav. Vokiečių g. 28, po bombardavimo, Vilnius, 1944 m., fot. J. Bulhak. Prieiga internete: Lietuva senose fotografijose, <https://www.facebook.com/senosfotografijos>

12.3. Archeologinių tyrimų 2021 m. duomenys

Vokiečių g. 28, posesija 385 Šurfas nr. 5	
Šurfo nr. 5 dydis 2x2,5 m – 5 m². Šioje vietoje paviršius grįstas betoninėmis šaligatvio plytelėmis, buvo Habs 114,14-114,24 m aukštyje. Iki 0,4 m storio piltiniai sijoto žvyro ir skaldos sluoksniai, o žemiau jų visame šurfo plote tirtas griuvenų sluoksnis suformuotas XX a. vid. – pastatų griovimo metu. Šurfas pateko į buvusio pastato vidų – po piltiniais sluoksniais 0,3 m gylyje (Habs 113,92 m aukščio) atidengtos dviejų tinkuotų vidinių sienų dalys.	
Vokiečių g. 28, posesija 385 Šurfas nr. 43	
Šurfo nr. 43 dydis 2x3 m – 6 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 114,15 m aukštyje. Pašalinus betonines plyteles fiksuotas iki 0,5 m storio skaldos sluoksnis, po kuriuo atidengtos mūro liekanos. Tiek į pietryčius, tiek į šiaurės vakarus nuo mūro iki 1,6 gylgio fiksuotas piltinis pilko grunto sluoksnis su griuvenomis datuojamas XX a. vid. Pietrytinėje šurfo dalyje sluoksnyje buvo kur kas daugiau griuvenų be metalinio statybinio laužo, kuriame aptikta ir keletas XVII a. žaliai glazūruotų koklių, puodų ir puodynų fragmentų.	
Vokiečių g. 28, posesija 385 Šurfas nr. 44	
Šurfo nr. 44 dydis 2x3 m – 6 m². Tirtas dalinai šaligatvio vietoje, dalinai žaliojoje zonoje, kur žemės paviršius buvo Habs 114,48-114,59 m aukštyje. Po paviršiniais plytelių, smėlio ir juodžemio	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	182	311	0

sluoksniais nuo 0,2 m iki 1,2 m gylio visame šurfo plote tirti piltinis pilko grunto ir geltono smėlio XX a. vid. – XXI a. pr. sluoksnis, suformuoti atliekant aplinkos tvarkybos darbus ir tiesiant inžinerinius tinklus. Mūras atidengtas 0,55 m gylyje (Habs 114,08 m aukštyje) iki 0,95 m aukščio. Vakariniame šurfo kampe nuo 1,3 m gylio slūgsojo 0,4 m storio piltinio geltono smėlio sluoksnis be radinių, žemiau radinių taip pat neaptikta.

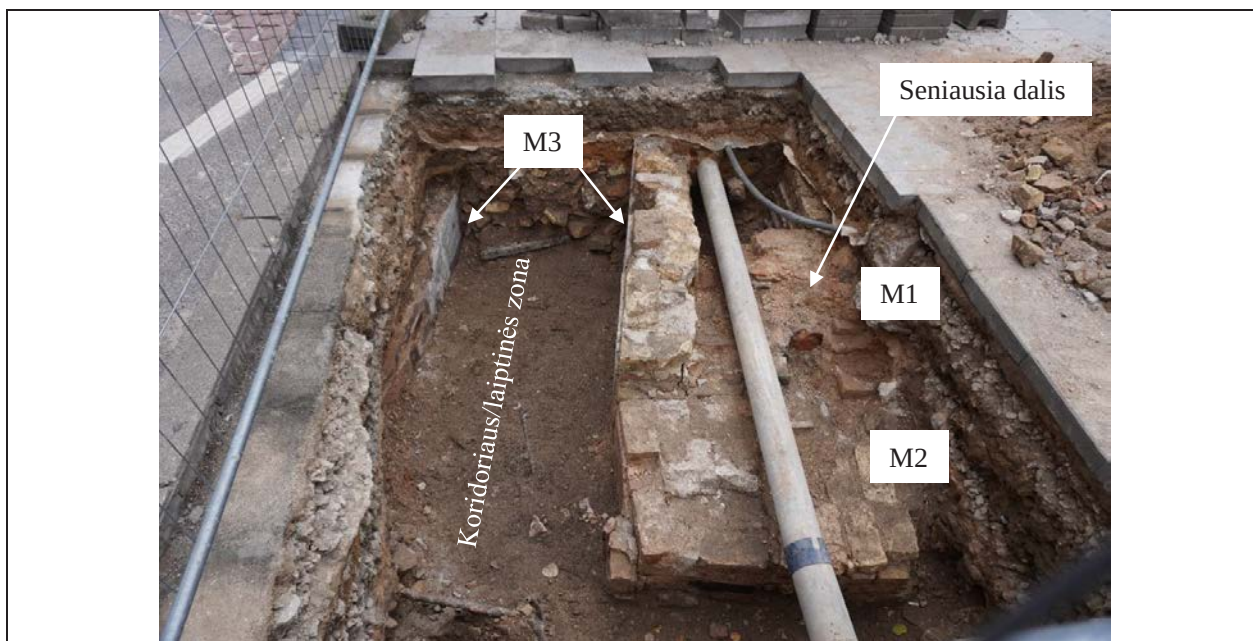
Vokiečių g. 28, posesija 385
Perkasa nr. 5

Perkasos nr. 5 dydis 4x6 m – 24 m². Tirtas šaligatvio vietoje, kur žemės paviršius buvo Habs 114,05-114,25 m aukštyje. Pašalinus betonines plyteles ir paviršinius skaldos ir smėlio sluoksnius visoje perkasoje, iki 2,3 m gylio, tirtas piltinis griuvenų ir pilko grunto sluoksnis datuojamas XX a. vid. – pastatų sugriovimo laikotarpiu. Sluoksnyje aptikta XVII-XVIII a. plokštinių žaliai glazūruotų koklių, puodų ir puodynų fragmentų. Piltiniuose sluoksniuose atidengtos dviejų mūrų liekanos. Pirmasis atidengtas 0,9 m gylyje, tęsėsi už pietrytinio perkastos pjūvio, mūro apačia nepasiekta. Antrasis mūras atidengtas pietvakarinėje perkastos dalyje 1,45 m gylyje (Habs 112,74 m aukštyje).

12.4. Atidengtų mūrų natūros duomenys

Vokiečių g. 28, posesija 385 Šurfas nr.5	
Apibūdinimas. Vieno iš įėjimų į pastatą vieta iš Rotušės pusės – koridoriaus arba laiptinės vieta (F.5.1-5.5). Aptiktos dalys: pastato pamato dalis (M1, M2), koridoriaus/laiptinės zonos sienų dalys (M3).	
M1, M2. Bendras plytų mūro pamato storis – 145 cm. Mūras nevientisas. Seniausioje dalyje (M1) mūryta iš raudonos spalvos naudojimo plytų : 30x15,5x? / 30x14x9,5 / ?x?x10 / ?x14x9,5 cm. Siūlės tarp plytų – 1,5-2 cm. Skiedinys kalkinis. Vakarinė pamato dalis (M2) – vėlyvesnė. Plytos geltonos spalvos, aštriabriaunės: 27x13x6,5 / 23x?x7 / 24x11x5,5 cm. Skiedinys kalkinis.	
M3. Laiptinės/koridoriaus zonos plotis – 90 cm, išplatėjantis V kryptimi. Sienos mūrytos geltonos spalvos, aštriabriaunėmis plytomis. Tinkuotos ir rištos dviejų rūšių skiediniais: kalkiniu bei mišrios sudėties cementiniu skiediniu.	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	183	311	0

F.45.1. Pamatas ir laiptinės/koridoriaus zona. Vaizdas iš ŠV.

F.45.2. Laiptinės/koridoriaus vaizdas iš V.

F.45.3. Sienelės tinkuotos ir remontuotos.

F.45.4. Vaizdas iš viršaus.

F.45.5. Sienelės tinkuotos ir remontuotos.

Vokiečių g. 28, posesija 385
Šūrfas nr.43

Apibūdinimas. Išilginio ir skersinio pamatų dalys M1 ir M2 (F.43.1-43.4).

M1. Akmenų-plytų mūro pamato dalis.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	184	311	0

Jos plotis – apie 1,2 m, visas aukštis neatidengtas. PR sienos pusėje – pastato vidaus patalpa, buvęs rūsys. Sienoje išlikusi metalinės sijos dalis – perdangos rekonstrukcijos elementas. Išlikusios dviejų standartų sijų liekanos: mūre – 20x9 cm pločio, greta mūro – 13,5x6 cm dydžio. Siena iš vidaus apmūryta. Metalinės sijos kairėje – nišos (švieslangio arba durų angos) angokraštis. Ties kampu angokraštis suapvalintas. Nišos gylis – apie 0,42 m, vidus tinkuotas.

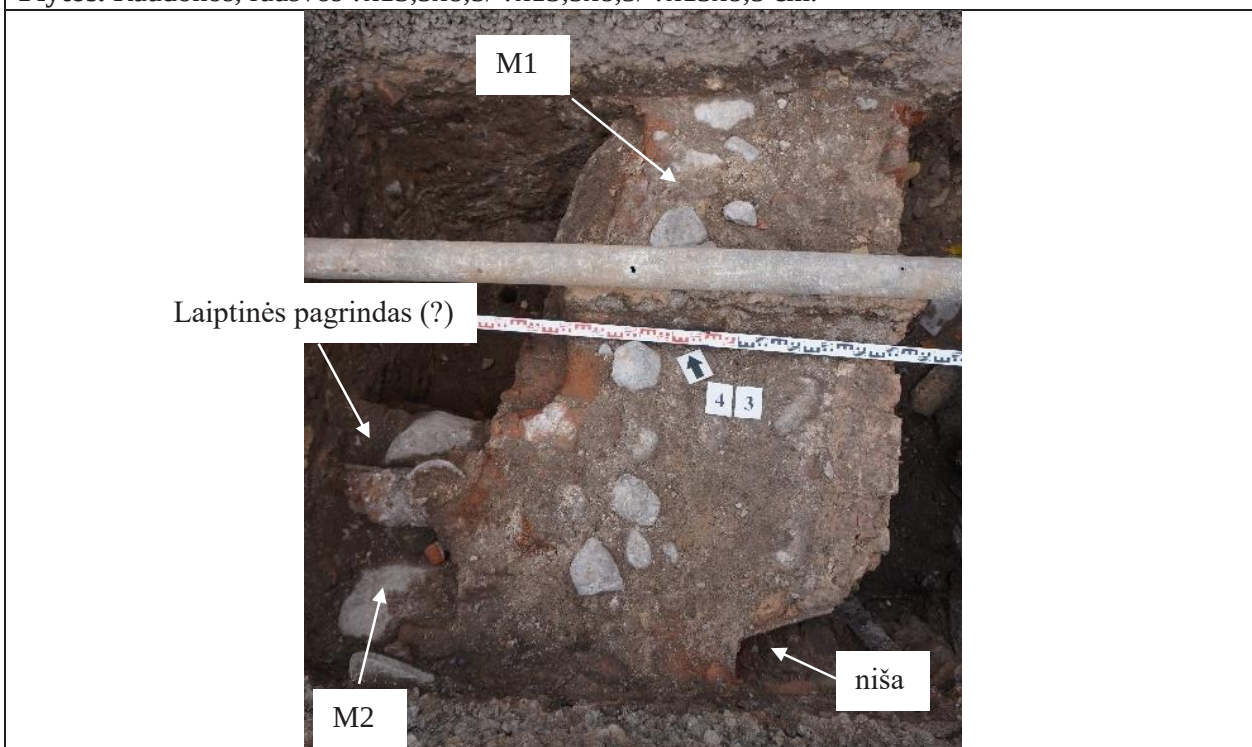
Plytos. Raudonos spalvos: 30,5x?x9/ ?x15x9/ ?x15x10 cm. Remontuota naudojant gelsvas 24x12x6/ 24x?x6 cm dydžio plytas. Išorinėje sienos dalyje – daugiausia plytų duženos ir pusplytės: ?x14,5x9 cm.

Skiedinys. Išorinė dalis – rupus, nevientisos spalvos, kalkinis su pavieniais kalkių gabaliukais. Vidinis sienos tūris užpildytas rupiu kalkiniu skiediniu su žvyro užpildu bei akmenimis.

M2. Akmenų-plytų mūro pamato dalis.

Formuotas iš akmenų ir plytų.

Plytos. Raudonos, rausvos ?x13,5x8,5/ ?x13,5x8,5/ ?x13x8,5 cm.

F.43.1. Vaizdas iš P pusės.

F.43.5. Vaizdas iš R pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	185	311	0

F.43.2. Vaizdas iš R pusės.

F.43.4. M1 ir M2 sandūra iš Š pusės.

Vokiečių g. 28, posesija 385
Šūrfas nr.44

Apibūdinimas. Pastato pamato dalis (M1), šviesduobės dalis (M2), švieslangio užmūrijimas (M3)
(F.44.1-44.3)

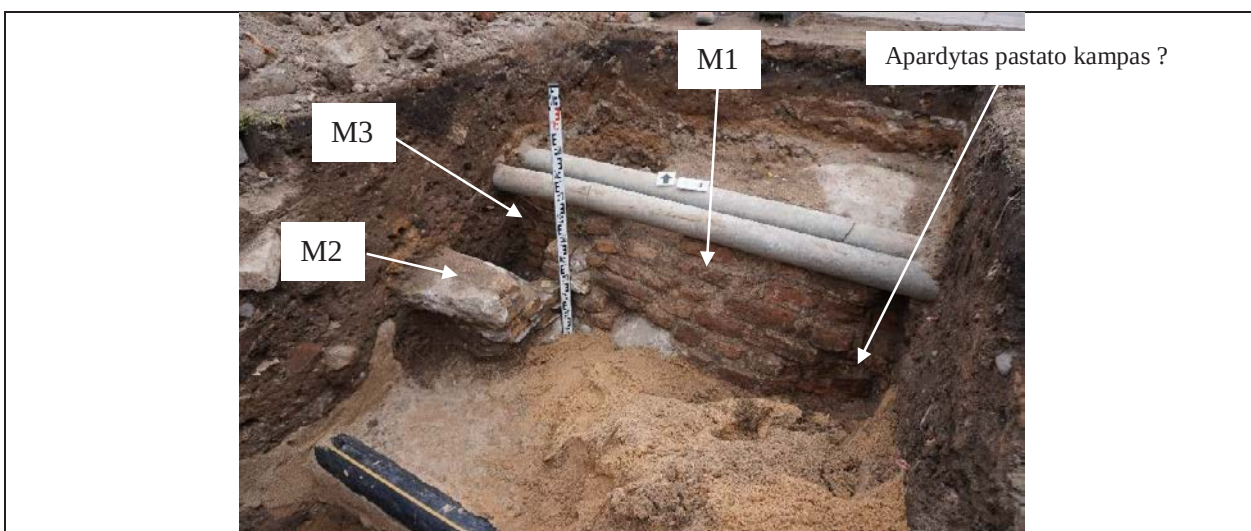
M1. Plytų ir pavienių akmenų mūro pamato storis – daugiau nei 115 cm. Ties R šurfo sienele mūras apardytas, galimai, tai pastato kampinė dalis. Mūro viršus padengtas betono sluoksniu.

Plytos. P mūro išklotinėje plytos įvairių dydžių, rausvos, rusvos ar ryškiai oranžinės spalvos, daug antrinio naudojimo plytų. Matmenys: 30x?x10,5 / ?x?x10 / ?x?x9,5 cm, angokraštis remontuotas plytomis: 26,5x?x5 / 26,5x?x7,5 / ?x12x5 / ?x13x7 cm. Siūlės labai plačios – iki 3 cm.

M2. Pamato M1 vakarinėje pusėje primūryta šviesduobė su nuožulnia sienele. Visas jos plotis neatidengtas (daugiau nei 45 cm); aukštis nuo palangės iki viršaus – 70 cm.

Plytos: 24x?x7,5 / 27x13x? / ?x13x7 cm, rištos cementiniu skiediniu. Šviesduobė tinkuota cementiniu skiediniu.

M3. Švieslangio užmūrijimas aštriabriaunėmis geltonos spalvos plytomis: 22x11x6,2 / 22x?x6,2 cm; rištos cementiniu skiediniu.

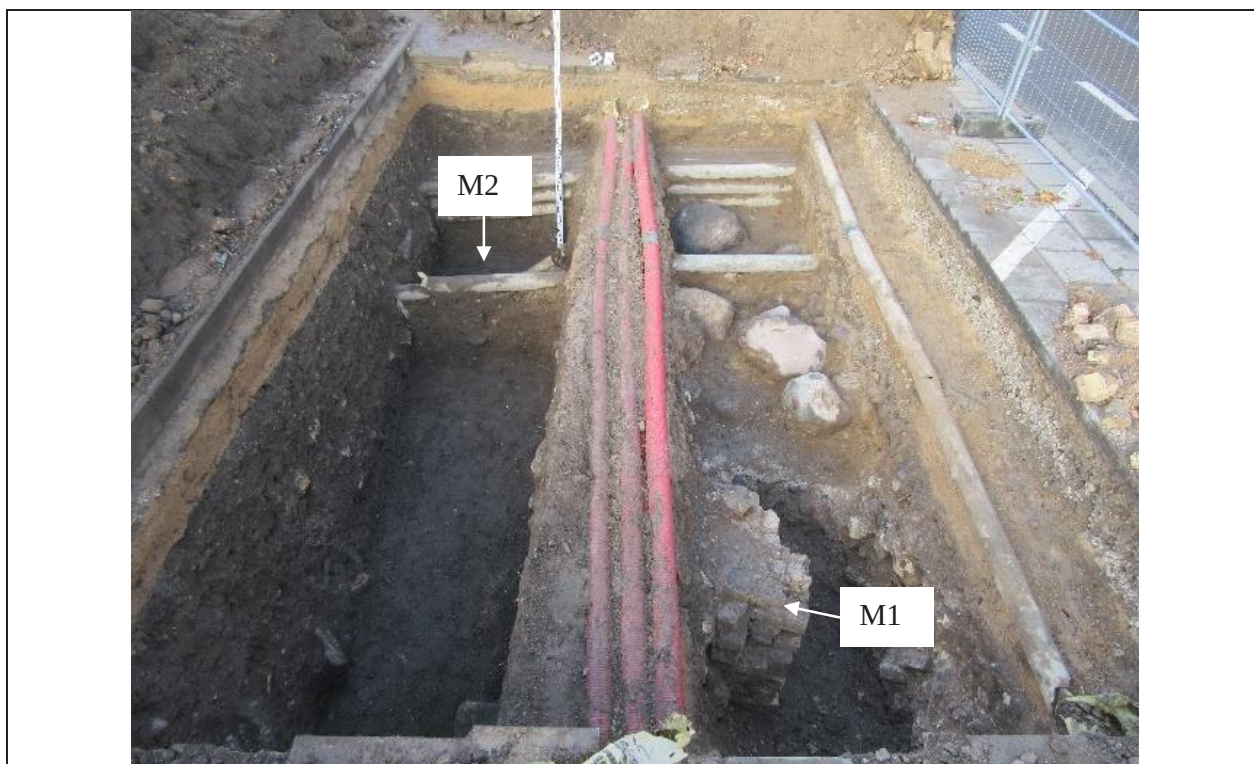
F.44.1. Pastato pamato, šviesduobės dalys. Vaizdas iš P.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	186	311	0

	
F.44.2. Šviesduobė	F.44.3. Švieslangio užmūrijimas

Vokiečių g. 28, posesija 385 Perkasa nr.5	
Apibūdinimas. Nenustatytos paskirties pamatų dalys M1 ir M2 (F.P5.1-P5.6).	
M1 parametrai. Plytų mūro pamato fragmentas virš kurio įrengta komunikacijų trasa. Pamatą matomas po kabeliais iš P ir Š pusių. Š dalyje, mūras apgriautas, išjudintas. P dalyje pamato ilgis – 1,12 m. Plytos. P struktūros dalyje – geltonos: 27x?x6,5/ 27x?x6,5/ ?x13x6,5/ ?x10x5 cm. Mūrijimo būdas – eilė ilginių, eilė trumpinių. Š dalyje – geltonos: ?x14x6/ ?x13,5x7/ ?x14x7 cm. Siūlės. P dalyje – horizontalios: 2-3,5 cm, vertikalios: 0,5-2 cm. Skiedinys. Balkšvas kalkinis skiedinys su smėlio užpildu.	
M2 parametrai Perkaso V dalyje, po kabeliais fragmentiškai išlikęs, suardytas akmenų-plytų mūro pamatas, tikėtina buvęs orientuotas Š-P kryptimis. Fragmento plotis – apie 0,8 m, ilgis – apie 0,6 m. Galimai tai – dviejų laikotarpių mūrinys. Plytos suardytos, matmenys nepamatuojami. Skiedinys. Kalkinis skiedinys.	

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	187	311	0

F.P5.1. Perkasos vaizdas iš R pusės.

F.P5.2. M1 vaizdas iš Š pusės.

F.P5.3. M1 vaizdas iš P pusės.

F.P5.4. M1 vaizdas iš P pusės.

F.P5.5. M2 vaizdas iš P pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	188	311	0

	
F.P5.6. M2 fragmentas iš arti.	

12.5. Buv. Vokiečių g. 28, posesijos 385 tyrimų rezultatai

1. Šurfe nr. 5 fiksuota: Vieno iš įėjimų į pastatą vieta iš Rotušės pusės – koridoriaus arba laiptinės vieta (F.5.1-5.5). Aptiktos dalys: pastato pamato dalis (M1, M2), koridoriaus/laiptinės zonos sienų dalys (M3).

Rasta 1-ojo aukšto įėjimo dalis iš rotušės aikštės pusės. XVIII a. II p. po gaisro padarytų nuostolių vykdyta rekonstrukcija, kuri pasak istorinių duomenų kainavo pakankamai daug, tačiau čia taip pat nurodyta, jog nuniokoto namo išlikusios dalys buvo panaudotos, todėl M1 gali būti jau nuo XVII a. žinomo pastato pamato fragmentas – sienos dalis. XX a. I p. planuose matyti, kad iš Rotušės a. pusės buvo įėjimai į pastato vidų (28a, 28b pav.). **Datavimas:** M1 – XVI–XVII a. I p.; M3 – XVIII a. II p.–XIX a. I p.; M2 – remontuota XX a. 3 deš.

2. Šurfe nr. 43 fiksuota: Išilginio ir skersinio pamatų dalys M1 ir M2 (F.43.1-43.4).

Gali būti, kad šios pamatų dalys priklausė jau nuo XVII a. žinomam pastatui (savininkas tuomet buvo miesto tarėjas-raštininkas S. Petrovičius). Istoriniai duomenys byloja, kad XVIII a. vid. pastatas labai nukentėjo: sklypo gale patalpos sugriautos, pastato rūšiai įgriuvę. Taip pat žinoma, kad būta išorinės laiptinės į 2 aukšto patalpas. 1759 m. vyko plataus masto rekonstrukcija, kuomet buvo remontuoti ir rūšiai – tinkuojami. **Datavimas:** abi dalys vienalaikės ir datuojamos XVI a.-XVII a. I p., remontuota XX a. pr.

3. Šurfe nr. 44 fiksuota: Pastato pamato dalis (M1), šviesduobės dalis (M2), švieslangio užmūrijimas (M3) (F.44.1-44.3).

Pamatas sietinas su nuo XVII a. žinomu šioje vietoje stovėjusiu mūriniu pastatu, vad. „rojumi“. Švieslangio/šviesduobės tvarkymas susijęs su 1911 m. projekto įgyvendinimu, kurio metu rekonstruotos pirmo aukšto angos, 1911 m. projekte žymėta švieslangio vieta atitinka rasto švieslangio vietą (28a pav.). Švieslangio užmūrijimas, sprendžiant pagal naudotas medžiagas, susijęs su XX a. 3 deš. kanalizacijos įrengimu (28b pav.). **Datavimas:** M1 – XVII a. I p.; M2 ir M3 – XX a. I p.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	189	311	0

4. Perkasoje nr. 5 fiksuota: Nenustatytos paskirties pamatų dalys M1 ir M2 (F.P5.1-P5.6).

Sąsajos su istoriniais rašytiniais šaltiniais nenustatytos. **Datavimas:** **M1** - XIX a. pab.-XX a. pr.,
M2 – ant ankstyvesnės dalies užmūrytas XIX a. pab.-XX a. pr. mūrinys.

Apibendrinimas.

Posesijos ribose išskirtas vienas pastatas, stovėjęs šonu į rotušę. XVII a. minimas namo savininkas, miesto tarėjas-raštininkas S. Petrovičius. Išskirti mažiausiai du namo rekonstrukcijų etapai: XVIII a. II p. bei XIX a. pab. arba XX a. pr.

Ankstyviausiam laikotarpiui, **XVI – XVII a.**, priskirti pamatų ir laiptinės elementai (šurfuose nr. 5, 43,44). Turimos šio pastato fotografijos, darytos prieš ir po sugriovimo, rodo, kad **XIX a. pab. arba XX a. pr.** buvo vykdyta didelė renovacija – langų angos stipriai didintos, perdangos stiprintos arba perdarytos metalinių sijų pagalba.

XIX a. pab.-XX a. I p. laikotarpiui priskirtos kairiojo kiemo korpuso pamatų liekanos (perkasa nr.5).

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	190	311	0

IŠVADOS. APIBENDRINIMAI

Pirmojo etapo žvalgomųjų tyrimų rezultatai parodė, kad sunaikintame Vokiečių g. užstatymo plote iki šiol yra gausiai išlikę apardytų pastatų liekanų – pastatų, stovėjusių iki 1944 m. bombardavimo ir galutinai baigtų griauti XX a. 6 deš. pabaigoje, požeminių dalių. Tyrimų metu ištirti 44 šurfai ir 6 perkastos. Jų bendras plotas 338 m². Tik penkiuose tirtuose šurfluose (Nr. 3, 11, 20, 22, 24, 32) ir vienoje perkasoje (Nr. 3) statinių liekanų neaptikta. Mūro konstrukcijų paviršius buvo stebimas iškart po paviršiniu gruntu – 0,15-0,7 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus.

Tirti plotai suskirstyti pagal istorinių posesijų ribas (viso 12 posesijų), ir tokia tvarka pateikti tyrimų rezultatai kiekvienoje posesijoje.

Dėl tyrimų metodikos fragmentiško pobūdžio kol kas nėra galimybių nustatyti tikslaus išlikusių mūrinių konstrukcijų intensyvumo ir galutinai atlikti chronologinę užstatymo rekonstrukciją. Tokiam tikslui pasiekti reikalingi detalesni tyrimai. Tačiau šie natūros tyrimų rezultatai visgi didele dalimi patvirtino ir papildė iki šiol turimas žinias apie istorinę-architektūrinę gatvės užstatymo raidą.

1. Išsiaiškinta, kad išlikusios architektūros natūros faktinių duomenų visuma su nežymiomis išimtimis sutampa su kartografiniais ir kitais vaizduojamaisiais šaltiniais, sudarytais prieškario laikotarpiu: 1939 m. Vilniaus planu bei XX a. 3-4 deš. vandentiekio ir kanalizacijos įvedimo projektiniais brėžiniais. Išaiškėjo, kad šie šaltiniai yra tikslūs, atvaizduojantys realią prieškario užstatymo situaciją – atidengtų pamatų perimetro linijos, kryptys ir netgi smulkesnių elementų, tokių kaip atskirų patalpų, laiptinių, švieslangių vietos, sutampa su turimais grafiniais vaizdais. Tam tikrais atvejais buvo atsektos konkrečių architektūrinių elementų paralelės su turimomis fotografijomis. Planigrafinių šaltinių netikslumai ar neatitikimai pastebėti tik kai kurių posesijų zonose (žr. brėž. 1 priede): posesijoje 376 (šr. 9), posesijoje 382 (šr. 32, 33), posesijoje 385 (šr. 5, 44, perkasoje 5).
2. Tyrimais patvirtino Vokiečių gatvės istorinės raidos ypatybę – užstatymo tęstinumo bruožas, kuris atpažįstamas pagal užfiksuotą pastatų pamatų chronologinį daugiasluoksniškumą. Tokiu būdu patvirtintas vienas svarbiausių urbanistinės struktūros bruožų ir tuo pačiu Vokiečių gatvės reikšmė ir svarba. Beveik visais atvejais išskirta įvairių pamatų dalių ir elementų sandūrų, perstatymų ir rekonstrukcijos žymių, bylojančių apie plačiai žinomą faktą, kad istorijos bėgyje tas pats namas galėjo būti perstatomas ir pertvarkomas daug kartų, tam tikslui panaudojant prieš tai stovėjusio statinio dalis ir pakartotinai panaudojant tinkamas statybines medžiagas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	191	311	0

3. Šio, pirmojo etapo, architektūros natūros tyrimais posesijų ribų kaitos⁴⁶ raida nenustatyta. Tačiau šurfuose nr. 4, 19, 26 aptikta to paties laikotarpio pastatų pamatų (sienu) sandūrų, bylojančių apie buvusias ribas tarp posesijų. Vykusį posesijų ribų kaitos procesą rodo ir natūroje stebėtos skirtingo laiko pamatų sandūros ir pamatų sutvirtinimai/pastorinimai. Tikslesnė **posesijų ribų kaitos bruožo analizė** bus galima tik išsamesnių tyrimų etapo metu.
4. Atidengtų pamatų ties gatvės riba padėtis, jų išsidėstymas vienas kito atžvilgiu teikia galimybę identifikuoti buvusią ŠR Vokiečių g. „**raudonąją**“ **gatvės liniją**, kuri skirtingais laikotarpiais išliko daugmaž stabili, susiformavusi nuo XVI a. nekito arba kito nežymiai. **Vokiečių g. dalyje** tiksli gatvės linija aptikta šurfuose nr. 2, 15, 16, 17, 19, 23, 28, 30, 36, 40, 44.
5. Vertinant mūrų sandarą, nustatyti šie bruožai:
- 5.1. XVI-XVII a. I p. laikotarpiui priskirtuose mūrų fragmentuose naudotos kokybiškos statybinės medžiagos, reguliarus, tvarkingas plytų ir akmenų rišimas; sienų dalys vėlesniais pastatų perstatymo laikotarpiais tapusios jų pamatinėmis dalimis;
- 5.2. Nuo XVII a. II p. pastebėta didėjanti naudotų plytų įvairovė, t.y. naudotos ne tik atitinkamam laikotarpiui būdingų dydžių plytos, bet nemaža dalimi mūro fragmentuose fiksuotos antrinio naudojimo plytos, mūrijama nesilaikant aiškos sistemos. Didžioji dalis visame tyrimų plote rastų ir identifikuotų mūrų struktūrų priskirtos XVII a. II p.-XVIII a. II p. laikotarpiui, kuriam būdinga pastaroji tendencija. Tai siejama su karų bei ypač XVIII a. gaisrų padaryta žala, kuomet atstatant nuniokotus pastatus naudotos sugriautų pastatų liekanas/ statybines medžiagas.
- 5.3. Kitas aiškiai atpažįstamas architektūrinės raidos etapas tapatinamas su XIX a. II p. - XX a. pr., kuomet statybos tradicijų kaitą lėmė įsigalėjęs carinės statybos reglamentas, pakitusi architektūros praktika ir statybos medžiagos (įsigalėję fabrikinės gamybos standartai plytų gamyboje). Todėl šio etapo mūrų dalys aiškiai atpažįstamos pagal statybines medžiagas. Daugiausia šio laikotarpio elementų fiksuota vidiniuose kiemuose: performuotose angose, laiptinėse ir tose vietose, kuriose korpusai buvo perstatomi – didinamas plotas arba aukštingumas. Vokiečių g. pastatų fasadų dalyse šio laikotarpio mūrų elementai yra susiję su švieslangių ar kt. angų remontais, o pamatų primūrijimai priskiriami XIX a. II p. vykdytoms fasadų rekonstrukcijoms.

⁴⁶ Posesijų dydžio kaitos bruožas yra žinomas iš įvairių istorinių duomenų ir kitų miesto tyrimų rezultatų.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	192	311	0

6. Disponuojant gautais rezultatais, šiame etape buvo identifikuotos mūro struktūros skirtingų posesijų ribose⁴⁷ ir preliminariai nustatyta jų chronologija⁴⁸ ir pateikiami tokie tyrimų rezultatai:

Posesija 411. Nustatyta, kad šioje posesijoje atidengtų pamatų ir kitų architektūrinių elementų fragmentai priklausė mažiausiai *keturiems* skirtingais laikotarpiais stovėjusiems namams, neskaitant inžinerinės struktūros liekanos. Atrastas kolektoriaus fragmentas siejamas su „Europos“ viešbučio infrastruktūros elementu.

Ankstyviausio laikotarpio, nenustatytos paskirties statinių liekanų, datuotų **XVI vid.**, aptikta tik perkasoje Nr.1. Liekanos atidengtos labai fragmentiškai, todėl identifikuoti jų nepavyko.

XVIII a. II p. statybos laikotarpio kapitalinės sienos pamato liekana priskirta pijorų vienuolyno statyto namo pamatui (perkasa nr.1).

XIX a. pr. laikotarpiui priskirti keli elementai (pamato dalys, švieslangio ir rūšio skliauto fragmentas šurfuose nr. 1, 2) siejami su architekto M. Šulco namu, statytu 1802-1808 m. Namo gatvės fasadų vaizdas užfiksuotas prieškario fotografijoje. Joje Dominikonų g. fasade matomi laiptai į rūšį, su kuriuo siejamas aptiktasis skliautas.

XIX a. pab. laikotarpio statybai priskirtas inžinerinės struktūros, nuotekų kolektoriaus, fragmentas, remontuotas XX a. pradžioje.

Posesija 376. Nustatyta, kad šioje posesijoje atidengtų pamatų ir kitų architektūrinių elementų fragmentai priklausė mažiausiai *keturiems* skirtingais laikotarpiais stovėjusiems pastatams.

Gatvės fasado fragmentas šurfe nr. 12 (buvusi antžeminė sienos dalis) datuojamas **XVI vid.** Vėlesniais laikotarpiais siena tapo kito pastato pamatu. Pamatas, spėjama, atitinka to laikotarpio gatvės raudonąją liniją. Pamato vientisumas neteikia galimybių identifikuoti, kurioje posesijoje (376 ar 377) stovėjo pastatas.

XVIII a. II p. etapui priskiriami rūšio su švieslangiu ir laiptinės elementai (šurfas nr. 6). Namas sietinas su pijorų turėta nuosavybe. Tikėtina, jog tuo laikotarpiu dvi posesijos (411 ir 376) buvo apjungtos, tačiau tiksli posesijų ribų kaita nenustatyta.

⁴⁷ Tam tikro laikotarpio (XVIII a. pab.-XIX a. pr.) posesijų ribų situacija ir „prisirišimas“ prie tokio jų ribų suskirstymo, duomenų analizės eigoje kartais įnešdavo sumaišties. Istorijos bėgyje vyko tam tikra chronologinė posesijų ribų kaita, ko pasekoje kai kuriais atvejais ankstyvesnio laikotarpio namo perimetras atsidurdavo abejose gretimose posesijose. Todėl reikėtų pripažinti, kad namų skaičiaus suskirstymas posesijų sudėty ir priskyrimas konkrečiai posesijai visgi yra kintamas dëmuo.

⁴⁸ Dël žvalgomųjų tyrimų apimties, ankstyviausio, pirminio, XV a. užstatymo liekanų neaptikta. Ankstesnių tyrėjų jos fragmentiškai buvo fiksuotos ir priskirtos medinio, ar fachtverkinio užstatymo pobūdžiui.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	193	311	0

XIX a. pr. laikotarpiui priskiriamas kapitalinės sienos pamatas (šurfas nr. 4 - sandūra su 411 posesija). To meto sklypo valdytojas Angerovas pasistatė naują mūrinį namą.

XIX a. II p. priskiriamas dešiniojo kiemo korpuso išorinės kapitalinės sienos pamato fragmentas bei buv. medinių grindų paviršius. Korpusas rekonstruotas, galimai užstatytas ant senesnio namo dalių.

Vienas pamato fragmentas, aptiktas buv. kiemo dalyje (šurfe nr. 9) neidentifikuotas ir nedatuotas.

Posesija 377. Aptiktos pastatų liekanos priskiriamos mažiausiai *dviems* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Seniausias elementas, datuojamas **XVI a. – XVII a. I p.**, preliminariai siejamas su XVI a. viduryje istoriniuose duomenyse minimu Sluškių mūriniu namu (šurfas nr. 10) Namas sudegė, XVIII a. II p. atstatytas. Rekonstruotas **XX a. pr.** Buvusi siena tapo pamatu.

Laiptinės į rūšį dalys formuotos **XVIII a. II p.**, tikėtina, į jau tuo metu buvusius rūsius. (šurfas nr. 8). **XIX a. ir XX a. pr.** laikotarpiui priskiriami smulkūs remonto elementai ir žymės.

Posesija 378. Aptiktos pastatų liekanos priskiriamos mažiausiai *dviems* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Seniausiu laikotarpiu – **XVI a. – XVII a. I p.** – datuojama sienų kampinė dalis (šurfe nr. 15) ir gali būti siejama su senąja pinigų kalykla. **XIX a. II p. – XX a. pr.** priskiriamos namo fasado rekonstrukcijos žymės.

Kitas architektūrinis elementas - kapitalinės gatvės fasado sienos pamatų dalis ir/arba tarpuvartės pamato dalis dėl stiprių suardymų (šurfe nr. 16) tiksliau nedatuotas, manytina, formuotas ne vėliau nei XIX a. pradžioje.

Posesija 379. Aptiktos pastatų liekanos priskiriamos mažiausiai *trims* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Trys pamatų ir sienų elementai (dviejų pastatų liekanos šurfuose nr. 17, 19), priskiriami **XVI-XVII a. I p.** Istorinių žinių apie juos neturima. Buvusi namo sienos dalis puošta gotikos laikotarpiui būdinga atviro tipo plytų mūro puošyba – rombo raštu.

Sienos ir pamato jungtis nusako buvusį gatvės paviršiaus lygį – maždaug ties Habs 110,55 m, t.y. -1,54 m nuo esamo žemės paviršiaus.

XIX a. II p. laikotarpiui priskiriama namo nr. 12 švieslangio vieta (šurfe nr. 18). Dalinai trijų aukštų pastatas minimas jau XVIII a. pab. Švieslangio vieta identifikuota iš XX a. I p. fotografijos.

XXa. pr. rekonstrukcijų laikotarpiui kiemo dalyje priskiriama įėjimo į rūšį vieta (šurfe nr. 14), kuomet pagal parengtą 1902 m. projektą įrengta rūšio-ledainė –2 aukšte.

Posesija 380. Aptiktos pastatų liekanos priskiriamos mažiausiai *dviems* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

XVI-XVII a. I p. laikotarpio pamato liekana, sandūra su namu 12, aptiktu šr. 19.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	194	311	0

Visi kiti perkasoje nr.2 aptikti fragmentai, rūšio ir pamato elementai siejami su tuo pačiu pastatu, statytu **XVII a. II p. -XVIII a. I p.** rekonstruotu ir perstatytu ne kartą. Remonto žymės priskiriamos **XVIII a. II p.**

Plytų grindų fragmentas (šurfe nr. 13) nedatuotas.

Posesija 246. Aptiktos pastatų liekanos priklausė mažiausiai *dviems* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Ankstyviausiam, **XVII a. II p.-XVIII a. I p.**, laikotarpiui priskiriami pastatui 1 (stovėjęs galu į Vokiečių g.) priklausę rūšiai (perkasoje P4). Nuo **XVIII a. pr.** pastatas priklausė žymių ir turtingų giminių – Siesickių, Radvilų, Tiškevičių – atstovams.

Vėlesnio laikotarpio, **XVIII a. II p. – XIX a. I p.**, datuojamos pamatinės dalys priskiriamos namui 2 (orientuotam į buv. Žydų g.) priklausė tuo metu pastatytam arba perstatytam namui.

Posesija 381. Pastatų liekanų šurfuose nr. 23, 26 (pamato ir įgriuvusio rūšio skliauto žymės; akmenų mūro pamatų dalys su plytų mūro fragmentais) datavimas ir sąsajos nenustatyti.

Kiemo dalyje aptikta pamato dalis tapatinama su praplėstu **XIX a. pab.** (1884-1899 m.) dešiniu kaimo korpusu.

Posesija 382. Apjungtos trys posesijos tuo pačiu numeriu. Aptiktos pastatų liekanos priklausė mažiausiai 5-6 pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Posesija susijusi su garsių didikų giminių atstovais, tokiais kaip: Pacai, Tiškevičiai. Novosielskiai. Fiurstenhofo plane (apie 1737 m.) šioje vietoje pažymėti apjungti pastatai į uždaro stačiakampio plano rūmus, pavadinti *Nowaselskij Palais*. Jie vaizduojami mediniai arba dalinai mūriniai.

Kairioji posesija 382. Gatvės fasado linijoje atidengtos struktūros (šurfuose nr. 28, 29, 30) labai suardytos, datavimas nenustatytas. Paviršiuje - **XIX a. II p. ir XX a. pr.** remonto žymių.

Dešinioji posesija 382. Ankstyviausio pastato dalis fiksuota ties Vokiečių ir buv. Mėšinių g. sankirta (šurfas nr.35) – datuojama **XVI-XVII a. I p.** Prie sienos prigludęs grindinys – ankstyviausia Mėšinių g. danga bei gatvės linijos identifikacija. Kiemo dalyje **XVII a. II p.-XVIII a. I p.** fragmentai šurfuose nr. 31 ir 33. Siejami su tuo pačiu pastatu.

Gatvės fasado pamatinės dalys šurfuose nr. 28 ir 30 datuojamos **XVIII a. II p.** – siejamos su pastato virsmu iš Antano Karolio Novosielskio rūmų į Tiškevičių rūmus. Gali būti, jog šiuose vietose identifikuotas posesijų jungimo etapas.

Palei Mėšinių g. identifikuojama **XVIII a. II p.-XIX a. I p.** buvusio korpuso pamato dalis arba dviejų korpusų jungtis – perkastos nr.6 vakarinėje dalyje. Gali būti siejama su Vokiečių g. 22 rytinėje pusėje, prie Mėšinių g., buvusiu vieno aukšto korpusu, kuriame XIX a. pradžioje veikė parduotuvėlės.

XX a. pr. arba 3-4 deš. datuojamas menkas kelių akmenų pamato fragmentas šurfe nr.34 siejamas su priestatu prie Mėšinių g. korpuso iš kiemo pusės.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	195	311	0

Posesija 383. Aptiktos pastatų liekanos priklausė mažiausiai *trims* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais.

Ankstyviausiam laikotarpiui, **XVI a.-XVII a. I p.**, priskiriamas kampinis namo fragmentas, aptiktas Vokiečių ir Mėsinių g. sankirtoje (šurfas nr. 36). Namas minimas nuo **XVII a.** Tam pačiam laikotarpiui priskirtas mūrų junginys aptiktas dešiniojo kiemo korpuso zonoje (šurfas nr. 38). Fragmente fiksuota XVIII a. I p.-XIX a. I p. perstatymų.

XVII a. II p.-XVIII a. I p. laikotarpiui su vėlesnėmis, **XVIII a. II p. – XIX a. I p.**, rekonstrukcijomis datuoto Mėsinių g. korpuso pamatų fragmentai (šurfe nr. 37, perkasoje nr. 6). Rekonstrukcijos susijusios su planinės struktūros perplanavimu po XVIII a. vidurio gaisrų.

Posesija 384. Aptiktos pastatų liekanos priklausė mažiausiai *trims* pastatams, stovėjusiems skirtingais laikotarpiais: vienalaikiai **XVII a. II p. – XVIII a. I p.** pastatų fragmentai (šurfuose nr. 39, 40) ir inžinerinė **XX a. 3 deš.** struktūra (šurfas nr. 41).

Posesija 385. Posesijos ribose išskirtas vienas pastatas, stovėjęs šonu į rotušę. XVII a. minimas namo savininkas, miesto tarėjas-raštininkas S. Petrovičius. Išskirti mažiausiai du namo rekonstrukcijų etapai: XVIII a. II p. bei XIX a. pab. arba XX a. pr.

Ankstyviausiam laikotarpiui, **XVI – XVII a.**, priskirti pamatų ir laiptinės elementai (šurfuose nr. 5, 43,44). Turimos šio pastato fotografijos, darytos prieš ir po sugriovimo, rodo, kad **XIX a. pab. arba XX a. pr.** buvo vykdyta didelė renovacija – langų angos stipriai didintos, perdangos stiprintos arba perdarytos metalinių sijų pagalba.

XIX a. pab.-XX a. I p. laikotarpiui priskirtos kairiojo kiemo korpuso pamatų liekanos (perkasa nr.5).

Įvertinus gautus rezultatus, rekomenduojama archeologinius Vokiečių g. tyrimus ateityje planuoti platesne apimtimi, siekiant atidengti kuo daugiau statinių liekanų jų buvusio perimetro apimtyje. Tai sudarytų galimybę atlikti išsamesnę užstatymo istorinę-architektūrinę rekonstrukciją.

V. Veževičienė (NKP atest. Nr. 0437)

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	196	311	0

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	197	311	0

Dendrologinis tyrimas ir arboristinis įvertinimas

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	198	311	0

ARBORISTAS RENATAS

Medžių ir šaknų
prižiūra

ŽELDINIŲ ESANČIŲ VOKIEČIŲ G. SKVERE VILNIUJE, INVENTORIZAVIMAS IR ARBORISTINIS ĮVERTINIMAS

Parengė: arboristas Arnas Švelnikas,
arboristas Renatas Turčinavičius

2021 metai

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	199	311	0

TURINYS

TURINYS

1. Aiškinamasis raštas
 - 1.1. Trumpa želdynų charakteristika
 - 1.2. Vertinimo metodika
 - 1.3. Detalesnė želdynų charakteristika
2. Sklypo planas
3. Želdynų inventorizavimo kortelė.
4. Fotofiksacija
5. Išvados
6. Rekomendacijos.
7. Vertinimą atlikusių specialistų kvalifikacija

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	200	311	0

1. Aiškinamasis raštas

1.1. Trumpa želdynų charakteristika

Lentelė 1. Skvero Vokiečių g. želdynų charakteristika:

Bendra želdynų būklė:	patenkinama
Veja (pieva):	šienaujama
Gėlynai:	nėra
Vėjavartos ir vėjalaužos:	nėra
Želdyno inžinerinės dangos:	sklype vyrauja vejos danga
Želdyno gamtiniai elementai:	nėra
Želdyno teritorijoje esantys valstybės ar savivaldybių saugomi objektai ir jų pavadinimai:	gamtos paveldo (medžiai, rieduliai, reljefo formos ir kt.): nėra kultūros paveldo (archeologiniai, memorialiniai, architektūriniai, inžineriniai ir dailės): nežinoma

1.2. Vertinimo metodika

Skvero Vokiečių g. Vilniuje želdinių inventorizavimo darbai buvo atliekami 2021 metų birželio mėnesį. Inventorizacija atliekama natūroje apžiūrint kiekvieną želdinių grupę ir (ar) atskirus želdinius, bei užpildant Želdynų ir želdinių inventorizavimo kortelę (lentelę).

Inventorizacija parengta vadovaujantis šiais dokumentais:

Želdynų ir želdinių inventorizavimo ir apskaitos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. D1-5;

Želdinių būklės ekspertizės tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. D1-673;

Kriterijų, pagal kuriuos medžiai ir krūmai, augantys ne miškų ūkio žemėje, priskiriami saugotiniams, sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 206;

Želdynų būklė vertinama 3 (trijų) balų sistemoje, pagal 4 (keturis) skirtingus aspektus:

I. Medžių genėjimo intensyvumo laipsnis:

1. laja negenėta arba nupjauta iki 1/3 lajos viršūnės (nepažeidžiant centrinio

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	201	311	0

- kamieno) ir šoninių šakų;
2. nugenėta 1/2-2/3 medžio lajos;
 3. nupjauta visa laja, paliktas tik kamienas.

II. Medžių (krūmų) defoliacijos laipsnis:

1. sąlyginai sveikas ar silpnai pažeistas (defoliacija 0–25%);
2. vidutiniškai pažeistas (defoliacija 26–60%);
3. stipriai pažeistas (defoliacija >60%).

Pastaba. Be medžių defoliacijos gali vykti asimiliacijos aparato dechromacija (spyglių ar lapų natūralios spalvos pokyčiai – pageltimas, parudavimas). Ji vertinama analogiškai lapų defoliacijai.

III. Ligų intensyvumas ir kenkėjų gausumas ir pakenkimo laipsnis:

1. nepakenkti arba silpnai pakenkti kenkėjų ir ligų (lapai ar spygliai sveiki arba ligų ar kenkėjų pakenkta <1/3 jų kiekio);
2. vidutinis pakenkimas (ligų ar kenkėjų pakenkta nuo 1/3 iki 2/3 lapų ar spyglių);
3. stiprus pakenkimas (ligų ar kenkėjų pakenkta >2/3 lapų ar spyglių, arba jie visiškai nuėsti).

IV. Medžio kamieno (žievės) mechaninio pažeidimo intensyvumas:

1. sveiki ir silpnai pažeisti (žaizdų nėra arba šviežiai pažeistas (einamaisiais metais) tik nedidelis žievės plotelis (<30 cm²));
2. vidutiniškai pažeisti (yra viena ar kelios kelių metų senumo žaizdos, pažeistas 50–300 cm² žievės plotas, kuris jau gali būti užsikrėtęs medieną pūdančiais grybais);
3. stipriai pažeisti (yra viena ar kelios kelių metų senumo žaizdos, pažeistas didelis žievės plotas (>300 cm²), medžio kamienas intensyviai ardomas (arba jau išpuvusiu viduriu) medieną pūdančių grybų).

Pastaba. Eglė ir uosis yra ypač jautrūs žievės (kamieno) mechaniniams pažeidimams, todėl 1 balu vertinami tik sveiki (nepažeisti) medžiai, o esant bent vienai platesnei negu 3 cm žaizdai jie vertinami kaip stipriai pažeisti.

Jei vertinamo medžio būklę inventORIZACIJOS metu veikia keli veiksniai, pvz., jis genėtas, užpultas kenkėjų, pažeistas ir jo kamienas, tokiu atveju į lentelę įrašomas blogiausios būklės (pažeidimo) balas pagal bet kurį iš paminėtų kriterijų.

Visais atvejais būklė vertinama vizualiai, želdinius lyginant su sąlygiškai sveikais želdiniais. Jei vertinamo medžio būklę inventORIZACIJOS metu veikia keli veiksniai, pvz., jis genėtas, užpultas kenkėjų, pažeistas ir jo kamienas, tokiu atveju į lentelę įrašomas blogiausios būklės balas (pvz., jei genėjimo intensyvumo laipsnis yra 2 balai, defoliacija – 1 balas, o kamieno mechaninis pažeidimas – 3 balai, tai bendra medžio būklė vertinama 3 balais).

Vertinimui naudojami instrumentai: žerglės HAGLOF (slankmatis matuoti kamieno skersmeniui), aukštmatas (aukščio nustatymui) SUUNTO PM-5/360 PC, geodezinė ruletė

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	202	311	0

(matuoti šaknų apsaugos zoną ir lajos projekciją pasaulio kryptį atžvilgiu).

1.3. Detalesnė želdynų charakteristika

Visi vokiečių gatvės želdiniai (medžiai, krūmai ir vejose) kurių yra 55, ribojami pėsčiųjų ar autotransporto kelių, buvo/yra užstatyti lauko kavinių terasomis.

Aplink medžius nuo nr. 6 iki nr. 9, nuo nr. 14 iki nr. 17, nuo nr. 26 iki nr. 29, nr. 40 ir nuo nr. 51 iki nr. 55 iš visų keturių pusių yra paliktas suplūktas augalinis 1 metro pločio ir 1 metro ilgio kvadrato formos grunto įrėminimas su visomis užnešamomis kitų dirvožemių ar šaligatvių ir kelio dulkėmis. Toliau už šių kvadratinių įrėminimų yra betono šaligatvio plytelės nuo vidinės skvero dalies ir akmenų grindinys nuo važiuojamosios dalies pusės. Likę medžiai yra su įrėminimu betono plytelių arba akmenų grindinio dangos iš vienos pusės, o iš kitos pusės jie įsiterpia į vejose arba krūmų želdinius.

Šioje miesto dalyje vyraujantis vėjas yra šiaurės rytų. Todėl Vokiečių gatvėje esantys pastatai apsaugo želdinius nuo nepageidaujamo vėjo poveikio.

48 iš 55 medžių yra mažalapės liepos. Pavieniui, šiaurinėje Vokiečių gatvės dalyje, nutolę vienas nuo kito auga mandžiūrinis riešutmedis, paprastoji eglė ir paprastasis kaštonas. Pietvakarinėje dalyje tarp mažalapių liepų yra įsiterpęs vienas paprastasis klevas, o šiaurės vakaruose, 2vnt paprastųjų uosių. Vyraujantys krūmai yra japoninės lanksvos (apie 70%), paprastosios alyvos (apie 25 %), likusius 5% pasidalina vanhuto lanksvos, , baltuogės meškytės ir paprastosios eglės žemaūgė forma 'Nidiformis'.

2. Sklypo planas

Lentelė 2 Raudonais skaičiais sužymėti medžių inventoriniai numeriai atspindintys Želdynų inventorizavimo kortelėje Lentelė 3. Žaliais apskritimais pažymėtų medžių būklė vertinama 1 balu, mėlynai – 2 balais, pilkai – 3 balais.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	203	311	0

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	204	311	0

3. Želdynų inventorizavimo kortelė.

Medžio, krūmo Nr. plane	Rūšinės sudėties koeficientas	Medžio, krūmo rūšis	Kiekis, vnt.	Amžius, m.	Aukštis, m	Diametras, cm	Medžių grupės skaičius ar krūmų glaudumas	Medžių, krūmų būklė	Reikalingos tvarkymo priemonės	Pastabos	Medžio lajos projekcija Š	Medžio lajos projekcija R	Medžio lajos projekcija P	Medžio lajos projekcija V
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1		Liepa mažalapė	1		13	43		2	Pietvakarinės lajos pusės redukcinis genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Medis pasviręs pietų kryptimi. Praeityje neteisingai genėtas (nustuobrintas). Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	2	2	3.5	3.5
2		Liepa mažalapė	1		13	46		2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	2	3	2	1.5
3		Liepa mažalapė	1		12	49		2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	4.5	4.7	3.5	4.3

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	205	311	0

4	Liepa mažalapė	1		12	44		2	Šviestuvo esančio šalia perkėlimas. Vakarinės lajos pusės redukcinis genėjimas bandant sutvarkyti lajos proporciją. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Praityje neteisingai genėtas (nustuobrintas). Rytinėje pusėje nugenėtos visos šakos dėl šviestuvo. Laja neproporcinga. Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	3.6	1	2	2.7
5	Liepa mažalapė	1		12	35		2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	3.5	2.6	1.7	2.7
6	Liepa mažalapė	1		12	45		2	Visos lajos redukcinis genėjimas virš V formos suaugimo. 4t dinaminis lajos sutvirtinimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	V formos suaugimas, potenciali lūžio vieta. Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	4	3.8	3	3.5
7	Liepa mažalapė	1		12	47		2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Praityje neteisingai genėtas (nustuobrintas). Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	4.5	4.5	2	4.4
8	Liepa mažalapė	1		14	40		2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės	Praityje neteisingai genėtas (nustuobrintas). Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	3.5	2.5	5	4

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	206	311	0

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	207	311	0

										gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksniį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.									šaknims.				
15				1		9	27		1	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksniį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.									Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	3.5	2	2	3.6
16				1		9	30		2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksniį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.									Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	4	1.2	1.5	3
17				1		7	27		2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksniį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.									Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	2	2.5	2	3,5
18				1		11	64		2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksniį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.									Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	4	4	5.2	5.1
19				1		13	37		2										Šiuo metu medis jau nupjautas.	3.5	3.5	4	3
20				1		11	50		1										Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknų zonos sąlygų	7	6.3	5	6.5

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	208	311	0

										gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	šaknims.				
21					14.5	41	1			Visos lajos redukcinis genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Stiprus mechaninis 50cm aukščio ir 35cm pločio pažėidimas kamieno apatinėje dalyje. Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	1.4	2.5	3.7	1.3
22					15.5	45	1			Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	3.3	2.6	2.5	2
23					13	43	1			Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	3.3	2.1	3.2	2.8
24					9	32	1			Medžio būklės stebėjimas. Galimas lajos priežiūros genėjimas. Rekomenduojama keisti nauju medžiu.	Drevė ir svetimkūniai joje. (plytos, akmenys). Praeityje neteisingai genėtas (nustuobrintas). Lajoje likę mažai žalios masės. Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims. Medis neaperspektyvus.	1.8	1.8	1	1.6
25					13	51	1			Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį	Praeityje neteisingai genėtas (nustuobrintas). Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti	4.2	3.2	3.6	3

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	209	311	0

									dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	šaknims.							
26				1		9	32	2	Visos lajos redukcinis genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Trūkės kamienas, nuo žemės paviršiaus iki 1,7m aukščio. Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	2.3	2	2.4	2.3			
27				1		10.5	36	2	Visos lajos redukcinis genėjimas virš V formos suaugimo. 4t dinaminiis lajos sutvirtinimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	V formos suaugimas, potenciali lūžio vieta. Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	2.5	2.1	2.5	3.1			
28				1		10	32	2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Praeityje neteisingai genėtas (nustuobrintas). Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	2.4	1.9	2.6	2.4			
29				1		12	40	2	Pietvakarinės lajos pusės redukcinis genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpiant biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Neproporcinga laja. Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	2.2	2.7	3.2	3			
30				1		11	33	2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį	Apraizgytas elektros laidais. Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknims.	2.1	2.6	3.3	2			

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
	210	311	0

										dirvožemio sluoksni ir įterpiančių biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.								
31							1	13	41	2								1.7
																		</

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	211	311	0

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	212	311	0

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	213	311	0

46					13	50			2	preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu. Šanuojamasis ir šviesinamasis genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknimis.	5.5	5	5.3	3.8
47					12	50			2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknimis.	3.1	3.4	6	5.3
48					11	27			2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknimis.	2.3	2.7	3.7	4.4
49					14	42			2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknimis.	4.3	3.1	4.1	3.1
50					14	40			2	Lajos priežiūros genėjimas. Šaknų zonos sąlygų gerinimas atveriant polajį, pakeičiant maitinamąjį dirvožemio sluoksnį ir įterpian biologinių preparatų. Augavietės mulčiavimas lapuočių mulčiu.	Supresuotas gruntas, per mažai vietos augti šaknimis.	4.8	3.8	4.1	2.2

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	214	311	0

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	215	311	0

4. Fotofiksacija

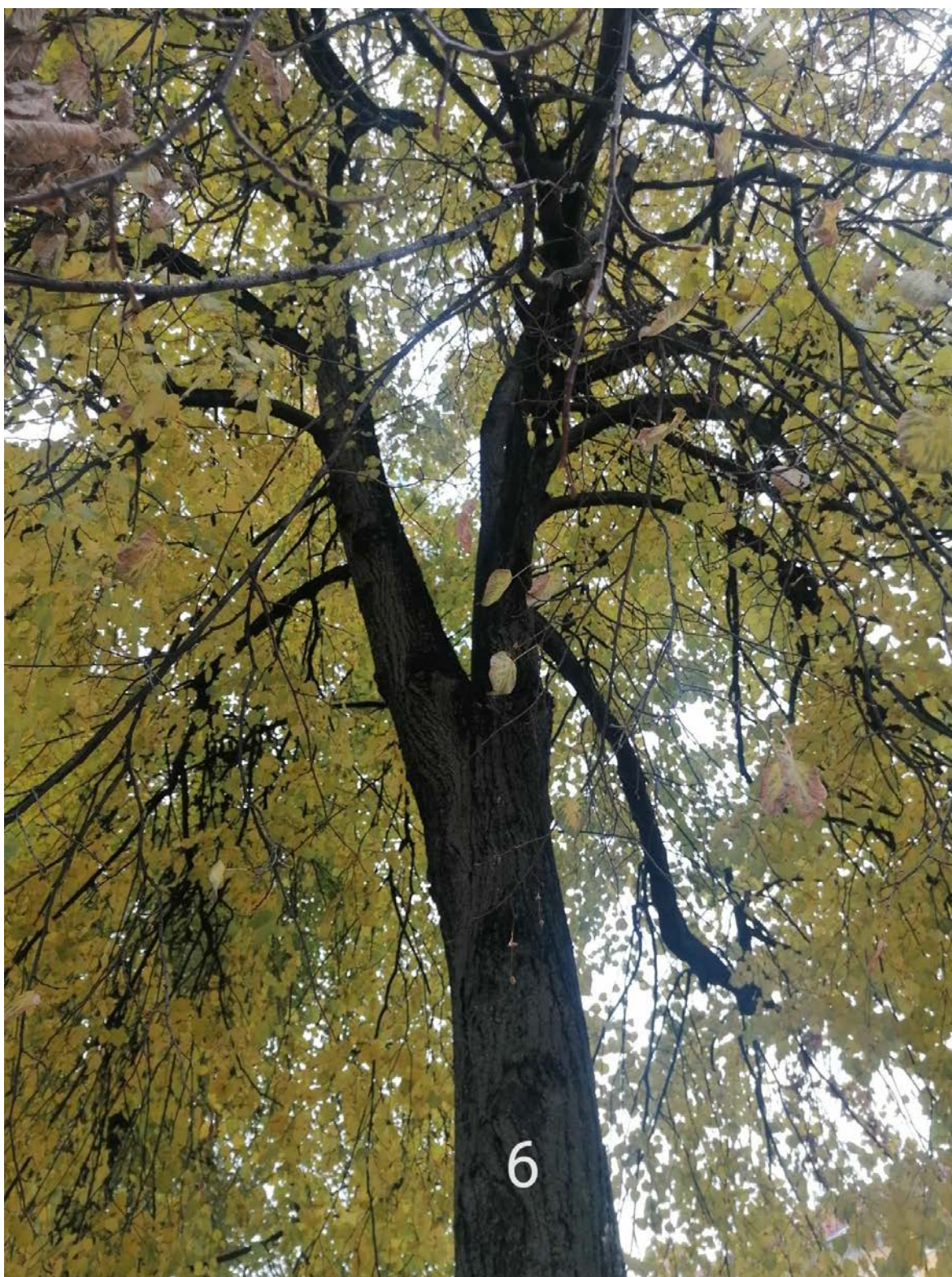
Mažalapė liepa (nr. 1 plane). Pasvirusi pietvakarių kryptimi. Reikalingas pietvakarinės lajos pusės redukcinis genėjimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	216	311	0

Mažalapė liepa (nr. 4 plane). Praeityje neteisingai genėtas (nustuobrintas). Rytinėje pusėje visos šakos nugenėtos dėl šviestuvo. Laja nproporcinga. Rekomenduojamas šalia esančio šviestuvo perkėlimas arba pakeitimas. Reikalingas vakarinės lajos pusės redukcinis genėjimas bandant sutvarkyti lajos proporciją.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	217	311	0

Mažalapė liepa (nr. 6 plane). Turi V formos suaugimą tai yra potenciali lūžio vieta. Reikalingas visos lajos redukcinis genėjimas virš V formos suaugimo ir 4 tonų dinaminis lajos sutvirtinimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	218	311	0

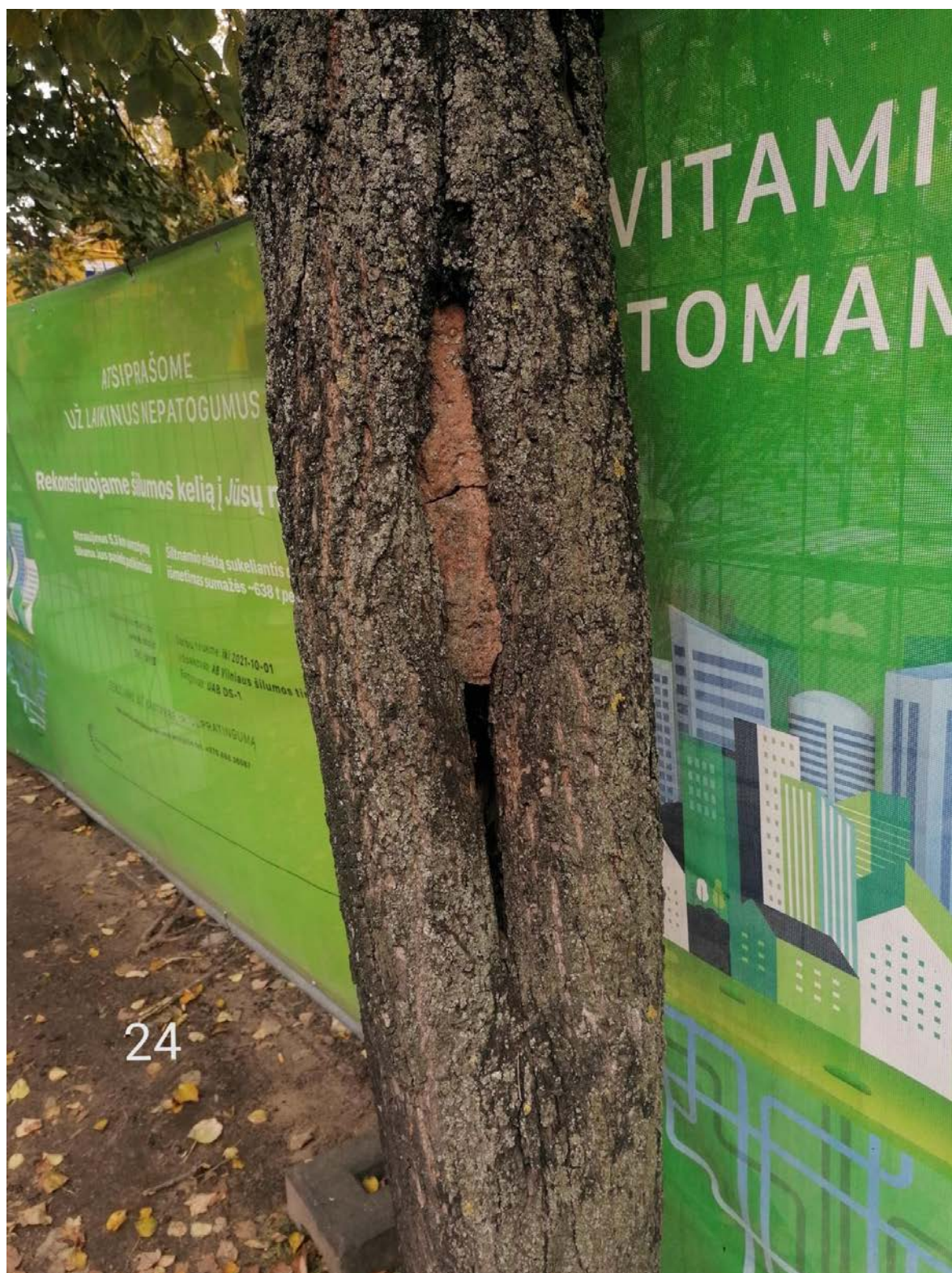
Mažalapė liepa (nr. 12 plane). Turinti sausų, nulūžusių ir kabančių šakų virš šaligatvio ir važiuojamosios dalies. Reikalingas lajos priežiūros genėjimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	219	311	0

Mažalapė liepa (nr. 13 plane). Praeityje neteisingai genėta (nustuobrinta). Turi sausų šakų ir yra apraizgyta elektros laidais. Reikalingas lajos priežiūros genėjimas, rekomenduojama pašalinti elektros laidus.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	220	311	0

24

Mažalapė liepa (nr. 24 plane). Drevė ir svetimkūniai joje (plytos, akmenys). Praeityje neteisingai genėta (nustuobrinta). Labai prastos būklės medis, praradęs daug žaliosios masės. Galimas lajos priežiūros genėjimas. Mažai perspektyvus, rekomenduojama kasmetinė būklės pokyčių stebėseną. Medis yra neperspektyvus. Rekomenduojama jį keisti nauju.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	221	311	0

Mažalapė liepa (nr. 26 plane). Trūkės kamienas, nuo žemės paviršaus iki 1,7m aukščio. Reikalingas visos lajos redukcinis genėjimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	222	311	0

Mažalapė liepa (nr. 27 plane). Turi V formos suaugimą tai yra potenciali lūžio vieta. Reikalingas visos lajos redukcinis genėjimas virš V formos suaugimo ir 4 tonų dinaminis lajos sutvirtinimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	223	311	0

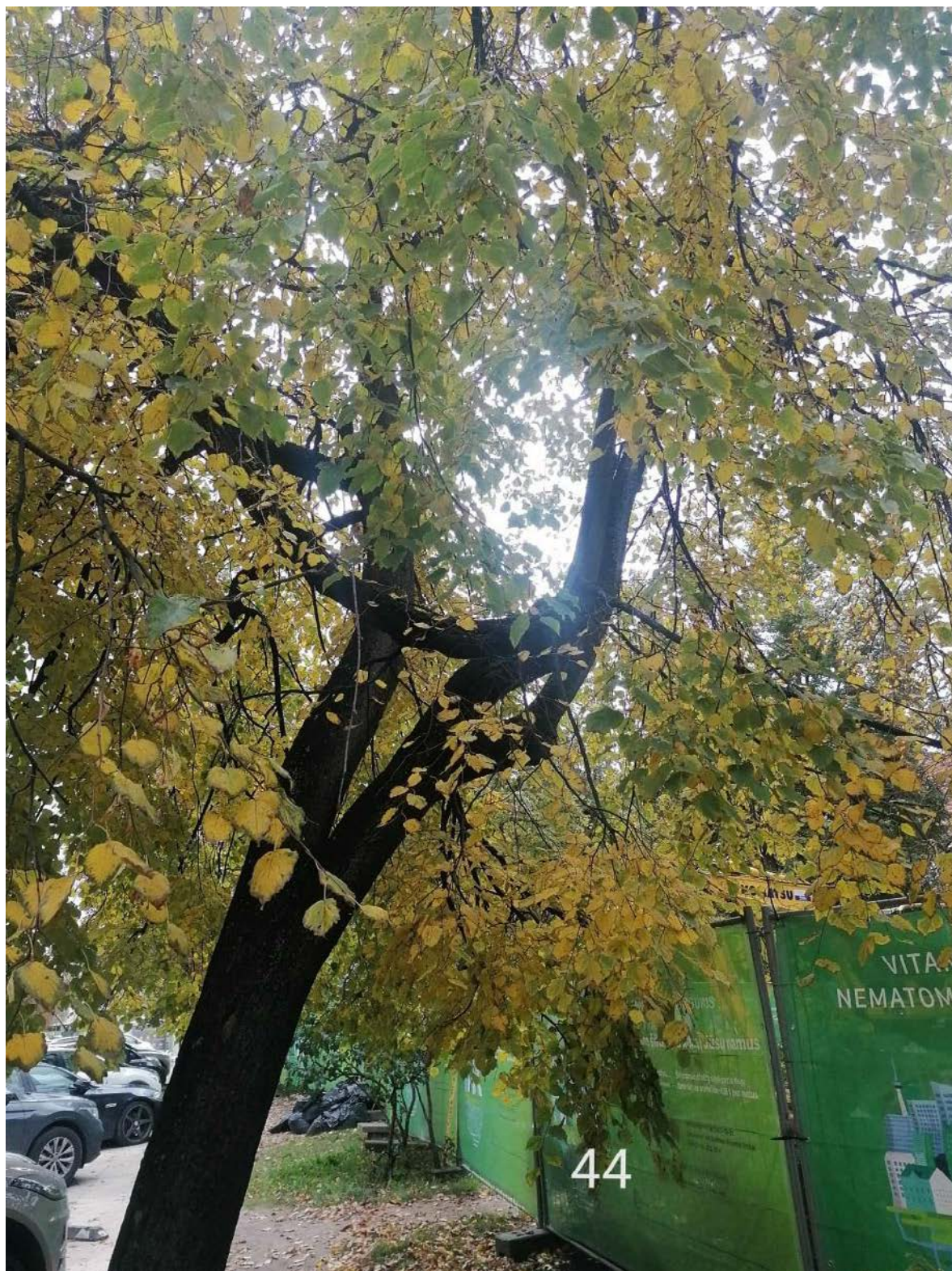
Mažalapė liepa (nr. 29 plane). Nproporcinga laja. Reikalingas pietvakarinės lajos pusės redukcinis genėjimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	224	311	0

Mažalapė liepa (nr. 31 plane). Nproporcinga laja. Rytinė pusė nugenėta dėl šviestuvo. Reikalinga vakarinės lajos pusės redukcija, proporcijos suregulavimui. Rekomenduojama perkelti šviestuvą arba pakeisti kitokiu.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	225	311	0

Mažalapė liepa (nr. 44 plane). Paviršinės šaknys stipriai iškilusios virš žemės lygio. Pasvirusi link Vokiečių gatvės vidurinės dalies šaligatvio (pietvakarių kryptimi). V formos suaugimas yra

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	226	311	0

potenciali lūžio vieta. Reikalingas stiprus pietvakarinės lajos pusės redukcinis genėjimas ir 4tonų dinaminis lajos sutvirtinimas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	227	311	0

Mažalapė liepa (nr. 53 plane). Ant kamieno yra Papastosios alksniabūdės vaisiakūnių kas byloja apie mirusią/mirštančią medieną. Reikalinga kasmetinė būklės pasikeitimo stebėseną. Medis yra neperspektyvus. Rekomenduojama jį keisti nauju.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	228	311	0

Mažalapė liepa (nr. 54 plane). Ant kamieno yra Papastosios alksniabūdės vaisiakūnių kas byloja apie mirusią/mirštančią medieną. Reikalinga kasmetinė būklės pasikeitimo stebėseną. Medis yra neperspektyvus. Rekomenduojama jį keisti nauju.

5. Išvados

Pastaba: eglė (nr. 20 plane) buvo nukirsta.

Tik 5 Vokiečių gatvėje augančių medžių būklė vertinama kaip gera. Šie medžiai neturi mechaninių pažeidimų, nebuvo netinkamai genėti praeityje, neturi jokių aiškiai matomų ligų ar kenkėjų.

43 medžių būklė vertinama kaip patenkinama. Jie turi mechaninių pažeidimų, sausų, nulūžusių ar kabančių šakų. Jų lajos yra neproporcingos. Kai kurie yra smaigiami elektros laidų ar šviečiančių girliandų.

7 medžių būklė vertinama kaip prasta. Jie turi didelių mechaninių pažeidimų, yra netekę didelės dalies žalios lajos masės. Yra su trūkiais ar ant paviršiaus matomais grybų vaisiakūniais. Labai neproporcingomis lajomis ir pasvirusiais kamienais.

Medžių augavietės (išskyrus paprastąjį kaštoną (nr. 19 plane) ir eglę (nr. 20 plane) yra per mažos tokio dydžio medžiams. Visų 55 medžių polajis yra supresuotas ir užtryptas, ko pasekoje medžiai neišgali pasiimti lietaus vandens į šaknis, nes jis tiesiog nuteka į per šiek tiek žemiau esančius pėsčiųjų takus.

Šiluminių vamzdinių ir pėsčiųjų takų keitimo metu, visiems medžiams (išskyrus medžius nuo nr. 51 iki nr. 55 plane) yra didžiulė galimybė netekti didelės dalies, maitinančių ir atraminių šaknų. Labiausiai nukentėti gali vidurinėje gatvės zonoje (šiuo metu pagrindiniame pėsčiųjų judėjimo kelyje) esantis išskirtinis tokiai vietai mandžiūrinis riešutmedis (nr. 21 plane).

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	229	311	0

6. Rekomendacijos.

Visiems Vokiečių gatvėje esantiems medžiams (net ir geros būklės) rekomenduojama pagerinti augimo sąlygas. Tai reikėtų daryti atlaisvinant polajo plotą nuo kietųjų dangų (pėsčiųjų takų betono plytelių, grindinio akmenų) ir paliekant nemažiau negu 1,5 metro pločio ir 1,5 ilgio įrėminimą kuriame būtų natūralus, turtingas naudingųjų medžiagų augalinis sluoksnis. Taip pat rekomenduojama supurenti polajo plotą mechaniniu ar rankiniu būdu ir įterpti mikropreparatų į gilesnius dirvožemio sluoksnius.

Beveik visiems medžiams taip pat reikalingas lajos priežiūros genėjimas.

Lajos priežiūros genėjimas - atliekamas siekiant laiku pašalinti nedideles lajos augimo problemas (pvz. besikryžiuojančias ar sausas šakas). Šis genėjimo būdas leidžia išvengti brangių tvarkymo darbų ateityje.

Keletui medžių reikalinga atlikti lajos redukcinį genėjimą.

Lajos redukcinis genėjimas - priemonė skirta medžio stabilumui užtikrinti. Dažniausiai atliekama, kai medžio kamienas ar skeletinės šakos yra pažeistos ir gali neatlaikyti medžio lajos svorio, yra keletas redukcinio genėjimo būdų:

šakos redukcija – kai sutrupinama neproporcingai ilga šaka;

viršūnės redukcija – kai sutrumpinama medžio viršūnė;

visos lajos redukcija – kai trumpinamos šakos per visą lajos perimetrą.

3 iš 7 medžių rekomenduojama keisti naujais medžiais, nes jie yra neperspektyvūs ir jų augimo sąlygų gerinimas gali būti finansiškai didelis ir vis tiek neduoti norimo rezultato.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	230	311	0

Gamtinės aplinkos būklės vertinimas ir tvarkymo rekomendacijos

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	231	311	0

VOKIEČIŲ GATVĖS GAMTINĖS APLINKOS BŪKLĖS VERTINIMAS IR TVARKYMO REKOMENDACIJOS

GAMTOS APSAUGOS SPECIALISTĖ
VILMA GUDYNIENĖ

VOKIEČIŲ G. ŽELDINIAI VILNIAUS MIESTO GAMTINIO KARKASO KONTEKSTE IR JŲ
GAMTINĖS BŪKLĖS VERTINIMAS

REKOMENDUOJAMOS VOKIEČIŲ G. BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS PALAIKYMŲ PRIEMONĖS

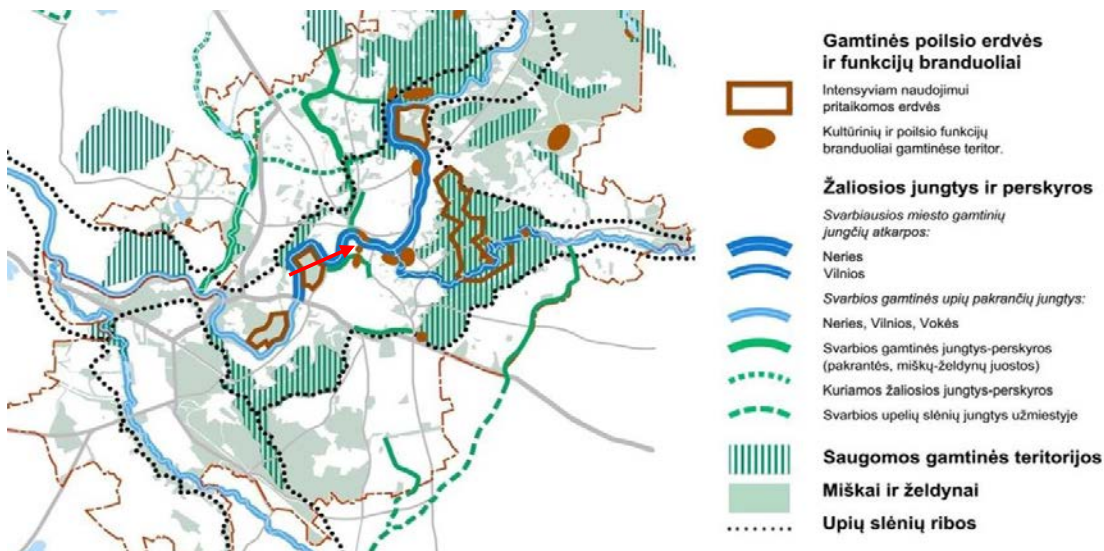
GAMTINĖS APLINKOS STIPRYBĖS, SILPNYBĖS, GALIMYBĖS IR APRIBOJIMAI

2021, VILNIUS

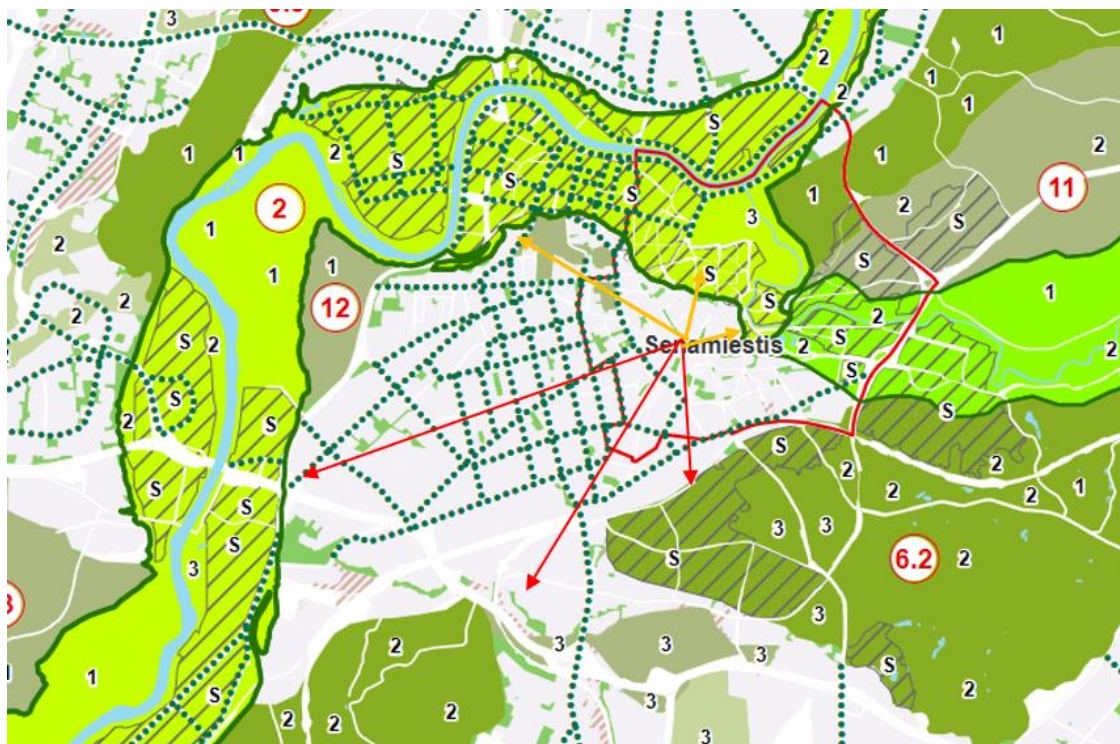
Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	232	311	0

VOKIEČIŲ G. ŽELDINIAI VILNIAUS MIESTO GAMTINIO KARKASO KONTEKSTE

Vilniaus miesto bendrojo plano brėžinyje „Gamtinio karkaso ir želdynų reglamentai probleminėse teritorijose“, Vokiečių gatvė patenka į Miesto centro ir Senamiesčio teritoriją. Pati zona yra netoli kultūrinio ir poilsio funkcijų gamtinės teritorijos branduolio Vilnelės ir Neries santakoje.

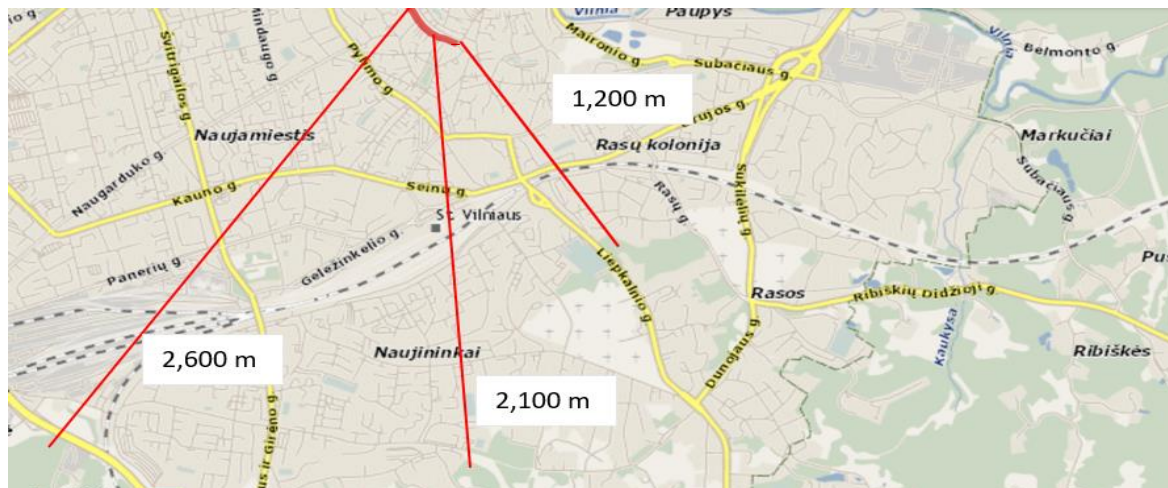
Plėtojami Vilniaus miesto gamtinio karkaso elementai

Vokiečių g. padėtis miesto gamtinio karkaso atžvilgiu: raudonai pažymėtos kryptys – pertrūkė gamtinio karkaso ryšiai, geltonai – stabilesnės gamtinio karkaso jungčių kryptys arčiau didesnių medynų masių

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	233	311	0

Vokiečių gatvė yra kairėje Vilnelės upės baseino zonoje, kuri dėl didelio apstatymo ir fragmentavimo yra visiškai praradusi gamtinio karkaso ryšius su pietryčiuose, pietuose ir pietvakariuose, vakaruose esančiais didesniais Panerių miesto girininkijoje esančiais medynais.

Pietuose ir pietvakariuose didesni medynai prasideda tik daugiau nei už 1 km į pietus (Rasų kapinės (1,2 km).

Šiaurės vakaruose ir šiaurėje per Pamėnkalnio parką (už ~300 m) likęs nestiprus ryšys su Vingio parko medynu (Vingio girininkija) ir Neries upe. Rytuose per Prezidentūros kiemelio skverą (už ~300 m) medynai susisiečia su vakariniais Pavilnių girininkijos medynais.

Gamtinio karkaso jungtys į šiaurės vakarus ir rytus nuo Vokiečių g.

Gamtiniu požiūriu Vokiečių gatvės brandūs medžiai itin vertingi ir padeda palaikyti minėtas sunykusias gamtinio karkaso jungtis iš pietų su Neries nacionalinės svarbos gamtinio koridoriaus trasa per išlikusias jungtis šiaurinėje ir rytinėje dalyse. Miesto gamtinio karkaso ekologinis optimizavimas yra neišvengiamai susijęs su medžių auginimu ir medynų kiekio didinimu mieste, brandžių medynų apsauga.

- o Gyvūnai ir augalai gamtinio karkaso koridoriais gali:
 - lengviau aptikti ir apsigyventi neužimtose teritorijose
 - pasiekti didesnius tinkamų maitinimuisi buveinių plotus ir piko metu rasti maisto „Senamiesčio“ jaunikliams išmaitinti,
 - jauniklių, kurie negali įveikti ilgo atstumo, išplitimui,
 - slapstymuisi,
 - sezoninėms migracijoms,
 - genetiniams mainams su kitomis tos pačios rūšies populiacijomis,
 - koridoriai suteikia galimybę palikti teritoriją, kai ji sunyksta arba yra griauinama ir persikraustyti kitur,
 - gamtinis karkasas palaiko fizinių aplinkos procesų vientisumą, kurie yra būtini.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	234	311	0

REKOMENDUOJAMA

1. Nekeisti brandžių medžių naujais. Atidžiai parinkti ir pritaikyti patenkinamą medžių būklę gerinančias priemones, vykdyti priemonių diegimą profesionaliems arboristams arba su jų priežiūra.

2. Atidengti medžių polajį nustatytos lajos projekcijos ribose, pašalinant kietąsias dangas, suformuojant krituliams laidų, ir/ar pomedžio augalais užsodintą dirvožemį. Atnaujinti ir pamaitinti paviršinį dirvožemio sluoksnį. Ten, kur būtinos kietosios dangos, rekomenduojama jas keisti kritulių vandeniui pralaidžiomis dangomis, pvz., specifinėmis trinkelėmis su dideliais tarpais.

3. Atliekant statybos darbus, aptverti medžių šaknų apsaugos zonas (ŠAZ) kiekvieno medžio kamieno dešimčiai kamieno diametro centimetrų skiriant 1,2 m apsaugos zonos. Pvz., jei medžio diametras yra 30 cm., tuomet jo šaknų apsaugos zonos spindulys nuo kamieno bus lygus $(30/10) \cdot 1,2 = 3,6$ m. PROJEKTUOTOJAMS rekomenduojama projekte pavaizduoti ne tik kiekvieno esamo, bet ir kiekvieno būsimo medžio preliminaras šaknų apsaugos zonas. Šaknų apsaugos zona skirta apsaugoti medžių šaknis nuo suspaudimo ir pažeidimo, dirbant su sunkiasvore technika. Šioje zonoje rekomenduojama darbus atlikti rankomis. Medžių aptvėrimo pavyzdžiai (rekomenduojamas tvoros aukštis 1,8 m, naudojama ryški tvoros medžiaga, informacinė lentelė su užrašu "Medžių apsaugos zona", su aptvėrimo funkcija supažindinami darbus vykdantys specialistai):

4. Atnaujinti, pasodinant jaunų medžių. Sodinant naujus medžius, numatyti, kaip plėsis medžių šaknų sistemos, aptariant kiekvieną naują sumedėjusį sodinuką su arboristu. Įsodinimui rinktis ne tik dekoratyvinių veislių sumedėjusius augalus, bet ir mūsų krašto lapuočius medžius ir krūmus (liepą, klevą, skroblą, šermukšnį, putinę ir jų veisles). Rinktis įvairių aukščių augalus, formuoti atsitiktines grupes bei nesiekti vienos rūšies dominavimo.

5. Dėl Vokiečių g. ir aplinkiniuose kiemeliuose gyvenančių žvirklių ir kitų paukščių, kurie laikosi ir maitinasi žemesniuose krūmuose, populiacijos, rekomenduojama suformuoti gyvatvorių atkarpas iš sėklas brandinančių arba uogas vedančių (ornitochorinių) augalų, pvz., kalninis serbentas. Taip pat patartina sodinti pavasarį gausiai žydinčius, nektaru vabzdžius maitinančius medžius ir krūmus netgi vaiskrūmius, kurie gali būti puikiais gėlynų akcentais.

6. Išsaugoti ne tik brandžius medžius, bet ir vertingus krūmus. Ypač tose vietose, kur įsodinimo darbai komplikuoti.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	235	311	0

VOKIEČIŲ G. ŽELDINIŲ GAMTINĖS BŪKLĖS VERTINIMAS IR ANALIZĖ

Šiuo metu vertingiausios gamtinei aplinkai pietvakarinėje Vokiečių g. pusėje augančios brandžios liepos. Žydėjimo metu jų nektaru maitinasi įvairūs medžiuose gyvenantys ir migruojantys vabzdžiai, o jais – paukščiai. Suaugusių, pietvakarinėje gatvės pusėje augančių medžių lajų projekcinis padengimas yra didelis, todėl kaitros metu suformuojama ir itin vertinga pavėsio zona. Pačių medžių ir krūmų rūšinė sudėtis ir būklė detalai nustatoma Želdynų inventorizacijos metu.

Vokiečių gatvės krūmuose ir gyvatvorėse gyvena ir lankosi gausi naminių žvirblių populiacija (*Passer domesticus*). Maitinimosi metu galima aptikti nuo 9 iki 20 šių paukščių būrius, pavienius individus. Taip pat besimaitinančios pastebėtos ir didžiosios (*Parus major*) ir mėlynosios zylės (*Parus caeruleus*). Gyventojai maitina ir uolinius karvelius (*Columba livia*). Pasirodo pilkųjų varnų (*Carus cornix*) pavienių individų.

Žolinė danga: skurdi šienaujama veja, daug kur po medžiais dirvožemio erozija.

Bendrai vertinant teritorijos biologinę įvairovę skurdi, o priemonių jai didinti nepastebėta. Todėl rekomenduoja į būsimą želdinių sistemą įtraukti ne vieną biologinės įvairovės apsaugos ir palaikymo priemonę.

REKOMENDUOJAMOS BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS PALAIKYMŲ PRIEMONĖS IR JŲ SPECIFIKACIJOS

1. Biologinės įvairovės priemonių fiksavimas projektuojant

Rekomenduojama suformuoti naują biologinės įvairovės palaikymo priemonių sluoksnį projekto programoje, kuriame atspindėtų numatyti sprendiniai ir jų vietos.

2. Mikroorganizmų veiklos skatinimo dirvoje priemonės (10 vnt.)

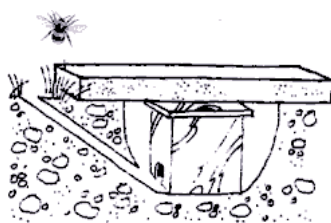
Lapuočių medienos užkasimas dirvoje 10 – yje taškų. Paruošti 10 vienetų po 3-5 lapuočio medžio (beržas, drebulė, klevas ir pan.) „malkas“ džiuto virve surištų ryšulių ir juos užkasti vertikaliai arba horizontaliai dirvoje želdiniuose, užberiant 2-5 cm dirvos sluoksniu.

3. Vabzdžių įvairovės palaikymo priemonės

a) Inkilai kamanėms ir kitiems po žeme besiveisiantiems vabzdžiams (3 vnt.)

Iš 1-1,5 cm storio medienos sukalama 15x15 cm dydžio ir 20 cm aukščio dėžutė su 45 laipsniu kampu įstatytu 3-5 cm diametro vamzdeliu yra užkasama gėlyno dirvoje nuo paviršiaus paliekant 3-5 cm. Vamzdelio suformuota landa turi būti išlindusi virš mulčiaus. Trečdalis dėžutės vidaus užpildoma išdžiovintomis samanomis. Užkasimo vieta gėlyne pažymima želdinių plane, šalia įsmeigiama maža vėliavėlė, informuojanti gėlyno prižiūrėtojus neužlipti ant po žeme esančio inkilo. Priežiūra: po 15 metų reikia dėžutes pakeisti naujomis.

b) Antžeminiai vabzdžių inkilai (1-2 vnt.):

Vadinamieji „vabzdžių viešbučiai“ integruojami į gėlynus, gaminami pagal dizainerio ir projektuotojų viziją. Rekomenduojama rinktis ne standartines „vabalų viešbučio“ formas, pvz., :

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	236	311	0

c) Nektaringų augalų įsodinimas į gėlyną:

Rekomenduojama gėlyne įsodinti žydinčių, nektaringų, vabzdžius traukiančių vietinės kilmės augalų rūšių.

4. Paukščių apsaugos ir geros populiacijų būklės palaikymo priemonės

a) Žvirblių terasa (2 vnt.)

Teritorijoje lankosi didesnės žvirblių grupės. Rekomenduojama ant pastatų fasadų ar ant specialių laikiklių įrengti žvirblių terasas, kabinamas 4-7 m aukštyje, pvz., https://www.schwegler-natur.de/portfolio_1408366639/sperlingskoloniehaus-1sp/?lang=en
Priežiūra: valymas kartą per metus vasario mėn.

b) Paukščių prausykla-girdykla (1 vnt.)

Atsižvelgiant į gausesnę žvirblių populiaciją šioje gatvėje, siūloma gėlynuose įrengti paukščių prausyklą-girdyklą. Teritorijoje gali būti įrengta ir girdykla su nuolatiniu vandens lygio palaikymu: mini fontanėlis su išplatintais kraštais. Priemonę rinktis derinant su kraštovaizdžio tvarkymo sprendimais. Priežiūra: valymas užsiteršus.

c) Inkilai zyliniams paukščiams (1 vnt.)

Siūloma įsigyti medinius iš vietinio gamintojo ar betoninius, pvz., www.schwegler-natur.net Priežiūra: valymas kartą per metus vasario mėn.

d) Inkilas dūminei raudonuodegei (1 vnt.)

Priežiūra: valymas kartą per metus vasario mėn.

e) Gyvatvorės paukščiams.

Žvirbliniai paukščiai itin noriai maitinasi ir laikosi tankiose gyvatvorėse, todėl siūloma įrengti nors keletą apie ~1x5 m ilgio masyvų. Priežiūra: karpymas.

5. Augalijos įvairovės palaikymo priemonės

a) Vijoklinių augalų panaudojimas.

Įtraukti želdinius į vieną struktūrą apjungiančias pergolės apželdintas vijokliais. Naudoti šiuos sprendinius ten, kur negalima sodinti medžių dėl archeologinių sluoksnių apsaugos, dėl poreikio sukurti pavėsį ir pan.

b) Atsparių sausroms augalų naudojimas.

Keičiantis klimatui mūsų krašte įsivyrėja ilgai trunkančios sausros, arba liūtys, kurių metu iškrenta dideli kritulių kiekiai. Prognozuojama, kad iki 2100 m. vidutinė metinė oro temperatūra Lietuvoje gali pakilti 1,5–5,1 °C. Vasarą išaugs karštų dienų (> 30 °C) ir šiltų naktų (> 18 °C) skaičius. Iki 2100 m. vidutinis kritulių kiekis išaugs 3,7–13,5 % (Klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos gairės savivaldybėms, 2017), todėl rekomenduojama rinktis prie šių sąlygų gebančias prisitaikyti ar jau prisitaikiusias augalų rūšis. Karščių metu temperatūros dėl didelių įkaitinamų Vokiečių g. fasadų ploto, gali būti dar didesnės, todėl rekomenduojama formuoti kuo didesnes šešėlio zonas.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	237	311	0

c) Augalų sodinimas 3 ardais.

Rekomenduojama gėlynų guotų formavimas naudojant 3 skirtingų aukščių augalus.

d) Vietinių augalų rūšių integravimas į želdinius.

Rekomenduojama gėlynuose panaudoti vietinės kilmės augalų. Pomojyje rekomenduojama sukurti pavasarinį, Vilniaus kraštui būdingą žydėjimą su žibuoklėmis ir raktažolėmis.

Vietinės kilmės augalų sąrašas, kuriuos galima naudoti želdiniuose:

Rūšis	Lotyniškas pavadinimas	Aukštis	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Triskiautė žibuoklė	<i>Hepatica nobilis</i>	25						
Baltažiedė plukė	<i>Anemone nemorosa</i>	30						
Geltonžiedė plukė	<i>Anemone ranunculoides</i>	30						
Vėjalandė šilagėlė	<i>Pulsatilla patens</i>	30						
Pavasarinė raktažolė	<i>Primula veris</i>	30						
Paprastasis rūtenis	<i>Corydalis solida</i>	30						
Vaistinė plautė	<i>Pulmonaria officinalis</i>	30						
Pavasarinis švitriešis	<i>Ficaria verna</i>	30						
Daugiametė blizgė	<i>Lunaria rediviva</i>	140						
Plačialapis katilėlis	<i>Campanula latifolia</i>	100						
Varpotoji glaudenė	<i>Phyteuma spicata</i>	90						
Paprastasi burbulis	<i>Trollius europaeus</i>	90						
Miškinė lelija	<i>Lilium mortagon</i>	100						
Miškinė lelija balta	<i>Lilium mortagon white</i>	100						
Didžioji astrancija	<i>Astrantia major</i>	60						
Kalninė arnika	<i>Arnica montana</i>	30-70						
Smaliukė	<i>Lychnis viscaria</i>	30-65						
Tikrasis lipikas	<i>Galium verum</i>	30-90						
Didžiažiedis katilėlis	<i>Campanula persicifolia</i>	30-80						
Vaistinė baltašaknė	<i>Polygonatum odoratum</i>	60						
Pavasarinis pelėžirnis	<i>Lathyrus vernus</i>	20-50						
Vaistinė notra	<i>Stachys officinalis</i>	100						
Lieknoji plukė	<i>Anemone sylvestris</i>	20						
Varpotoji veronika	<i>Veronica spicata</i>	15-40						
Plačialapė veronika	<i>Veronica teucrium</i>	50						
Šilinis gvazdikas	<i>Dianthus deltoides</i>	20-40						
Šilinis dobilas	<i>Trifolium medium</i>	15-50						
Paprastasis saulėnis	<i>Helianthemum nummularium</i>	35						
Keturbriaunis čibrelis	<i>Thymus pulegioides</i>	20-30						
Paprastoji žemuogė	<i>Fragaria vesca</i>	30						
Šliaužiančioji vaisgėna	<i>Ajuga reptans</i>	30						
Melsvoji kelerija	<i>Koeleria glauca</i>							
Kiškio ašarėlės	<i>Briza media</i>	60						
Kelminis papartis	<i>Dryopteris filix-mas</i>	100						
Nusvirusioji striepsnė	<i>Melica nutans</i>	60						

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	238	311	0

KITOS REKOMENDACIJOS

a) Aplinkai draugiškas apšvietimas

Dirbtinis apšvietimas daro didelę įtaką biologiniams procesams tokiems kaip augalų fotosintezė, gyvūnų orientacija ir migracija. Siūlome želdinių apšvietimą, kuris būtų kaip įmanoma draugiškesnis aplinkai. Šviestuvai turėtų būti kaip įmanoma žemesni ir turėti gaubtą, kuris neleistų šviesai per daug išsisklaidyti. Reikalingas naktinis apšvietimas turėtų sklirti pažemiui ir būti nukreiptas tik ten, kur labiausiai reikia. Siūlome naudoti ilgųjų bangų (tokių kaip geltonos, oranžinės, gintaro spalvos) šviesą.

b) Gatvės humanizavimas įrengiant hidrantus

Ne tik transporto srautų mažinimas padeda humanizuoti gatvės aplinką, bet ir rūpinimasis žmogiškaisiais poreikiais tokiais kaip galimybė atsigerti. Siūlome įrengti Vokiečių gatvėje vandens atsigėrimo stoteles – hidrantus.

c) Kietosios dangos, laidžios kritulių vandeniui

Siūlome suplanuoti tokias kietąsias dangas automobilių stovėjimo aikštelėse, šaligatviuose, rekreacinėje zonoje ir kt., kurios būtų laidžios krituliams. (Pavyzdžiai iš „Betono mozaika“)

d) Aiškūs biologinės įvairovės palaikymo priemonių įrengimo tikslai ir visuomenės nuomonės formavimo kryptys

Biologinės įvairovės palaikymo priemonių diegimo tikslai:

1. Prieglobsčio ir mitybinių sąlygų – blogos biologinės įvairovės būklės gerinimas

Vokiečių g. biologinė įvairovė yra skurdi, teritorija turi mažai jungčių su didesniais medynų masyvais, todėl yra taikomos priemonės, savo funkcijomis galinčios suteikti daugiau prieglobsčio ir maitinimosi galimybių užklystantiems smulkiems bestuburiams, vabzdžiams, paukščiams.

2. Žmonių auginimas – pažindinimas su biologinės įvairovės mieste palaikymo būtinybe

Sąmoningėjant visuomenei, diegiamos vis draugiškesnės aplinkai tvarkymo priemonės, sudarančios sąlygas mieste tarpti gamtiniais elementams. Kiekvienas įveiklintas organizmas atlieka ekosistemines paslaugas erdvėje, kurioje apsigyvena. Tokios paslaugos kaip žiedų apdulkinimas, ligų sukėlėjų naikinimas, estetiškas pasigėrėjimas – sveikos ir įvairios aplinkos atributai.

e) Pažinimas

Geltona plytelė

Geltonoji plytelė arba akmenų plokštė, kurią galima pakelti, o pakėlus stebėti, kas per sliekai ir vėdarėliai, ar akmenlindės ten susirinko. Svarbu padėti ten, kur ji tiesiog kvieštų save pakelti: želdyno krašte, pavėsyje, vejoje po medžiu ar pan.

Gatvė bendrauja – Vokiečių g. istorijos pristatymas informacinėje lentelėje

Vokiečių gatvė turi unikalią istoriją, rekomenduojama ją trumpai pristatyti vienoje mažoje, elegantiškoje graviruotoje metalinėje informacinėje lentelėje, ją įrengus architektų pasirinktoje reprezentacinėje pozicijoje.

7. Progreso matavimas

Susivėrus želdiniams, ekologas, vertinęs pradinę situaciją, įvertina pokyčius ir teikia ekspertines išvadas.

8. Visuomenės informavimas

Visuomenei galima/patartina pristatyti visas į projektą įtrauktas gamtinės aplinkos palaikymo priemones.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	239	311	0

VOKIEČIŲ G. GAMTINĖS APLINKOS STIPRYBĖS, SILPNYBĖS, GALIMYBĖS IR APRIBOJIMAI

Stiprybės	Silpnybės	Galimybės 	Apribojimai ir grėsmės
Sudaryta galimybė įvertinti teritorijos ekologinę būklę ir pateikti tvarkymo rekomendacijas Įvertinus teritoriją supančios gamtinės aplinkos silpnynes, stiprybes, galimybes ir apribojimus ir atsižvelgiant į specialistų rekomendacijas potencialiai galima pakeisti aplinkos būklę į geresnę bei padidinti vietovės rūšių įvairovę Yra brandžių, biologinei įvairovei vertingų medžių ir krūmų Yra susiformavusi ir gyvena miesto paukščių populiacija Kieme šalia gatvės yra brandžių medžių guotas, su kuriuo gatvės želdiniai gali sudaryti didesnį gamtinio karkaso kompleksą, stipriausią ryšį turintį su Pavilnių girininkijos medynais Vidutinė metinė oro tarša anglies monoksidu, azoto ir sieros dioksida, kietosiomis dalelėmis nuo autotransporto, smulkiosiomis kietosiomis dalelėmis (KD2.5) nuo autotransporto 2016 m. neviršijo ribinės vertės Nėra fiksuojamo triukšmo dėl oro uosto ar pramonės veiklos	Silpni gamtiniai ryšiai, pertrauktas gamtinis karkasas Ryšys su Vingio ir Panerių girininkijų medynais yra labai silpnas, pertrauktas: pietuose, pietryčiuose, pietvakariuose nėra stiprių gamtinio karkaso elementų Didelė tarša kietosiomis dalelėmis Visoje teritorijoje fiksuojama didelė taršos kietosiomis dalelėmis vertė artima ribinei (27-40 µg/m³) (2016 m. duomenys) Didelė triukšmo sklaida Triukšmo sklaida nuo autotransporto bendrai dienos/vakaro/nakties metu viršija ribinę vertę (65 dBA) ir yra lygi 75-79 dBA. (2016 m. duomenys) Didelis įkaistančių paviršių kiekis. Didelis pietinėje ekspozicijoje esančių fasadų plotas ir įkaistančių, vandeniui nelaidžių kietųjų dangų kiekis, sudaro itin nepalankias sąlygas kaitrų ir liūčių metu Nėra jokių biologinės įvairovės palaikymo priemonių Nepakankama komunikacija su gyventojais ir erdvės naudotojais apie projekto eigą Bendrai nėra populiariau taikyti biologinės įvairovės palaikymo ir apsaugos priemonės	Žaliųjų gamtinio karkaso jungčių stiprinimas Įsodinus teritorijoje daugiau medžių, suformavus vešlius želdinius, sustiprėtų gamtinio karkaso jungtis su Pavilnių girininkijos medynais Brandžių ir sveikų medžių bei kitų teritorijos duotybių išsaugojimas Išsaugojus teritorijoje augančius geros ir patenkinamos būklės medžius, išlaikomos erdvės besinaudojančių organizmų populiacijos Esančių biologinės įvairovės būklės sąlygų pagerinimas ir naujų palaikymo priemonių diegimas Specialių, ekologo rekomenduotų priemonių pritaikymas, sukurtų teritorijoje sąlygų egzistuojantiems ir potencialiems organizmams veistis. Projektuojant aplinką, rekomenduojama iš karto naudoti brėžinių programoje įrenginių sluoksnių, atspindintį priemones, skirtas išsaugoti ir palaikyti biologinę vietos įvairovę Vandens resursų žmonėms ir paukščiams priejimas Rekomenduojama įdiegti hidrانتus ir paukščių atsigėrimo vietas, nes kaistant klimatui tai taps itin aktualu. Kokybiška komunikacijos su vietos gyventojais ir erdvės naudotojais Rekomenduojama organizuoti savalaikius susitikimus su gyventojais ir naudotojais bei suinteresuotais visuomenės atstovais, naudoti modernius bendravimo formatus	Nepakankamas sąmoningumas ir geranoriškumas priimti aplinkos gerinimui reikalingus sprendimus Neišnaudojus galimybių sudaryti ir atkurti būtiną žaliąsias gamtinio karkaso jungtis, prarandamos ekosisteminės paslaugos, didėja aplinkos temperatūrinė tarša, pasitraukia čia gyvenantys organizmai Nepakankamas žaliųjų plotų kūrimo finansavimas Lėšų trūkumas įgyvendinant želdynų plėtrą kelia riziką didinti teritorijos silpnynes, , kuriant intensyviai lankomos teritorijos aplinką Medžių įsodinimui trukdo sudėtinga archeologinių sluoksnių struktūra Padidintas visuomenės dėmesys ir išankstinis neigiamas nusistatymas Per mažą komunikaciją su visuomene Nėra patirties diegiant <i>biophilic* city</i> koncepciją miestų centruose <i>* Žodis „biofilija“ reiškia meilę gamtai. Tai paaiškina žmogaus potraukį gamtai ir norą būti joje, mieste jausti kad ir netiesioginį, bet ryšį su ja</i>

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	240	311	0

Projektavimo eigos aprašymas

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	241	311	0

Projektavimo Vokiečių g. eiga

2015 m. "Vilniaus Plano" rengti projektiniai pasiūlymai

"Vilniaus Plano" rengti Vokiečių gatvės sutvarkymo projektiniai pasiūlymai viešai svarstyti 2015 metų rugsėjį.

Projekto pasiūlymai:

- Pagrindinė koncepcijos paveldosauginė idėja - reabilituoti autentiškos Vokiečių gatvės trasos vaidmenį XX a. II pusėje suformuotoje viešoje rekreacinėje erdvėje. Pasirinktos tam priemonės - istorinių XVIII a. pabaigoje susiformavusių gatvės parametrų sugrąžinimas.
- Architektūriniais ženklais ir informacinėmis priemonėmis pažymėti buvusį istorinį užstatymą.
- Istorinę gatvę skirti pėsčiųjų eismui, tokiu būdu žmonės turėtų galimybę iš naujo atrasti istorinės gatvės ašyje esančias perspektyvas į Šv. Kotrynos, Šv. Kazimiero bažnyčias ir Rotušę.
- Automobilių ir dviračių eismas būtų organizuojamas XX a. II pusėje suformuota gatvės (asfalto) trasa.
- Pasiūlyta Lietuvos garsių meno ir kultūros veikėjų įamžinimo alėja Vokiečių gatvėje.

Pastabos:

- Senosios Vokiečių g. trąšos danga bus remontuojama išlaikant XX a. 4-ojo dešimtmečio grindinį.
- Šaligatvio grindinys bus iš betoninių plytų, artimų senajai gatvės dangai.
- Sienutės prie pamatų bus daromos fragmentiškai, nedarant invazijos į pamatus, suolų idėja eliminuota.
- Nauji želdiniai planuojami ten, kur nebuvo senojo užstatymo, kur buvo kiemai.
- Dėl tranzitinio transporto senamiestyje reikės imtis priemonių, grįžtant prie senųjų trąsų ir darant akligatvius.
- Dėl parkavimo kiemuose, dėl lankytojų automobilių invazijos į kiemus, manoma, kad reikėtų miesto lėšomis parkavimą sutvarkyti ir kiemuose apmokestinti.

Renginio akimirka (šaltinis:www.pilotas.lt)

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	242	311	0

- Dėl konteinerių - ateityje planuojama visame gatvės ilgyje įrengti požeminius konteinerius.
- Barboros paminklą palikti toje pačioje vietoje, bet žalioje erdvėje, ne ant gatvės trąsos.
- Nuspręsta atsisakyti garsių kultūros ir meno veikėjų įamžinimo idėjos.
- Iš visuomenės siūlyta atkurti tris kvartalus, atkuriant istorinį vaizdą, pašalinti augmeniją, kad neardytų pamatų. Klausimas dėl atstatymo yra užduotas UNESCO.

UNESCO atsakymas:

“keliamas klausimas - buvusio istorinio užstatymo atkūrimas - yra labai aktualus ir savalaikis. Vienas iš pagrindinių išskirtinės vertės kriterijų yra autentiškumas ir vientisumas, todėl istorinio užstatymo atkūrimas nesugrąžina sunaikintos vertės, o dažnai netgi ją sumenkina. Pasaulinėje praktikoje yra vengiama pseudo iliustratyvių formų. Būtent autentiškumas yra kokybės faktorius ir statinio vertę lemiantis veiksnys, kurį patvirtina eilė UNESCO ir ICOMOS dokumentų: Tarptautinė paminklų ir kompleksų konservavimo ir restauravimo chartija (1964, Venecija), Nara autentiškumo dokumentas (1994, Nara), Vienos memorandumas “Pasaulio paveldas ir šiuolaikinė architektūra - istorinio urbanistinio kraštovaizdžio valdymas” (2005, Viena), Istorinio urbanistinio kraštovaizdžio rekomendacija (2011, Paryžius) ir kt.

Todėl nežiūrint to, kad Vilniaus istorinio centro nominacinėje byloje yra minimas galimas Vokiečių gatvės ir kitų Senamiesčio istorinių erdvių atstatymas, reiktų labai atsargiai vertinti tokią galimybę šiandieniniame paveldosaugos kontekste. Raginame racionaliai ir atsakingai atsižvelgti į Vilniaus istorinius ir architektūrinius pokyčius, įvykusius po 1945 m. ir atsižvelgti į jau susiklosčiusį naują užstatymą. Svarstydami galimybę atkurti buvusį užstatymą sukeltume abejotinas diskusijas ne tik su vieta, bet ir tarptautine bendruomene. Būtina atsižvelgti į per daugiau kaip 60 metų susiklosčiusias vilniečių tradicijas Vokiečių gatvę laikyti žaliaja miesto zona, o K.Sirvydo bei Rūdninkų skverus - rekreacinėmis, viešomis erdvėmis. Šias teritorijas reiktų labiau sutvarkyti pritaikant jas poilsiui, įrengiant pažintinius stendus ar pan., taip pat ribojant transporto srautus senamiestyje - į šiuos klausimus turėtų atsakyti Vilniaus architektai ir miesto gyventojai.”

Visgi projektas nebuvo tęsiamas. Paskelbtas atviras konkursai architektūrinei Vokiečių gatvės idėjai išrinkti.

2020 m. paskelbtas tarptautinis atviras architektūrinio projekto konkursas.

Pagrindiniai reikalavimai:

- Užtikrinti saugų ir patogų automobilių, pėsčiųjų ir dviratininkų eismą, vengti jų tarpusavio konfliktų;
- Užtikrinti rekreacijos viešojoje erdvėje bei paslaugų infrastruktūros kūrimo galimybes;
- Dviračių eismą organizuoti atskirame dviračių take arba bendrame sraute Vokiečių g.;
- Istorinėje Vokiečių g. dalyje mažinti automobilių eismą, paliekant privažiavimą tik gyventojams ir aptarnaujančiam transportui;
- Numatyti istorinės Vokiečių g. grindinio remontą, sutapdinant gatvės važiuojamosios dalies ir šaligatvių dangą;
- Mažinti automobilių stovėjimo vietų skaičių, didinti eismo saugumą;
- Numatyti eismo srautų naujesniojoje Vokiečių g. dalyje atskyrimo galimybes įgyvendinant kilpinio eismo senamiestyje projektą;
- Numatyti elektromobilių krovimo stoteles;
- Numatyti 3 požemines atliekų surinkimo ir rūšiavimo aikšteles, kurių įrengimo vietos gali būti tikslinamos, atsižvelgiant į pasiūlytus viešosios erdvės tvarkymo sprendinius, bet įvertinant konteineriams priskirtų namų pasiekiamumą bei šiukšlių išvežimo galimybes (žr. Konkurso sąlygų priedus);
- Numatyti galimybę ir būdus kaip organizuoti lauko kavinių veiklą šalia pastatuose esančių kavinių ir atskirai nuo pastatų;
- Numatyti vietas viešojo transporto sustojimams, lauko reklamos įrenginiams (galimybė palikti arba perkelti esamus įrenginius), prekių krovos vietas (arčiau Rotušės a.), mokėjimo už automobilių stovėjimą automatams ir miesto informacinės sistemos elementams, įvertinant visus esamus įrenginius dabartinėje viešojoje erdvėje (žr. Konkurso sąlygų priedus);
- Numatyti galimybę viešąją erdvę naudoti įvairių sezonų metu, pasiūlyti skirtingus scenarijus šiltajam ir šaltajam metų laikui;

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	243	311	0

-Pasiūlyti esamų viešosios erdvės esamų dekoratyvinių elementų - fontano ir skulptūros - integravimo ar perkėlimo scenarijus.

-Viešosios erdvės sutvarkymo planuose pageidautina, kad būtų matomi Vokiečių gatvėje buvusių pastatų (rūšių) kontūrai – t. y. gatvės istorinės raidos atspindėjimas architektūrinėmis ar kitomis priemonėmis. Istorinės atminties elementų poreikis, raiška, kiekis pasirenkamas autorių nuožiūra.

Komisija geriausiu projektu išrinko projektą “Strassen-Platz”, kuris siūlė kurti gatvės-aištės tipo viešąją erdvę. Tolemesniame projektavime siūlyta didinti minkštų dangų kiekį lyginant su kietomis dangomis, koreguoti eismo sprendinius.

2022 m. pirmas projekto viešinimas ir dirbtuvės

2022 m. vasario mėnesį įvyko pirmasis projektinių pasiūlymų viešinimas, kurio metu buvo sutarta, kad reikia daugiau viešų diskusijų apie projekto sprendinius.

2022 m. balandžio mėnesį surengtos dirbtuvės kartu su gatvės projektuotojais, savivaldybės atstovais, ekspertais bei gyventojais, kurių metu buvo išryškintos pagrindinės problemos, kas leido pakeisti arba patobulinti galutinius projekto sprendinius.

Ištrauka iš konkursinio projekto (autorių vizualizacija)

Tolesnis projektavimas

2021 m. vasario mėnesį pradėtas rengti Vokiečių gatvės rekonstravimo techninis darbo projektas.

Jo metu, atsižvelgiant į konkurso komisijos, savivaldybės specialistų bei visuomenės pastabas, buvo koreguojama:

- Vokiečių gatvės koncepcija keičiama iš gatvės-aištės tipo viešosios erdvės į gatvės-parko tipo erdvę.
- Ženkliai didinamas želdynų kiekis, gerinamos sąlygos esamiems medžiams, atsižvelgiant į atliktus tyrimus.
- Koreguojama eismo schema, atskiriant eismo kilpas į abi gatvės puses.

Dokumento žymuo	Lapas	Lapų	Laida
AIMM22_01-1-R-PP	244	311	0